

FAMILIA *română*

ASOCIAȚII ROMÂNEȘTI ÎN LUME

REVISTĂ PENTRU SOLIDARITATEA ROMÂNILOR DE PRETUTINDENI

ISSN 1454 - 8607

Noi în
Spania

 *Asociacion Juvenil
RoMadrid
Cultural Club*

FEDROM
FEDERACIÓN DE ASOCIACIONES DE RUMANOS EN ESPAÑA

Rumänischer Verein Baden
- Clubul Român Baden -

*Casa
românilor*
Portalul românilor din Elveția

FAMILIA ROMÂNĂ

REVISTĂ TRIMESTRIALĂ DE CULTURĂ ȘI CREDINȚĂ ROMÂNEASCĂ

Editori: Consiliul Județean Maramureș, Biblioteca Județeană „Petre Dulfu” Baia Mare
și Asociația Culturală „Familia română”

Director fondator:

Dr. Constantin MĂLINAȘ

Director executiv - redactor șef:

Dr. Teodor ARDELEAN

COLEGIUL DE REDACȚIE

Hermina **Anghel**escu (Detroit, SUA) ♦ Vadim **Bacinski** (Odesa) ♦ Vasile **Barbu** (Uzdin, Serbia) ♦ Simona **Boc** (Avila, Spania) ♦ Ion M. **Botoș** (Apșa de Jos, Ucraina) ♦ Florica **Bud** ♦ Sanda **Ciorba** (Algarve, Portugalia) ♦ Eugen **Cojocaru** (Stuttgart, Germania) ♦ Flavia **Cosma** (Toronto, Canada) ♦ Cornel **Cotuțiu** ♦ Mihai **Cozma** (Budapesta, Ungaria) ♦ Nicolae **Felecan** ♦ Mirel **Giurgiu** (Frankenthal, Germania) ♦ Săluț **Horvat** ♦ Ion **Huzău** (Slatina, Ucraina) ♦ Cătălina **Iliescu** (Alicante, Spania) ♦ Lidia **Kulikovski** (Chișinău) ♦ Natalia **Lazăr** ♦ Adrian **Marchiș** ♦ Ștefan **Marinca** (Limerick, Irlanda) ♦ Angela **Muntean** (Chișinău) ♦ Mihai **Nae** (Viena) ♦ Ion **Negrei** (Chișinău) ♦ Nina **Negru** (Chișinău) ♦ Ada **Olos** (Montreal, Canada) ♦ Mihai **Pătrașcu** ♦ Gheorghe **Pârja** ♦ Viorica **Pâtea** (Salamanca, Spania) ♦ Gheorghe **Pop** ♦ Mihai **Prepețiță** (Moscova, Rusia) ♦ Paul **Remetean** (Toulouse, Franța) ♦ George **Roca** (Sydney, Australia) ♦ Origen **Sabău** (Apateu, Ungaria) ♦ Lucia **Soreanu Șugariu** (Aachen, Germania) ♦ Pavel **Suian** (Geneva, Elveția) ♦ Vasile **Tărățeanu** (Cernăuți) ♦ Teresia B. **Tătaru** (Augsburg, Germania) ♦ Traian **Trifu-Căta** (Petrovasăla, Serbia) ♦ Erika **Vârșescu** (Israel).

PRIETENII ȘI SUSȚINĂTORII REVISTEI*

Valeriu **Achim**, redactor șef al revistei „Pro Unione”, Baia Mare ♦ Gavril **Babiciu**, colonel(r), Baia Mare ♦ Ioan **Bătea**, procuror magistrat(r), Baia Mare ♦ Pamfil **Bilțiu**, profesor etnolog, Baia Mare ♦ Ioan **Boroica**, muzeograf, Sighetu Marmăției ♦ Ion **Buzași**, prof. univ. dr., Universitatea „1 Decembrie 1918”, Alba Iulia ♦ Silvia **Caba-Ghivireac**, scriitoare, Herța, Ucraina ♦ Lucia **Davis**, ziarist, Auckland, Noua Zeelandă ♦ Corneliu **Florea**, redactor șef al revistei „Jurnal liber”, Canada ♦ Stelian **Gomboș**, consilier la Secretariatul de Stat pentru Culte, București ♦ Eugenia **Guzun**, ziarist, Radio București ♦ Vasile **Ilica**, Asociația „Pro Basarabia și Bucovina”, Oradea ♦ Diana **Ionescu**, prof., Baia Mare ♦ Vasile **Iuga** de Săliște, președintele Societății Culturale Pro Maramureș „Dragoș Vodă”, Cluj-Napoca ♦ Lidia Elena **Kozma**, conf. univ. dr., Universitatea de Nord, Baia Mare ♦ Vasile **Malanetchi**, redactor șef al revistei „Atelier”, Chișinău, Republica Moldova ♦ Liviu **Marta**, muzeograf, Satu Mare ♦ Ioan **Miclău**, redactor șef al revistei „Iosif Vulcan”, Cringila, Australia ♦ Tiberiu **Moraru**, președintele Fundației „Morărița”, Oradea ♦ Ana **Olos**, prof. univ. dr., Universitatea de Nord, Baia Mare ♦ Liviu **Papuc**, redactor șef al publicației „Revista Română”, Iași ♦ Raisa **Pădurean**, prof., Tiraspol ♦ Zinaida **Pinteac**, profesor, Frumușica Veche, Ucraina ♦ Vlad **Pohilă**, redactor șef al revistei „BiblioPolis”, Chișinău ♦ Iosif **Popa**, ziarist, Oradea ♦ Silvia **Scutaru**, profesor, Chișinău, Republica Moldova ♦ Viorel **Thira**, preot, Baia Mare ♦ Antoaneta **Turda**, bibliotecar, Baia Mare ♦ Viorica **Ursu**, muzeograf, Baia Mare ♦ Mugur **Voloș**, profesor, Baia Mare.

* Lista este deschisă tuturor celor care doresc să susțină și să colaboreze cu *Familia română*

COLECTIVUL DE REDACȚIE:

Redactor șef adjunct: Ioana PETREUȘ
Secretar de redacție: Anca GOJA
Redactori: Ana GRIGOR
Simona DUMUȚA
Laviniu ARDELEAN
Corina ȘANDOR-MARTIN
Paula RUS
Ștefan SELEK
Oana UNGUREAN
Simona GABOR
Casilda CIOLTEA
Valentina ROTARU
Ana BIZĂU
Anca POP
Remus DRAGOȘ
Tehnoredactare: Firuța ȘOMCUTEAN
Culegere text: Edit STOICHIȚĂ

ADRESA REDACȚIEI:

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ „PETRE DULFU”
(Pentru redacția revistei „Familia română”)
Bd. Independenței, 4B, 430123, Baia Mare
MARAMUREȘ - ROMÂNIA
Tel: +4 0262 275583, Fax: +4 0262 275899
Email: familiaromana@yahoo.com
Web: www.bibliotecamm.ro

Tipar EUROTIP
Baia Mare, str. Dacia 4, tel./fax: 0262-211118
email: eurotipbm@yahoo.com

ISSN 1454-8607

Asociațiile românilor în lume

Prof. Ioana PETREUȘ

Cumpăna dintre milenii va rămâne în istoria noastră marcată de un fenomen de care trebuie să ținem seama. Migrația românilor, în special prin Europa, dar și America sau Australia, repetă într-o formă mult mai explozivă plecarea, mai ales a ardelenilor, în căutarea unui El Dorado imediat după Marea Unire. Românii, ca și alte nații, pleacă în căutarea unui trai mai bun, motivele economice având prioritate în decizia de a emigra. De cele mai multe ori, în paralel, ei caută și un sistem social mai drept. Cei care și-au luat lumea în cap, se știe, nu au fost muritori de foame în România. Emigrantul nu a fost neapărat șomer ori cerșetor. Statisticile spun că majoritatea aveau locuri de muncă, iar un studiu al Centrului Național Român de Statistică arată că în anul 2003 peste 60 la sută dintre românii care optau să părăsească țara aveau studii superioare.

După ce un câștig bun și un cadru social adecvat au fost atinse în patria adoptivă, românii au simțit nevoia să-și aducă aminte de acasă, străduindu-se să ducă țara cu ei, prin diferite simboluri, fiecare în manieră proprie. Știu maramureșeni care au luat cu ei însemne ale locului natal: cergi, trăistute, cioplături din lemn, muzică populară. Tot acolo, printre străini, s-au format comunitățile românești. La început au gravitat în jurul bisericii, apoi s-au organizat în asociații care să-i facă vizibili printre celelalte comunități, dar și să le apere drepturile în raport cu autoritățile statului în care s-au stabilit.

Asociațiile din comunitățile românești, după informațiile noastre, au un rost de regrupare spirituală. Ele editează diferite publicații (tipărite și online), au posturi de radio, emisiuni și chiar posturi de televiziune în limba română, organizează diferite activități prin care promovează valorile românești legate de cultură, tradiție ori religie. Cu alte cuvinte, încearcă să ducă o parte din România cât mai aproape de românii plecați de acasă. Se poate remarca, deocamdată, o legătură fragilă între asociațiile românilor din străinătate și statul român și o bună colaborare între acestea și primăriile diferitelor localități din străinătate. De aceea mi s-a părut firesc ca revista „Familia română”, publicație cu audiență internațională, să țină seama de activitatea asociațiilor românești, a căror voce este auzită de compatrioții noștri stabiliți în lumea largă.

Asociații ale românilor din Italia

Ana GRIGOR

Comunitatea românească din Italia reprezintă cea mai numeroasă minoritate din această țară. Cu toate acestea, diaspora română nu este o comunitate unită și nu dispune de un organism reprezentativ. Din această cauză, ea nu a găsit soluția pentru a tempera spiritele și afirmațiile și de a restrânge ca formă și amploare infrafracționalitatea, iar criza de imagine a românilor din Italia este reală.

Mai mult ca oricând, este necesară existența unor asociații reprezentative atât din punct de vedere cantitativ cât și calitativ, pentru a reabilita imaginea românilor din această țară.

Asociația Democrazia e Liberta

Constituită în 7 ianuarie 2008 ca organizație non profit, de utilitate socială (ONLUS), Asociația Democrazia e Liberta are sediul la Roma. Este o asociație culturală de promovare socială apolitică și apartinică, necomercială și fără scop lucrativ, fiind subiect activ și integrant al sistemului din sectorul al treilea italian și internațional. Se configurează ca o rețea integrată de persoane, valori și locuri de cetățenie

activă care promovează limba, cultura, arta, sociabilitatea și solidaritatea.

Scopul Asociației Democrazia e Liberta este de a promova activități culturale în Italia și străinătate, favorizând dezvoltarea între membrii asociației și între cetățeni a unor inițiative destinate formării lor culturale și sociale, ameliorării relațiilor cu instituțiile de diferite tipuri, sensibilizarea față de tematicile sociale de interes major, difuzarea unor cunoștințe privind sistemele moderne și instrumentele de lucru și comunicare prin utilizarea tuturor mijloacelor posibile de informare, inclusiv printr-un sistem propriu de presă. Pe lângă acestea, asociația are scopul de a valorifica, cultiva și promova relații interlingvistice și interculturale în particular între italieni și români.

Dintre *obiectivele* asociației menționăm:

- ▶ **Întărirea legăturilor și facilitarea dialogului** pentru toți emigranții și familiile acestora, prin crearea unui loc de întâlnire și dezbateră a diferitelor probleme, prin împărtășirea experiențelor personale, ce are ca scop dezvoltarea și întărirea contactelor între membrii asociației.

- ▶ **Documentare și informare.** Pe site-ul asociației sunt oferite informații de interes general, ce acoperă diverse domenii.

- ▶ **Consultanță.** Pentru a răspunde cât mai prompt necesităților și nevoilor cu care se confruntă emigranții, se oferă acestora posibilitatea de a intra direct în legătură cu reprezentanții asociației, prin intermediul secțiunii de contact, pentru a le furniza cât mai prompt informațiile necesare.

- ▶ **Servicii.** Deoarece se dorește facilitarea dezvoltării și realizării sociale și economice a membrilor asociației, se oferă utilizatorilor o bază de date ce cuprinde oferte și cereri de angajare, pentru persoanele fizice: secțiunea job oferă informații cu privire la oportunitățile de colaborare, dezvoltare și asociere, iar pentru persoanele juridice din Italia și România: secțiunea business și anunțuri de mică publicitate pentru a ușura schimburile comerciale.

Asociația desfășoară următoarele *activități*:

- **activități culturale:** seminarii, întâlniri de studiu, convenții, congrese, conferințe, dez-

Președintele asociației este prof. ing. **George Teseleanu**, singurul consul onorific român din Italia și din Europa.

Născut la Deva în 1965, absolvent al Facultății de Mine din Petroșani, promoția 1984-1990, lider al studenților din centrul universitar în perioada decembrie 1989, a emigrat în Italia în februarie 1991. Ajuns la Roma, în așteptarea documentelor necesare pentru viza de Canada, cât și a recunoașterii studiilor de inginerie efectuate în România, s-a înscris la o nouă facultate, la Pontificia Università Gregoriana – Roma. În urma acestei decizii s-a stabilit definitiv în Italia.

bateri, expoziții, anchete, instituții cu rol de bibliotecă, proiecții de filme și documentare culturale și, în orice caz, de interes pentru membrii asociației, activități de sensibilizare la problemele tinerilor și ale femeilor;

- o activități asociative: întâlniri, manifestații ale asociațiilor cu ocazia unor festivități și în alte ocazii;

- o activități de formare: cursuri de pregătire și perfecționare în științele economice și sociale, constituirea de comitete sau grupe de studiu sau cercetare;

- o educarea privind obligațiile sociale, civile, de participare și de îmbogățire a cunoștințelor culturale;

- o difuzarea valorilor creștino - iudaice;

- o activități editoriale: publicarea unei reviste prin tipărire și web cu informații privind întâlnirile și seminariile de studiu și de cercetare.

Asociația *Democrazia e Liberta* este editorul periodicului *Marche-România* - ziar al comunității românilor din regiunea marchigiană. Publicația este bilingvă, iar apariția, lunară. Primul număr al ziarului, apărut în luna aprilie a acestui an, a fost tipărit sub patronajul Consulatului Onorific Român la Ancona, în 4.000 de exemplare.

Din editorialul semnat de Andi Rădiu: „Apariția acestei publicații nu poate fi decât un motiv de orgoliu pentru comunitatea românească din regiunea Marche, o oportunitate fantastică pentru a deveni mai uniți, mai informați și mai conectați la necesitățile existente. Prin această publicație, colectivul redacțional și-a propus să facă cunoscută fața frumoasă, prezentă în procent majoritar, a românilor din zonă. Suntem cu toții sătui de știrile în care românii apar în presa italiană doar ca infractori iar cei majoritari, care fac cinste comunității, cei apreciați și valoroși, să nu fie nici măcar băgați în seamă”.

Asociația colaborează cu instituții publice sau private locale, naționale sau internaționale, cu unele organisme, mișcări sau asociații și asistă pe membrii ei pentru desfășurarea unor activități legale.

Proiecte de viitor: „Asociația *Democrazia e Liberta* se va implica activ în creșterea coeziunii și formarea unui grup unitar și reprezentativ pentru a reuși să fie eliminate decalajele conceptuale existente, cu scopul de a reabilita imaginea românilor din Italia și sprijinirea proiectelor acestora. Există două forme de dialog necesar: cel instituțional, și aici o puternică reprezentativitate reușește să o facă cu succes și o a doua formă, comunicativă și informativă, adresată populației. Nu în ultimul rând ar putea să reprezinte un interlocutor pentru statul român, să comunice și să colaboreze cu acesta pentru a soluționa problemele reale cu care se confruntă comunitatea română. Dorim ca strategia și coeziunea noastră să fie suficiente pentru a reuși”¹.

Asociația românilor din Italia – ARI

Asociația Românilor din Italia - ARI, s-a constituit în decembrie 2003 cu scopul de a apăra interesele tuturor românilor care trăiesc și muncesc în Italia și cu dorința de a menține vie tradiția și cultura românească. ARI s-a implicat activ în viața comunității românești din regiunea Lazio, mai ales în Roma, organizând proiecte de amploare la nivel cultural și social, obținând astfel încrederea printre membrii comunității românești. Ca urmare a acestor inițiative numărul membrilor s-a ridicat în scurt timp la 5000 de persoane înscrise.

Asociația Românilor din Italia își propune, în special, atingerea următoarelor *obiective*:

- ▶ Apărarea și afirmarea intereselor membrilor asociației în raport cu autoritățile și instituțiile publice italiene și românești;
- ▶ Organizarea mișcării asociative a românilor din toată Italia;
- ▶ Solidaritatea comunitară românească, înțelegerea, propagarea și implementarea conceptelor de democrație;
- ▶ Crearea de parteneriate cu asociațiile care se ocupă de supravegherea respectării drepturilor persoanelor aparținând minorităților;
- ▶ Păstrarea, afirmarea și dezvoltarea identității naționale a românilor de pretutindeni;

În prezent, ARI reprezintă un punct de reper pentru toți cetățenii români care se găsesc pe teritoriul Italiei și, în special, în regiunea Lazio.

Dintre numeroasele *activități* pe care asociația le-a derulat încă din momentul înființării:

¹ <http://www.georgeteseleanu.net/prezentare/4-proiecte-de-viitor-%2822%29>

- o selecționarea și susținerea candidaților români la alegerile consilierilor adjuncți străini la primăria Romei;

- o organizarea și susținerea manifestărilor care au avut ca scop recunoașterea drepturilor cetățenilor străini din Italia, manifestări desfășurate la Roma și Milano;

- o organizarea unor campanii de impulsare a electoratului român pentru a se prezenta la vot, cu ocazia alegerilor generale din România;

- o cu prilejul Mărțișorului, ARI a oferit tuturor româncelor, și nu numai, un moment de bucurie, organizând o seară dedicată femeilor la restaurantul „La Fattoria” din Roma;

- o datorită numărului mare de copii români care, actualmente, învață și trăiesc pe teritoriul Italiei, ARI a organizat, în colaborare cu Teatrul de Păpuși „Guliver” din Galați, în sala de spectacole a Parohiei „Gesù Divino Maestro”, un spectacol pentru copii;

- o cu ocazia Zilei Naționale a României, asociația a organizat, în colaborare cu Ministerul Afacerilor Externe al României, două spectacole: unul la Velletri (Teatro Comunale) și altul la Roma (Ergife Palace Hotel). La ambele spectacole au participat cunoscuți artiști și grupuri muzicale din România, care s-au bucurat de un real succes atât în rândul publicului român, cât și al celui italian;

- o ARI s-a implicat în constituirea și activitatea Ligii Românilor din Italia, organizație care a unit toate asociațiile importante românești din Italia;

- o zilnic, asociația pune la dispoziția românilor din Italia o serie de servicii (traduceri, legalizări, rezervări bilete de avion, coletărie

etc.) și consultanță juridico-financiară specializată;

- o prima acțiune publică întreprinsă de ARI a fost strângerea de semnături pentru susținerea acordării dreptului la vot străinilor. Acțiunea a fost inițiată de grupul editorial *Stranieri în Italia*, iar asociația a avut rezultate notabile, fapt semnalat și de presa italiană;

- o pentru a marca intrarea României în Alianța Nord-Atlantică, ARI i-a invitat pe românii din Roma și pe simpatizanții italieni la o întâlnire de suflet, la care a vorbit Maurizio Bartolucci, consilier în Primăria Romei. În încheierea întâlnirii, maestrul Tudor Gheorghe a susținut un recital de cântece și poezii;

- o *Asociația Românilor din Italia și Liga Albanezilor Iliria* au organizat împreună, în ziua de 8 iulie 2004, o manifestație de protest în fața Prefecturii din Roma, protest ce viza reducerea duratei de reînnoire a permiselor de ședere și obținerea valabilității chitanței de depunere a cererii (cedolino) ca înlocuitor al permisului de ședere pe perioada vacanței.

Alte activități:

- o Festivalul *Împreună să ne cunoaștem mai bine* (Roma);

- o *Caravana Miss Diaspora 2005, 2006* (Roma);

- o *Natale a Roma* - spectacol (Roma);

- o Zilele României la Zagarolo 2006 - manifestație cultural artistică (Zagarolo);

- o Mega Revelion la Roma - sărbătorirea Revelionului și a intrării României în Uniunea Europeană - 2006;

- o Paștele Ortodox Românesc la Roma - aprilie 2007 - celebrarea Sfintei Liturghii în aer

Grupul folcloric „Dor călător” înființat de Asociația „Spirit românesc” din Roma

liber lângă Crucea de la Jubileul Mondial al Tineretului (2000) oficiată de către IPS Mitropolit Iosif, ajutat de un sobor de preoți a cărui componență a fost decisă de ierarhii Bisericii Ortodoxe Române din Italia;

o Întâlnirea cu Papa Benedict al XVI-lea (iunie 2007), la Vatican, în cadrul unei Audiențe Generale.

În anul 2005, ARI a deschis noi filiale la Velletri și Roma cu scopul de a răspunde cât mai prompt și a fi cât mai prezenți în rândul comunității românești din Italia, care actualmente numără peste 1 milion de persoane.

Asociația socio-culturală română *Columna, Padova*

Columna este o asociație apolitică înființată în 30 martie 2005.

Asociația s-a născut pentru a menține identitatea culturală a comunității românești din

zona Padova, pentru a promova cultura română în Italia, pentru a deveni o punte de legătură între comunitatea românească și cea italiană.

În decursul celor patru ani de existență, Asociația *Columna* a organizat activități dintre cele mai variate: spectacole de muzică și dansuri, recitaluri de poezie, conferințe, expoziții de pictură, fotografie și artizanat, cursuri de italiană și consultanțe pe teme sociale și familiale.

Asociația este apartinică, nu are scop lucrativ, desfășoară activități de promovare și utilitate socială și și-a propus următoarele *obiective*:

- ▶ promovarea culturii românești în Italia, organizând:
 - activități culturale, conferințe, dezbateri, întâlniri și spectacole pentru prezentarea tradițiilor poporului român;
 - cursuri de limbă română;
 - ▶ promovarea culturii italiene printre membrii asociației:

- vizită la muzee, expoziții și obiective arhitectonice;
- excursii în cele mai importante orașe ale Italiei;
- întâlniri cu personalități culturale italiene;
- cursuri de limbă și cultură italiană
- ▶ medierea între membrii comunității române și autoritățile locale;
- ▶ promovarea schimbului cultural între comunități de diferite naționalități prezente pe teritoriul italian;
- ▶ promovarea schimburilor culturale între populația italiană și comunitățile imigrate prezente în teritoriu;
- ▶ apărarea intereselor membrilor asociației în fața autorităților și a instituțiilor italiene și române;
- ▶ furnizarea informațiilor necesare despre asistența legală, notarială, tehnică și fiscală, traduceri, autentificări și echivalări de documente;
- ▶ consultanță pentru plasarea forței de muncă românești în Italia;
- ▶ consultanță pe probleme familiale și sociale;
- ▶ ajutarea românilor (privăți sau instituții) cu situații dificile, rezidenți în Italia sau România

Activitățile asociației în anul 2010:

- o 30 ianuarie - San Giorgio delle Pertiche: inaugurarea ATELIERULUI INTERCULTURAL pe care Asociația *Columna* îl desfășoară în cadrul proiectului regional „Percorsi di integrazione per prime e seconde generazioni”;
- o 26 februarie - Padova: EMISIUNE RADIO, realizată de membrii asociației *Columna* în cadrul Programului de Integrare Socială și Școlară coordonat de Primăria orașului Padova;
- o 5 martie - Rubano: CINEFORUM, în cadrul Programului de Integrare Socială și Școlară coordonat de Primăria orașului Padova, Asociația *Columna* a prezentat filmul *4 luni, 3 săptămâni și 2 zile*;
- o 7 martie - Padova: „De ziua ta, mămico”, serbare prezentată de participanții la atelierul de teatru, desfășurat în cadrul proiectului regional „Percorsi di integrazione per prime e seconde generazioni”;
- o 16 aprilie - Padova: EMISIUNE RADIO, realizată de membri asociației *Columna* în cadrul Programului de Integrare Socială și Școlară coordonat de Primăria orașului Padova;
- o Începând din data de 20 aprilie (până la sfârșitul anului școlar), în fiecare marți și vineri, Asociația *Columna* desfășoară în cadrul Programului de Integrare Socială și Școlară, coor-

donat de Primăria orașului Padova, ore de consultații pentru elevii imigranți ai Școlii Generale din Masera (provincia Padova);

o Din 26 aprilie, în fiecare luni, Asociația *Columna* desfășoară în cadrul Programului de Integrare Socială și Școlară, coordonat de Primăria orașului Padova, un atelier de dansuri populare românești, în localitatea Saccolongo (provincia Padova).

Liga Românilor din Italia (LRI)

Liga Românilor din Italia s-a constituit în mai 2005, ca asociație națională de voluntariat, apolitică, fără scop lucrativ, care se deosebește de celelalte ligi și federații prin faptul că reunește în sânul său, pe lângă majoritatea asociațiilor românești active în Italia, și reprezentanți de la ziarele românești, oameni de afaceri români și în general persoane care, prin activitatea lor, contribuie la integrarea românilor în societatea italiană.

În cadrul Ligii Românilor din Italia, fiecare asociație își menține autonomia (atât funcțională, cât și juridică) și poate fi reprezentată de cel mult trei membri. Alături de persoanele juridice - asociațiile, din Ligă fac parte și persoane fizice, care nu aparțin niciunei asociații sau organizații, dar care au demonstrat disponibilitatea și capacitatea de a lucra pentru comunitatea românească.

Cu aceste forțe, Liga Românilor din Italia și-a propus să devină interlocutorul principal al comunității românești din Italia cu autoritățile românești și italiene. În decursul anilor, LRI a apărut drepturile și interesele comunității românești din Italia, promovând în același timp o imagine corectă a României, ghidați de principiile legislației italiene.

Membrii Ligii: *Alianța Română* – S.G. *Bosco* (Padova); *ARI* – Ancona; *ARI* – Roma;

ARI – Milano; *ARIA* – Alessandria; *Columna* – Padova; *Banat* – Roma; *Dacia* – Bergamo; *Frăția* – Torino; *Mereu împreună* – Fiumicino (Roma); *Asociația Oamenilor de Afaceri Români* – Milano; *Rappresentante Cittadine del Mondo comune di Roma* – Roma; *Spirit Românesc* – Mantova; *Spirit Românesc* – Roma; *Tricolorul* – Roma; *Vatra Românească* – San Giuliano Milanese (Milano); *Ass. Liguria* (în faza de organizare) – Genova

În 2007, în cadrul ligii s-au înființat patru departamente pentru toate activitățile asociațiilor româno-italiane care fac parte din L.R.I. și operează pe întreg teritoriul Italiei:

1. Cultura ed Educazione (cultură, civilizație, turism, tradiții și artă);
2. Relazioni Internazionali e Pubbliche Relazioni (comunicare și marketing);
3. Integrazione ed Assistenza Sociale (integrare și asistență socială);
4. Orientamento Lavoro e Formazione (orientare și formare profesională).

Din activitățile desfășurate de Ligă:

o Campania „Un euro pentru România” (2005).

o Cu ocazia inaugurării *Casei Românești* de la Torino, Liga Românilor din Italia a acordat Asociației *Frăția*, titlul de merit „Asociația anului 2005”, iar titlul de membru onorific doamnei Marioara Halip (deținătoarea titlului de „Cavaler al Republicii Italiene”) și alpinistului Petru Vataman (participant la expediția româno-italiană pe Kilimanjaro);

o Participarea la *Simpozionul Românilor de Pretutindenii*, (Mangalia, 2005);

o Intervenția în cazul Strâmbianu, privind deblocarea fondurilor acordate de Ministerul Sănătății pentru operarea în Italia a fiului bolnav de talasemie majoră și pentru strângerea de fonduri pentru susținerea materială a familiei care l-a însoțit pe toată durata tratamentului;

Participanții la Congresul Ligii (2005)

- o Susținerea unei familii din Roma, aflată în grave condiții economice după distrugerea casei în urma unui incendiu;

- o Susținerea unor evenimente culturale menite să promoveze imaginea României în Italia și integrarea românilor în societatea italiană: Ziua României 2006, organizată de către Asociația Columna la Padova, la care au participat autorități românești și italiene împreună cu peste 8.000 de persoane;

- o Revelionul 2007, organizat de Asociația *Frăția* din Torino cu ocazia intrării României în Uniunea Europeană;

- o Interviuri ale membrilor L.R.I. în mass media italiană cu ocazia aderării României la Uniunea Europeană. Articole în publicațiile: *Il sole 24 ore*, *La Stampa*, *L'Eco di Bergamo*;

- o Intervenții televizate: Rai 2, Rai 3 Liguria și Tg 5, Telechiara și La 8;

- o Scrisoare adresată Guvernului italian pentru a nu îngreui accesul cetățenilor români în Italia, în urma aderării României la Uniunea Europeană;

- o Simpozionul *Cetățeni români, cetățeni europeni* organizat în colaborare cu Primăria orașului Alessandria - februarie 2007;

- o În 29 septembrie 2007, liga a organizat la Genova o festivitate de comemorare a soldaților români căzuți în lupta pentru libertate, alături de eroul național al Italiei, Giuseppe Garibaldi;

- o Conferință pe tema integrării cetățenilor români în societatea italiană, organizată de către Regiunea Liguria, în colaborare cu Liga Românilor din Italia (Genova, 1 octombrie 2007). Tema principală a fost integrarea românilor și a rromilor, informarea participanților asupra drepturilor și obligațiilor cetățenilor comunitari, eliminarea actelor de intoleranță și rasism;

- o În 2010, liga a sprijinit școala din localitatea tulceană Valea Nucarilor. Liga Românilor din Italia, în colaborare cu Ordinul Cavalerilor Sfântului Ioan de la Ierusalim și a grupului *Dac* din Torino, a donat două autocare pentru transportul elevilor școlii din localitatea Valea Nucarilor, județul Tulcea.

Președinții Ligii: Șerban Dogărescu (2005-2006), Iulian Manta (2006-2007) și Dan Marian Mocanu din iunie 2007 până în momentul în care a candidat pe listele PSD din diasporă pentru Senat; a revenit în LRI, pe post de vicepreședinte. Din decembrie 2009 până în prezent, președinte este Emilia Stoica.

De la înființarea sa, L.R.I. a trecut prin momente de glorie și decădere. Gloria inițială,

EMILIA STOICA
președinta LRI

Originară din Brașov, lucrează ca director de departament într-o fabrică din domeniul ingineriei, la Bergamo. Pregătirea și experiența profesiona-

lă dobândite în România i-au fost folositoare, reușind să își construiască o carieră de succes în Italia. În timpul liber preferă să se dedice voluntariatului, alături de Liga Românilor din Italia și de Asociația italo-română „Dacia”. În viziunea doamnei Stoica, românii au nevoie de locuri de muncă stabile și legale pentru a reuși să închirieze sau să cumpere o casă și să își reîntregească familiile. Astfel, vor avea echilibrul necesar să se integreze la nivel socio-cultural: să participe la cursuri sau să se implice în manifestări culturale.

adusă de o promovare insistentă din partea misiunii diplomatice române, a lăsat în scurt timp locul declinului. Luptele interne, interesele personale și jocurile politice ale unora dintre membrii fondatori au dus nu doar la pierderea credibilității în fața comunității, ci și la paralizarea efectivă a activității. Astfel, cu excepția câtorva evenimente de mică anvergură, liga a petrecut ultimii ani încercând să supraviețuiască.

Poziția reprezentanților guvernului român care au vizitat Peninsula a fost clară: L.R.I. este necesară pentru ca, prin federalizarea asociațiilor, fondurile destinate proiectelor românești din diaspora pot fi focalizate pe ceea ce este cu adevărat necesar. Fondurile repartizate de la București nu au fost însă pe măsura așteptărilor unora dintre asociații, astfel că unele dintre ele deja s-au retras. În 2008 Liga mai avea pe listele sale 9 asociații membre și în jur de 25 de asociații independente. Motivul disputei? Fondurile.

Pentru a reconfirma lipsa de coeziune a comunității românești din Italia, o parte din membrii fondatori ai Ligii și-au manifestat dorința de a construi un alt organism, similar, dar care să le aducă beneficii în mod direct. La *Forumul comunității românești*, desfășurat la Milano, disensiunile au fost evidente, motivul fiind tocmai modalitatea de atribuire a acestor fonduri. (*Romanian Global News*, 1 iulie 2008)

Săptămâni culturale românești în Franța

Anca GOJA

Românii au avut întotdeauna, în sufletul lor, un loc special rezervat Franței. Tinerii au mers în număr mare să studieze acolo, intelectuali de marcă, scriitori, muzicieni și oameni de știință au părăsit România pentru a activa într-o Franță mai prietenoasă și mai liberă. După 1989, relațiile dintre cele două țări au intrat într-o nouă etapă, dar mirajul nu s-a stins. Comunitatea românească din Franța este una puternică, iar tinerii români care frecventează școlile superioare de acolo sunt recunoscuți pentru rezultatele lor. În acest context, era firesc ca prietenia dintre români și francezi să capete inclusiv forme oficiale. Una dintre acestea o constituie asociațiile, dintre care „Familia română” vă prezintă Asociația Culturală și de Prietenie Românească din Strasbourg.

Association Culturelle et Amicale Roumaine (ACAR), Strasbourg

Asociația (<http://acar-strasbourg.eu/>), înființată în aprilie 1992 și actualmente prezidată de Gabriel Penciu, este nonprofit și își propune să favorizeze relațiile dintre Franța și România. Organizația se dorește neutră din punct de vedere politic și religios, este deschisă tuturor, fiind primită ca membru orice persoană care iubește România, cultura și relațiile prietenești.

Asociația organizează câteva evenimente

La statuia generalului Berthelot, de Ziua Națională a României

devenite tradiție: sărbătorirea Unirii Principatelor Române; un carnaval; o *Săptămână culturală românească* (din care nu lipsesc variate aspecte ale culturii românești, de la filme la expoziții de pictură și recitaluri de poezie), încheiată cu un *Bal al Mărțișorului*; o *Sărbătoare câmpenească* cu mici, muzică folclorică și ușoară românească; o *Mustărie*, toamna, cu bucate românești; depuneri de jerbe de flori la statuia generalului Berthelot de Ziua Națională a României; turnee cu spectacole de teatru și folclorice susținute de trupe din România, spectacole muzicale susținute de corale românești și după-amieze de povești românești - toate cu ocazia sărbătorilor de iarnă. De asemenea, ACAR participă în mod regulat la târguri unde promovează turismul, cultura și specialitățile culinare românești, organizează anual un curs de limbă și civilizație românească, dar și turnee de șah franco-române, își popularizează acțiunile, anual, în rândul studenților români de la Strasbourg, oferindu-le acestora ajutor, organizează seri dansante pentru studenți, lansări de carte românească, expoziții de grafică și pictură etc. Asociația dispune și de o bibliotecă românească, unde se găsesc nu doar cărți în limba română și autori români traduși în franceză, ci și CD-uri cu muzică românească, cu monumente istorice și frumuseți din România sau cu filme românești. Anual, la toate manifestările organizate de ACAR participă aproximativ 5.000 de persoane, francezi și români din Franța și Germania. Totodată, Asociația a avut ideea și a

întreprins demersurile necesare pe lângă Primăria din Strasbourg ca scuarul din fața parcului de la Citadele să se numească Scuarul *Henri Mathias Berthelot*, în memoria fostului atașat militar al Franței în România în timpul primului război mondial.

În ceea ce privește planurile de viitor, acestea sunt ambițioase dar, deși Asociația se bucură de sprijinul administrației locale din Strasbourg, ar avea nevoie și de ajutor din partea Guvernului României pentru a le duce la bun sfârșit. „Această implicare este destul de modestă din punct de vedere financiar, dar banii cheltuiți vor contribui la schimbarea imaginii României și vor îndemna mai mulți întreprinzători și turiști francezi să vină în România”, este de părere Gabriel Penciu. Concret, ACAR și-ar dori să se deschidă o linie aeriană Strasbourg-București, considerată foarte necesară; înfrățirea Strasbourg-ului cu un mare oraș din România; instalarea unui monument ca simbol al prieteniei franco-române și al artei românești într-un loc foarte circulat, precum ar fi în fața cinematografului „Cine-Cite” și a Arhivelor Naționale din Strasbourg; înființarea unei „Maison de la Culture Franco-Roumaine”.

În această perioadă, activitatea ACAR este

una bogată: a avut loc, în perioada 10-14 mai, *Săptămâna culturală franco-română*; pe 28 mai a fost organizat un *Carrefour franco-român*, în cadrul căruia s-a discutat pe tema *Influenței limbii franceze asupra limbii române*; pe 30 mai a avut loc un picnic european, în cadrul căruia România a fost promovată prin pliante și materiale publicitare; pe 6 iunie, la *Carrefour franco-român* s-a vorbit pe tema proverbelor românești și a celor franțuzești. O sărbătoare câmpenească a avut loc în data de 27 iunie, urmând ca la toamnă, pe 2 și 3 octombrie, să se desfășoare tradiționala *Mustărie a lumii* (ediția a VI-a), în Jardin de deux Rives.

România culturală, geografică, istorică și turistică în Belgia

Daniela RAD,

Președinte Asociația *Hermes.Ro*, Belgia

Asociația *Hermes.Ro* (www.uniro.be, e-mail: hermes.ro@hotmail.com), asociație non-profit, a fost creată în scopul de a facilita integrarea populației românești pe teritoriul belgian. În general, barierele culturale sunt cele mai solide, dar o dată îndepărtate duc la consolidarea rapidă a relațiilor umane. De aceea, asociația are un caracter cultural, activitatea sa bazându-se pe crearea unui mediu social care să sprijine populația de origine română în a regăsi o parte din universul societății românești în Belgia. Totodată, asociația are în vedere o strânsă colaborare cu mediul asociativ belgian, încercând să realizeze un schimb de valori culturale și astfel, integrarea socială a noilor veniți care au puține contacte cu populația de aici.

Înființată în urmă cu un an, *Hermes.Ro*, a început activitatea prin editarea unui ziar, *Univers Românesc*, gratuit, în limba română, de 24 pagini, din care două pagini în flamandă și două în franceză. Această publicație urmărește prezentarea unor aspecte ale culturii, istoriei și vieții sociale belgiene. De asemenea, se încearcă informarea populației românești în ceea ce privește actualitatea belgiană, știri de interes general care pot să-i ajute să se integreze, să înțeleagă mecanismele sociale și financiare. Paginile în flamandă și franceză prezintă România din punct de vedere cultural, geografic, istoric și turistic. Ziarul are un impact pozitiv în comunitatea românească și numărul celor ce participă la realizarea sa este în creștere.

Asociația a realizat și realizează și alte activități menite să atingă obiectivele propuse:

- ▶ Seri literare – în cadrul cărora sunt prezentate creații ale românilor sau belgienilor, o parte fiind preluate în paginile ziarului;
- ▶ Proiecții de filme artistice și documentare românești – pentru cei ce sunt plecați de mai mult timp din România și nu cunosc anumite filme, dar și pentru cei ce vor să le revadă;
- ▶ Seri muzicale – cu participarea de grupuri sau soliști români și belgieni;
- ▶ Seri gastronomice – are loc degustarea de mâncăruri belgiene și românești;

- ▶ Pentru copii:
 - Întâlnire cu Moș Nicolae și distribuție de cadouri – în colaborare cu asociații belgiene;
 - Sărbătorirea Zilei Copilului – cu participarea unor marionetiști care au creat o ambianță deosebită pentru micii participanți;
 - Colectarea și distribuția gratuită de jocuri și jucării pentru copiii familiilor defavorizate din comunitatea românească;
 - Înfiiințarea unei trupe de teatru și prezentarea spectacolului cu piesa *Art.214* a lui I. L. Caragiale.

Asociația are în proiect înființarea unei Case de cultură care să reunească o multitudine de activități la care să participe atât membrii comunității românești cât și belgieni, într-o atmosferă de prietenie, colaborare și întraajutorare.

În cadrul acestui proiect, activitățile prioritare ale asociației sunt:

- cursuri de limba flamandă;
 - ateliere de vacanță pentru copii: arte plastice, sport, fotografie;
 - seri literare;
 - proiecții de filme românești;
 - cursuri de dans clasic și modern pentru copii și adulți;
 - cursuri de cosmetică, machiaj și masaj cu personal calificat care lucrează în domeniu;
 - întreceri sportive: tenis de masă, șah, table (backgammon);
 - înființarea unei trupe de teatru pentru copii care să prezinte spectacole cu piese în flamandă și franceză;
 - înființarea unei biblioteci cu volume în limbile română, flamandă și franceză;
 - schimburi culturale cu alte asociații belgiene, pe diferite teme;
 - simpozioane de ordin civic și social cu participarea a diferite personalități belgiene în domeniu;
 - vernisaje de pictură, sculptură și desen cu participarea artiștilor români și belgieni;
 - activități pentru pensionari: seri de lectură, seri de dans, cursuri de bride etc.
- Asociația numără în prezent 50 de membri, dar la activitățile sale se alătură, periodic, mulți alții care, cu siguranță așteaptă lărgirea ariei de activitate pentru a participa.

Spiritul românesc polenizat în Spania

Prof. Ioana PETREUȘ

O parte din istoria recentă o reprezintă fenomenul migrator al românilor prin Europa, fenomen asupra căruia o puternică influență a avut-o intrarea României în UE. Dintre toate țările europene, Spania a menținut una dintre cele mai permissive politici de imigrare. Căuta forță de muncă ieftină pentru sectorul construcțiilor și industria serviciilor, iar muncitorii străini, datorită unei amnistii acordate imigranților ilegali, își puteau aduce familiile în patria adoptivă. În ultimul deceniu populația rezidentă din Spania a ajuns la 5,7 milioane, adică peste 12% din totalul locuitorilor țării. Principalele state care contribuiau la această pondere erau România, Maroc și Ecuador. Așa a ajuns Spania să numere aproximativ 750.000 de români care, ani la rând, au contribuit la creșterea PIB-ului românesc. Apelativul de „căpșunari” este pe deplin nemeritat, deoarece mulți dintre concetățenii noștri sunt apreciați în diverse sectoare de activitate.

Cum era și firesc, alături de o situație financiară stabilă care să le permită să trimită bani și celor rămași acasă, românii din Spania și-au dorit și o viață spirituală pentru a trăi și cu sufletul, nu numai cu munca. Biserica, o instituție cu puternic impact social, a reușit să-i grupeze în jurul ei, nu numai din rațiuni religioase, pe cei înstrăinați. Aceștia și-au creat mici comunități în jurul cărora gravitează toată

activitatea culturală, fiind înființate chiar clase de limba română pe lângă bisericile existente. Astăzi, în țara lui Cervantes se poate vorbi de peste 60 de parohii ortodoxe, care reprezintă un punct central de coagulare a românilor, iar în anul 2008 a fost numit primul episcop al Episcopiei Ortodoxe Române a Spaniei și Portugaliei, în persoana Preasfințitului Timotei Lauran.

Fluxul conservării spirituale românești se regăsește și în crearea de asociații socio-culturale care au menirea de a promova și proteja identitatea românească. Ce fac aceste asociații?! Sună adunarea în limba română, având un rol salvator în promovarea valorilor românești. Știu acest lucru de la foștii mei elevi care au plecat din țară, în căutarea unui trai decent, imediat după terminarea liceului. Dar am aflat și de la Dan Popovici, președintele Asociației româno-spaniole „Ars Convivendi” din Quintanar de la Orden, care, justifică înființarea acestor asociații ca o necesitate lăuntrică: „Ne exprimăm în euro și nu vedem că suntem dezbrăcați sufletește. Totuși, cred că, din când în când, ne dăm seama că ne lipsește ceva și tânjim. Românii au un cuvânt frumos fără echivalent în alte limbi: DOR. Eu cred că vine de la durere. Durerea de a fi departe de casă. De ai tăi. De ROMÂNIA. Dorința de a alina un pic acest dor, dar și conștiința de a fi român au dus la nașterea acestor asociații”.

Noi, cei de la Familia română, privim cu atenție și admirație cum spiritul de acasă este dus și în Peninsula Iberică și este polenizat în comunitatea românilor. În 2006 Biblioteca Județeană „Petre Dulfu” din Baia Mare, sub egida căreia apare revista, a deschis lăcașuri de carte românească pentru românii stabiliți în Spania. Încă un argument că Țara este sensibilă, prin cuvântul scris, la cei care au plecat în lume în căutarea altui destin. Gesturi extrem de necesare în lumea noastră, care stă sub presiunea globalizării. Istoria ne este martoră: cei care își uită identitatea dispar.

ASOCIAȚII ROMÂNEȘTI DIN SPANIA

În întreaga Peninsulă Iberică funcționează aproximativ 125 de organizații românești sau româno-spaniole, toate având în centrul activităților lor statutul imigrantului.

Dintre cele peste o sută de asociații recunoscute, unele sunt mai active, având o activitate constantă și proiecte în derulare. Printre acestea se numără Asociația *ROM-Madrid*, FEDROM, Asociația socio-culturală *Dor Român*, Comunitatea Românilor din Spania, Asociația Româno-Hispană ROMÂNIA, Asociația AIPE, Asociația românilor din Coslada și San Fernando, Asociația *Ulpia Traiana*, Asociația *Punte Culturală Româno-Galițiană* ș.a. Asociațiile sunt formate, în general, din voluntari care nu primesc în schimbul muncii lor altceva decât recompense morale.

FEDROM (Federația Asociațiilor de Români din Spania)

Constituită în 24 iulie 2004, FEDROM (președinte Miguel Fonda, <http://freedom.org>) este o grupare non profit, independentă de orice organizație politică, socială sau religioasă. Este formată din 27 de asociații românești de pe întreg teritoriul spaniol, asociații care se ocupă cu integrarea cetățenilor români în Spania, în vederea unei conviețuirii pașnice și, totodată, prezentării culturii române în societatea spaniolă.

În urma modificărilor statutare s-a amplificat sfera de activitate a federației și s-a constituit Senatul FEDROM – organism consultativ care se ocupă de strategiile de dezvoltare, de promovarea și recompensarea personalităților române sau spaniole care prin acțiunile lor, au contribuit la îmbunătățirea imaginii României și a comunității românești din Spania.

Membră a *Forumului de Integrare Socială a Imigranților*, FEDROM are următoarele obiective:

- ▶ Lupta împotriva traficului cu ființe umane, îndeosebi împotriva exploatării femeilor și copiilor;
- ▶ Promovarea limbii și a culturii țării de origine a imigranților;
- ▶ Sensibilizarea populației pentru încurajarea și îmbunătățirea conviețuirii și a interculturalității;
- ▶ Încurajarea conștiinței critice ale diverselor colective, privind realitatea, atât a societății de destinație, cât și a celei de origine;

▶ Încurajarea și implicarea efectivă în vederea integrării colectivului de imigranți, pe teritoriul spaniol:

- *În domeniul muncii*: egalitate și recunoașterea drepturilor ce decurg din cotizarea la Asigurările Sociale a întregii perioade de muncă efectuată de către cotizant.
- *În domeniul juridic*: eliminarea vizelor; recunoașterea dublei naționalități; participarea la dezbaterile legilor referitoare la străini; lupta pentru reducerea perioadei de obținere a naționalității spaniole.
- *În domeniul educativ*: lupta împotriva discriminării lingvistice; înlesnirea și scutirea tratativilor de omologare a studiilor academice; încurajarea schimburilor de studenți și elevi dintre cele două țări.
- *În domeniul cultural*: încurajarea și susținerea culturii și a limbii materne; dezvoltarea mijloacelor mass-media în limba de origine; susținerea și încurajarea turismului, în ambele sensuri și a schimburilor culturale.
- *În domeniul social*: promovarea existenței traducătorilor și mediatorilor sociali în cadrul instituțiilor; crearea unei rețele de informații și asistență juridică, laborală și psihologică, pentru populația română și a altor colective; sprijinirea întoarcerii acasă a celor care nu se pot integra.

Asociația Româno-Spaniolă *Ars Convivendi*

Localitatea Quintanar de la Orden e o Spanie la scală mai mică, având un procent de 21% populație emigrantă, din care românii reprezintă 18%. Pentru a strânge relațiile între comunitatea de români din această zonă și din dorința de a alina un dor, Dan Popovici, originar din Arad, a decis să formeze o asociație a românilor. Asociația Româno-Spaniolă *Ars Convivendi* este o asociație culturală non-profit hispano-română. Are profil local, dar membrii ei sunt mereu deschiși colaborării cu alte asociații, fapt care s-a și întâmplat, prin participarea la evenimente de promovare a culturii și civilizației românești. Încă de la înființare, au găsit sprijin din partea Primăriei, care a decis să organizeze o serie de activități axate pe multiculturalitate, sub patronajul Prefecturii Provinciei Toledo. În plus, Primăria are un serviciu special permanent S.A.M.I. (Serviciul de Atenție și Mediere Interculturală).

FEDROM
FEDERACIÓN DE ASOCIACIONES DE RUMANOS EN ESPAÑA

Dan Popovici, președintele Asociației româno-spaniole „Ars Convivendi”

„Coordonarea acestui serviciu are amabilitatea de a fi la dispoziția noastră ori de câte ori avem nevoie și, de asemenea, ne informează despre noutățile juridice, laborale sau culturale. Așa că implicarea asociației noastre este inevitabilă”, mărturisește președintele asociației într-un interviu.

Asociația

Punte Culturală Româno-Galițiană / Puente Cultural Rumano-Gallego

Idea acestei asociații (www.rumanogallego.es) a apărut cu mulți ani în urmă deși, din diverse motive, înființarea a avut loc abia în februarie 2005, în Santiago de Compostela. Membrii asociației sunt un grup de entuziaști care și-au propus să mențină o legătură strânsă cu pământul natal și, astfel, să integreze o parte din cultura lui pe teritoriul Galiției.

Pornind de la motto-ul Uniunii Europene, *Unita in Diversitate*, și-au propus implicarea în îmbogățirea acestei diversități, creând o „punte culturală” între un capăt și altul al Europei, prin promovarea schimbului cultural româno-galițian, cu scopul de a face cunoscută cultura noastră. Asociația promovează culturile românească și galițiană prin literatură, muzică, folclor, gastronomie, pictură, sculptură, cinematografie, știință, intermediind un schimb cultural în spectacole, festivaluri, expoziții din Galiția și România: „Ne propunem de asemenea, să schimbăm imaginea românilor de pretutindeni și să sprijinim integrarea socială și culturală a emigranților în Galicia”.

Asociația socio-culturală Dor Român / Asociacion Socio-cultural Dor Român

În sud-estul Madridului este situat municipiul Arganda del Rey cu o populație de 50.000 de locuitori, dintre care 27% sunt imi-

granți cu un procent de 77% de cetățeni români, adică aproape 21% din total. Datorită acestui fapt, românii au simțit nevoia de a crea o legătură între administrația locală și comunitatea românească, o „punte” între cultura spaniolă și cultura română.

Asociația socio-culturală *Dor Român* a fost fondată în anul 2006 de către un grup de români care și-au propus păstrarea propriei identități fără a neglija integrarea în societatea spaniolă.

Obiectivele acestei asociații sunt: propagarea și încurajarea toleranței și diversității socio-culturale în Arganda del Rey, promovarea în Arganda a integrării românilor și a altor imigranți în societatea spaniolă, favorizând cooperarea și schimbul cultural, artistic, educativ, sportiv între persoane, firme, instituții publice și private din țările de origine și Spania.

Această asociație se distinge de altele prin publicațiile în limba română și printr-un cerc literar: „Între sutele de mii de români ce muncesc în Spania există mulți care simt nevoia de a scrie poezie sau proză. Datorită acestui fapt, și având în vedere că o mică parte dintre aceștia sunt membri ai asociației, am decis înființarea unui cerc literar. Lansarea lui a avut loc în cadrul serbării celei de-a doua ediții a *Zilei Eminescu*, în luna ianuarie. De atunci multe lucrări ale membrilor au fost publicate în ziarul comunității noastre. Sperăm ca în continuare evoluția acestui grup să fie pozitivă. Porțile noastre sunt deschise tuturor celor interesați” (președinte Mariana Moldovan).

Comunitatea Românilor din Spania / Comunidad Rumanos en Espana

A fost reînființată în 1991 de către ziaristul spaniol de origine română Alexandru Petrescu. Inițial a funcționat pe teritoriul Regatului Spaniei sub numele Uniunea Mondială a Românilor Liberi filiala Spania, fondată de către omul politic Ion Rațiu. Începând cu anul 2005, această organizație se transformă în Comunitatea Românilor din Spania. Încă de la înființare s-a implicat în integrarea emigranților români,

iar prin proiectele sale a facilitat închirieri de locuințe, înscrierea gratuită a copiilor români în grădinițe și școli, apărarea drepturilor fundamentale, traduceri gratuite la centrele de azil politic, judecătoria, centre penitenciare, comisariate de poliție, ori ale Gărzii Civile Spaniole. Programele socio-culturale ale organizației au fost remarcate de presă și autoritățile spaniole. Toto din 2005 acordă, împreună cu ONG-ul *A Flor de Piel*, în cadrul Galei Premiilor Comuni-

tății Românilor Spania, premiile și diplomele de onoare. Din 2004 organizează Concursul Miss Diaspora România – Spania, împreună cu TVR și Fundația PRO FAMILIA. În anul 2008 au organizat o ofrandă de flori pentru comemorarea victimelor emigranților români din Spania la atentatul terorist din 11 martie, prin a depune săculeți de pământ adus din România, la rădăcina unor copăcei din *Pădurea Celor care Lipsesc* din Parcul Retiro din Madrid.

De Ziua Națională a României, la Madrid, purtând costume populare românești

INSTITUTO
CULTURAL
RUMANO

Un rol important în domeniul cultural și educațional îl are ICR Madrid - atașat misiunii diplomatice a României în capitala Spaniei. ICR Madrid participă la evenimentele organizate de primăriile spaniole și asociațiile comunităților românești, alăturându-se efortului acestora în susținerea culturală a comunității românești prin intermediul următoarelor activități:

- organizează cursuri de limbă și civilizație română, precum și programe de perfecționare și sprijin pentru profesori de limbă sau pentru traducători spanioli din română

și colaborează cu centre educaționale din sfera predării limbii;

- propagă cunoștințe despre cultura, știința, educația, istoria, tradițiile și, totodată, despre problematica contemporană a României;

- organizează diverse evenimente culturale, mai ales expoziții, proiecții de film artistic și documentar, spectacole, concerte, parade și festivaluri, ateliere etc., precum și seminarii, conferințe sau proiecte complexe – zile culturale sau întâlniri cu specialiști din diverse zone ale vieții culturale și științifice – în diferite locații de pe

teritoriul Spaniei și la sediul său în măsura în care pot fi adaptate suprafețelor și condițiilor de folosire ale acestuia;

- înființează în sediul său un mic centru multimedia cu sală de lectură și servicii de împrumut de cărți, ediții periodice și alte produse tipărite, precum și îndrumarea accesului la produse audio-vizuale și site-uri de Internet românești cu caracter cultural, științific, educativ sau informațional;

- publică și răspândește programe de informare și orice alt fel de material cultural, științific, educativ sau informațional;

- formează bănci de date despre schimburile culturale, științifice și altele care se realizează între cele două state, și acordă asistență în domeniul serviciilor informaționale.

Evenimente culturale

■ Locuri de Patrimoniu UNESCO în România

În perioada 10 iunie - 30 Iulie 2010, ICR Madrid și Ambasada României a participat la evenimentele organizate de primăriile spaniole și Asociația *Ulpia Traiana* în zona Benidorm, prezentând expoziția de fotomontaje Locuri Patrimoniu UNESCO în România. În zona Villa Joyosa există o comunitate de peste 1.300 de români, iar în zona Benidorm, peste 3.300, aceștia constituind cea mai numeroasă prezență de comunitari europeni.

■ Spații și scriituri ale exilului

ICRM și Universitatea Complutense a organizat în 24-28 mai Congresul internațional *Spații și scriituri ale exilului*. Participanții au provenit de la prestigioase universități europene, printre care și Universitatea din București (prof. univ.dr. Mircea Anghelescu și prof. univ. dr. Mihai Moraru).

■ Dacia, dragostea mea

În perioada 7 - 16 mai, în capitala Spaniei a avut loc Festivalul Internațional de Film Documentar din Madrid. La competiția națională de lungmetraje, premiul al doilea al juriului, 4.000 euro și trofeul, a revenit coproducției hispano-române *Dacia, dragostea mea* de Ștefan Constantinescu și Julio Soto.

■ Săptămâna românească la Burgos

Ambasada României și Asociación *Casa de Europa* a realizat, în perioada 6-14 mai, în Burgos, evenimentul cultural Săptămâna românească la Burgos. Activitățile prezentate: expoziție fotografică, piese de teatru, gastronomie, o masă rotundă pe teme de literatură, istorie, tradiții și folclor.

■ Gala de decernare a premiilor NIRAM ART 2010

Sâmbătă, 29 mai 2010, la Cazinoul Militar – Centrul Cultural al Armatei, Madrid a avut loc Gala de Decernare a Premiilor Niram Art 2010, oferite de Revista *Niram Art* și Editura Niram Art, cu participarea Universității Complutense din Madrid și a Centrului Cultural al Armatei.

■ Sânzienele și Drăgaica celebrate de RoMadrid Cultural Club în Coslada

În noaptea de Sânziene, cea mai scurtă noapte a anului, pe 23 iunie, RoMadrid Cultural Club i-a invitat pe românii din capitala Spaniei la spectacolul *Sânzienele și Drăgaica*, care a avut loc în cadrul sărbătorii spaniole de San Juan, în Barrio de la Estacion.

Ce mai spun forumiștii?

Dragii mei români, aflați aici... și nu numai

Pe parcursul discuțiilor din acest forum am învățat mai multe lucruri. Cineva mi-a spus că nu ar trebui să uit scopul pentru care am venit aici. Altcineva mi-a răspuns mai tăios că ar trebui să termin cu lamentările pentru că enervez. Iar o altă persoană mi-a răspuns senin că esențialul este să-i ai pe cei dragi cu tine... și totul este în regulă. Eu cred că m-am repezit cu nostalgiile mele puerile fără să țin cont că sunt alții mai în măsură să vorbească de toate astea... adică ceea ce se cheamă a fi în altă țară decât a ta. Cred că esențialul este într-adevăr să nu uiți motivul pentru care te afli aici... indiferent că se cheamă Spania, Italia, Elveția, Anglia... Tot ce contează este să îți lași sufletul să fie fericit și liber... (Darina)

Toate speciile astea de societăți sunt apă de ploaie și frecții la picior de lemn. În fapt nu rezolvă cu adevărat problemele românilor din diaspora. La fel și minciuna despre avocatul gratuit care apără interesele românilor aflați aici. Mai trist e că există români, în calitate de angajatori, ce nu respectă condițiile prevăzute în contract, amăgindu-și confrății, cu bună știință, profitând de nevoia imperioasă a acestora de munci în orice condiții pentru se întreține. (abcde_f)

Eu, din septembrie 2006, am plecat la muncă în Spania și vreau să zic că, de câte ori am revenit acasă, mă simțeam tot mai străin printre români... nu că aș avea fitzze. Sunt un băiat muncitor și harnic, nu mă ocup cu prostii sau alte chestii... dar, de câte ori mă întorc acasă, parcă tot mai greu e să îmi dau seama ce se întâmplă în România. M-am obișnuit deja mult cu ritmul și stilul ăsta de viață de aici, cu lumea civilizată, cu liniștea, siguranța și curățenia care domină peste tot... Părerea mea! Nu știu voi restul! (Paranoia Agent)

(Forum Roportal Spania)

Publicații de limbă română din Spania

Paula RUS

Un rol important în susținerea și afirmarea identității unei națiuni, precum și în reflectarea evenimentelor esențiale ale unei comunități îl joacă presa în limba maternă.

În Spania, țară în care s-au format comunități mari de români, există mai multe publicații de limbă română, care oferă informații din diverse domenii și promovează, în paginile lor, valori precum: comunicarea, prietenia, spiritualitatea, păstrarea specificului cultural și lingvistic.

Materialul de față prezintă informații sumare despre publicațiile de limbă română care apar pe teritoriul Spaniei, *Noi în Spania*, „*Nou Horizont*” *România* și se ocupă în detaliu de bilunarul *Român în Lume*.

Noi în Spania este săptămânalul românilor din Spania, care își propune să prezinte viața românilor din această țară așa cum arată ea în realitate. Considerată ca fiind publicația românească lider din Spania, săptămânalul are 83.400 de cititori pe săptămână și se distribuie gratuit. Apare din noiembrie 2005, în fiecare joi a săptămânii, având „o orientare pur practică: să-i informeze pe cititori despre tot ce ar

putea să le fie de folos, spre a le face viața mai ușoară.”¹

Dintre rubricile și paginile prezente în publicație se pot aminti: *Scrisori*, *Actualitate*, *Informații utile*, *Important*, *Muncă*, *În Spania*, *În România*, *Sport*, *Programe TV*, *Români în Spania*, *Sănătate*, *Timp liber*, *Página en Castellano*, *Club Femina* etc.

Săptămânalul *Noi în Spania* este membru al Asociației pentru Cunoșterea Populației Imigrante (ACPI, Asociación para Conocimiento de la Población Inmigrante) care promovează în fiecare an Studiul de Medii de Comunicare pentru Imigranți (EMI, Estudio de Medios para Inmigrantes) și al Asociației Spaniole de Edituri de Publicații Periodice (AEEPP, Asociación Española de Editoriales de Publicaciones Periódicas).

Din martie 2007, pe teritoriul Spaniei apare revista lunară „*Nou Horizont*” *România*, editată de Asociación „*Nou Horizont*” *Intermundus Cultural y Profesional de Valencia*, asociație din care fac parte oameni de cultură și intelectuali din diferite domenii de activitate, atât români, cât și spanioli. În paginile revistei, își dau întâlnire talente și valori românești de pretutindeni, revista oferind tuturor organizațiilor de români posibilitatea promovării gratuite a culturii românești.

Potrivit informațiilor existente pe site-ul www.evz.ro, tabloul presei scrise de limba română din Spania este conturat de publicațiile: *Actualitatea românească*, ziarul românilor de pretutindeni (www.actualitatea-romaneasca.ro), *El Nie*, ziar online (www.elnie.com), *Express Informativ*, Castellon (expresscastellon@gmail.com), *Mediator de Castellon* (spaniolă și română), (asociacionrumanacastellonense@yahoo.es), *Noi în Spania* (www.noiinspania.com), „*Nou Horizont*” *România* (www.nouhorizont.com), *Origini românești* (cdrinovan@revistahoy.com), *Romania Cultures* (www.romaniacultures.com), *Român în Lume* (www.romaninlume.com), *Românii din Spania* (romaniidinspania@yahoo.es), *Țara mea*, Castellon (redaction@taramea.es), *Universul românesc* (redactie@universulromanesc.net) *Ziarul Nostru*, Castellon (sorin@tuvoz.es, info@tuvoz.es), care au ca principal obiectiv stabilirea unei comunicări între românii de pretutindeni.

¹ www.noiinspania.com

O privire online asupra publicației relevă faptul că „*Nou Horizont*” România se poate caracteriza ca fiind o revistă culturală, de creație literară, socială și de opinie, oferind informații de interes general pentru românii din diaspora.

Dintre publicațiile de limbă română care apar în Spania, *Român în Lume* este periodicul cu cea mai lungă apariție, fiind considerat „o referință în lumea presei pentru imigranți” și „o voce a românilor din Spania”¹. Promovând imaginea unei noi Românii în lume, această revistă bilunară apare din aprilie 2001 la Madrid, fiind distribuită gratuit în toată Spania și în principalele capitale europene.

Încă de la primul număr, apărut, „ca unică soluție – în acel moment – la necesitatea românilor de a comunica în limba maternă”², publicația își propune să ofere informații, atât despre România, cât și articole și relatări despre viața comunităților românești de pe teritoriul Spaniei, dorind, astfel, să-și asume „rolul social de catalizator al relațiilor dintre români”³. Totodată, încearcă să adune date și despre comunitățile românești din întreaga lume și să creeze „o punte de legătură” între toți românii aflați departe de casă și de cei dragi. În acest fel, se speră să se vină în întâmpinarea dorințelor, nevoilor și problemelor românilor care au ales calea străinătății.

De-a lungul apariției, scopul propus, la început de drum, a fost atins. Dacă primele numere ale revistei i-au avut în vedere pe românii din Spania și Italia, începând cu anul 2002, *Român în Lume* se transformă într-un periodic adresat comunității românești din Europa, reflectând în paginile sale aspecte din viața românilor din Olanda, Marea Britanie, Germania, Grecia, Israel, Belgia, Irlanda, Portugalia.

Editorul responsabil al publicației este *Român în Lume*, un proiect care „vine în întâm-

pinarea necesității românilor de a comunica în limba maternă, de a ști ce se petrece în cadrul diferitelor comunități românești aflate la mari distanțe unele de celelalte, de a fi informați despre ce se întâmplă în țară și de a se organiza în vederea păstrării și promovării ideii de „român”.⁴ În anul 2009, patru numere din acest periodic au fost editate cu sprijinul Departamentului pentru Românii de Pretutindeni (DRP)⁵.

Echipa de redacție a revistei, o mică „mare” familie a „românilor în lume”, își propune informarea corectă a românilor din diaspora, deoarece „Un om bine informat face cât doi!”, mesaj care se regăsește pe pagina de titlu a periodicului. De altfel, „această mână de oameni care fac în realitate *Român în Lume* [...] au ajuns să fie lideri în vestul Europei prin tot ceea ce fac pentru imigranții români departe de casă.”⁶

Parcurgând arhiva paginii de internet www.romaninlume.com, care oferă online această revistă, se poate realiza un istoric în ceea ce privește ritmicitatea de apariție a publicației. Primele numere din acest periodic apar sub forma unui *Buletin românesc de informare și opinie*, format A4, alb-negru, având doar câteva pagini, fiind tipărit o dată la două luni. Începând cu anul 2002, *Român în Lume* este publicat sub o serie nouă, fiind numit *Periodic românesc de informare și opinie*, având pagini mai multe, 30.000 de exemplare, distribuit gratuit o dată la două luni în numeroase comunități românești din Europa precum: Spania, Portugalia, Germania, Olanda, Grecia, Belgia, Anglia, Irlanda, Italia. Pe parcursul anului 2004, revista este publicată o dată pe lună, conținând și pagini color, iar din anul 2005, *Român în Lume* devine o publicație bilunară, având mai multe pagini și mai multă culoare.

Astfel, se poate concluziona faptul că de la un simplu buletin de informare și opinie pentru

1 *Român în Lume*, serie nouă, an VIII, nr. 98 (7-20 mai 2008), www.romaninlume.com

2 *Român în Lume*, serie nouă, an III, nr. 11 (noiembrie-decembrie 2003), www.romaninlume.com

3 *Român în Lume*, nr. 1 aprilie 2001, www.romaninlume.com

4 <http://www.romaninlume.com/ro/despre-noi>

5 <http://www.dprp.gov.ro/roman-in-lume/>

6 Luis Usera, director Intereconomia, în *Român în Lume*, serie nouă, an VIII, nr. 98 (7-20 mai 2008), p. 19, www.romaninlume.com

românii aflați în Spania, *Român în Lume* a evoluat până la nivelul unei publicații reprezentând, „el periódico para la integración de los rumanos”.

Cu un tiraj de 30.000 de exemplare (25.000 în Spania și 5.000 în Portugalia)¹, revista bilunară *Român în Lume* a fost laureata celei de-a doua ediții a Premiilor Intereconomia² 2008 organizată la Madrid, primind calificativul de **Cea mai bună publicație pentru imigranți**, în semn de recunoaștere pentru „o muncă bine făcută, seriozitate și nivel informativ oferit gratuit românilor din Spania și Portugalia, iar prin intermediul site-ului www.romaninlume.com, a devenit un loc virtual de întâlnire pentru toți românii.”³

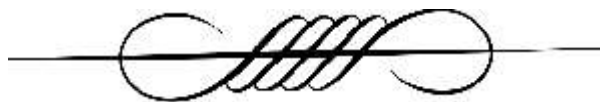
De asemenea, în anul 2008, în cadrul Galei Comunității Românești de la Madrid, la categoria „Viața comunității”, alături de alte publicații de limba română (*Noi în Spania, Origini, „Nou Horizont” Romania, Ziarul Nostru și România Cultures*), a fost recunoscută contribuția deosebită a acestui periodic, conferindu-i-se diplomă pentru meritele deosebite în promovarea valorilor românești în Spania.⁴

Bilunarul *Român în Lume* prezintă, în paginile sale, o multitudine de informații din diverse domenii: cultură, tradiție, învățământ, tineret, justiție, știință, sport, divertisment, religie. De asemenea, practică mai multe forme publicistice: știri, articole de opinii și comentarii despre manifestările culturale, istorice, literare organizate cu diverse ocazii, reportaje și debateri despre problemele cu care se confruntă comunitățile românești în lume, relatări ale unor evenimente. Nu lipsesc nici materialele de cultură și literatură legate de comunitate, infor-

mațiile despre starea și situația limbii române în Spania, având și articole în care se relatează despre susținerea și promovarea limbii, culturii și civilizației românești în această țară. Nou-tățile de ordin social, politic, economic, cultural, literar din România și Republica Moldova, știrile de interes general privind activitatea consulatelor românești în Spania, a asociațiilor românești precum și a Institutului Cultural Român din această țară constituie alte subiecte de interes ale revistei. Totodată, *Român în Lume* oferă posibilitatea de afirmare literară sau culturală a unor creatori români din Spania și nu numai, prezentând și promovând în paginile sale realizările acestora. Revista nu i-a uitat nici pe cei mai mici cititori ai săi, copiii cărora le-a dedicat o pagină în cadrul periodicului.

Rubricile și paginile publicației (*Părerea mea, Spania, Informații utile, Ne scriu cititorii, R. Moldova, Actualitatea Europeană, Orizonturi românești, Rubrica en Español, Rubrica Juridică, Mică publicitate, Diverse, Identitate culturală, Parteneriat, Pagina copiilor, România, Spiritualitatea românească, Special, Sport etc.*), consistența materialelor, așezarea în pagină și ilustrațiile definesc această publicație ca fiind una bogată și diversă sub aspectul preocupărilor.

Presa scrisă de expresie română din Spania demonstrează, prin natura subiectelor și temelor tratate și prezentate în paginile sale, a fi un factor important, atât în integrarea românilor în viața economică și socială din Spania, cât și în păstrarea identității naționale și promovarea valorilor românești în această țară și nu numai.

1 <http://www.dprp.gov.ro/roman-in-lume/>

2 Grup mare de presă din Spania ale cărui premii au devenit o referință pentru mijloacele mass media etnice și nu numai

3 *Român în Lume*, serie nouă, an VIII, nr. 98 (7-20 mai 2008), www.romaninlume.com

4 *Nou Horizont România*, anul 3, nr. 22, ianuarie 2009, www.nouhorizont.com

Sângele latin apă nu se face

Gabriela TRIFOI

În 1880, guvernul portughez a recunoscut independența de stat a României. La 31 august 1917, primul reprezentant român și la 7 decembrie 1919, primul reprezentant portughez și-au prezentat scrisorile de acreditare în calitate de trimiși extraordinari și miniștri plenipotențari la Lisabona, respectiv București. În timpul celui de-al Doilea Război Mondial, relațiile diplomatice nu au fost întrerupte. Misiunile diplomatice ale celor două țări și-au încetat activitatea în 20 noiembrie 1945 (cea portugheză) și la 7 noiembrie 1947 (cea română).

În 31 mai 1974, relațiile diplomatice au fost reluate și ridicate la rang de ambasadă, România fiind prima țară est-europeană care a restabilit relațiile cu Portugalia după revoluția „garașelor” (25 aprilie 1974). În octombrie 1974 și februarie 1975, au fost acreditați ambasadori rezidenți la Lisabona și la București. La 31 martie 1989, Portugalia și-a retras ambasadorul din România. Ulterior, ambasadorul Portugaliei cu reședința la Viena a fost acreditat și la București. Redeschiderea ambasadei portugheze la București s-a realizat în februarie 1993.

În septembrie 1997, la București, a fost semnat acordul între România și Republica Portugheză privind cooperarea în domeniile învățământului, științei, culturii, sportului, tineretului și comunicării sociale, acord intrat în vigoare la 13 septembrie 2001. În cadrul Universității „Ovidius” din Constanța și al Universității din București funcționează lectorate de limbă portugheză, iar la Universitatea din Lisabona funcționează lectoratul de limba și literatura română.

Comunitatea românească din Portugalia a cunoscut o creștere consistentă după anul 2000, fiind răspândită pe întreg teritoriul Portugaliei, cu o anumită pondere în zonele Lisabona (centru), Porto (nord), provincia Algarve și Setúbal (sud). Începând cu 1 ianuarie 2009, Guvernul Republicii Portugheze a ridicat restricțiile privind libera circulație a forței de muncă din România. Românii din această țară beneficiază de serviciu religios în limba maternă, iar pe lângă

cele două biserici ortodoxe românești din Lisabona și Faro, funcționează școli duminicale pentru copiii români născuți în Portugalia sau care frecventează deja școala portugheză.

Noua lege a străinilor (Legea 23/2007), la fel ca și în Spania, a simplificat anumite condiții de stabilire pe pământ portughez, ceea ce a dus la creșterea numerică a comunităților de imigranți, care, începând cu anul 2008 au ieșit din starea de ilegalitate și s-au înscris la serviciile de evidența populației și de asistență socială portugheze.

În Algarve, la Almancil, este înregistrată cea mai mare comunitate de români. Primarul localității Almancil vorbește în termeni elogioși despre comunitatea românească numeroasă ce trăiește și lucrează în acest oraș din sudul Portugaliei, subliniind absența oricăror probleme de natură juridică în raport cu această comunitate responsabilă, muncitoare și bine integrată social. Drept urmare, românii beneficiază de tot ajutorul primăriei din localitate. *Asociația Socială și Culturală din Almancil*, din subordinea Primăriei, de exemplu, pune la dispoziția Asociației *Doina* spații pentru repetițiile grupului de dansuri populare românești și pentru școala duminicală în beneficiul copiilor români din Almancil. Comunitatea își pune mari speranțe în liberalizarea pieței muncii din Portugalia începând cu anul 2009, pentru recunoașterea studiilor românești și posibila ocupare a unor locuri de muncă la nivelul specialității fiecăruia.

România ocupă, în prezent, locul IV între comunitățile de imigranți de pe teritoriul Portugaliei și locul I între națiunile din UE cu comunități de imigranți în Portugalia, detronând astfel Marea Britanie, care înregistrează un număr considerabil de pensionari cu reședința permanentă sau cu a doua locuință în Portugalia.

În ambele țări există înregistrate 9 documente de înfrățire între localități din România și Republica Portugheză, cele mai importante fiind Setúbal – Sibiu (2000), Sfântul Gheorghe – Santa Cruz (2008), Târgoviște - Santarem (2007), Aiud – Ponte de Sor (2007).

Asociații reprezentative

În Portugalia există trei asociații comune ale românilor și moldovenilor: Asociația Imigranților Români și Moldoveni *Frăția* din Setúbal, Asociația Comunității Imigrante a Românilor și Moldovenilor din Alentejo (ACIR-MA) din Moura și Asociația Imigranților Români și Moldoveni din Algarve *Doina* din Almancil.

Asociația Imigranților Români și Moldoveni *Frăția*, Setúbal

Asociația *Frăția* (președinte Maria Iancu) este recunoscută prin activitățile pe care le desfășoară în colaborare cu Ambasada României și ICR, dar și pentru proiectele derulate în folosul comunității românești din Setúbal.

De asemenea, împreună cu Biserica ortodoxă din Setúbal, asociația organizează cursuri de limba română și diferite evenimente culturale. În urma unui proiect derulat de Asociația *Frăția* și finanțat de Departamentul pentru Relațiile cu Românii de Pretutindeni (DRRP) comunitatea românească din această localitate beneficiază, din anul 2006, de emisiunea radio de 30 de minute *O îmbrățișare din România*, difuzată de postul de radio *Voz*. Prin intermediul acestei emisiuni, comunitatea română din Portugalia este informată, în limba română, despre mai multe domenii de interes.

Un alt proiect al Asociației *Frăția* finanțat de DRRP este *Casa românească* din Setúbal.

Proiect cultural româno-portughez

De departe, de aproape / De longe, de perto

În perioada 10 iulie - 14 august 2010, la Muzeul Muncii „Michel Giacometti” din Setúbal (Portugalia) se desfășoară proiectul *De longe, de perto / De departe, de aproape*, dedicat culturii tradiționale din România, în special unor aspecte legate de muncă și de vechile ocupații din mediul rural.

Proiectul constă într-o expoziție de fotografie etnografică din colecția Muzeului ASTRA din Sibiu și un ciclu de filme antropologice românești, organizat cu sprijinul Astrafilm și integrat în programul *Noptilor Muzeului Muncii „Michel Giacometti”*. Expoziția cuprinde reproducerea a 40 de fotografii realizate în România în primele decenii ale secolului XX,

perioadă de intensă explorare etnografică, care a scos la iveală bogăția și diversitatea culturilor de pe teritoriul României, la acea vreme un stat proaspăt format și cu o economie preponderent agrară.

Cele 6 filme documentare incluse în programul manifestării sunt produsul unor cercetări de antropologie vizuală în diferite comunități culturale de pe teritoriul României (românești, rome, ruse). Explorarea acestora identifică simptome ale comunităților tradiționale confruntate cu presiuni externe, de natură economică, socială, culturală, sub amenințarea dispariției sau a unor schimbări ireversibile.

Evenimentele se desfășoară în cadrul parteneriatului dintre Primăria Municipiului Setúbal și Complexul Național Muzeal ASTRA din Sibiu, cu sprijinul Institutului Cultural Român, prin Direcția Români din Afara Țării și al Parohiei Ortodoxe Române din Setúbal.

Asociația Comunității Imigrante a Românilor și Moldovenilor din Alentejo (ACIRMA), Moura

ACIRMA (<http://acirma.no.comunidades.net>) a fost înființată în 2006 de către Dănuț Bojoagă, originar din Lugoj, care la acea vreme se afla în Portugalia de 3 ani. Actualul președinte este Onofrei Codin. Principala preocupare a acestei asociații o constituie problema emigranților, implicându-se, cu ajutorul altor instituții portugheze, în vederea găsirii unui loc de muncă și în integrarea socială a acestora.

„Sună absurd ca o PATRIE să nu aibă patrioți, însă în situația de azi ar fi bine să identificăm cauzele pentru a fi patrioți” este motto-ul site-ului acestei asociații a românilor și moldovenilor stabiliți în Portugalia. De pe același site aflăm că asociația nu este o organizație socială sau politică, fiind totodată deschisă colaborării către toți cei care doresc să participe, prin muncă voluntară, la bunul mers al ei. Scopul principal este acela de a informa și facilita comunicarea între românii din Portugalia și din întreaga lume.

Asociația românilor și moldovenilor Doina din Algarve, Almancil

Asociația românilor și moldovenilor *Doina* din Algarve (președinte Elisabeta Necker,

originară din Timișoara) a fost fondată în luna martie 2007, de către un grup de prieteni români și moldoveni.

Principalele obiective pe care le urmărește asociația sunt promovarea culturii și tradiției din țările de origine, legalizarea situației cetățenilor români, intermedierea diverselor procese cu instituția Consulatului Român din Lisabona, privind eliberarea documentelor (certIFICATE de naștere, căsătorii, împuterniciri și alte servicii).

Asociația *Doina* (www.doinalgarve.com) desfășoară activități în parteneriat cu autoritățile portugheze în diverse domenii. În luna mai a acestui an a semnat cu Biblioteca „Sofia de Mello Breyer” din localitatea Loulé (Algarve) un parteneriat pentru deschiderea în cadrul acestei instituții a unui sector de carte românească. Dorința cea mai mare a membrilor acestei asociații este aceea de a avea o bibliotecă românească, motiv pentru care s-au adresat domnului director al Bibliotecii Județene „Petre Dulfu” din Baia Mare, dr. Teodor Ardelean, recunoscut ctitor de biblioteci românești în străinătate. Redăm o parte din scrisoarea de intenție: „Știm că ați înființat și alte biblioteci în diaspora și ne-am dori să ne aduceți și nouă o bucățică de România în acest colțisor de lume, un loc frumos, unde suntem bine văzuți și acceptați, unde copiii noștri nu pleacă capul când spun că sunt români. Ne place să credem că am contribuit la crearea acestei imagini, iar față de autoritățile locale, crearea acestei biblioteci este o mare realizare.”

Despre înființarea primei biblioteci românești în Portugalia (luna iulie 2010) și despre impactul pe care l-a avut acest eveniment asupra comunității românești vom reveni într-un număr viitor al revistei.

Ucraina

Comunitatea românească
din Nordul Bucovinei

(Într-un azi atemporal)

Grigore GHERMAN
Cernăuți

Scurt istoric (Trăiri retrospective)

Comunitatea românească din Nordul Bucovinei într-un peisaj social și multinațional este tangentată de alte comunități cum ar fi: comunitatea evreiască, cea germană și cea poloneză și comunitatea rusă, care ocupă un loc de frunte între acestea. Poziția respectivă poate fi explicată prin tradițiile vechi și prin locul neschimbat al băștinașilor, stabiliți la poale de Carpați și pe malurile Prutului de secole. E de amintit aici că românii din spațiul septentrional s-au bucurat de cer senin numai între cele două războaie, în rest, s-au aflat sub ocupație străină.

Totuși, comunitatea românească din Nordul Bucovinei, cea mai numeroasă în prima jumătate a secolului XIX în Nordul Bucovina, s-a deșteptat la viață culturală (activă) începând cu 1848, când dădeau culmea evenimentele revoluționare. Aflăm din unele izvoare că Eudoxiu Hurmuzachi, pe atunci unul dintre liderii acestei comunități, împreună cu alți lideri, au organizat la Cernăuți, în data 20 mai 1848, o adunare națională, la care au participat reprezentanții tuturor verigilor din comunitate. Tot atunci, în cadrul adunării, a fost înaintat un memoriu către împăratul austriac, document ce conținea o succesiune de referințe la dezvoltarea național-culturală a românilor. Iar frații Gheorghe și Alexandru Hurmuzachi au editat gazeta *Bucovina*, o gazetă politică, religioasă și literară.

Un alt loc important l-a deținut *Societatea pentru Cultură și Literatură Română din Bucovina*, care a editat ziare și calendare; a organizat activități culturale, reprezentații teatrale, a contribuit la deschiderea școlilor românești, asigurând elevii și studenții săraci cu burse de studii. Șirul societăților este suficient de consistent: *Arboroasa*, *Junimea*, *Dacia*, *Moldova*, *Bucovina*, *Academia ortodoxă*. *Universitatea „Franz Josef”* din Cernăuți a constituit un alt focar semnificativ de cultură și știință, deoarece oferea studenților posibilitate de a se ilumina, de a se cultiva. Imediat după 1875, în cadrul insti-

tuției amintite, a fost inaugurată catedra de limba și literatura română, iar primul ei șef a fost ales Ion Gh. Sbierea. Învățământul în limba română a început să se dezvolte îndeosebi după 1849, când „limba noastră” a fost introdusă și în Liceul german de Stat și în Institutul Teologic.

Pe parcursul anilor, un șir de personalități și-au sacrificat din timp și avuție pentru cultura neamului. Eudoxiu Hurmuzachi, aflăm din romanul istoric *Tinerețea lui Doxachi Hurmuzachi*, elaborat de Dumitru Covalciuc, și-a prețuit nespus de mult moșia tatălui și neamul. Iar atunci când personajul Toderică Racoce îi cere lui Doxachi Hurmuzachi ajutor pentru a edita o gazetă (*Dascălul Românesc*), Doxachi îi sare în ajutor. Boierul kir Doxachi, care mulți ani a trăit într-o chilie bisericească, reprezintă doar un exemplu din altele câteva zeci.

Marile colecții etnofolclorice din secolele XIX-XX ale lui S. Fl. Marian, ale lui Gh. Sbierea, E. Niculiță-Voronca, oglindesc cultura românilor din acest spațiu românesc, ca una abundentă și, totodată, deosebită. După părerea acad. Grigore C. Bostan, poet, folclorist, istoric literar, șef de catedră timp de 27 de ani – Catedra de Filologie Română și Clasică din Cernăuți – „în aspect etnografic Nordul Bucovinei (regiunea Cernăuți) prezintă mare interes, anume datorită faptului că această zonă, prin constanțele ei poetice: 1) se integrează în arealul etnocultural românesc; 2) datorită originalității ei artistice; 3) prin forța de iradiere a tradițiilor noastre populare asupra altor repertorii naționale, prin specificul contactelor interetnice, în special româno-ucrainene”.

Cultura și, mai ales, limba română, tradițiile nu puteau să moară la Cernăuți, la Herța, în inima munților (la Crasna), unde doina, vie ca o rugăciune, parcurge până la noi, prin ani de încercări, un drum neșters. În plus, la Cernăuți, sunt vizibile urmele marelui poet și geniu Mihai Eminescu, dar și a profesorului Aron Pumnul. Eminescu se considera bucovinean, mai ales,

prin atașamentul său sufletesc față de acest ținut, prin identificarea sa cu destinul Bucovinei, nu numai prin poeziile de început (*La mormântul lui Aron Pumnul*, *La Bucovina*), în *Doina*, ci și în publicistica sa de pe parcusul anilor, susține Grigore C. Bostan. Ovid Densușianu, într-un articol din revista *Viața nouă*, menționa că *Epigonii* lui Mihai Eminescu sunt „ecoul criticii crestomației lui Pumnul”, deci, mai întâi de toate, Eminescu la Cernăuți a făcut școala patriotismului, datorită lui Aron Pumnul. Această școală, dar și biblioteca gimnaziștilor din Cernăuți au fost primele călăuze ale viitorului poet pe fâgașul istoriei și culturii naționale. Eminescu are legături indisolubile cu orașul Cernăuți și prin sora sa, Aglae Drogli, care a locuit în inima orașului, lângă Universitatea cernăuțeană, fiind căsătorită cu Ioan Drogli, profesor la școala normală de învățători. În plus, printre primii tineri intelectuali care și-au pus inițiativa în 1883 la Cernăuți întru crearea unui teatru român în capitala Bucovinei, evident, se afla și Eminescu. Comitetul pentru crearea teatrului românesc a închiriat clădirile fostului Hotel de Moldavie unde mai întâi Eminescu a fost unul dintre cei mai atrași spectatori la reprezentațiile teatrale ale trupei Ștefaniei Tardini.

Cernăuțiul a fost leagănul duios al multor personalități remarcabile: Alecu Russo, Vasile Alecsandri ș.a.. Și Herța, un târg odinioară, a dat lumii cugete lucide: Gh. Asachi, un deschizător de drumuri, care a pus inițiativa în domeniul presei (a editat prima gazetă în limba română în Moldova, *Albina românească*, 1 iunie 1829), teatrului, învățământului; Paul și Artur Verona; Vasile Bogrea; Benjamin Fundoianu, ultimul conturând Herța în piesele sale lirice cu admirație și simțire pură.

Băștinașii Bucovinei septentrionale, însă, au avut și de suferit, mai ales după instalarea puterii bolșevice, care avea drept scop nimicirea culturii noastre, a tradițiilor. Oamenii erau puși să muncească fără milă, indiferent ce zi era, iar bisericile erau transformate în depozite. Inclusiv se trecea cu vederea și peste sărbători, scrie în cartea sa țaranul Dumitru Nimigeanu: „În timpul Paștilor din anul 1941, în prima zi, unii colhoznici arau și semănau cu tractoarele, alții cărau gunoi cu carele. Prima zi de Paști a fost o zi frumoasă și senină și cum în Siberia, dincolo de granița nouă, sunt multe biserici, sunetele clopotelor, în diferite tonuri, vesteau învierea lui Hristos în România, iar la noi, la 5 kilometri de

Mitropolia din Cernăuți

granița românească, bestiile cu taberele lor de nemernici arau cu tractoarele și cărau gunoi”.

Această imagine penibilă și lamentabilă este zugrăvită și mai clar în trei romane – proză memorialistică: *Un țaran deportat din Nordul Bucovinei, 20 de ani în Siberia* și *Drumul spre Golgota*. Sunt proze de o importanță fundamentală, deoarece sunt trăiri retrospective și sugerează realitatea nefastă și istoria nefalsificată a românilor din Nordul Bucovinei. Autorii acestor memorii sunt o țarancă cu patru clase absolvite, dar care scrie cu atâta har, de te încântă limbajul operei, Dumitru Nimigeanu, un țaran simplu, deportat fără vreun temei, și un docent universitar, Ilie Popescu, care a trăit în copilărie drama deportărilor. Aceste memorii devin simboluri ale miilor de români răpiți în miezul nopții din cuibul propriu și mânați în Siberia de gheață. Numărul deportaților din Nordul Bucovinei este 13.000, încercările și chinurile românilor deportați, evenimentele din perioada celui de-al doilea război mondial necesită, însă, o reflecție mai amplă.[...]

Ultimul recensământ din regiune a consemnat un număr de 114.555 persoane sau 12,5% din populația regiunii care s-au declarat de etnie română, față de 114,2 mii în anul 1989 (sau 10,7% din populația regiunii), precum și 67.225 de persoane care s-au declarat moldoveni (58.519 în 1989). Conform datelor statistice oficiale, în regiune funcționează 80 de școli cu predare în limba română.

Între publicațiile care apar la Cernăuți în limba română, menționăm: Ziarul republican *Concordia*; Cotidianul republican *Zorile Bucovinei*; Ziare cu apariție neregulată *Junimea* și *Arcașul*; Revista pentru copii *Făgurel*; Almanahul cultural-literar *Țara fagilor*, Revista trimestrială *Septentrion literar*, Ziarul *Libertatea cuvântului*, Ziarul *Clopotul Bucovinei*.

ASOCIAȚIILE ROMÂNEȘTI DIN REGIUNEA CERNĂUȚI

Societatea pentru Cultură Românească *Mihai Eminescu*

Înființată în anul 1989 și înregistrată la 4 mai 1993, ca succesoare a *Societății pentru Cultură și Literatură Română în Bucovina* (fondată în 1862);
Președinte: Arcadie Opaț

Alianța Creștin - Democrată a Românilor din Ucraina

Înregistrată la data de 21 decembrie 1992; Președinte: dr. Constantin Olaru

Liga Tineretului Român din Bucovina *Junimea*

Înființată în anul 1998; Președinte:
Vitalie Zagrea, redactor-șef, Radio
Ucraina Internațional

Societatea Victimelor Represaliilor Staliniste *Golgota*

Înregistrată oficial la 1 februarie 1992;
Președinte: Petre Grior, director adjunct
la Arhivele de Stat din Cernăuți

Asociația Cultural-Sportivă *Dragoș-Vodă*

Înființată în anul 1990, reînregistrată în
anul 1992; Președinte: Petru Posteuca

Societatea Medicilor Români *Isidor Bodea*

Înregistrată în 1995;
Președinte: dr. Ion Broască

Societatea de binefacere *Casa Limbii Romane*

Înregistrată în anul 2002; Președinte:
Vasile Tărățeanu, publicist, redactor șef
al ziarului *Arcașul*

Centrul Bucovinean Independent de Cercetări Actuale

Înregistrat oficial la 27 ianuarie 2003;
Președinte executiv: Aurica Bojescu

Uniunea societăților românești pentru integrare europeană

Înregistrat în 2004; Secretar executiv:
Aurica Bojescu; Președinte de onoare:
dr. Ion Popescu

Uniunea Interregională *Comunitatea românească din Ucraina*

Înregistrat pe 8 aprilie 2005; Secretar
executiv: Aurica Bojescu
Președinte de onoare: dr. Ion Popescu

Societatea Scriitorilor Români din Bucovina

Înregistrată: 1997; Președinte: Ilie Tudor
Zegrea, redactor în cadrul postului de ra-
dio *Bucovina*

Fundația culturală - artistică *Prodromos*

Înregistrată în 2000; Președinte:
Ștefan Purici, pictor,
absolvent al Academiei de arte plastice
Nicolae Grigorescu București

Centrul bucovinean de artă pentru conservarea și păstrarea culturii tradiționale românești

Înregistrarea: 2006; Președinte:
Iurie Levcic, redactor televiziune

Societatea culturală a românilor din regiunea Cernăuți *Arboroasa*

Coordonator: Dumitru Covalciuc, publicist

Fundația civică raională *Gheorghe Asachi*

Înregistrată în 2006; Președinte:
prof. Eugenia Cimborovici-Teodoreanu.

Membri ai Cenaclului „Grigore Bostan”, Cernăuți

Românii din dreapta Tisei

Ștefan SELEK

In Ucraina trăiesc aproximativ 155.000 de cetățeni de origine română și există cel puțin 25 de asociații românești în regiunile Transcarpatia, Bucovina de Nord și Odessa. Conform ultimului recensământ, din 2001, majoritatea din cei 32.152 etnici români din Transcarpatia (2,6 la sută din populația regiunii) trăiesc în comunități compacte între Tisa și Carpații ucraineni, la granița cu România. Etnicii români trăiesc în principal în raioanele Teaciv – 21.300 persoane (12,4 la sută din populația raionului, față de 11,7 la sută în 1989) și Rahiv – 10.500 persoane (11,6 la sută din populația raionului, față de 11,2 la sută în 1989).

Aproximativ 300 de etnici români trăiesc în alte raioane din regiunea Transcarpatia. Cele două raioane reprezintă un areal românesc compact în Ucraina, românii fiind populația majoritară absolută în 13 localități.

În ceea ce privește învățământul, în Transcarpatia funcționează 11 școli cu predare în limba română și două școli mixte, iar Școala nr. 2 din Slatina, a fost transformată în „Liceul

românesc”, în anul 2003. Există circa 300 cadre didactice de limba română cu studii superioare și peste 100 cu studii medii de specialitate. La Universitatea de Stat din Ujgorod (Catedra de Limbi Romanice), Institutul de Informatică, Economie și Drept și la Școala de Muzică din Ujgorod studiau în 2004 limba română 30 de studenți, absolvenți ai școlilor românești, iar alți 35 de absolvenți și-au continuat studiile în România.

În plan cultural, pentru comunitatea românească din regiune există 7 cămine culturale, 2 școli de muzică, 8 biblioteci cu un fond de carte românească de peste 12.500 de volume. Mass media sunt reprezentate prin emisiunile de televiziune în limba română „Zi de zi” și „Telerevista săptămânii”, iar la radio se difuzează emisiunea zilnică „Plaiul meu natal”. Presa scrisă este reprezentată de ziarul „Maramureșenii” finanțat din fonduri regionale și „Apșa” – prima publicație românească finanțată din fonduri private.

Uniunea Regională a românilor din Transcarpatia „Dacia”

Uniunea Regională a românilor din Transcarpatia „Dacia” (URRdT) a fost înregistrată de administrația regională a justiției din Transcarpatia, la 6 aprilie 2001, avându-l ca președinte fondator pe Ion Botoș, fervent luptător pentru cauza românilor din dreapta Tisei.

Același Ion Botoș este și directorul fondator al Muzeului de istorie și etnografie al românilor din Transcarpatia „Dacia Liberă”, muzeu privat, deschis la 18 ianuarie 2004.

Sub egida URRdT a luat ființă *Ansamblul folcloric „Apșa”*, condus de soția domnului Botoș, Elena, un ansamblu format din 22 de copii care participă la toate manifestările culturale din dreapta Tisei și la festivaluri folclorice din județele Maramureș, Satu Mare, la Șimleul Silvaniei și chiar la București.

Din activitățile asociației:

► Simpozionului Internațional al românilor din dreapta Tisei

De-a lungul celor nouă ani de existență asociația a organizat tot atâtea ediții ale *Sim-*

Născut la Apșa de Jos la 18 ianuarie 1961, **Ion Mihai Botoș** a urmat studiile Școlii medii din Apșa de Jos și apoi ale Universității de Medicină, Facultatea de Stomatologie din Lvov. Este re-

dactor-șef, fondator al publicației *Apșa*, prima publicație în limba română din Transcarpatia, înregistrată în 6 septembrie 2001, tiraj 1.000 exemplare, distribuite gratuit. Membru al Senatului Uniunii Interregionale *Comunitatea Românească din Ucraina*, deputat în Consiliul Regional din Transcarpatia, membru în Colegiul de redacție al revistei noastre, colaborator al Societății Române de Radiodifuziune, Radio-Sighet, vicepreședinte al *Asociației Prietenii Muzeului Maramureșului Sighetul Maramației*, Ion Botoș este un neobosit promotor al cauzei românilor din Transcarpatia.

pozionului *Internațional al Românilor din dreapta Tisei*, fiecare an având o nouă tematică.

De la prima ediție - *610 ani de la Stavropighia Peri*, 11-12 august 2001, evenimentul a câștigat în prestigiu și număr și diversitate de participanți la următoarele:

Românii din dreapta Tisei în istoria României, 29-30 decembrie 2001;

Românii din dreapta Tisei în gulagurile Siberiei, 2-3 august 2002;

Românii din dreapta Tisei în perioada interbelică, 25-26 octombrie 2003;

Sovietizarea satelor românești din dreapta Tisei, 4-5 iunie 2005;

Românii din dreapta Tisei - Transcarpatia în Ucraina Independentă, 2-3 iunie 2007;

Omagiu profesorului-academician Mihai Pop, fiu al Apșei și al românilor, 17-18 noiembrie 2007;

Românii din Transcarpatia în oglinda mass-media Ucrainei independente, 7-8 iunie 2008;

220 de ani de învățământ românesc instituționalizat la Apșa de Jos (1789-2009), 12-13 decembrie 2009.

La ultimele două ediții ale simpozionului am participat și câțiva membri ai redacției revistei *Familia română*, în frunte cu domnul Teodor Ardelean, redactor-șef, ocazie cu care am lansat și numerele din 2008 și 2009 în prezența comunităților românești din Apșa și Slatina. La aceste manifestări au participat intelectuali și reprezentanți ai administrațiilor locale, oaspeți din România din: Satu Mare, Sighetu Marmăției, Baia Mare, Oradea, Negrești, Petrova, de la

instituții precum Muzeul Maramureșului, Societatea Radio Sighet (Sighetu Marmăției), Biblioteca Județeană „Petre Dulfu”, Universitatea de Nord (Baia Mare), Muzeul Satu Mare, Asociația Morărița (Oradea) precum și jurnaliști din presa scrisă și audiovizual. Aceștia li s-au alăturat gazde venite din comunități românești de pe tot cuprinsul Ucrainei, reprezentanți ai administrației locale din Slatina, Biserica Albă, Apșa, președinți de asociații românești, directori de școală, profesori de limba română și elevi.

Gazda evenimentelor a fost același domn Ion Botoș, care ne-a prezentat cu mândrie Muzeul „Dacia liberă”, cu colecțiile lui de tipărituri, țesături, obiecte, fotografiile cu privire la momentele importante ale românilor din dreapta Tisei.

► Începând cu 2007, asociația a organizat *Concursul literar „Mihai Eminescu”*, aflat în acest an la a 4-a ediție, când am sărbătorit 160 de ani de la nașterea poetului tuturor românilor. La manifestare au fost invitate școlile românești din raioanele Teceu și Rahău și personalități din stânga și din dreapta Tisei.

► Prima ediție a *Festivalului de poezie „Grigore Vieru”*, în memoria regretatului poet basarabean în 15 februarie 2010.

► În parteneriat cu Asociația „Morărița” Oradea, Bihor, în baza proiectului cultural-educativ transfrontalier *Învățământ și Generozitate - Cunoașterea Frumuseților României și Ucrainei prin schimburi culturale reciproce* se organizează anual excursii pentru grupuri de copii și cadre didactice la Băile Felix din Oradea, începând cu anul 2004.

Ion M. Botoș - președinte URrdT, Teodor Ardelean - redactor șef „Familia română”,
Ion Popescu - Centrul Bucovinean Independent de Cercetări Actuale

► Asociația pregătește anual, încă de la înființare, *Anuarul Uniunii Regionale a Românilor din Transcarpatia și Români din Transcarpatia în publicațiile ucrainene*, ambele cuprinzând articole din presa românească și ucraineană cu privire la activitățile asociației. Acestea se distribuie gratuit la Biblioteca Județeană „Petre Dulfu” Baia Mare, Muzeul Maramureșului, Sighetul Marmației, Muzeul Județean Satu Mare, Muzeul de Istorie și Etnografie al românilor din Transcarpatia „Dacia Liberă”, Biblioteca Uniunii Regionale a Românilor din Transcarpatia „Dacia”.

► Achiziție de carte românească. După afirmațiile domnului Ion Botoș, până la data de 29 iulie 2009, prin intermediul Uniunii, au fost aduse în Ucraina 9657 volume, carte românească care s-a distribuit în biblioteci, școlilor românești, copiilor și unor personalități.

► Asociația se ocupă de asemenea de editarea unor autori care scriu în limba română, locali sau din alte părți ale Ucrainei, colaboratori ai revistei *Familia română*:

Nuțu L. Pop, *Transform în minte pietrele-n almeze*, Apșa de Mijloc, 2007;

Mihai Dan, *Istoria ce am petrecut în crâncenul război*, Satu Mare, Editura Muzeului Sătmărean, 2008;

Vadim Bacinschi, *Clopotele de la Iași se aud la Catlabuga*, Asociația culturală „Familia română”, Baia Mare, 2008.

► În februarie 2010 a apărut numărul 61 al ziarului *Apșa* - gazetă regională social-politică din Transcarpatia - sub genericul „Cheamă-i, mamă / Și le spune / Să se-adune / Iar la vatra / părintească / Neamul și frații / Să-și cinstească”. Publicația prezintă, pe larg, evenimente ce au fost organizate cu sprijinul URrdT, precum *Concursul literar „Mihai Eminescu”*, ediția Topcino 2010, un omagiu celui care a fost Constantin Mălinaș, directorul fondator al revistei *Familia română*, un medalion Grigore Vieru și raportul de activitate al Uniunii Regionale a Românilor din Transcarpatia „Dacia” pe 2009.

Domnul Ion Botoș a legat relații strânse în Maramureș și Satu Mare, acordă săptămânal interviuri la postul Radio Sighet, vizitează frecvent instituțiile românești, pentru a discuta problemele semenilor noștri din dreapta Tisei și

încearcă să obțină sprijin pentru activitățile pe care le organizează.

Dorim ca anul viitor, an aniversar, să fie prilej de bucurie și să ne adune pe cei din stânga și din dreapta Tisei pentru a sărbători împreună cei 10 ani de la înființarea *Uniunii Regionale a Românilor din Transcarpatia*.

ALTE ASOCIAȚII DIN TRANSCARPATIA

Asociația social-culturală a românilor din Transcarpatia George Coșbuc - Slatina

Înregistrată la 24 iulie 1994;

Președinte: prof. Gheorghe Opriș

Societatea culturală Ioan Mihaly de Apsa - Apsa de Mijloc

Înregistrată: 18 august 1999

Președinte: Vasile Iovdi, medic

Societatea Tineretului Român din Transcarpatia Mihai Eminescu

Înregistrată la 2 septembrie 2003 la

Ujgorod; președinte: Ion Bococi

Asociația Primăriilor Românești din Transcarpatia - Tisa

Înregistrată în anul 2004; președinte:

Gheorghe Berinde, primar în localitatea Biserica Albă;

Asociații românești din Țara Cantoanelor

Valentina ROTARU

La sfârșitul anului 2007, în Confederația Elvețiană erau înregistrați aproximativ 4.500 de cetățeni români. Recensământul din 2000 plasează limba română pe poziția 27 din cele 50 de limbi care sunt înregistrate ca având cel puțin 600 de vorbitori. În urma rezultatului pozitiv la referendumul din 8 februarie 2009 pentru prelungirea Acordului de liberă circulație UE-CH și extinderea sa la România și Bulgaria, situația demografică a comunității românești din Elveția s-a îmbunătățit, reflectând cursul pozitiv al relațiilor dintre cele două țări și creșterea schimburilor economice, culturale și educaționale româno-elvețiene.

Membrii comunității românești, în marea lor majoritate, sunt organizați în structuri asociative comunitare, al căror scop principal este păstrarea identității și promovarea limbii și culturii române. Astfel, în Elveția funcționează mai multe asociații, ce acoperă aproape întregul teritoriu al Confederației. Amintim câteva dintre cele mai active:

- *Comunitatea română din Elveția* (Geneva, președinte Ion Balș)
- *Centrul Cultural Român Neuchâtel* (președinte dr. Mihai Ștefan Țugui);
- *Clubul Românilor din Baden* (președinte Narcisa Popescu);
- *Clubul helveto-român* (Luzerna, președinte Corneliu Sfintescu);
- *ARCH-I* (Lausanne, președinte Adrian Rachieru);
- *Asociația studenților de la Institutul Politehnic din Lausanne* (președinte Alexandru Rusu);
- *Asociația Studenților din Zurich* (președintă Meda Gautschi).

Comunitatea românească din Elveția

Comunitatea românească din Elveția, cu sediul la Geneva, președinte Ion Balș, este cea mai veche asociație românească din Elveția. Numărul membrilor asociației a variat în permanență, fără a reuși însă, în pofida denumirii, să cuprindă vreodată majoritatea originarilor din România. Se apreciază că numărul celor care fac parte din asociație este, în prezent, de

peste 300 de persoane, majoritatea sosiți în Elveția înainte de 1989. Această asociație editează periodicul *Căminul Românesc* al cărui redactor șef este, din 2009, Dan Ottiger Dumitrescu.

Centrul Cultural Român din Neuchâtel

Centrul Cultural Român din Neuchâtel (CCRN), președinte pe Mihai Țugui, este o asociație non profit elvețiano-română înființată în mai 2002. Obiectivele CCRN, conform statutului, sunt următoarele:

- să promoveze cultura română în Elveția;
- să contribuie la integrarea socio-culturală a românilor care locuiesc în Elveția;
- să faciliteze contactele și schimburile între cultura română și alte culturi.

În 2010 Centrul Cultural Român din Neuchâtel își derulează activitățile avându-l în continuare ca președinte pe Mihai Țugui. Ceilalți membri ai Comitetului director sunt: Alexandru Grossu, Lilioara Lombardi, Simona Rădulică Montserrat, Björn Richter, Raluca Péquigno, Laura Răileanu și Anca Seel Constantin.

Evenimente organizate de CCRN: expoziție de pictură M. Vaupré, Festivalul *Pont entre les cultures*, prezentare de carte Marius Daniel Popescu, Week-end cultural, Seară literară cu Vasile Igna, Teatru muzical, Concert de muzică

De la stânga la dreapta: Alexandru Grossu, Mihai Țugui, Björn Richter, iar în rândul de jos Lilioara Lombardi și Raluca Péquignot

clasică, întâlnire culturală cu Miruna Coca-Cozma, Seară ortodoxă etc.

Clubul Român Baden

Clubul Român Baden, a cărui președintă este Ana Narcisa Popescu, a fost înființat în septembrie 2005. Principalele obiective, așa cum au fost stabilite la constituire, sunt următoarele: promovarea culturii române și sprijinirea activităților românești în cantonul Aargau precum și în toată Elveția și contribuirea la integrarea socio-culturală a românilor ce locuiesc în cantonul Aargau sau în alte cantoane.

Clubul nu are scopuri politice, religioase sau economice și respectă prevederile Codului Civil elvețian.

În anul 2010, Clubul Român Baden și-a propus mai multe activități stabilite după un program aprobat de conducerea organizației:

- o 27 februarie - Sărbătoarea Mărțișorului - Nussbaumen
- o 1 mai - Seară de dans /Concurs, dans și petrecere - Turgi
- o 20 iunie - Ziua națiunilor, stand culinar românesc în fața primăriei din Nussbaumen
- o septembrie - Wanderung in Thurgau
- o octombrie - Seara de cinema (Film: *Senatorul Melcilor*)

Interviu cu președinta Clubului Român Baden, doamna Ana Narcisa Popescu

„Sunt mândră că sunt româncă și, cu ce am adus din România și cu ce am preluat și învățat în Elveția, mă simt împlinită”

Valentina Rotaru: Cum a luat ființă Clubul Român Baden?

Ana Narcisa Popescu: Da, este o întrebare care amintește de nașterea unui copil. Părinții trebuie să fie bine definiți. Părinții Clubului sunt un grup de prieteni și cunoscuți care ne întâlnim din când în când, vorbeam românește, ne aminteam de rudele din România, povesteam întâmplări despre țara unde unii dintre noi eram născuți.

Era o zi splendidă de duminică, iar la Nussbaumen (unde locuiam acum doi ani) se organiza o sărbătoare care doar acolo are loc și este specială: *Fest der Nationen* sau, pe românește, *Sărbătoarea Națiunilor*. Această unică sărbătoare organizată în țara cantoanelor are loc

o 4 decembrie - Ziua națională a României / adunarea generală CRB – Nussbaumen.

Serile Clubului Român:

o *Seară dansantă*: acțiune la care au fost invitați soții Yolanda și Marcel Kaufmann, dansatori semiprofesioniști la categoria B de dansuri sud-americane și d-nul Toma Fl., care a reușit să-i facă pe cei prezenți să-și aducă aminte de ritmuri și mișcări uitate sau neștiute. Nu au participat numai adulții, ci și copii care au concurat cu succes la concursul de dans, iar cei mai mici au avut la dispoziție un mic colț cu jucării.

o *Seară caritabilă*: Clubul Român Baden împreună cu familia Kittelmann și sprijinită de Asociația „Verein Rumänien Hilfe” au organizat, în data de 20 martie 2010, o seară caritabilă care a avut ca scop strângerea de fonduri pentru a ajuta Casa de Copii „Sf. Ilie Tezvițeanul” din Aiud (România). În urma acestei acțiuni s-a adunat suma de 4110 CHF, sumă care a fost trimisă Casei de Copii „Sf. Ilie Tezvițeanul” din Aiud.

o *Seară românească*: sub acest nume, Clubul Român Baden a organizat activități la care au participat peste 100 de români, care au apreciat mult desertul și vinul românesc și au dansat pe muzica populară românească.

Acestea sunt numai câteva din evenimentele organizate de CRB. Demn de remarcat la aceste activități este faptul că majoritatea au în centrul lor copiii, limba și cultura românească.

în localitatea Nussbaumen, deoarece această localitate are peste 82 națiuni conlocuitoare. Ideea organizării acestei Sărbători a avut-o un preot de acolo, d-nul Heli M. care, din păcate, a plecat din zonă, dar Primăria a preluat-o și dorește să o promoveze mai departe.

Sărbătoarea Națiunilor are loc o dată pe an, în luna iunie, cam pe la sfârșit. Primăria pune gratis la dispoziție toată infrastructura (mese, electricitate etc). Țara care își anunță participarea (atenție, participarea nu e obligatorie!) trebuie să prezinte de la produse culinare tradiționale până la momente culturale... Desigur momentul cultural e calculat așa încât fiecare să se poate desfășura egal. Cam 20 minute pentru fiecare țară.

Un pic am deviat de la răspunsul cu înființarea CRB, dar a trebuit, deoarece ideea ne-a venit acolo pe loc când, mergând pe la diverse standuri culinare, am simțit că lipsea ceva pentru noi. Acel ceva era țara noastră. România! Atunci, în iunie, ne-am strâns la mine acasă grupul de inițiativă și am discutat: Noi nu suntem capabili de așa ceva? De ce alții pot, ce ar fi de făcut, care este metoda de a ne înființa? Erau doar câteva întrebări pe care ni le puneam. Am pornit deja a doua zi la drum și, fiecare dintre cei prezenți atunci, am luat în serios ideea ca într-o zi să putem fi și noi o națiune în afara granițelor țării și să putem oferi celor de aici ce e mai bun și mai românesc. Primul președinte a fost Vaida Alexandru, el fiind cel care, în mare parte, s-a ocupat de toată organizarea clubului, pe vremea aceea eu eram vicepreședintă. Alexandru s-a retras după vreo 6 luni, eu preluând conducerea, la început ad-interim, apoi am fost aleasă să fiu președinta acestui club, în cadrul Adunării Generale, de către membrii săi.

R.V. Cum a fost primit CRB de comunitatea românească?

A.N.P. CRB era/este prima Asociație în partea germană și lumea s-a adunat pur și simplu la prima noastră întâlnire din luna decembrie. Eram foarte entuziasmată că, în sfârșit, se sparge gheața și pe aici. Nu uitați că în partea franceză a Elveției au emigrat majoritatea românilor și asta din motivul că limba franceză, le era mult mai apropiată decât germana. Aici, la noi, se vorbește un dialect schweizer-deutsch. Deci acolo s-au stabilit primii români care au emigrat după revoluție și au înființat Centrul Cultural din Neuchâtel. Suntem mândri că, în partea germană, am fost primii și, pe mai departe, dorim să nu ne dezicem, ci să continuăm ceea ce am început.

R.V. Se citește literatură română în Baden?

A.N.P. În cadrul CRB invităm scriitori crescuți aici de origine română. Dar mult nu se face pe aceasta temă, rezumându-ne fiecare să citim cărțile din biblioteca personală.

R.V. Există vreo bibliotecă românească în Baden sau un fond de carte în limba română?

A.N.P. Nu, nu există. Ambasada României ne pune la dispoziție diverse materiale publicitare despre România (multe reclame) însă doar atât. Marea realizare este că, de o vreme, avem materiale și în limba germană (până acum erau doar în limba franceză). Ne gândeam, cândva, să punem fiecare familie mână de la mână, cărțile din bibliotecile pe care le avem și să luăm o sală, unde să facilităm lectura în limba

Clubul Român Baden la Sărbătoarea Națiunilor organizată în Nussbaumen, Elveția

română, mai ales pentru copiii născuți aici. Vă spun că este foarte greu, neavând un sediu al nostru. Financiar nu ne putem permite, noi suntem o asociație non profit și toate activitățile noastre le facem, de multe ori, din buzunarele noastre pentru a putea merge mai departe. Știți cum este. Cultura a suferit întotdeauna, iar în Elveția, comunitatea românească este mai redusă în comparație cu alte țări, unde, probabil, se primesc niște sume de la Ministerul Culturii!

R.V. Cum este perceput CRB de către comunitatea elvețiană?

A.N.P. Elvețienii sunt un popor curios. La manifestările românești admiră foarte mult tot ceea ce ține de tradiție, în special folclorul și bucătăria. Am fost odată la Berna, era vorba de o expoziție de artă populară, iar la standul românesc se prezentau fluierile și originea lor. Erau fascinați de măiestria cu care artizanii români dădeau naștere unui fluier. Întrebau și se minunau de rapiditatea naistului care le prezenta un mic concert. Asta ar fi doar un exemplu. Tot ce ține de un specificul unui popor, în special de păstrarea și inovarea culturii lui, sunt puncte de referință pe care elvețienii le apreciază.

R.V. Spuneți-ne câteva lucruri despre dumneavoastră. Când ați plecat din țară, cu ce vă ocupați și care este relația cu România.

A.N.P. În luna aprilie am împlinit 37 ani în Elveția, țara care m-a adoptat și în care trăiesc de aproape 18 ani. Sunt din București, am studiat la Liceul german „Hermann Oberth” (clasa română) și am terminat 2 ani și jumătate la Universitatea „Titu Maiorescu”, secția Jurnalism. Plecând în Elveția, am întrerupt studiul. De la vârsta de 7 ani și jumătate am colaborat la Radio România, secția pentru copii. Am fost

descoperită de regizorul de teatru pentru copii regretatul Val Moldoveanu, care, după o probă de microfon, nu m-a mai lăsat să plec din studio. Apoi am fost colaboratoare 100% a emisiunii *Radio Blues Jeans* (Programul 3) având lângă mine pe distinșii redactori ai programului - Florian Helmis, Enache George, Gabriela Mantu sau Mihaela Helmis. Am rămas în Radio colaborând cu alte nume și valori naționale în cadrul pieselor de teatru radiofonic (Dan Codurache sau Ion Besoiu, sunt doar câteva nume alături de care am jucat). Am cântat o vreme și în Corul de copii radio, din familia tatălui meu fiind toți muzicieni în Orchestra Națională Radio.

În Elveția, la început, am colaborat la re-

vista comunității *Căminul Românesc*, editată în partea franceză, în limba română. În Elveția m-am reprofilat. Diplomele nefiind în urmă cu 17 ani recunoscute, am învățat 2 ani de zile, în școli private, limba germană, apoi am fost 4 ani angajată a firmei de aviație *Swissair* și *Crossair* ca și stewardesă. Actualmente lucrez, de peste 8 ani, la Concernul energetic Alstom, ca secretară în cadrul departamentului Servicii și Securitate.

Sunt foarte mândră că sunt româncă și îmi spun mereu: cu ce am ADUS din România și cu ce am PRELUAT și ÎNVĂȚAT de la noua mea țară de adopție, Elveția, mă simt împlinită și sunt recunoscătoare tuturor celor care m-au însoțit pe parcursul vieții mele.

Clubul helveto-roumain Lucerne (CHRL)

În ultimii trei-patru ani un grup de români din Elveția centrală au organizat diferite evenimente românești, întâlniri lunare cu românii stabiliți în această zonă. Toate acestea au fost inițiative particulare încununat de succes și chiar menționate în presă. Clubul a fost înființat oficial la Adunarea Generală din 10 mai 2007.

Clubul, încă tânăr și în plină dezvoltare, dorește să promoveze România și cultura românească în centrul Elveției, colaborând atât cu autoritățile elvețiene, cât și cu comunitățile românești. În conformitate cu statutul clubului, sunt bineveniți toți românii, indiferent de locul de naștere, și toți cetățenii elvețieni care au o legătură cu România, fie prin organizații culturale, de ajutor umanitar sau de altă natură, Clubul neavând nicio orientare politică sau religioasă.

Președintele Corneliu Sfintesco declară: „Ne dorim ca acest club să fie o sursă de informații, de ajutor direct sau indirect atât pentru românii stabiliți aici, cât și pentru cei ce se află în trecere, adică cu contracte de muncă pe timp limitat; să fim și un punct de sprijin și informații pentru tinerii români care studiază în această țară.”

Acțiunile de până acum: Ziua Femeii, Zi-lele Românilor (de trei ori la Restaurantul Zunfthaus zu Pfister, pe parcursul a câte 3 săptămâni), mini golf, bowling, dormitul în fân, seară de jocuri (table, șah, cărți etc), vizitarea artiștilor români la locul lor de muncă, lectură Cătălin Dorian Florescu, sărbătorirea lui Moș Crăciun.

Diferitele activități ale clubului au fost susținute, cu mult entuziasm, de către doamna Liselotte Schmid, o mare admiratoare a culturii

românești. În semn de mulțumire și prețuire a angajamentului constant, domnia sa a fost aleasă membru de onoare a CHRL.

ARCH-I (Asociația interculturală

România-Elveția) Lausanne

L'ARCH - Interculturel sau, mai pe scurt, ARCH-I este o asociație româno-elvețiană care îl are ca președinte pe Adrian Rachieru.

Asociația își propune:

- o să realizeze o serie de evenimente interculturale,
- o să înlesnească întâlnirile între artiști români, elvețieni și alte naționalități ce trăiesc în partea franceză a Elveției,
- o să ajute la lansarea unor noi proiecte, de preferință creații originale,
- o să favorizeze schimburile și mesaje între artiști români din țară și de peste hotare,
- o să contribuie la integrarea socio-culturală a românilor stabiliți în Elveția.

Asociația studenților de la Institutul Politehnic din Lausanne (EPFL)

Scopul asociației este de a strânge laolaltă studenții români aflați la EPFL sau în zona Lausanne-ului și de a organiza evenimente care să promoveze o imagine corectă a României în rândul EPFL-ienilor.

Pentru cei care doresc să-i cunoască pe entuziaștii membrii ai asociației, să le descopere

povestea, activitatea trecută și cea viitoare, îi invităm să răsfoiască site-ul web al asociației <http://picasaweb.google.com/aro.epfl>.

Evenimente: lansări de carte, oră de lectură cu Eugene Meiltz, celebru scriitor elvețian de origine română, seri de film românesc etc.

Asociația Studenților din Zurich

Asociația studenților din Zurich (ASZ), președinte Meda Gautschi, este o asociație neguvernamentală și nonprofit înființată la inițiativa unui grup de studenți elvețieni și români.

ASZ urmărește:

- o sensibilizarea opiniei publice în legătură cu tradițiile culturale și spirituale românești
- o promovarea evenimentelor culturale desfășurate de asociațiile românești și de diaspora românească din spațiul european
- o întărirea legăturilor dintre studenții români și studenții străini care studiază limba română
- o organizarea de întâlniri și manifestări cu caracter cultural și recreativ.

Evenimente: seri de film românesc, Sărbătoarea Mărțișorului, seară de lectură cu scriitorul de origine română Cătălin Dorian Florescu etc.

Publicații în limba română

Printre publicațiile în limba română din Elveția se remarcă *Căminul românesc*, în forma tipărită, subintitulat *Foaie de legătură a românilor din Elveția*, editată de Comunitatea românilor din Elveția. Redactorul responsabil al revistei este, începând cu acest an, Dan Ottiger Dumitrescu, jurnalist cu o bogată experiență. *Căminul românesc* este o publicație trimestrială, aflată în cel de-al 28-lea an de apariție, susținută în principal de comunitatea românească de la Geneva, în special de Ion Balș și Ștefan Racoviță.

În formă electronică s-a impus website-ul casa-romanilor.ch, al cărui realizator este Cosmin Păun din Zurich. Casa românilor din Elveția este un site care nu are în spate nici o organizație a românilor din țara cantoanelor, fiind menținut și dezvoltat prin bunăvoința mai multor persoane, fără interese materiale, politice sau religioase. La început (februarie 2003) a fost doar un grup de discuții, în premieră pentru diaspora românească din Elveția. Ideea a început să prindă și zecile de forumuri care nu reprezentau nimic pentru românul din Elveția au fost înlocuite de un alt fel de forum. Mai personal, mai direct, mai deschis și mai concret. Site-ul a fost inițial destinat să consulte persoanele de origine română din Elveția, în legătură cu oportunitatea

Personalități românești în Elveția: pianistul Radu Lupu (Lausanne), cântărețele de operă Angela Gheorghiu, Elena Moșuc și Irina Nichiteanu (Zurich), pianista Madalina Slav (Zurich), actorul Dorin Dragos (Berna), scriitorii Cătălin Dorian Florescu (Zurich), Marius Daniel Popescu și Eugen (Lausanne), istoricul de artă Victor Ieronim Stoichiță (Fribourg), pictorii Mihai Sânzianu și Anca Seel (Neuchatel), Legendina (Lugano), Lucian Popescu (Baden), Livia Balu (Montreux), jurnalistii Miruna Coca Cosma (Lausanne), Simona Radulica Montserrat (Neuchatel), Adrian Rachieru (Lausanne) sau sculptorița Andreia Bove-Năstăsescu (Zug) se numără printre personalitățile activ implicate în viața culturală și intelectuală elvețiană.

Acestora li se adaugă un număr de profesori universitari și artiști (în special muzicieni, dar și artiști plastici) cel puțin la fel de cunoscuți, care activează de mai mulți ani în instituții culturale și universitare elvețiene sau realizează cu regularitate expoziții, concerte sau turnee personale.

înființării unei organizații românești la nivelul întregii țări. Chiar dacă, de-a lungul timpului, chestionarul românului din Elveția a fost completat de un număr nesferat de mare de persoane, nu s-a putut face, din păcate, mai mult. Motivele au fost și sunt, în marea majoritate, obiective.

Acest site își propune să mediatizeze evenimentele românești din Elveția care nu sunt puține, deși numărul persoanelor de origine română (declarate sau nu) este mic în comparație cu țările din jur; Site-ul promovează talentele artistice, inițiativele românești locale, oameni care, prin ceea ce fac, ar putea să ajute la un moment dat. Este un mic ghid pentru cei care trăiesc aici sau cei ce doresc să se stabilească în Elveția. De altfel Casa Românilor este cea care a inițiat campania comunitară în favoarea unui vot pozitiv la referendumul elvețian pentru libera circulație din 8 februarie 2009.

În absența unui post de radio românesc, a unor emisiuni TV în limba română sau a unui ziar românesc la nivelul țării, Internetul este poate singura modalitate de creare a unei comunități adevărate. Acest site este destinat celor care nu uită de unde au plecat și doresc fie să-și facă prieteni printre cei asemenea lor sau doar să participe la întâlnirile românești din marile orașe elvețiene.

Germania

Asociația Cetățenilor Originari din România

Dr. Vadim CERCASOV

Președintele Asociației Cetățenilor Originari din România, Stuttgart

Asociația Cetățenilor Originari din România (Verein der aus Rumänien stammenden Bürger e.V.) a fost înființată în vara anului 1979, la Stuttgart, din inițiativa domnului Ion Simionescu, pentru a înlesni persoanelor strămutate din România (refugiați, emigranți, repatriați), indiferent de naționalitate și religie, cultivarea tradițiilor din locurile natale, menținerea contactelor și întraajutorarea reciprocă. Asociația a fost înregistrată la Tribunalul din Stuttgart cu nr. 3540 și este recunoscută ca fiind de folos obștesc (gemeinnützig).

Întrucât majoritatea membrilor sunt de confesiune ortodoxă, asociația a inițiat și susținut înființarea la Stuttgart a parohiei româno-ortodoxe „Sfântul Ilie” și numirea părintelui Dr. Viorel Mehedințu ca preot paroh. De atunci și până în prezent, activitatea principală a asociației este susținerea organizatorică și financiară a slujbei în limba română, care se oficiază la Leonardskirche din centrul Stuttgart-ului în fiecare a treia duminică a lunii și suplimentar de Crăciun, Bobotează, Joia Mare și Paște.

Existența unui sediu permanent al asociației, care să îndeplinească și funcția de club, realizată în prima fază, a trebuit

abandonată din lipsa fondurilor necesare.

Pornind de la 8 membri fondatori în 1979, asociația număra 16 membri în 1987, 26 în 1994, ajungând astăzi la 35 de membri contribuabili. Domnul Ion Simionescu a îndeplinit funcția de președinte al asociației până în toamna lui 1994, când s-a retras din motive de vârstă și sănătate. Ca nou președinte a fost ales și, ulterior reales, subsemnatul.

După evenimentele politice din România în 1989, asociația a participat direct sau prin membrii ei la diferite acțiuni de ajutorare a unor grupuri de persoane sau instituții din țară. În iunie 1994 a fost organizat, în Fellbach, un bal în favoarea „copiilor străzii” din România. Fondurile adunate cu această ocazie, ca și în urma chetelor ulterioare, totalizând 4.500 DM, au fost donate asociației PRO VITA din Vălenii de Munte, care se ocupă intens de recuperarea și resocializarea acestor copii.

Pentru aprofundarea contactelor dintre membri și lărgirea orizontului cultural, începând din 1995 se organizează anual excursii de două sau trei zile cu autocarul în Germania și țările învecinate: Franța, Luxemburg, Belgia, Olanda, Austria, Elveția, Italia, Praga etc.

Sanctuar de cultură românească la Freiburg

Mirel GIURGIU

Frankenthal, Germania

În luna iunie a acestui an am avut ocazia să pășesc, pentru prima oară în viața mea, în sanctuarul de cultură românească de la Freiburg, numit Centrul Cultural Românesc, dar cunoscut, mai demult, sub denumirea simplă de Biblioteca Română de la Freiburg. A fost mai mult decât o simplă vizită, a fost un regal cultural și turistic, fiindcă impresiile puternice care mi-au rămas mă îndeamnă să revin. Până atunci, am adunat câteva impresii pe care le-am concentrat în textul de mai jos.

Ziua de 2 iunie 2010 o datorez în întregime domnilor Marcel Alexandru și Iancu

Bideanu, directorul acestei instituții și distinsele doamne Rodica Mociorni, care a citit jumătate din bibliotecă. Biblioteca are circa 80.000 de volume, însumând cărți din domeniile cele mai variate, ziare și reviste, lucrări de doctorat, gravuri, litografii, hărți, albume etc.

Extraordinara operă culturală a domnului Virgil Mihăilescu s-a constituit în timp, pornind de la o inițiativă luată cu câțiva refugiați din România în mai 1949, acum 61 de ani. Împreună au făcut un voluntariat imposibil de imaginat azi, plecând de la 170 de volume din biblioteca personală și de la suma derizorie de 40 de DM, pe drumul ascendent spre răspândirea culturii

românești în lume... În timp, biblioteca a devenit Institut de Cercetări și Asociație culturală româno-germană. Din 1986 instituția este condusă de către domnul Iancu Bideanu. Pe lângă miile de publicații și periodice sortate cu grijă și cu migală, există manuscrise ale unor celebrități românești, tablouri, precum și un muzeu românesc ce cuprinde icoane pictate pe lemn, icoane pe sticlă, port național românesc din Transilvania, din Moldova, din zona Muscel, un costum popular purtat de Carmen Sylva, regina Maria a României ș.a.

Acest minunat lăcaș, Casa Românească de la Freiburg, este amenințat să moară și să se risipească după ce a cunoscut o perioadă de mare glorie. Publicația de prestigiu *Süddeutsche*

Vierteljahres Blätter din München (nr. 3/1969) scria: „Nici Parisul, ținta atâtor intelectuali români, nici Statele Unite și nici o altă țară din Apus nu au avut fericirea să ofere ospitalitatea lor unei cititorii de asemenea proporții...”

Mi-ar trebui săptămâni să fac o descriere cât de cât apropiată de ceea ce mi-a fost dat să văd. Am cules multe impresii pe care am să le păstrez cu grijă până când voi scrie un material amplu pentru o mai bună cunoaștere a împrejurărilor în care s-a creat acest locaș de cultură, despre importanța lui pentru românii din afara și dinlăuntru țării noastre în vederea prezervării pentru viitor a unei comori spirituale a neamului românesc.

Revista *Agero* – o tribună culturală în căutarea unei identități definitorii

Cezarina ADAMESCU

Un fenomen interesant manifestat în societatea românească postrevoluționară este faptul că sfera publicațiilor cultural-artistice și de opinie s-a îmbogățit și diversificat foarte mult, spre resuscitarea spiritului românesc, gata să sucombe în asfixianta epocă totalitaristă. Diversificate au fost și modalitățile de expresie, după noile orientări, legate de schimbarea regimului și, de mult prea repede – perversitelor gusturi – ale cetățenilor. Din multitudinea aparițiilor revuistice, fie pe suport clasic, fie în sfera on-line, puține doar s-au afirmat cu adevărat și au rezistat nesigurății tranziției, prin calitate, valoare, competență, profesionalism și, mai ales, ținând piept tentațiilor de a se banaliza, urmând spiritul gregar al momentului și al trendului, din ce în ce mai agresiv, dar nu și valoros, al epocii actuale, în special în anii de după 2000.

Una din aceste apariții permanente este *Agero* - Revistă de Cultură, Opinie și Informație, care servește interesele informaționale și culturale ale românilor. *Agero* – un simbol al educației și culturii latine, al bunului gust și al toleranței, o Tribună liberă de luptă împotriva prăbușirii valorilor naționale și internaționale.

Înființată în urmă cu 9 ani, în cadrul Asociației Germano-Române din Stuttgart, cu același nume, revista *Agero* și-a propus încă de la

început în platforma-program, să informeze cititorii în mod competent și realist asupra fenomenului cultural și social românesc. Sotită ca o publicație reprezentativă de referință, de gradul 5 pe Google, în ceea ce privește interesul cititorilor, cu circa 600 de corespondenți români și străini din cele cinci continente, cu 8000 până la 12.000 de accesări zilnice, cu un forum pentru comentarii care au creat diferite curente de opinii – revista *Agero* și-a câștigat un binemeritat loc pe podiumul celor mai prestigioase publicații din lume. Glasul românilor, prin această tribună culturală se face zilnic auzit, în cele mai îndepărtate colțuri ale planetei. Astfel, ea a devenit un adevărat fenomen cultural de masă, pusă în slujba românismului și a principiilor democratice autentice, a onestității și integrității morale a românilor din Germania și de pretutindeni. Fără a fi elitistă cu tot dinadinsul, ea se adresează oamenilor de cultură, oferă răspunsuri și conduce la adevărate valori spirituale, menite să devină perene.

Firul luminos care a străbătut-o și străbate permanent această publicație este dragostea de neam și cultură, descoperirea de noi valori și în același timp, păstrarea tradițiilor și obiceiurilor specific românești bazate pe creația înaintașilor, toate acestea conectate la marile valori ale civilizației omenirii. Având ca principiu selecția

riguroasă a informației, departe de agresivitatea vulgului și a kitsch-ului, revista *Agero* are o structurare excelentă, pe domenii, un design plăcut și atractiv. Găsim aici articole de istorie, etnografie, publicistică, proză, cultură, critică și istorie literară, analize și comentarii, opinii privind actualitatea germană, dar și oferind posibilitatea de deconectare prin rubrica de caricatură, umor și epigrame, frumos ilustrată de George Roca. Principalul reper, însă, îl constituie cultura, adânc implementată în contingent, în realitățile și specificul românesc, de care ține totdeauna seamă. Neaservită vreunui partid ori coaliții politice, bazându-se doar pe adevăr, revista *Agero* a refuzat polemicile și atacul la persoană, exhibiționismul și violența de limbaj și, în mod principial, nu sunt admise loviturile sub centură. Cultura competiției însă, pentru revista *Agero* este stimulatorie și nu falimentară. Revista a semnalat continuu unele aspecte ale civilizației actuale și, în mod special, grava criză de comunicare interumană, socotind ca o datorie de onoare să focalizeze intelectuali români și străini de pretutindeni, pentru a-i pune în legătură și a le stimula creațiile, într-o permanentă emulație spirituală. Atingând domeniile cheie ale vieții materiale și spirituale, revista *Agero* nu contestă valorile anterioare, ci le cultivă și le cinstește. Încă de la început, revista s-a adresat în primul rând cetățenilor originari din România care trăiesc în zona Stuttgart și, indirect, în spațiul landului federal german Baden-Württemberg, simpatizanți și membri ai *Societății Agero - Stuttgart*, înființată în anul 2000 precum și tuturor cetățenilor germani originari din România, dar treptat și-a lărgit sfera de cuprindere.

Revista *Agero* este o revistă a performanțelor și cei 9 ani de activitate permanentă, au dovedit-o pe deplin. Ea contribuie la consolidarea unității spirituale a românilor de pretutindeni. Printre performanțe, amintim: Dacă în 2004 erau semnalate 1 milion de accesări, în 2006 numărul accesărilor s-a dublat. Din aprilie 2004, redactorul șef al acestei publicații, Lucian Hetco a devenit președinte al Asociației pentru doi ani, iar din 2004-2006, Președintele Ligii Asociațiilor Românești din Germania (LARG).

În acești 9 ani rodnici, de activitate susținută, cu apariții săptămânale, revista *Agero* n-a rămas indiferentă la „suferințele culturii” românești și la tendințele și direcțiile acesteia în ultimii ani, conștientizând că globalizarea nu înseamnă pierderea identității culturale, a tradițiilor și datinilor, a valorilor limbii, ci sporirea lor cu noi modalități de expresie. Având un colectiv redacțional internațional serios și cu un înalt grad de profesionalism, cu opere remarcabile și activitate publicistică meritorie, con-

duși exemplar de redactorul șef și web masterul revistei, care le-a imprimat o disciplină fermă și anumite atribute obligatorii, printre care: experiență, pricepere, intuiție, perspicacitate, muncă, perseverență, aceștia și-au însușit deviza coordonatorului revistei: „Muncă, muncă și iar muncă”.

O sumă de personalități marcante, cu voci distincte în cultura națională și-au pus semnăturile în paginile revistei, prin eseuri, comentarii, analize, studii, referate, interviuri de excepție și creații originale, pagini care au fost imediat reperate, citite și comentate.

Au scris aici, condeie reductibile din țară și din întreaga lume, s-au promovat și afirmat noi talente, s-au lansat inițiative valoroase, s-a creat un spațiu pentru cinstirea și omagierea marilor personalități, promotori ai culturii și spiritualității românești. Din partea redactorului șef Lucian Hetco, ca și a redactorilor și colaboratorilor a existat o muncă onestă, o dăruire jertfelnică, o corectitudine exemplară, un axis moral care n-a putut fi înclinat cu nimic și nici n-a făcut rabat de la conștiință. Toate acestea demonstrează cu prisosință faptul că literatura diasporei românești – poate exprima adevărurile perene ale culturii românești, atunci când se află în sufletul celor care au rămas români - indiferent de locul în care își duc la un moment dat existența.

Agero a devenit, incontestabil, o tribună culturală de prestigiu, care astăzi își croiește drumul său, propria sa personalitate, care o definește pe deplin și care-i oferă posibilitățile de deschidere și susținere, pe treptele afirmării depline. De aceea, separarea de vechea structură s-a impus ca o cerință legitimă.

În același timp, recunoaștem meritele *Asociației Româno-Germane Agero*, care a oferit găzduire timp de atâția ani revistei cu același titlu. Prin web-masterul ei, astăzi, publicația *Agero* mulțumește asociației pentru că a creat la timpul potrivit, cadrul perfect și o platformă solidă, care să găzduiască opiniile și creațiile unui număr copleșitor de scriitori și oameni de cultură din întreaga lume.

După o serioasă și pertinentă chibzuire, colegiul redacțional *Agero* a hotărât, în asentiment, desprinderea de vechea structură și croirea unei identități proprii care s-o definească și s-o afirme pe deplin pe scenele lumii. Fără resentimente ori încrâncenări de prisos, acest colectiv, în frunte cu redactorul șef, speră ca noua formă de organizare a revistei, să-i aducă cel puțin tot atâtea performanțe, satisfacții spirituale și morale ca până acum. Iar colaboratorii ca și cititorii ei, să rămână fideli proiectului și idealului inițial, dus astăzi mai departe, pe culmile performanței.

Asociații românești din Israel

Casilda CIOLTEA

In Israel, țară considerată a fi patria poporului evreu, există o comunitate mare de evrei originari din România. Evreii din România s-au stabilit pe teritoriul actual al Israelului încă din anii 80 ai secolului al XIX-lea. Acești oameni au păstrat limba și cultura română după stabilirea lor în Israel, reprezentând o masă de consumatori ai culturii române și de vorbitori de limba română. Printre ei au fost întotdeauna producători de cultură română, inclusiv scriitori, oameni de artă, zia-riști. Aceștia au influențat atât cultura română în Israel, cât și cultura israeliană, în care au pătruns elemente culturale și tradiții folclorice românești. Cu toate că nu există statistici oficiale complete privind proveniența emigranților din Israel pe țări de origine, din datele oficiale rezultă că în Israel trăiesc, în prezent, 450.000 de evrei originari din România. Ziarele și revistele în limba română sunt cele mai numeroase publicații care apar într-o limbă străină în Israel. Evreii originari din România au emisiuni în limba română la posturile de radio și televiziune.

Asociația Culturală Mondială a Evreilor Originari din România

Asociația Culturală Mondială a Evreilor Originari din România (ACMEOR) a luat ființă în Israel, în anul 1980. În prezent, funcția de președinte este deținută de doctor Shlomo Leibovici Lais. ACMEOR reunește în rândurile sale evrei originari din România, având ca activitate principală cercetarea istoriei evreilor din România. Societatea ACMEOR activează și în alte domenii: cultura iudaică, cercetare istorică, producție editorială, colaborare în diverse domenii culturale cu instituții interesate din țara noastră.

În ceea ce privește activitatea culturală, asociația organizează periodic seri pe teme literare, artistice, muzicale, evocări de teme și personalități în context iudaic, inclusiv iudaismul din România; se organizează excursii pentru mai buna cunoaștere a țării, precum și călătorii în străinătate cu accent pe locuri de interes evreiesc.

În cadrul ACMEOR funcționează o bibliotecă de împrumut cu aproximativ 15.000 cărți în șase limbi (română, franceză, engleză, ebraică, idiș și germană). La dispoziția vizitatorilor se află și o sală de lectură unde pot fi consultate cărți în diverse limbi ce privesc evreii

din România, creații ale lor editate și apărute în România, Israel sau alte țări. ACMEOR posedă de asemenea trei arhive cu material documentar, care stau la dispoziția celor interesați: elevi studenți și, în special, doctoranzii și cercetătorii din țară și străinătate care scriu teze pe teme legate de trecutul evreilor. În ultimul timp atât bibliotecile, cât și arhiva s-au îmbogățit cu sute de cărți și documente, din care unele unicate.

Asociația acordă burse și premii anuale (Premiul Nicu Palty, Premiul Kupferschmidt, Premiul Irina Gorun) pentru realizări deosebite în varii domenii ale culturii. Începând din 1994 premiile de prietenie România-Israel se acordă unor personalități din România active în acțiunile menite să dezvolte legăturile prietenești dintre cele două țări.

În ceea ce privește cercetarea istorică, ACMEOR strânge material documentar în legătură cu trecutul evreilor din România. Este vorba de documente, fotografii, cărți (inclusiv cărți rare), afișe, hărți, manuscrise, ziare și tăieturi de presă, casete audio și video etc. Materialele din arhiva ACMEOR sunt puse la dispoziția cercetătorilor interesați, între ei numeroși universitari.

Organizația unitară a evreilor originari din România (AMIR)

Organizația AMIR a fost înființată la începutul anilor 2000 pentru a funcționa și reprezenta toate grupurile existente de originari din România care se află în Israel. Organizația reprezintă toate aceste organisme în fața autorităților și instituțiilor din Israel și de peste hotare și facilitează îndeplinirea scopurilor și obiectivelor lor comune.

Marea majoritate a acestor organizații au fost înființate pentru a îndeplini scopuri precise ale evreimii române. Totuși, nici una dintre ele nu are abilitatea de a derula singură proiecte de amploare. Aceste grupuri contribuie la activitățile societății AMIR și au un rol activ. Faptul că majoritatea liderilor lor se află în Comitetul de Conducere al AMIR reprezintă o confirmare a totalei coordonări între diferitele organizații și AMIR.

Conform celui de al doilea președinte al organizației, Micha Harish, activitatea comemorativă AMIR se desfășoară pe câteva domenii:

1. Înființarea unui muzeu comemorativ pentru comunitatea evreiască din România. Muzeul va fi deschis la Rosh Pina, așezare înființată de evreii veniți în Israel din orașul Moinești.

2. Comemorări curente: evenimente comemorative în colaborare cu celelalte organizații care fac parte din AMIR; seminarii organizate de AMIR, pe subiecte diferite, legate de istoria evreilor originari din România și contribuția acestora la dezvoltarea statului Israel; subvenționarea cărților și publicațiilor dedicate sau legate de comemorarea evreilor din România.

AMIR vrea să aducă la cunoștința opiniei publice semnificativa contribuție a evreimii originare din România la construcția Sionistă și la înființarea Statului Israel.

Fundația Culturală Haim și Sara Ianculovici

Fundația *Ianculovici*, președinte profesor doctor Izu Eibschitz, a fost înființată la Haifa în anul 1977 și are ca scop descoperirea, recunoașterea, încurajarea și recompensarea autorilor și creatorilor de limbă română, originari din România. Premiile anuale se acordă în următoarele domenii: contribuția românilor la crearea, apărarea și dezvoltarea Statului Israel, studiul istoriei și a tradițiilor evreilor din Ro-

mânia, studiul mișcării sioniste din România, studiul Holocaustul evreilor din România; Literatură; Jurnalistică; Arte și Științe.

Asociația Scriitorilor Israelieni de Limbă Română - filială a Uniunii Scriitorilor din România

Noul Comitet Director al Uniunii Scriitorilor din România, sub conducerea reputatului critic literar Nicolae Manolescu, ales pentru a doua oară în funcția de președinte al U.S.R., a aprobat înființarea unei filiale în Israel. După doi ani de la propunerea făcută de către fostul secretar al Uniunii și unul dintre actualii săi vicepreședinți, domnul Gabriel Chifu, președintelui Asociației Scriitorilor Israelieni de Limbă Română (ASILR), Shaul Carmel, de a pune bazele unei filiale a UR la Tel Aviv, pe data de 27 ale lunii ianuarie 2010, aceasta a devenit o realitate.

20 de membri ai ASILR și ai UR formează astfel, în acest moment, o nouă filială, la Tel Aviv, a Uniunii Scriitorilor din România. Ei vor beneficia de toate avantajele statutare ale membrilor UR. Noul statut câștigat în cadrul Uniunii poate fi socotit un eveniment crucial în istoria de patru decenii a Asociației Scriitorilor Israelieni de Limbă Română.

MASS-MEDIA ÎN LIMBA ROMÂNĂ

Revista *Maximum*

La 1 iunie 2010 a apărut în lumea culturală a evreilor români din Israel noua publicație *Maximum*, editată de ziaristul și istoricul Teșu Solomovici.

Această publicație a apărut și pentru a umple golul lăsat de încetarea apariției revistei *Minimum*, ca urmare a decesului lui ALEXANDRU MIRODAN, creatorul revistei. Un gol care, pentru binele iubitorilor de literatură și slovă românească din Israel, trebuia umplut. *Minimum* a fost și trebuie să rămână o unicitate în publicistica de limba română.

Structural și nu numai, *Maximum* este total diferit de *Minimum*. Ce au în comun? „Curajul de a lua taurul de coarne, de a lupta cu artributele mentale și protezele ideologice, tupeul de a scoate la lumină adevăruri care dor și de a forța imense găuri în perdele coborâte intenționat peste ochi ce nu trebuie să vadă, forța de a scoate gunoiul ascuns sub preșuri istorice sau contemporane, ascunse de lași sau banali, dar aparent importanți, fricoși ce se tem de marea soacră numită Adevăr. Ce le separă? Multe, extrem de multe lucruri, de la structură la subiectele abordate, de la tonul utilizat în intervențiile per-

sonale și până la grafică”. (Nando Mario Varga, *Anima News*)

În peisajul publicistic românesc din Israel era necesară o publicație literară, care să se axeze pe creațiile autorilor, pe dezbateri de larg interes pentru evreii originari din România și pentru evrei și iudaismul român, în general. Sunt subiecte mult prea ample pentru a putea fi acoperite de celelalte cinci publicații centrale în limba română din Israel: *Viața Noastră*, *Jurnalul săptămânii*, *Revista Mea*, *Expres Magazin* și *Revista Familiei*.

Revista *Maximum* ne îmbie s-o citim, pe copertă bleu-ciel, omul desenat de marele grafician american Saul Steinberg, un fiu al tribului evreo-român, urcă treptele imaginare ale numerelor 1, 2, 3, 4 și așa mai departe.

ISRO-PRESS.net

Portalul ISRO-PRESS a fost creat la sfârșitul anului 2007, cu ajutorul firmei Alpas Solutions din Canada. Este prima agenție de presă în limba română din Israel și este realizat de Uli Friedberg-Valureanu (partea redacțională) și inginer Adrian Păsculescu, directorul companiei canadiene „Alpas” (partea tehnică).

Portalul ISRO web are o organizare flexibilă și dinamică pe secțiuni și tematici cum ar fi: Secțiunea de Articole și Însemnări; Secțiunea de Pagini Personale; Premii; Dedicatii și Amintiri; Publicitate; Personalități (diplomați, scriitori, artiști); Cărți, proză și poezie; Contribuții/ Donații.

Portalul Agentiei Isro-Press, cu sediul în Haifa, își propune să reflecte universul evreilor născuți în România (dintre care cei mai mulți au emigrat în Israel), relațiile de secole evrei - români, relațiile ample prietenești dintre Israel și România. Portalul evocă, cu mijloacele generoase oferite de Internet, momente din trecutul și prezentul „isro”, contribuția importantă a evreilor născuți în România la crearea, apărarea și

consolidarea Statului Israel. Portalul evocă, de asemenea, istoria bogată, cu contribuții de seamă ale evreilor originari din România la dezvoltarea țării în care s-au născut, evocă momente dramatice din perioada Holocaustului.

De ce „ISRO”? Pentru că sugerează rădăcini, locul unde s-au născut israelienii originari din România, limba pe care mulți dintre ei o mai vorbesc curent.

„Bună dimineața, Israel!”

Este un newsletter editat de ISRO - Press, prima agenție de presă israeliană de limba română, apare bilunar și este dedicat lumii evreoromâne și relațiilor prietenești dintre Israel și România.

„Un dramaturg de cea mai înaltă clasă” (Radu Beligan)

ALEXANDRU MIRODAN

(1927 – 2010)

Dramaturg, critic literar și publicist israelian de origine română, Alexandru Mirodan (Saltman Alexandru Zisu), s-a născut în data de 5 iunie 1927, la Budeasa, Argeș. În

România a lucrat ca ziarist și dramaturg, iar în anul 1977 a imigrat în Israel, unde a lucrat la Muzeul Beit Hatefutsot din Tel Aviv. Apoi s-a dedicat revistei *Minimum* (nr. 268-269, în iulie-august 2009) continuându-și totodată activitatea de dramaturg și critic literar.

OPERA:

1. Teatru:

- *Tito, dușmanul de moarte al tineretului iugoslav* (București, Ed. Tineretului, 1950, pamflet);
- *Ziariștii* (București, Ed. Tineretului, 1956), piesă în trei acte (4 tablouri), care a înregistrat un număr record de reprezentații (peste 900).
- *Celebrul 702 sau Autorul moare azi* (București, Ed. pentru Literatură, 1962), piesă de teatru ce apare în traducere în mai multe limbi (spaniolă, engleză, franceză, sârbă, cehă) înaintea apariției în limba română;
- *Seară târzie în tipografie* (București, 1967), piesă într-un act.
- *Moș Gerilă, jocuri și jucării*, piesă de teatru școlar într-un act (București, 1967);
- *Lumea în inițiale* (București, 1968), piesă într-un act;
- *Camuflaj* (București, Ed. pentru Literatură, 1969);

- *Noaptea e un sfetnic bun și Transplantarea inimii necunoscute*;
- *Primarul lunii și iubita sa* (București, Ed. Eminescu, 1970);
- *Evreica din Toledo*, o piesă după Feuchtwanger;
- *Pasiune plus rațiune sau Tema de luptă* (București, 1972);
- *Ședința* (București, 1972), comedie didactică într-un act;
- *Un proces posibil* (București, 1973), piesă didactică într-un act;
- *Întâmplare în sectorul suflete* (București, 1974), comedie într-un act;
- *Examenul de dinaintea examenelor* (București, 1975), piesă didactică;
- *Contract special de închiriat oameni* (Tel Aviv, Ed. Minimum, 1983), piesă în care tratează tema antisemitismului.

2. Proză: *Replici* (București, Ed. Meridiane, 1969); *Scene* (București, Ed. Cartea Românească, 1975); *Minimum* (București, Ed. Albatros, 1975); *Ocolul pământului într-un surâs* (Tel Aviv, Ed. Minimum, 1980)

3. Traduceri: A tradus romane din opera Agathe Christie și Georges Simenon; piese de teatru de Balzac, L. Andreev, Ragev Bouchnot, Jean Anouilh, Pierre Daninos, Carmen Zidarov ș.a.

4. Film: *Celebrul 702*, co-scenarist, regia M.Iacob; *Șeful sectorului suflete*, co-scenarist, regia G. Vitanidis; *Steaua fără nume*, co-scenarist al filmului franco-român, după piesa lui Mihail Sebastian, regia Henri Colpi.

5. Istorie și critică literară: *Dicționar neconvențional al scriitorilor evrei de limbă română*; au apărut trei volume: vol. I: A - C, vol. II: D - F și III: G - I (Tel Aviv, Ed. Minimum, 1986, 1997 și 2008).

Românii pe continent american

Simona GABOR, Oana UNGUREAN

Românii care trăiesc în America sunt în jur de 1 milion deși, la recensământul din 2000-2001, doar 368.000 și-au declarat originea română, fiind considerat un grup etnic de mărime mijlocie. Zonele cu cele mai mari concentrații de români din America sunt New York, California și Midwest, iar orașele cu cei mai mulți români sunt New York, Los Angeles, Chicago și Detroit. Cele mai noi destinații ale noului val de imigranți români sunt California (zona Silicon Valley) și Florida.

Românii care trăiesc în Canada sunt în jur de 200.000, deși, neoficial, cifra este mult mai mare și sunt stabiliți în zonele unde se vorbește limba engleză: Ontario, Alberta, Columbia Britanică.

Guvernul canadian sprijină cultura și civilizația poporului emigrant, dându-i posibilitatea să-și păstreze identitatea proprie, astfel că în unele orașe există chiar școli românești de nivel primar și/sau gimnazial: Ottawa, Toronto, Montreal.

Bisericile în comunitatea româno-canadiană au un rol foarte important de promovare a limbii, culturii, implicându-se activ în organizarea de diverse proiecte culturale, educaționale și sociale în beneficiul comunității.

Românii aflați pe continentul american s-au constituit în comunități, unele organizate și mari, altele nestructurate și de mici dimensiuni. În ultima perioadă, în rândul comunității românești s-a cristalizat ideea că doar organizații la nivel național vor reuși să se facă auziți și cunoscuți. Doar ca o voce comună și unitară vor putea realiza ceea ce și-au propus, iar cererile lor vor avea ecoul dorit. În acest sens, o parte din aceste comunități și-au creat asociații sau organizații, unele având chiar și publicații, care reflectă, în paginile lor, viața comunității pe care o reprezintă. Comunitatea românească este una activă, membrilor acestei comunități le sunt caracteristice entuziasmul și atitudinea pozitivă, care, combinate în mod fericit cu resursele financiare personale și atitudinea I CAN DO IT au facilitat apariția unor publicații de presă, radiouri online, televiziuni prin cablu și blog-uri de succes.

Vă prezentăm, în câteva rânduri, două publicații de succes ale unor români.

Miorița - singurul ziar românesc independent din SUA

Când spunem Miorița, gândul ne poartă invariabil, „pe un picior de plai/ pe-o gură de rai”, unde turmele de mioare de pe munți și văi ne încântă privirea, dar în același timp ne înșeală ochiul necuprinzător, creând o imagine utopică a unor nori care îmbrățișează colinele, ne transpune pe un tărâm mirific, care miroase a fân și flori. Miorița este sinonim cu acasă, cu dor, cu alean, cu plaiuri neprihănite, cu turlăle ale bisericilor din vetrele satelor care urcă spre cer. Miorița este acel simbol care îi adună pe toți românii sub zodia bucuriei și a dragostei de neam. Este unda care vibrează și rezonază în sufletele românilor. „Fără Miorița noi n-am fi fost niciodată poeți. Ne-ar fi lipsit această dimensiune fundamentală. Miorița este școala tristeții naționale. Matricea. Matca. Regina.” (Nichita Stănescu)

Într-o tălmăcire simplă reușim să traducem Miorița prin gesturile românilor din întreaga lume de a se întâlni, măcar o dată pe an, la o sărbătoare a sufletului, a credinței, a culturii și tradițiilor, în locuri reprezentative pentru comunitățile în care se află.

Doar așa putem explica atitudinea atâtor români din SUA, de a se aduna în fiecare an, în centrul New York-ului, sărbătorind „Ziua României pe Broadway” prin înălțarea drapelurilor tricolore, precum și prin multe manifestări culturale și tradiționale.

Doar așa putem explica solidaritatea românilor de acolo de a marca ziua mamelor române sau de a comemora evenimente și momente cruciale din istoria României și a neamului nostru, de a păstra și promova cultura și obi-

ceiurile românești, adunându-le într-un buchet simbolic la Romanian Folk Museum Philadelphia.

Pentru noi, cei care trăim pe plaiurile pe care ne-am născut, toate aceste adunări și manifestări ale românilor din diaspora par gesturi firești, naturale, la îndemâna oricui. Nu realizăm cât de fericiți suntem că ne vorbim limba, că ne purtăm portul, că ne mărturisim credința și că ne manifestăm întru cultura în care am fost zămisliti, chiar pe plaiurile natale! Aceste gesturi, ale fraților noștri, nu sunt numai expresia naționalismului, a patriotismului, ci și a dorului nespus de plaiurile românești, de trăirile și frământările, de bucuriile și necazurile românilor de acasă. De aceea, au învățat să prețuiască cu adevărat, poate mai mult ca oricând, tot ce înseamnă valoare, fie că e vorba despre români cu care ne mândrim, de gesturi ale acestora, de tradiție, de obiceiuri, de credință sau limbă.

Astfel, a înțeles și a găsit de cuviință și

comunitatea de români din capitala americană, să se organizeze într-o asociație care să oglindească sufletul, simțămintele, gândurile românilor de dincolo de ocean și modul de a le exprima prin activități culturale, festivaluri sau acte de caritate. Cum putea o astfel de asociație să se numească altfel decât „Miorița” și cum puteau fi mai bine ogândite și cunoscute toate aceste lucrări de suflet decât prin transpunerea lor într-o tipăritură botezată cu același nume: *Miorița* – singurul ziar românesc independent din SUA.

La prima vedere nimic deosebit; o publicație lunară independentă „de informație socio-politică, culturală, evenimente din comunitățile românești, de promovare a culturii românești, a culturii americane, de promovare a prieteniei dintre cele două popoare american și român. Este vocea comunităților românești din SUA. Nu este finanțată de nici un program finan-

75 de ani de la întronizarea primului episcop al românilor din America

În 4 Iulie 2010, s-au împlinit 75 de ani de la întronizarea Preasfințitului Episcop Policarp Morușca, primul Ierarh al Românilor Ortodocși de pe Continentul Nord American, eveniment ce a avut loc în Catedrala Ortodoxă Română Sfântul Gheorghe din Detroit.

Episcopul MORUȘCA POLICARP (numele de botez Pompei) s-a născut în 20 martie 1883, în Cristești - Dealul Geoagiului, jud. Alba, în familie de preot.

Urmează cursurile Gimnaziului în Alba Iulia și Blaj, apoi cursurile Institutului teologic din Sibiu (1902-1905). A fost învățător la școlile primare confesionale din Sebeș-Alba, Luduș-Sibiu și Pâclișa-Alba (1905-1908), preot paroh în Seica Mare-Sibiu (1908-1919), confesor militar (1917-1918), consilier referent economic la noul Consistoriu eparhial din Cluj (1919-1920), secretar general al Asociației clerului „Andrei Șaguna” din Transilvania (1920), duhovnic la Institutul teologic din Sibiu

(1920-1921), director al Oficiului de Statistică al Mitropoliei Ardealului (1921), redactor al *Revistei Teologice* din Sibiu (1921- 1922), director al Internatului fiilor de preoți din Sibiu (1921-1925).

În 1925 a fost tuns în monahism, sub numele Policarp, încredințându-se mănăstirii Hodoș-Bodrog, unde a stat 10 ani.

La 24 ianuarie 1935 a fost ales episcop misionar pentru românii ortodocși din America și înscăunat în data de 4 iulie

1935, în Detroit, unde a păstorit până în august 1939.

În această calitate a organizat eparhia cu 6 proto-popiate, 44 parohii, 62 filiale, cu 43 biserici și 5 paraclise, deservite de 34 de preoți.

A inițiat apariția foii *Solia* și a *Calendarului eparhial Solia* care apar până azi. A pus bazele reședinței eparhiale *Vatra Românească*, a înființat un cămin pentru bătrâni și a început construirea unei mănăstiri.

Locțiitor de episcop al Cetății Albe-Ismail (1941-1944), director al Internatului teologic din București (1944 - 1945), locțiitor de episcop al Maramureșului cu reședința în Sighet (1945-1946), pensionat în 1948 și închinoviat la catedrala „Reîntregirii” din Alba Iulia, între anii 1955 și 1958 stareț al mănăstirii „Sf. Ioan Botezătorul” din Alba Iulia. A publicat o serie de lucrări cu conținut religios și istoric.

S-a stins din viață în 26 Octombrie 1958, în Alba Iulia.

ciar din țară sau din America. Este susținută financiar din donații, abonamentele cititorilor precum și din reclamele firmelor româno-americe, care doresc să-și facă cunoscut business-ul. Intregul colectiv redacțional nu este plătit, toți depun un efort voluntar pentru comunitatea românească din America.” (declarația colectivului redacțional). După o lecturare sau o răsfoire mai atentă a mai multor numere, am identificat profilul mai sus menționat al ziarului, în plus, grija și atenția deosebită acordată evenimentelor istorice, religioase, problemelor cotidiene cu care se confruntă comunitățile de români, actelor de caritate, gesturilor deosebite ale unor români în situații extreme (exemplul profesorului Liviu Librescu) și, nu în ultimul rând, compasiunea față de problemele popoarelor cu care ne aflăm într-o relație specială de prietenie și colaborare. Menționăm, de pildă, mesajele și sentimentele de compasiune pentru poporul polonez în urma suferinței pricinuite de tragicul accident de la Katin, și aceasta nu este o atitudine singulară. Este greu de descris în cuvinte pasiunea și sinceritatea care radiază din articolele ziarului Miorița, de aceea, mai potrivit este a vă convinge singuri, printr-o simplă răsfoire online a publicației: <http://www.ziarul-miorita.com/>

***Gândacul de Colorado* – Ziarul românilor de pretutindeni**

Gândacul de Colorado (www.gandacul-decolorado.com) nu trebuie prezentat, toată lumea îl cunoaște ca fiind un dăunător al cartofului, aproape „indestructibil”, fiind adus accidental în Europa, după primul război mondial, din America de Nord unde trăia inițial, doar pe o suprafață restrânsă în zona Cordilierilor, hrănindu-se, la început, cu frunze sălbatice de tuberculi, iar odată cu apariția cartofului trecând la frunzele de cartof.

Dar puțini sunt cei care știu, *Gândacul de Colorado* este o publicație lunară, un ziar al românilor de pretutindeni, un ziar, în principal, conectat și ancorat în viața comunităților aflate pe continentul american, dar care are și informații relevante referitoare la principalele evenimente petrecute în România, actualitatea sportivă și, foarte important, noutăți legislative care interesează în mod direct membrii diasporei românești la nivel mondial.

Bazele acestui ziar au fost puse de un clujean, Lucian Oprea, de formație jurnalist, supranumit de amici Lucky (Norocosul), care se poate lăuda că și-a împlinit visul din facultate, de a avea un ziar al lui. Cu un tiraj de 4000 de

exemplare, dintre care câteva sute sunt abonamente, iar restul distribuite gratuit în 49 de state americane și 9 țări ale lumii, inclusiv România, *Gândacul de Colorado* se vrea a fi „o punte de legătură pentru românii din diaspora” surprinzând în cele 24 de pagini color știri importante din diverse țări unde trăiesc români.

Cu o rubricatură specifică oricărui ziar bine documentat (eveniment, politică, economie, interviu, cultură, sport, publicitate) *Gândacul de Colorado* prezintă, obiectiv, viața politică a României și subiecte de interes general petrecute în rândul comunităților de români cărora li se adresează, atât a celor care s-au stabilit și trăiesc în America, precum și viața românilor de pe cele 4 continente.

RTN, televiziunea comunității românești din America de Nord

„Mai există o Românie. O țară care și-a încălcat granițele pentru a-și continua povestea. Un drum în care curajul unui nou început își trăiește și astăzi dorul de casă”. Așa debutează istoria noului RTN (www.rtinchicago.com), televiziunea comunității românești din America de Nord. Cu acest crez și-a început activitatea acum 16 ani, sub această zodie continuă să emită și să aducă România autentică celor din USA. Este o televiziune care se respectă și care își respectă telespectatorii prin calitatea și diversitatea emisiunilor realizate: talkshow-uri ale căror invitați știu să promoveze imaginea României și care determină publicul să înțeleagă că „România trebuie respectată”, știri care furnizează cele mai importante informații din România și „conectează românii din Chicago la evenimentele care dau pulsul comunității”, reportaje, interviuri, emisiuni de divertisment, precum și un program special pentru cei mici - RTN KIDS NEW, atât în limba română cât și în engleză, „în care le este dezvăluită lumea așa cum numai ei o pot vedea”.

„RTN mai are multe de dezvăluit și promite că te va conecta la România tuturor posibilităților. Pentru că România pe care o știm noi nu are bariere. Prin RTN ai în sfârșit «România lângă tine»”, declară cei de la RTN ziarului Romanian Times.

Televiziune și școli românești în Australia

Anca GOJA

In Australia, țara unde Crăciunul se sărbătorește în pantaloni scurți, trăiesc în jur de 15.000 de români. În urmă cu mai mulți ani, aici existau multe asociații ale românilor, însă unele dintre ele s-au destrămat, poate și datorită lipsei de interes a tinerilor pentru viața asociativă. Una dintre organizațiile relativ noi (deși, deja, majoră) care și-a propus să îi ajute pe românii siliți să se adapteze departe de casă este cea pe care v-o prezentăm mai jos.

Asociația româno-australiană de ajutor, sănătate și servicii din statul Victoria

Asociația a fost înființată la 1 octombrie 1990, ca organizație non-profit, apolitică și non-religioasă. Sub umbrela Asociației Româno-Australiene de Ajutor, Sănătate și Servicii își desfășoară activitatea Școala Etnică a Comunității Românești, Televiziunea Comunității Românești (afiliată la Canalul 31) și au loc cursuri de limba engleză pentru începători și avansați, acreditate de Adult Community for Further Education.

Asociația și-a propus, încă de la început, să contribuie la construirea unei comunități românești mai puternice și mai unite, oferind oportunități educaționale, asistență în probleme de sănătate și sociale, acțiuni de binefacere. Asociația oferă servicii gratuite imigranților de limbă română, indiferent dacă aceștia au probleme personale și de familie, probleme de sănătate, probleme cu locuința, cu pensia și asigurările, dacă au nevoie de un loc de muncă, dacă au un venit mic sau au mulți copii. După cum Asociația informează și prin site-ul propriu, <http://home.alphalink.com.au/~totanel/>, aceasta mai poate oferi informații și sfaturi în probleme medicale, servicii educative pentru tineri cu privire la boli sexuale, pregătire pentru locul de muncă, alte informații. Însă organizația are și o latură culturală, oferind acces la bibliotecă, ziare în limba română, vizionări de filme. De asemenea, se organizează excursii și activități comunitare.

La Școala Etnică, învățarea limbii române este un subiect care poate fi ales dintr-o mulțime

*Comunitatea românească din Adelaide la parada organizată de Ziua Australiei.
Sursa: site-ul Asociației Comunității Românești din Sudul Australiei (ARC-SA)*

de alte materii; tocmai de aceea, predarea acesteia se face într-un mod atractiv și stimulator. Profesorii care predau alte limbi în afară de cea engleză iau, de obicei, în considerare originea națională a elevilor, iar predarea se face astfel încât aplicabilitatea practică să fie maximă. Clasele sunt formate din elevi de cele mai diferite vârste (numărul total al cursanților este de circa 150), iar învățarea este facilitată de existența unei biblioteci care conține cărți, casete video și audio în limba română. De asemenea, oricine are acces la ziare și reviste românești, aici sosind exemplare din România cu numai câteva zile întârziere. Școala își desfășoară activitatea atât în City (55 Melrose Street, North Melbourne), cât și în Clayton South, la Westall Secondary College (Rosebank Avenue). Profesorii de limba română sunt cadre didactice atestate în Australia, având un foarte înalt grad de pregătire profesională.

Școala Comunitară Română este singura școală de limba română din Victoria având atestarea oficială a Statului Victoria, așadar absolvenții de liceu pot să își aleagă limba română drept subiect pentru Bacalaureat.

Televiziunea Comunitară Română este afiliată Canalului 31 încă din Octombrie 1994. Canalul 31 atrage săptămânal peste un milion de telespectatori, fiind un serviciu comunitar ce nu primește fonduri guvernamentale, și fiind, așa-

dar, o voce independentă între numeroasele canale comerciale și guvernamentale din capitala statului Victoria, Melbourne. Programele Televiziunii Comunitare Române se adresează celor 15.000 de români care trăiesc în zona metropolitană Melbourne. Dar pentru că emisiunile sunt subtitrate, numărul telespectatorilor crește considerabil. Postul a obținut numeroase premii din partea Victorian Metropolitan Commission, în 1996-1999, pentru programele pentru copii, programele de știri, programele internaționale și etnice și pentru cel mai bun serial documentar.

Asociația are și un Club al Seniorilor, unde se organizează frecvent cursuri, excursii sau acțiuni de binefacere. Astfel, aici au loc, de trei ori pe săptămână, cursuri de limba engleză, care ajută românii să se integreze în societatea australiană, dar și informări cu privire la legislație și securitate socială. De asemenea, se organizează excursii în cadrul statului Victoria, se distribuie alimente românilor cu posibilități materiale reduse și, de trei ori pe săptămână, se pregătește, pentru membrii asociației, mâncare tradițională românească.

Interviu cu scriitorul româno-australian George Roca

Trebuie să ne ajutăm, dacă vrem să supraviețuim ca nație!

Prof. dr. Adrian BOTEZ

Adrian Botez: Dragă George, să spunem, de la început, de ce folosim calda persoană a doua singular: noi doi ne-am împrietenit prin cunoaștere indirectă, Internet și telefoane – dar ființele noastre sunt dovada vie că și prietenii de acest fel sunt foarte cordiale, chiar profund fraterne – prin comuniunea descoperită, de suflet, ideatică, aspirațională... Apoi, nu toți avem stofă de martiri – eu sunt primul care mărturisesc asta! Știi că ai plecat din România în 1980. Probabil, pentru totdeauna... Te rog să ne dai câteva date biografice, mai amănunțite și mai relevante, din existența și evoluția ta de om de cultură și de atitudine civică.

George Roca.: Distinse domn, îți mulțumesc pentru acordarea titlului de prieten! Chiar dacă nu ne-am văzut fizic niciodată, virtual ne-am împrietenit după ani buni de colaborare și de înțelegere. Îmi place cum gândești și cum scrii, chiar dacă ești (mai) „radical” câteodată. Dorind să află câte ceva despre mine, ce pot să spun... Mă cunoaște lumea chiar dacă stau aici, la capătul pământului. Mi-am publicat de mult curriculum vitae pe internet. Totuși, am să îți relatez câte ceva... Am copilărit în Oradea, un oraș frumos situat în vestul țării, unde cultura se îmbină cu tradiția, acolo unde întâlnești pe strădă români, maghiari, evrei, cehi, slovaci, austrieci, polonezi, și chiar și zarzavagii bulgari, trăind cu toții în perfectă armonie și respect. Desigur că își mai băgau politicienii și dracul coada și ne mai dezbinau câteodată.

Totuși, ca orice provincial care se dorea intelectual, aspiram la capitală. După terminarea liceului, am dat examen de admitere la regie film, unde am picat cu brio. Nu am înțeles atunci că locurile „erau date” celor cu pile. Ca să nu mă ia în armată am intrat la filologie. Nu prea mi-a plăcut, dar mi-a prins bine! Așa că pentru câțiva ani am fost ocupat cu studiul limbii și literaturii române. Prin șai’sapte am ajuns în București, chiar dacă, mai apoi, am avut serviciul permanent la Ploiești. M-am descurcat, făcând naveta. Făcusem după filologie niscaiva cursuri de teatru, iar la terminare, am dat concurs la Teatrul din Ploiești... și iată-mă angajat al unei instituții unde era director marele Tomiță Caragiu. Ca actor nu prea am făcut mulți purici, deoarece eram mediocru. Doream, după cum am spus mai sus, să devin regizor de film, dar n-a fost să fie... așa că prin 1971 mi-am schimbat munca de scenă cu una din cadrul Ministerului Turismului, care era mai bănoasă. Cunoscând câteva limbi străine, am lucrat verile pe litoral, la Brașov și apoi m-am stabilit cu serviciul definitiv în București. Deoarece nu am fost membru de partid, nu am putut să avansez. Mi s-au pus diferite piedici, până când prin ’79 m-am supărat pe „ăia roșii” și mi-am depus actele să plec. Unde? La capătul lumii! În Australia.

A. B.: *Da, ai plecat într-o perioadă fierbinte! Începeau, în acei ani ‘80, vremuri grele și umiltoare în Țara Valahilor... (nu că nu fuseseră așa și până atunci, dar anii ‘80 au fost apogeul Calvarului... cel puțin pentru noi, cei*

PORTRET: GEORGE ROCA

Roca adună românii și promovează cultura românească prin reviste clasice și online, pe orice meridian ajunge, dar revine mereu la Oradea.

George Roca iubește tot ce este legat de cultură, din tinerețe. După ce a absolvit Facultatea de Filologie, a lucrat la Teatrul de Păpuși, apoi la un teatru din Ploiești. La jumătatea anilor '70, a început să lucreze în Ministerul Turismului. Nefiind membru de partid, a fost sărit la promovări. Și-a pierdut locul de muncă, în 1980, împreună cu ceilalți colegi, care aveau acest handicap. „lubeam România, dar am fost atât de supărat, încât am emigrat, mai întâi în New York, iar apoi în Australia”, a povestit el.

S-a ciocnit de capitalism

Întâlnirea cu capitalismul a fost dură. Doi ani a lucrat în New York, mai întâi ca ajutor de piccolo. După un timp a ajuns managerul unui magazin. Când a avut mai mulți bani, a început să frecventeze teatrele de pe Broadway. L-a cunoscut pe John Lennon acolo. Acesta a fost împușcat chiar în apropierea magazinului la care lucra.

Australia, o nouă viață

Roca a plecat din țară cu viză de rezidență în Australia. După doi ani de New York, a fost obligat să plece. „După

două luni și jumătate, am vrut să revin în România. Nu m-au lăsat să intru în țară”, povestește el. A stat 50 de zile în Ungaria, sperând că va fi lăsat să-și vadă tatăl care era pe moarte. Nu a reușit. S-a întors în Australia și a început să iubească noua casă. În 1984 a avut dreptul să reintre prima dată în țară. Atunci a și hotărât să se însoare cu o orădeancă. În 1989 li s-a născut băiatul. „Am făcut acolo o mică Românie. Acasă la noi se vorbește doar românește”, a mai spus Roca.

Carieră peste mări

Filolog ca formație, George Roca a făcut o nouă specializare în Sydney. A ales marketingul, iar acum lucrează în domeniul graficii digitale și publicitate. S-a specializat în redactare de carte, sigle și logo-uri. „Pe lângă asta, am fost cenzor al guvernului, iar acum sunt traducător oficial pentru guvernul australian”, a explicat el.

A reprezentat țara la Olimpiadă

La Olimpiada de Sydney, George Roca a fost reprezentantul României în Sydney Organisation Committee of Olympic Games.

Cu un an înainte de olimpiadă, a început cursuri de pregătire. S-a descurcat bine și a fost invitat, pe aceeași poziție, pentru olimpiadele de la Atena și Beijing. A refuzat oferta, pentru că ar fi stat prea mult timp departe de familie. Iar așa, are mai mult timp să se ocupe de revistele de cultură.

Scriitorul

A început în 1968 să scrie la Flacăra, apoi la alte reviste. În Australia a fost redactor la mai multe reviste. De luna trecută este redactor-șef la Romanian VIP, din Dallas.

Scrie poezie, dar și articole pe teme istorice, interviuri cu personalități românești din țară și diaspora.

Corespundează electronic cu peste 200 de personalități. Pe vreo 60 le cunoaște personal.

Și-a lansat ultima carte (poezie: Evadarea din spațiul virtual) la București. Apoi, la Madrid (la Galeriile de Artă-Espacio NIRAM – în 26 septembrie 2009, ora 20) - și, în fine, la Oradea.

Profil

Născut - 14 iulie 1946,
Huedin • studii - Facultatea de Filologie, Oradea, Facultatea de Marketing, Sydney •
Profesie - Grafic designer •
familie - Căsătorit, are un fiu.

care nu am „vizitat pe dinăuntru” temnițele stalinisto-dejiste, ale anilor '50!).

G. R.: Chiar dacă nu rămăsesem să mă-nânc cu voi salam su soia, să nu crezi că viața în exil era pe roze. De multe ori jambonul capitalist din care mă înfruptam avea gust sărat de lacrimi. Acolo (aici) trebuie să pornești de la zero! Să te

naști din nou... Ești o antonomază fără identitate, un emigrant fără rude, fără trecut. Doar amintiri! Trebuie să îți reconstruiești imaginea. Cu timpul, dacă ești și rămâi sănătos la cap, poți să îți evoci trecutul și să-l împletești cu prezentul, devenind un homo universalis, bun la toate, inclusiv la patriotism dual!

A. B.: *Acum, dacă treci (sau vei trece) prin România, ce sentimente încerci față de târâmurile fascinante de altădată – și față de oamenii „de altădată”, cei care mai supraviețuiesc necruțătoarei treceri a timpului? Dar feciorașul tău, atât de înzestrat pentru a scrie și a povesti (mirifice sunt basmele lui – cele pe care, acum doi ani, mi le trimiteai, prin e-mail!), în limba tatălui său? Simte el, prin verbul tatălui său (și prin limba română „în sine”), fiorii mistici ai apartenenței (depărtate spațial, e drept, dar și spiritual?) la un cu totul alt neam decât cel în mijlocul căruia trăiește acum – cel australian?*

G. R.: Mă reîntorc cu drag „acasă” (căci tot așa îi zic și după 30 de ani de îndepărtare...), să văd locurile natale, oamenii, „să aud iarba cum crește și o vorbă-n românește!” (după cum spuneam într-o poezie de-a mea), să văd schimbările, omul de tip nou, românul capitalist, românul globalizat... Și mă mir, mă bucur, mă revolt câteodată... precum voi toți cei de-acolo.

Feciorașu’? Feciorașul a crescut mare! Are 20 de ani. Nu mai scrie de mult povești inspirate din vizitele prin România. Acum scrie „studii” de drept și politică internațională. „Fiorii mistici ai apartenenței” cum îi numești mai sus, îi mai are. Normal! Chiar dacă s-a născut la Sydney, declară că e român. Dar ce, parcă copilul de chinez, sau de grec născut aici, declară că e hotentot? Tot român, chinez sau grecotei rămâne până moare, mai ales dacă ambii părinți au aceeași origine. Și mai știi ceva? Guvernul australian permite acest fapt! Pentru o societate multiculturală e un lucru democratic să te declari român născut în Australia. Astfel iubești ambele țări și nu îți crezi apartenențe artificiale. Ei, desigur mai sunt și mulți fanatici...

A. B.: *Numai prin compromisuri ale conștiinței se răzbea în lumea scriitorilor/artiștilor din România dinainte de 1989. Nici tu, nici eu n-am fost de acord să le facem, fiecare dintre noi adoptând strategia sa de refuz. Știu că, acum, după aproape trei decenii (28 de ani...), de când te-ai stabilit, cu minunata ta familie, în Australia/Sydney, ai avut lansarea, pe 26 septembrie 2009, a volumului tău de poeme „Evdarea din spațiul virtual”, la Espacio Niram, din Madrid. Oferă, te rog, cititorilor tăi români, câteva impresii despre acest regal cultural – lansarea la care au avut intervenții și alocuțiuni, cum scriu ziarele, cel puțin două personalități ale culturii europeo-spaniole. Și, în definitiv, de ce/prin ce te-a atras gândul unei lansări de carte tocmai în Spania?! Am citit*

într-o revistă virtuală că acolo: „vor interveni, Horia Barna, directorul Institutului Cultural Român din Madrid și scriitorul spaniol Martin Cid, directorul revistei de artă și literatură Yareah. Evenimentul va fi prezentat de jurnalistul Fabianni Belemuski, directorul revistei Niram Art.” (cf. revistei „Noi, nu!”).

G. R.: Cu toate că lucrez foarte mult să-i editez, public și promovez pe alții, nu prea am timp de „George Roca”! Știi matale parabola cu „cizmarul care are găuri în talpa pantofilor, sau creditorul cu pantalonii ruși în fund”! La presiunile făcute de o ilustra editoare-prietenă, m-am mobilizat și am scos de curând o cărticică de versuri. Asta așa, să nu mă fac de răs, că nu mai ies pe piață cu nimic. Am folosit cartea ca prilej de a mă întâlni cu prietenii mei virtuali, cu cei cu care colaborez la revistele unde sunt redactor, cu oameni de litere și de artă, cu prieteni răspândiți prin țară și prin Europa. Și uite așa am ajuns să îmi lansez cartea *Evdare din spațiul virtual* (120 pagini, Editura Anamarol, august 2009) în mai multe locuri. Am început cu capitala, unde Liga Scriitorilor Români (al cărei membru am devenit între timp) mi-a organizat o frumoasă lansare la Biblioteca Municipală din Piața Amzei. Apoi au urmat lansările de la Madrid, Timișoara, Oradea și Baia Mare.

Pe cei de la Madrid îi cunosc de câțiva ani. Am colaborat deseori cu ei, cu excelenta lor revistă „Niram Art”. De fapt, acolo există un grup de români, artiști, scriitori, jurnaliști, intelectuali, polarizați în jurul pictorului Romeo Niram, omul care a dus faima țării noastre până în saloanele curții regale spaniole, unde pictura sa stă pe perete alături de un Velasquez sau de un El Greco. Eu îi cunosc de mai mulți ani, încă de pe vremea când majoritatea locuiau în Portugalia. I-am numit „Grupul Niram”, iar mai apoi „Fenomenul Niram”. Fără a face cultul personalității nimănui, declar cu mâna pe inimă că acești oameni merită aplauze și recunoaștere. Romeo Niram, Eva Defeses, Bogdan Ater, Sanda Darolți, Begoña Fernandez Cabalearo, Fabianni Belemuski, Georgiana Stroe, Mario Barangea, Roxana Ghiță, Rareș Bărbulescu, Dan Caragea, Doru Simion Cristea, Anamaria Damian, Cătălin Ghiță, Lora și Vasile Haranaciu, Bianca Marin, Andra Motreanu, Mihaela Rogalski, Smaranda Iacoban au fost cei cu care am întreținut legături strânse de colaborare, trimițându-mi deseori materiale spre publicare la revistele unde eram redactor sau cu care colaboram. Aceste materiale vorbeau de Brâncuși, de Ionesco, de Ciril Popovici, Mircea Eliade,

Cioran, de Eminescu sau... despre pictorul Niram și concepția lui plastică despre Samarago, Trefaut, Oliveira, Dostoievski, Einstein, Camoes, Pessao etc. Am toată stima pentru ei. Nu numai că scriu bine, ei duc glorios flacăra culturii românești în afara perimetrului național. De aceea m-am dus la Madrid... Să-i întâlnesc! Și i-am întâlnit. Nu chiar pe toți, precum aș fi dorit, dar pe mulți din „Grupul Niram”. Am rămas uimit câtă efervescentă culturală există la „Espacio Niram”, o cafenea literară, unde vei întâlni nu numai oamenii de litere și artă originali din România, ci și de alte nații, predominant spanioli, interesați de literatura română. Așa i-am cunoscut pe „ibericii” Martin Cid, Isabel Del Rio, Héctor Martínez Sanz, pe scriitoarea germană Kerstin Ahlers și alții cu care am legat prietenii noi. Am fost onorat atunci când mi s-au organizat două seri culturale. Prima seară a fost dedicată lansării cărții mele, a doua, o masă rotundă, o întâlnire de discuții cu câțiva scriitori și redactori de reviste spaniole.

Deci încă odată afirm, nu știu cât de importantă este cartea mea, să lăsăm criticii să-și spună cuvântul, motivul „lansării volumului” a fost dorința de a mă întâlni cu prietenii mei virtuali. Și mă bucur din toată inima că am făcut acel pas spre Spania, Madrid!

A. B.: *Articolele tale de atitudine, presărate în multe din revistele de limbă română din lume (online și „pe hârtie”), vădesc un interes febril pentru toate durerile românilor – nu doar din România, ci fie ei din ce parte a apelor, munților, oceanelor și granițelor vor fi fiind: te-a durut și continuă să-ți sângereze condeiul pentru cauza basarabeană, pentru toți emigranții români, pentru toți necăjiții Neamului nostru... Ce anume te face să nu te poți „debransa”, comod, tu, „australianul”, de la „robinetul” deschis al rănilor românești?*

G. R.: Desigur, implicându-mă în jurnalistică românească, nu pot să stau departe (sau de-o parte) de durerile conaționalilor noștri, din țară sau din Basarabia. Am căutat să nu fiu nici tendențios, nici prea sentimental, ci să caut să descopăr și să prezint adevărul. Cel mai de preț lucru a fost comunicarea. Comunicarea cu Primăria Chișinăului, cu domnul Dorin Chirtoacă, cu scriitorii basarabeni, care mi-au trimis materiale despre evenimentele tragice, întâmplate în aprilie 2009, apoi fotografiile (cu care am demonstrat ce se întâmplă „acolo”). Aceste materiale le-am editat cu dragoste, le-am atașat imaginii concludente și le-am răspândit prin lume, la toate revistele unde sunt redactor, sau cu

care colaborez! Au ajuns chiar și la românii din Nigeria și noua Zeelandă. Și sunt convins că au fost citite cu interes. Mulți mi-au scris, sau au scris articole de încurajare, de sprijin și atașament față de frații de peste Prut. Trebuie să ne ajutăm, dacă vrem să supraviețuim ca nație!

A. B.: *Aș dori mult (consultându-ți, evident, și „memoriile” tale, dar și mai proaspetele amintiri ale fiului tău!) să încerci a schița, pentru români, sistemul de educație și de învățământ australian. Diferă mult de cel englez? Prin ce anume diferă de cel românesc? Este mai bun decât cel românesc – și, dacă da, de ce socotești tu că da? Vezi bine că suntem dornici de a învăța, mereu comparând...*

G. R.: Nu știu în ce măsură putem compara învățământul australian cu cel românesc. Nu îl cunosc prea bine pe cel actual din România, dar mi-l aduc cu drag aminte pe cel pe care l-am „trăit” eu. Desigur că sunt tendențios și nostalgic, zicând aceste vorbe. Cel de-acum, din România, e cuprins (cred!) de haos, modernism capitalist prost-înțeles, de confuzie, de decadență, de neglijență, de iresponsabilitate. Elevii nu înțeleg ce fac la școală și ce beneficii vor avea când o vor termina. Majoritatea o fac așa... de „dragu’ lelii” că așa „trebe să mergi la școală când ești mic”. Apoi au dispărut uniformele de elev, fiind înlocuite cu „angarale” și accesorii de parada modei, pentru cei ai căror părinți sunt cu dare de mână.

Aici, școlile se împart în trei categorii: de stat normale, de stat selective și particulare. Toate sunt organizate după sistemul tradițional englezesc. Școlile normale de stat sunt gratuite și pot fi accesate de orice elev. Cele selective numai de copii dotați intelectual. Se intră pe bază de teste, examene, și prin selecție. Și acestea sunt gratuite! Cele particulare costă! Sunt pentru cei cu dare de mână. Dar, au în schimb educatori de elită. Se face și carte multă, dar costă. Cât? Între 8.000 și 30.000 de dolari australieni pe an. În fiecare an, după bacalaureat, în ziarele centrale, apar liste cu rangul școlilor, în funcție de notele luate de elevi la examene. Predomină școlile selective! Am fost norocos să am băiatul la o asemenea școală! „Thanks to God!” vorba australianului. Și aș mai vrea să îți spun ceva important: mai toate școlile au uniforme! Și elevii sunt mândri de ele și le respectă! Și, astfel, nu scrie pe frunte nici unui copilăș că tatăl lui este milionar!

La școala australiană se învață multe. Copiii sunt îndrumați, de la început, pe drumul pe care vor să-l urmeze... Și, astfel, unii se spe-

cializează să devină directori, măcelari, zidari, balerini, manageri, cântăreți sau vidanșori (și pentru această meserie excelent plătită se fac cursuri!) sau vânzători la piață. Sunt cursuri de perfecționare pentru toți, în cadrul școlii, de la cea primară, până la generală, sau liceu. Și TOȚI înțeleg că orice meserie este necesară societății. Și se plătește... iar cu banii poți duce o viață decentă! Îmi spunea odată un plumber (instalator de apă-canal) cotrobăind prin toaleta mea înfundată, că nu și-ar schimba meseria cu o alta mai curată, deoarece câștigă mai bine decât un ministru. Așa o fi! Trebuie să îți iubești meseria! Am aici, la Sydney, un prieten milionar 100% al cărui băiat este zugrav! Ei și! Când apar la o petrecere nu îți dai seama care e mai bogat dintre tată și fiu... Dar amândoi sunt oameni de calitate. Respectați și plăcuți! Iar seniorului nu-i zice nimeni „șefu” ca să se pună bine cu el... doar, doar o „pica ceva”... Și culmea, milionarul nu are stea în frunte și bea același „brand” de bere pe care îl beau și zugravii!

A. B.: Care ar fi specificul culturii australiene? Australia – mai exact, Commonwealth of Australia – este un spațiu desprins cultural de Marea Britanie – sau unul inclus? După opinia ta, ar exista punți mistice, măcar la nivel mitologic, între poporul român și cel australian? Și dacă da, care ar fi acestea?

G. R.: Stimate domnule AB, mă cam treci prin toate sectoarele vieții australiene de la A la Z. Dar îți răspund cu plăcere! Specificul culturii

australiene în prezent este dominat de multiculturalism! Aici nu râde nimeni de tine că nu ești anglo-saxon, sau că nu știi o boabă englezește! Mai sunt și de aceștia! Părinți stabiliți la copii, sau noii refugiați! Omul, nația, obiceiul de-acasă este bine venit dacă nu produce „harm” (ne-cazuri și probleme) celui de lângă tine. Poți vorbi cât de tare pe stradă în limba română că nu o să vină nimeni să te tragă de mânecă și să îți zică „Shut up!” (taci!). Desigur exprimarea și comportamentul tău în societatea multiculturală australiană trebuie să fie corect, decent și să nu supere sau jignească pe nimeni! Cât despre spațiul cultural britanic, pot spune că s-a acomodat și a devenit flexibil, împletindu-se cu noile culturi „venetice”! Totul a devenit un „melting pot” precum le place australienilor să spună despre nația lor! Desigur principiile, limba oficială, organizarea statală și legile sunt tradițional britanice. Să nu uităm că Australia este o monarhie constituțională, iar șefa statului australian este încă Her Majesty (the) Queen Elizabeth the Second! Și culmea... nu prea mulți „aussies” (diminutiv dat australienilor) au de gând să voteze o viitoare republică.

Despre punți mistice și asemănări între români australieni, o să vorbim cu altă ocazie. Subiectul este destul de vast... Și aici au existat zmei, legende, haiduci (Ned Kelly!), povești patriotice, Baricada Eureka, și chiar un legendar prim-ministru adjunct (federal) de origine română, Edward Teodorescu-Granville, supranumit și „Red Ted”.

Casă românească la Auckland, Noua Zeelandă

Anca GOJA

Membrii comunităților românești din Noua Zeelandă sunt protejați împotriva discriminărilor de orice natură prin câteva asociații înființate în acest colț de lume care au menirea de a susține spiritul, limba română și tradițiile culturale și spirituale românești. Una dintre aceste asociații este Asociația „Doina” din Auckland.

Asociația Doina, Auckland

Asociația Doina a românilor din Auckland (<http://www.doina.co.nz/>) a fost înființată în vara anului 2000 de un grup de români din localitatea neo-zeelandeză, fiind o organizație democratică, apolitică și non-profit. Are rolul de

a menține un contact strâns între membrii comunității românești prin organizarea de întâlniri periodice sau diferite activități în care sunt implicați un număr mare de voluntari.

Președintele asociației este Adina Gabriela Giurgiu, originară din Baia Mare, licențiată în Chimie la Universitatea București, emigrată în Noua Zeelandă în 1998, împreună cu soțul Cristian și fetița Sabina (peste doi ani, aceasta a primit o surioară, pe Julia). În prezent, Adina Giurgiu conduce laboratorul studentesc de farmacologie al Facultății de Medicină din cadrul Universității din Auckland. Este membru fondator al Asociației Doina, „conștientă că în mica noastră comunitate trebuie să ne întindem mâi-

2009 - Ziua României sărbătorită în Noua Zeelandă: Doamna Adina Giurgiu, președinta Asociației „Doina”, Domnul Guilford Montgomerie Davidson, ES Domnul Ambasador Mihai Stuparu, consulul onorific Român la Wellington și Doamna Cristina Stuparu

nile și să ne ajutăm unii pe alții, ca într-o familie mai mare” – spune ea. Este și inițiatora și organizatoarea celor două tabere de copii din Auckland, alături de soțul său, și îndrumă copiii mai marișori înscriși la Școala Românească.

De anul trecut, vicepreședintele asociației este Eduard Popescu, emigrat în Noua Zeelandă din anul 2002. Mărturisește că a descoperit asociația încă din primele săptămâni de ședere în țara de adopție.

Activități

Pentru a-și atinge obiectivele propuse Asociația *Doina* a înființat, în aprilie 2001, emisiunea de radio în limba română intitulată *România*, plai de dor, difuzată la Planet FM, timp de o oră pe săptămână.

În septembrie 2008 a fost înființată de asociație Școala Românească din Auckland. Aici copiii învață, în limba română, noțiuni care țin de cultura, istoria și geografia românilor, dar și obiceiuri românești precum vopsirea / încondeierea ouălor de Paști sau crearea de măști-șoare. Școala Românească este frecventată de circa 30 de copii de vârste diferite (Alunii – sub 5 ani, Stejarii – 5-8 ani, Brazilii – peste 8 ani).

Tot copiilor români li se adresează și *Tăbăra românească*, un proiect unic în rândul comunităților românești din diaspora, care s-a materializat pentru prima oară în ianuarie 2008, iar a doua oară în ianuarie 2009, la Whitawheta Camp, Waihi, la o oră distanță de Auckland, într-o pitorească zonă de munte. În tabără se vorbește românește, se cântă românește, se ascultă povești și legende românești, se vizionea-

ză, seara, filme pentru copii în limba română și se mănâncă bucate tradiționale românești. Copiii, supravegheați de instructori voluntari (părinți și bunici), sunt împărțiți în trei grupe de vârstă, fiecare având ca denumire una dintre culorile drapelului românesc.

Asociația organizează, periodic, expoziții și întruniri publice prin care se promovează cultura și limba română. De exemplu, în august 2009 a avut loc un concert de pian al unui mare muzician de origine română din Auckland, Eugen Albușescu. Asociația a sprijinit și trupa de teatru *Zi de mai*, înființată de doi actori români din Auckland, care a oferit spectacole de teatru, poezie și muzică.

Asociația *Doina* pune la dispoziția românilor din zonă Biblioteca „Iulia Hasdeu”, în patrimoniul căreia se găsesc cărți de literatură română clasică și contemporană, cărți pentru copii și tineret, traduceri din literatura universală, cărți de etică și filosofie, cărți de artă, cultură și civilizație, de sport și turism, dicționare și enciclopedii, cărți de sănătate și cu subiect medical, cărți de utilitate generală, cărți didactice și manuale școlare.

Proiecte

Un proiect ambițios al asociației este achiziționarea sau construirea unui sediu în Auckland, care va purta numele de *Casa românească*. Pentru aceasta se încearcă strângerea de fonduri, în special prin donații, dar și prin eventuale sponsorizări sau, de ce nu, subvenții din partea autorităților locale neo-zeelandeze și a Guvernului României.

Cei care doresc să contacteze Asociația *Doina* o pot face scriind la adresa de e-mail contact@doina.org.nz

Pagini Românești în Noua Zeelandă

– 60 de numere
pentru aproape 1.000 de cititori

Ajunsă, în luna iunie a acestui an, la numărul 60, revista *Pagini Românești în Noua Zeelandă* (<http://prnz.weblog.ro/>) demonstrează că a devenit o prezență de nelipsit în rândul comunității românești din acea parte de lume. Realizată voluntar de Adina și Cristi Dumitrache, editorii publicației, aceasta numără 550 de cititori din întreaga Noua Zeelandă, majoritatea din localități precum Auckland, Wellington, Christchurch, Dunedin, Napier, Invercargill, Ashburton, Cambridge, la care se adaugă alți 420 de cititori răspândiți în toate colțurile lumii: Statele Unite ale Americii, Canada, Suedia, O-

landa, Germania, Singapore, Australia, Franța, Spania, Brazilia sau România. Revista apare din anul 2005 și este gratuită, la elaborarea ei colaborând o mulțime de pasionați ai scrisului, care, cu toții, se străduiesc să păstreze intactă calitatea publicației, standardele culturale cât mai înalte, respectul față de limba română. După cum mărturisește editorul Cristi Dumitrache, „Noi nu suntem o asociație, ci o mână de oameni care își doresc să facă bine în jurul lor, câțiva scriitori pasionați care realizează o revistă ce are drept scop păstrarea tezaurului lingvistic românesc și promovarea României și a românilor în țara în care locuim”.

Numărul 60 (iunie 2010) este unul consistent și foarte variat, astfel încât va trezi, cu siguranță, interesul multor cititori, nu neapărat trăitori în Noua Zeelandă. Comentariul intitulat „Spânzurați-ne!” este strigătul de disperare al unui pensionar din România iscat de măsurile radicale de reducere a cheltuielilor bugetare anunțate de Guvernul Boc. Într-o notă mai relaxată citim următoarea rubrică a revistei, cea de știri, unde, printre altele, aflăm câte ceva despre Alexandra Ioan, soprana româncă ce cântă în *Nunta lui Figaro* de Mozart pe scena New Zealand Opera, alături de nume consacrate ale scenei neo-zeelandeze. Aceași rubrică ne oferă detalii despre o donație de caiete făcută de revista *Pagini Românești...* unor școli din Auckland, Hamilton și Wellington, dar și despre vizita în Australia a scriitorului și profesorului George Anca. Pentru nostalgici, un interviu cu Ricky Dandel – solist, compozitor, showman și doctor în filologie (!), născut la Sibiu și stabilit la Munchen, după ce a părăsit România în vara anului 1989, în plină glorie. Rubrica „Personalități istorice”, unde clujeanul Dan Brudașcu scrie despre domnia regelui Mihai I sub comuniști, este urmată de rubrica „România rupe tăcerea”, unde aflăm episodul al IV-lea (din totalul de șapte) din „Procesul ceaușeștilor”. Un articol semnat de unul dintre cele mai controversate personaje din istoria comunistă a României – Ion Mihai Pacepa, fost șef al spionajului românesc și consilier personal al lui Nicolae Ceaușescu. Poetul și eselistul maramureșean George Petrovai ne introduce în noua rubrică „Fiat Voluntas Tua”, unde, împreună cu doctorul Coriolan Dragomir, va prezenta rețete naturiste și tehnici Yoga, dar revine, câteva pagini mai încolo, cu un amplu articol: „Diaspora românească și dimensiunea ei culturală”.

Textul vorbește despre doi reprezentanți de marcă ai exilului românesc, scriitorii Vintilă Horia și Virgil Gheorghiu, rezumând, în câteva fraze, câte un roman reprezentativ al fiecăruia. Aflăm, astfel, că Vintilă Horia a fost răsplătit cu prestigiosul Premiu Goncourt pentru romanul său *Dumnezeu s-a născut în exil*, dar care i-a fost doar atribuit, nu și decernat în cadrul unei ceremonii, din pricina acuzațiilor de a fi avut legături cu Garda de Fier. Despre Virgil Gheorghiu aflăm mai multe din prezentarea romanului său autobiografic *Ora 25*, una dintre cărțile sale de referință. Revistei nu-i lipsește latura de divertisment, cititorii întâlnind în paginile ei rubrici de film, sport sau muzică. La aceasta din urmă citim un interesant articol despre familia Canetti, unul dintre membrii săi, Jacques, fiind profesor al celebrului Jacques Brel, dar și o pasionantă mărturie despre flamenco, în viziunea lui Jean Cocteau (citat în articol), acesta fiind „arta de a scoate foc pe gură, pentru a-l stinge apoi cu picioarele”.

Pentru clipele în care simțim nevoia să ne ridicăm pe vârfuri pentru a atinge albastrul cerului, *Pagini Românești...* ne oferă tradiționala rubrică de poezie (cu versuri de Mihai Eminescu, Adrian Botez, Melania Cuc, Nicu Vintilă și Olga Alexandru Diaconu), iar la rubrica „Viața spirituală” cel de-al IV-lea episod dedicat istoriei Bisericii Ortodoxe Române. Din paginile publicației nu lipsesc semnături cu greutate, precum cele ale criticului de film Irina Margareta Nistor, editorialistului ziarului *Evenimentul Zilei*, Călin Hera, scriitorului și publicistului Liviu Antonesei.

Revista se distribuie gratuit, prin e-mail, împreună cu Buletinul Parohial lunar „Sfânta Lumină” al Parohiei Ortodoxe Sfântul Ignatie Teoforul din Auckland, realizat împreună cu preotul Mircea Corpodean.

Copii în tabăra românească
(Whaitawheta Camp, Noua Zeelandă)

Caleidoscop internautic

Alte asociații ale comunităților românești din străinătate

Ana BIZĂU

Asociația Românilor din Finlanda

Președinte: Rodica Moldovan
www.arofi.org

Asociația Românilor din Finlanda a fost creată în 31 mai 2005 cu scopul declarat de a strânge legăturile între românii din țara celor o mie de lacuri și de a încerca să prezinte câte ceva despre țara noastră localnicilor, și numără în prezent 48 de membri din diferite regiuni ale Finlandei. Asociația susține și organizează activități în cadrul comunității românilor care trăiesc în Finlanda, contribuind la menținerea identității culturale românești și la promovarea imaginii României în lume.

Organizație non-profit, independentă, neafiliată politic și bazată pe voluntariat, Asociația Românilor din Finlanda are următoarele obiective: promovarea unei imagini pozitive și realiste a României în Finlanda, păstrarea și conservarea identității din punct de vedere cultural, lingvistic și religios a românilor care trăiesc în Finlanda, funcționarea ca liant pentru românii de toate vârstele și categoriile socio-profesionale din Finlanda, identificarea mecanismelor integrative adecvate românilor stabiliți în Finlanda.

Dintre activitățile Asociației Românilor din Finlanda, menționăm participarea la *World Village Festival* din Helsinki și la *Săptămâna românească* în Espoo, dar și organizarea de „sărbători românești”, acțiuni pentru ziua copilului și cursuri de finlandeză.

Asociația culturală „AUT PRO ROM” Graz (Austria)

Președinte: Ionel Mircea Popi
www.autprorom.at

AUT PRO ROM s-a înființat la 24 ianuarie 2000 din inițiativa unui grup de români din Graz, condus de domnul Ionel Mircea Popi. Scopul principal al inițiatorilor a fost acela de a prezenta o imagine nouă a României în Graz respectiv landul Steiermark.

Pentru început s-au organizat spectacole artistice și folclorice românești o dată la două

luni, la care au fost invitați maștri ai scenei muzicale și teatrului românesc, iar în prima sâmbătă a lunii octombrie a fiecărui an *Întâlnirea românilor la Graz*.

Începând cu toamna anului 2001 s-a trecut la organizarea *Săptămânii românești la Graz*. Prima ediție a inclus în program următoarele manifestări: expoziție de fotografii – România azi; expoziție de îmbrăcăminte din fibră de cânepă și de covoare și tapiserii din Sibiu; săptămâna culinară românească; un turneu de fotbal și, în încheiere, Balul *Întâlnirea românilor*. Următoarele ediții au adus noutăți precum *întâlnirea clubului oamenilor de afaceri, Seara românilor* - emisiune transmisă pe canalul România Internațional, expoziții de artă plastică românească.

La turneul de fotbal organizat anual la Graz.

Probabil cel mai mic suporter al echipei românilor din Graz, în brațele mamei, poartă un tricou cu însemnele Naționalei României: tricolorul și cuvântul ROMÂNIA inscripționat pe spate.

Începând cu anul 2004, activitatea asociației Aut Pro Rom s-a diversificat. Din dorința de a atrage cât mai mulți cetățeni austrieci la manifestările sale, s-a trecut la colaborarea cu asociațiile locale, dar și cu asociații din alte țări. În colaborare cu asociația studenților români din Graz *Ateliero* s-au organizat mese rotunde, iar în parteneriat cu asociația româno-italiană *Decabal* din Trieste (Italia) un festival de muzică și poezie *Primăvara românească*.

În luna martie 2006, prin programul *România azi*, a debutat la Radio Helsinki, postul de radio local, prima emisiune în limba română cu o durată de o oră și treizeci de minute, difuzată de două ori pe lună, iar din 2007 a fost introdus programul *Cafeneaua de duminică*, difuzat duminică între orele 16:00- 17:00.

În anul 2008, în acord cu febra Campionatului European de Fotbal, asociația Aut Pro Rom își îndreaptă atenția asupra acestui sport, susținând participarea echipei românești la prima ediție a Campionatului de fotbal al imigranților europeni din Graz. În anul 2010, în paralel cu Campionatul Mondial de Fotbal, se desfășoară o nouă ediție a campionatului de fotbal al străinilor din Graz.

Asociația Rhône – Roumanie (Franța)

Președinte: Jean-Pierre Longre
<http://rhone.roumanie.free.fr>

Asociația Rhône – Roumanie încearcă să creeze o legătură între toate inițiativele din departamentul Rhône, fie ele private, asociative sau comunale, pentru a facilita integrarea cetățenilor români și schimbul de informații și experiențe privind relațiile franco-române.

Încă de la crearea sa, Asociația Rhône – Roumanie a organizat și susținut numeroase acțiuni culturale (concerte, serate festive, mese rotunde, conferințe și expoziții) și acțiuni de solidaritate în parteneriat cu alte organizații franceze și române. Un loc aparte în calendarul festivităților îl ocupă Ziua Națională a României.

Susținerea și promovarea agroturismului este o altă cale prin care Asociația Rhône – Roumanie încearcă să strângă legăturile între culturile română și franceză.

Activitatea asociației este ilustrată printr-un buletin ce apare de trei ori pe an și cuprinde anunțuri, reviste de presă, rezumate și articole de fond pe teme de cultură, politică, economie, turism.

Asociația Printemps Roumain din Lille (Franța)

Președinte: Cristian Focșa
www.printempsroumain.org

Asociația *Printemps Roumains* este o asociație culturală fondată în 2005 în Lille, ce își propune să contribuie la o mai bună cunoaștere reciprocă a culturilor română și franceză, jucând rolul de interfață între cele două societăți. Membrii asociației sunt în primul rând români care trăiesc în Lille, dar și prietenii lor francezi sau români care trăiesc în România.

Asociația Printemps Roumain își dorește să lanseze o invitație în universul cultural românesc într-un schimb permanent de idei prin mijlocirea manifestărilor culturale și artistice. Activitatea asociației este foarte bogată și diversă, incluzând manifestări de Ziua Națională, Carnavalul copiilor de Lăsata Secului, expoziție de măștișoare sau de ouă încondeiate, dar și participări prin organizarea de standuri la Festivalul limbilor, Ziua Asociațiilor Interculturale, Festivalul de film european.

O inițiativă originală o reprezintă organizarea Zilelor culturale românești, a șasea ediție a acestei manifestări fiind prevăzută pentru luna decembrie 2010.

South Island Romanian Association Incorporated (Noua Zeelandă)

Președinte: Marcus Titus Bulzan
<http://romania.co.nz/ro/>

South Island Romanian Association Incorporated (Asociația Românească din Insula de Sud) este o asociație a românilor care trăiesc în orașul Christchurch, South Island, una din cele mai importante insule ale Noii Zeelande. Scopul declarat al asociației este de a oferi românilor din Christchurch oportunitatea de a întâlni alți români care trăiesc în Insula de Sud. Accesul la activitățile și facilitățile asociației se face în baza calității de membru, dar cotizația de 5\$ pe lună face această calitate accesibilă oricui. Din trei în trei luni asociația organizează întâlniri generale, unde sunt fixate obiectivele comunitare și pregătite activitățile culturale, sportive și sociale.

Pentru a susține integrarea imigranților români nou veniți în comunitate, asociația le pune la dispoziție diverse informații despre demersurile legale și administrative, asociații imobiliare ieftine, târguri de mașini, instituții de învățământ, date de contact ale altor comunități românești din zonă.

Asociația Românilor Canadieni (Canada)

www.arcanada.org

Asociația Românilor Canadieni (A.R.C.) a fost înființată în octombrie 1952, fiind prima asociație culturală românească de tip laic din Canada. Asociația a generat o serie de inițiative și evenimente destinate românilor canadieni, promovând spiritul de libertate în țara de origine și de multiculturalism în țara de adopție.

De inițiativa A.R.C. a fost determinată construirea noii biserici Buna Vestire de pe Cristoph Colomb din Montreal, deschiderea la Val David a parcului A.C.R. cunoscut sub numele de „Satul Românesc”, inaugurarea străzilor Predeal și Podul Românilor, două toponimii unice în Quebec. Din 1971 se înființează la Montreal prima emisiune de radio în limba română „Ora de radio”, cu difuzare săptămânală, emisiune ce a continuat neîntreruptă până la sfârșitul anului 1999, când a fost preluată de Federația Asociațiilor Române din Canada. De altfel, și Federația Asociațiilor Române din Canada a rezultat din inițiativa A.C.R. de a uni organizațiile românești din cele zece provincii canadiene în scopul comun de ajutorare a românilor stabiliți în Canada.

În 2003, la celebrarea a 50 de ani de existență, Asociația Română din Canada inaugurează Muzeul A.C.R., care găzduiește o serie de obiecte, costume și cărți cu specific românesc donate în timp de către membrii asociației.

Asociación Cristiana Ortodoxa Rumana de la Argentina (ACORA)

Președinte: Sergiu Ionescu
<http://www.rumaia.org.ar/prumania.html>

În Argentina nu este recunoscut conceptul de „minoritate națională” și nu se poate ști cu exactitate numărul românilor stabiliți în această țară, dar se estimează că ar fi în jur de 10.000. Dintre aceștia, majoritatea trăiesc în Buenos Aires, unde s-au organizat în câteva asociații mai mult sau mai puțin durabile.

Asociación Cristiana Ortodoxa Rumana de la Argentina (ACORA) a fost constituită în 2003 cu obiectivul general de a promova cultura și tradițiile românești și de a strânge legăturile cu țara de origine. Obiectivele specifice ale asociației sunt: practicarea cultului ortodox, constituirea unei parohii ortodoxe și construirea unei biserici ortodoxe în Buenos Aires unde să fie adus un preot ortodox.

Aceste deziderate au ajuns să fie împlinite în 2008, când pe 14 decembrie a fost celebrată cu multă emoție și bucurie prima liturghie în Biserica Sfântul Apostol Andrei Buenos Aires de către preotul Vasile Ioan Tivadar, primul preot titular al acestei dioceze. Fondarea Bisericii Ortodoxe Române din Buenos Aires a fost sprijinită și de Asociación Cultural y Mutual Rumano-Argentina (AS.ROM.AR) condusă de Vasile Gheorghiu și de Arhiepiscopia Ortodoxă Română din Cele Două Americi.

Societatea Culturală Românească Dacia (Kazahstan)

Președinte: Nicolae Pluskis
<http://romaniidinkazahstan.info>

Potrivit datelor statistice (recensământul din anul 1999), în Republica Kazahstan, țară fostă sovietică din Asia Centrală, unde conviețuiesc cca.120 de naționalități, trăiesc 20.054 de persoane de origine română care au ajuns aici în mai multe etape prin deportare, repartiție de muncă sau de bună-voie. Majoritatea acestora provin din regiunile istorice românești Basarabia, Bucovina de Nord și faptul că trăiesc dispersat face să fie treptat asimilați de populația locală. Abia în 2005 au reușit să se regăsească într-o formă asociativă, înregistrată juridic, care să le reprezinte interesele în relațiile cu România și autoritățile din Kazahstan.

Societatea Culturală Românească Dacia a luat ființă în aprilie 2005 în orașul Karaganda din centrul Kazahstanului, în urma a trei ani de demersuri, cauza etnicilor români fiind susținută intens de fostul ambasador al României la Alma-Ata, Vasile Soare.

Imediat după constituire, Societatea Culturală Românească Dacia a demarat acțiuni de identificare a persoanelor de origine/etnie română din regiune și de promovare a ideii necesității consolidării comunității. În colaborare cu TV Karaganda a fost realizat un film documentar despre comunitatea etnicilor români în care se prezintă etapele sosirii lor în regiune, modul lor de viață, eforturile de renaștere și păstrare a limbii, culturii și tradițiilor românești.

Activitatea societății presupune și deschiderea și amenajarea unui sediu, susținerea tinerilor de origine română în a urma studii în România ca bursieri ai statului român, deschiderea unor cursuri de limba română la sediul societății, activități culturale și artistice.

Asociația Româno-Daneză *Carpatica* (Danemarca)

Președinte: Dorian Tănase
www.carpatica.dk

Înființată la inițiativa unui grup de români din Aarhus, Asociația Româno-Daneză *Carpatica* își propune desfășurarea unor activități cu caracter cultural și social prin care să reunească românii din Danemarca, cu precădere din Iutlanda, oferindu-le sprijin indiferent dacă sejurul lor este permanent sau temporar.

Asociația Româno-Daneză *Carpatica* și-a început activitatea în 2007, ajungând în prezent să numere 27 de membri activi. Statutul asociației prevede o cotizație de 100 de coroane pe an. Activitățile asociației sunt diverse, în octombrie 2009 a lansat o invitație la un concert de muzică clasică în programul căruia figura George Enescu. Pentru a celebra ziua de 1 Decembrie, Asociația Româno-Daneză *Carpatica* organizează o seară românească „Decembrie românesc” cu concert de muzică românească și bucate tradiționale românești. Și Revelionul se află anual în atenția asociației, pentru ca românii care doresc să fie împreună cu alți români la cumpăna dintre ani să aibă această posibilitate.

Activitățile sportive și în aer liber prieljuiesc și ele reuniri ale membrilor și prietenilor asociației. În noiembrie 2009, aceștia au fost invitați la o partidă de badminton, iar în februarie 2010, la o partidă de bowling, urmată de un prânz cu bufet suedez.

Asociația Românilor din Asturia A.R.A. (Spania)

Președinte: Iuliana Gonzales Arguelles
http://asociacionara.org

Asociación de Rumanos en Asturias este o organizație formată pentru a apăra drepturile și interesele imigranților români care trăiesc în provincia Asturias, vizând atingerea demnității sociale, culturale și materiale și integrarea lor liberă și voluntară în viața de zi cu zi a societății asturiene.

Manifestările asociației – concerte, expoziții, conferințe, seminarii – s-au materializat atât în urma activităților de voluntariat, cât și în

urma colaborării cu alte asociații românești din Spania. Pentru a marca ziua de Decembrie, în 2009 a fost organizată expoziția de pictură *Tineri artiști români* cu lucrări în ulei, desene în cărbune și cretă, fotografie, grafică. Echipa formată din tinerii artiști români a realizat o demonstrație artistică la fața locului, urmată de un concurs de pictură pentru public cu tema *Dese-nează în trei culori*. În continuarea evenimentului a fost organizat un marș pe străzile orașului Coslada, cu participarea tinerilor voluntari din asociațiile organizatoare îmbrăcați în costume populare românești.

În 2010, din 26 martie până în 12 aprilie, *Asociación de Rumanos en Asturias* a organizat în Gijón Sur expoziția *Reprezentând România* printr-o paradă de costume populare, o vastă colecție de diapozitive și expuneri de fotografii. Această expoziție itinerantă și-a mutat spațiul de expunere în Colombres – Ribadedeva în perioada 14-26 aprilie 2010.

Un capitol important din activitatea asociației îl reprezintă oferirea de informații de interes juridic și consiliere în ce privește legislația. *Asociación de Rumanos en Asturias* este afiliată Programului de Întoarcere Voluntară gestionat de Direcția Generală pentru Integrare Socială și FEDROM (Federația Asociațiilor de Emigranți Români din Spania). Acest program este adresat persoanelor străine cu reședința în Spania, în principal de origine română, și care din motive umanitare își exprimă dorința de a se întoarce în țara de origine.

Asociația socio-culturală *Miorița* (Belgia)

Președinte: Florinela Petcu
www.miorita.be

Miorița este o asociație socio-culturală belgiano-română non-profit înființată în 2002, cu sediul în Anvers și activități în întreaga Flandră. Activitățile asociației, desfășurate cu ajutorul voluntarilor, își propun să contribuie la schimbarea imaginii României în Belgia, să facă cunoscute valorile românești și să contribuie la integrarea românilor care locuiesc și muncesc temporar sau permanent în Belgia. Pentru organizarea acestor activități, Asociația *Miorița* colaborează uneori cu consiliile municipale, asociații locale de ajutor umanitar, Universitatea din Anvers, școli, fundații culturale, Televiziunea Flamandă VTR.

Încă de la înființare Asociația *Miorița* a avut activități multiple și diverse: expoziții (dintre care s-a remarcat cea de icoane românești),

concerte, filme, seri gastronomice și degustări de vinuri, ateliere creative (atelier de încondeiat ouă, atelier de făcut nairi, care au avut atât de mult succes încât au fost reeditate), sesiuni de informare și întâlniri informale, traduceri legalizate și interpretare, activități muzicale și culinare în cadrul conferințelor și a altor evenimente. Unele activități au caracter ciclic, fiind reluate în fiecare an: cursurile de limba română, seminarul „Educație interculturală” cuprinzând sesiuni de informare, seri informative și debaterile din seria „Europa în viața ta”.

Anul 2010 a debutat în ianuarie cu o expoziție de fotografie despre Maramureș organizată la Antwerpen, mutată în luna iunie la Gent. Manifestările artistice au continuat în cursul lunii mai cu o expoziție de pictură românească modernă la Galeria Cozia din Hamme iar în luna iunie, din nou la Antwerpen, Asociația *Miorița* a reprezentat România la „Ziua interculturală”.

**Societatea Culturală Românească
din Oxford – ROMASOC**
(Marea Britanie)

Persoana de contact: Răzvan Novacovschi
www.romanians-oxford.org.uk

Fondată în februarie 2006, Societatea Culturală Românească din Oxford își propune să devină un punct de întâlnire pentru români și pentru cei interesați de cultura română, să stimuleze interesul studenților români pentru Universitatea din Oxford și să promoveze o mai bună înțelegere a culturii române. Încercând să fie în același timp o asociație populară, culturală și academică, Societatea Culturală Românească din Oxford este deschisă tuturor, indiferent de naționalitate sau de apartenența sau nu la Universitatea din Oxford. Activitățile sale sunt variate, mergând de la cele cu caracter cultural până la întâlniri de socializare și acțiuni caritabile.

În acord cu moto-ul societății „Cei care dau ordine să le și execute”, fiecare membru este

încurajat să inițieze și să organizeze activități sub egida societății, atitudine ce a prilejuit un calendar bogat în evenimente în fiecare an, unele dintre ele având caracter repetitiv: festivalul de tradiții populare „Mucenici” pentru a marca începutul Postului Mare, seara de poezie „Limba noastră cea română” dedicată românilor din toată lumea, prezența la Freshers’ Fair (manifestările destinate „bobocilor” universitari), proiecțiile de film românesc „An evening of Romanian film”. Marile sărbători religioase ale anului sunt de asemenea celebrate anual: concertele de colinzi, petreceri de Crăciun și Anul Nou, masa de Paști. O manifestare mai nouă, care în martie 2010 a fost la a doua ediție, este „Cântarea României” – seară de poezie, muzică și teatru satiric.

Societatea Culturală Română din Oxford are și o echipă de fotbal cu care participă la meciuri amicale și la campionatul de fotbal local, ajuns în 2010 la cea de-a treia ediție.

**Agencia de presă a românilor de
pretutindeni**

<http://www.rgnpress.ro/>

Români în lume

<http://www.romanian-portal.com/>

Români în Finlanda

<http://www.romanians-fi.info/ro/>

Portalul românilor din Elveția

<http://www.casa-romanilor.ch/>

Portalul românilor din Austria

<http://www.wien.ro/>

Portalul românilor din Franța

<http://www.filiera.fr/>

Portalul românilor din Olanda

<http://www.romanians.nl/>

Portalul românilor din Danemarca

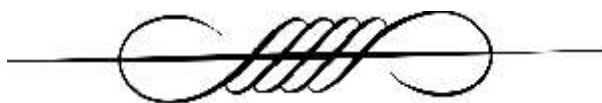
<http://romania.dk/>

Portalul românilor din Italia

<http://www.romania-italia.info/forum/>

Portalul românilor din Spania

<http://www.spaniaromaneasca.com/>

CONSTANTIN MĂLIŢĂŞ - IN MEMORIAM

Îndrumări testamentare

Dr. Iudita CĂLUŞER

Cercetător la Muzeul Țării Crișurilor Oradea

O datorie de onoare m-a determinat să scriu aceste rânduri, în memoria unui prieten și colaborator constant, care a fost pentru mine, timp de aproape trei decenii, Constantin Mălinaș. Pare incredibil, în tumultul zilelor de azi, ca o relație bazată doar pe respect și ajutorare reciprocă să dăinuiească atât de mult. Mi-am propus să evoc unele momente ale activității noastre profesionale, dar și ale prieteniei care ne-a legat, mai puțin cunoscute de cei din exterior.

Colaborarea a început cu primul articol pe care l-am semnat împreună, privind inventarele cărților deținute de Gimnaziul greco-catolic de băieți din Beiuș. La vremea respectivă eu lucram la Filiala Arhivelor Statului Oradea, iar el la sectorul bibliografic al Bibliotecii județene. Deoarece documentele găsite pe parcursul prelucrării materialului arhivistic erau inedite și mi s-au părut interesante, i le-am semnalat lui, specialist în carte veche și documentară. Mălinaș mi-a propus să colaborăm în elaborarea unei lucrări privind biblioteca liceului beiușean. Prima lucrare asupra subiectului semnată împreună s-a publicat în anul 1982, în paginile revistei *Crisia*, editată de Muzeul „Țării Crișurilor” din Oradea. O coincidență a destinului a făcut ca și ultimul studiu complex redactat împreună să se refere la acest subiect apropiat sufletului său. Studiul intitulat *Sfragistica bibliotecii liceului de la Beiuș până la 1948* a văzut lumina tiparului la începutul anului 2010. Nu a mai putut vedea lucrarea publicată, dar i-am transmis la spitalul din Cluj, unde era internat, că studiul s-a tipărit, și el a avut tăria de a se bucura.

Soarta fondului de carte din fosta bibliotecă a gimnaziului beiușean l-a preocupat constant, făcând apel la toți deținătorii de volume – provenite din această vestită bibliotecă – să le restituie în vederea reconstituirii ei, chiar dacă numai parțial. O realizare pozitivă a lucrului în comun a fost publicarea în anul 1994 a cărții *Biblioteca Gimnaziului greco-catolic de băieți din Beiuș (1828-1918)*, cu ajutorul financiar al

PSS episcopul Virgil Bercea al Episcopiei Române Unite cu Roma Greco-Catolice de Oradea. Deoarece am considerat subiectul nefinalizat, ne-am propus publicarea fondului de carte al bibliotecii până în anul 1948, deziderat rămas de acum nerealizabil în colaborarea inițială.

Pe parcursul cercetărilor întreprinse, Constantin Mălinaș a avut în atenție subiectul bibliotecilor particulare și a publicat singur, sau în colaborare cu semnatarul acestor rânduri, biblioteca lui Iosif Vulcan donată școlii beiușene, bibliotecile cărturarului Ioan Corneli, a profesorului Teodor Roșiu etc.

Am semnat studii și articole împreună și în momente grele, când el avea restricție de a scrie, în urma unui conflict cu un potentat al vremii, cu puteri în domeniul „culturii”. Ne-am folosit de pseudonimul Stelaru D., unanim recunoscut, dar acceptat în mod tacit.

O temă îndelung cercetată, cu răbdare, pasiune și perseverență, a fost Ioan Corneli, subiectul tezei sale de doctorat, pentru publicarea căreia a fost nevoit să creeze un program special de calculator, pentru a reda semnele diacritice din manuscrisele filologice. Un subiect aparte de cercetare comună l-a constituit persoana pitorească a preotului unit Ioan Muntea-

nu. Descoperirea făcută de mine, în fondurile arhivistice, privitoare la activitatea sa ecleziastică, politică, dar în egală măsură și literară, au dus la publicarea unui șir de articole. Identificarea în arhivă a „Proclamației de la Sarcău”, legată de numele preotului, ne-a oferit mai multe detalii asupra desfășurării revoluției române din 1848 în Bihor. I-am rămas dator cu promisiunea că voi aduna întreg materialul referitor la cărturarul Ioan Munteanu și, chiar dacă el nu va mai putea participa, voi lucra la editarea unei cărți dedicate acestui intelectual bihorean, de factură enciclopedică. Promisiunea a fost făcută cu ocazia unui simpozion desfășurat în biserica din Marghita, la sfârșitul anului 2008, în prezența PPS episcopul Virgil Bercea.

Un subiect apropiat, și pentru care a militat prin scris dar și prin viu grai, a fost restituirea „moștenirii Gojdu”. *Cartea bicentenarului Emanuil Gojdu 1802-2002* era pregătită pentru tipar, dar prietenul meu era în spital, la Cluj. A considerat că sunt destul de meticuloasă și tipică, astfel că mi-a încredințat corectura întregului volum, primind indicații telefonice referitoare la detalii. Împreună cu colegul său, Theodor C. Virt, care a tehnoredactat mai multe din publicațiile lui Mălinaș, am lucrat pentru a putea respecta termenul fixat de editură.

Cu toate că la un moment dat au existat animozități cu reprezentanți ai bisericii unite din Oradea, în ultimii ani le-a depășit și a răspuns acțiunilor întreprinse de aceștia, publicând studii de referință în volumele tipărite cu ocazia sesiunilor dedicate „Școlii ardeleni” și învățământului confesional românesc din Bihor.

Rezonez cu articolul doamnei Lucia Olaru Nenati din Botoșani, care scrie cu „năduf” vizavi de modul în care nu știm să ne apreciem valorile atât timp cât mai sunt printre noi. Astfel, Constantin Mălinaș și-a dorit o recunoaștere de genul „premiilor de excelență”, organizate anual de primăria locală, dar deoarece nu exista secțiune dedicată cărții științifice, a concurat la literatură și a pierdut. Ar fi fost o încununare și o recunoaștere a muncii depuse în întreaga viață în domeniul cărții de specialitate, unde a excelat. Lucrările de sertar publicate în ultimii ani au fost doar o probă a faptului că putea scrie și proză, eseuri, chiar și poezie, deși nu-l reprezentau. El a fost un cercetător, un iscoditor al trecutului, dedicat unui domeniu greu, inaccesibil multor preținși intelectuali, și care necesita vaste cunoștințe lingvistice și istorice. Era un bun interpret al textelor chirilice, care-i erau familiare, putea citi și traduce un document redactat în limba latină, dar și în germană sau maghiară.

Deoarece scria extrem de ușor, cu fraze meșteșugite, a fost solicitat să prefăceze numeroase cărți. Îi rămân recunoscătoare pentru frumoasele cuvinte care îmi însoțesc cartea monografică *Liceul român unit de fete din Beiuș, 1896-1948*, în curs de apariție. S-a risipit pentru prieteni și a considerat că trebuia să se țină de cuvânt și să participe la acțiunile culturale la care s-a înscris, indiferent de efortul solicitat. Astfel, chiar dacă boala i se agravase, a făcut drumuri în toamna anului 2009 la colaboratorii săi apropiați care-l apreciau, intelectuali din Botoșani și Constanța.

Totodată, Constantin Mălinaș a fost un om conciliant și iertător cu persoane care nu i-au meritat prietenia, întinzând o mână chiar și celor care s-au purtat dușmănos cu el într-un moment al vieții. A fost iubit și apreciat, dar a fost și hulit și contestat în egală măsură.

Nu i-am înțeles inițial dorința de a ști exact unde vor ajunge colecțiile lui dragi, deoarece trăia cu teama de a nu fi „risipite”. În acest sens a dictat pe patul de spital, în 22 decembrie 2009, cu multă acuratețe, un document intitulat „Îndrumări testamentare”, în care și-a exprimat ultima dorință în privința bibliotecii personale, a documentelor, a colecției de medalii etc., strânse cu trudă și renunțări de-a lungul vieții. Am fost menționată în câteva rânduri în acest document și m-am simțit onorată de încrederea acordată, dar totodată mi-a încredințat și o grea povară, deoarece nu pot dispune asupra hotărârilor pe care le vor lua urmașii săi direcți. El a găsit deschidere și înțelegere la conducerea muzeului orădean în privința preluării fondului de carte și păstrării acestuia sub formă compactă, drept „Donația Constantin Mălinaș”, la care să aibă acces toți cercetătorii dornici să studieze. Dar nu avem competența de a impune respectarea deciziei celui decedat, deoarece actele n-au fost autentificate notarial, și astfel toate hotărârile rămân la latitudinea descendenților săi.

A fost un intelectual complet și complex, având preocupări în domeniul biblioteconomiei, eminescologiei, medalisticii, ex libris-ului, numismaticii, eseisticii, literaturii și istoriei literaturii.

Nu vreau să-l plâng, deoarece nu ar accepta, el nu-și etala niciodată suferința în public, solicitând uneori doar câteva momente „de răgaz”, pentru a putea merge mai departe... și mai departe, până la capăt. Îmi doresc doar ca meritele sale și munca asiduă, desfășurată în rodnică sa viață, să fie apreciate și recunoscute la justa lor valoare.

Dumnezeu să-l țină aproape!

Interviu cu prof. dr. Constantin Mălinaș

Gojdiștii de ieri, gojdiștii de azi...

Marius DEACONU

Colegiul Național „Emanuil Gojdu” este cel mai titrat liceu din Oradea, din județul Bihor și chiar din nord – vestul României. Pentru a ajunge la acest nivel extraordinar și în spatele muncii elevilor, stă colectivul de profesori, în frunte cu directorul școlii. Oameni al căror țel principal este să ofere copiilor ce intră pe porțile liceului, condițiile necesare pentru ca atunci când vor ieși să fie adevărați oameni. La împlinirea vârstei de 90 de ani, pentru a rememora evenimente din viața liceului, l-am rugat pe domnul profesor dr. Constantin Mălinaș să îmi ofere un interviu din experiența domniei sale de „gojdist”.

M.D: În ce perioadă ați fost elev la Liceul „Emanuil Gojdu”? Și care au fost primele dvs. impresii?

C.M: Trebuie să menționez înainte de toate că am început liceul, deci clasa a 8-a pe atunci, în Beiuș, la Colegiul Național „Samuil Vulcan” de acum, în anul școlar 1956/1957. Am venit la Oradea din clasa a 9-a, la „Gojdu”, și am absolvit liceul pe 12 iulie 1960, când am dat examenul de maturitate, Bacalaureatul de astăzi, la nu mai puțin de șapte probe într-o singură zi, cu comisie străină! Ceea ce este o performanță, față de cerințele actuale ale Bacalaureatului.

Venind dintr-un oraș mai mic ca și Oradea, m-a impresionat clădirea liceului, mult mai mare ca și cea a liceului din Beiuș. Profesorii erau mult mai comunicativi decât dincolo, și datorită faptului că erau mai tineri și aparțineau noului val. La Beiuș, profesorii erau mai vechi, intrați în sistemul de învățământ mai repede de anul 1950, motiv pentru care erau considerați adversari ai regimului și astfel aveau o teamă de a se manifesta deschis.

La Școala medie nr. 1, am găsit profesori mai tineri, instalați în timpul regimului nou. Ei aveau vervă, acționau, comunicau, făceau ore suplimentare, dădeau consultații, organizau cercuri la diverse materii. În plus, la Beiuș, biblioteca era închisă. Eu am intrat pe geam într-o noapte, să studiez, dar m-am simțit ca într-un sicriu, deoarece era o bibliotecă pur și simplu

„epurată”. La Oradea era invers, biblioteca era deschisă și oferea o atmosferă destinsă, plăcută. De-aseamenea, la Oradea, profesorii erau și deosebiți, speciali. Îi amintesc pe câțiva dintre ei: prof. Anastasie Țârulescu (Desen), prof. Titus L. Roșu (Istorie aplicată), prof. Greavu (Geografie) sau prof. Traian Blajovici. Toți au cerut din partea noastră mai mult efort și muncă. Era un liceu la care trebuia să înveți!

M-a impresionat și cum se făcea legătura dintre sport și educație. Eu unul am practicat gimnastica, coordonat de dl. prof. Junger. Gimnastica m-a disciplinat extraordinar și mi-a organizat viața personală pentru mai târziu. Părea mea este că e păcat că s-a renunțat la ea. Ar trebui să fie ore de gimnastică și acum în școală.

M.D: Cu ce gânduri ați părăsit instituția?

C.M: Am plecat cu gândul că sunt un OM mare. Pentru că terminam liceul, deveneam un adult. Dar eram foarte încântat că am intrat într-o altă vârstă, așa cum trebuie, format corespunzător în băncile liceului. După ce am dat examenul de maturitate, s-au întâmplat două lucruri noi și importante pentru mine. Primul ar fi că, pentru prima oară, purtam un costum civil, nu obișnuita uniformă școlară. Al doilea lucru ar fi că, imediat după examenul de maturitate, seara ne-am dus la o bere, la berăria „Pescăruș”, desființată acum, dar care era e locul unde e acum statuia marelui muzician George Enescu. Era prima mea bere comandată. Am simțit o mare bucurie, când chelnerul mi-a luat comanda!

Dar a doua zi, aveam deja o altă stare psihică, cea de om liber. Începeam să îmi pun întrebarea „Ce fac eu mai departe?”, tot mai des. A urmat înscrierea la facultate, care era de două feluri, cu protecție sau fără. Inițial am format un dosar, dar nu avea locuri cu protecție decât la Biologie. Fabrica „Avântul”, care producea boia, oferea 5 locuri de biologi. Ei plăteau toate costurile facultății, ce ținea atunci 5 ani. Dar apoi, trebuia să mă angajez și să lucrez la ei cel puțin 5 ani. Puteam opta pentru această variantă, pentru că pe lângă media bună de la examenul de maturitate, aveam și un dosar solid, fiind fiu

de muncitori țărani, tata fiind tehnician în mină. Dar destinul m-a împins spre Facultatea de Filologie a Universității Babeș – Bolyai din Cluj – Napoca, unde am intrat după ce am susținut un examen de admitere. Concurența a fost foarte mare.

MÂNA LUI DUMNEZEU

*Mâna aceasta nu mai vine de sus,
Ca odinioară,
Nu o mai sărută nimeni la dus,
Mâna aceasta e în schimbare,
Devine altfel,
Iese altfel, neagră și mare.
Din pământ acum vine,
Ca pomul de jos în fus,
Adună florile răului și le preface
În semințe de bine,
Mă preface-n scrisoare.*

SUFERINȚA CUVINTELOR

*În lumea încâlcită și de paradă,
Cuvintele parcă suferă,
Virusate și handicapate în traficul
Păros de pe stradă,
Chiar suferă de la un fel de răceală,
Iau paracetamol,
Cuvintele au ajuns de fac cu sine
Și în sine gargară.
Chiar consumă alcool,
Obosite de înțelesuri contondente,
Se dau în baruri pe gât
Și se lasă pe jos cu picioarele indifferente,
Desfăcute și înțepenite în lut.
Consultarea lor medicală se tot amână,
Unde sunt doctorii de cuvinte,
Suferă de mâncărime toată limba
română.
Deocamdată numai poeții,
Curați ca niște asistente virgine,
Mângâie și respectă cuvintele,
Schimbă perfuzii și ne țin cu tâmpla de
mâine.*

Constantin Mălinaș

M.D: Cât de mare a fost contribuția liceului în afirmarea profesională a dvs.?

C.M: „Gojdu” a avut cei mai buni profesori. Și mediul de aici era cel mai constructiv și exigent. În mod special, avea laboratoare, bine dotate și cu mult material didactic, spre deosebire de alte licee orădene. M-a ajutat foarte mult și pe plan fizic, asocierea cu sportul fiind puternică.

M.D: Ați avut vreun profesor preferat? Și care sunt acum pentru dvs. cele mai memorabile momente din perioada „Gojdu”?

C.M: Nu pot să spun că am avut vreun profesor preferat, pentru că mi-era teamă de profesori. Mă simțeam timorat și aveam o senzație de disconfort în fața lor. Totuși, profesoara de franceză, Dna. Oțelea, era mai caldă decât numele său. Dacă știu franceză, o știu din liceu. Intra în clasă, lăsa catalogul și începea: «Conjugați primul verb!». Visam conjugarea verbelor neregulate pe atunci!

În liceu, luam mereu parte la concursuri. Era o întrecere între trei licee. Noi, „Oltea Doamna” și Nr. 3 sau „Eminescu”. Erau întreceri trimestriale la gimnastică. Totuși, cel mai memorabil eveniment a fost atunci când am câștigat un concurs de individual compus.

M.D: Un gând pentru elevii din ziua de astăzi?

R: Mă supără libertinajul așa zis intelectual al elevilor din ziua de astăzi. Nu folosește la nimic. Ar trebui să analizeze mai bine ce le folosește și ce nu. În plus, ar trebui să își folosească energia pentru altceva. „Gojdu” a fost un nume interzis până în 1970. De aceea era mai atractiv. Seara, la internat, pedagogul Deac, fost ofițer de armată, care a luptat pe Frontul de Est și pe cel de Vest, în cel de-al doilea război mondial, acuzat că a împușcat un ofițer rus, condamnat la închisoare, reabilitat de directorul liceului, Traian Blajovici, ne povestea despre Gojdu. Neoficial, toți spuneam că învățăm la Gojdu și nu la Școala medie numărul 1, dar nu știam ce reprezintă el. Mi-am luat inima în piept și l-am întrebat într-o seară, „Ce e asta Gojdu?”. Mi-a replicat imediat: „Bă! Nu e asta, e ăsta!”. Și atunci a început să ne povestească... Așadar, îi invit pe copiii din ziua de astăzi, să afle și ei, cine a fost Gojdu...

FILE DE ISTORIE

Pe urmele cauconilor

Reflexii pe marginea eseului cu același titlu apărut în volumul „Mărturiile Anamnezei” la Editura Paideia, București 2004 sub semnătura academicianului Alexandru Surdu

George Liviu TELEOACĂ

Cauconii, aflăm încă de la Homer, erau de origine tracă și trăiau pe râul Kaukon în Kaukonion, care cuprindea regiunea Elis și părți din Ahaia și Arkadia. Ei ar fi migrat din nordul Peninsulei Balcanice pe la anul 1600 î.Chr. Pe cei rămași în vatra originară Ptolemeus (sec. II d.Chr.) îi va regăsi cu numele de cauconensis la nord de Dunăre printre triburile din Dacia, în Țara Bârsei și în împrejurimi, dar fără a trece de Carpații Răsăriteni.

Prin coroborarea informațiilor referitoare la teritoriul lor, dacii cauconi au trăit în sud-estul Transilvaniei cuprinzând nu numai Țara Bârsei, ci și o parte din actualul județ Harghita, spre izvoarele Oltului, ca și părți din județele Buzău și Mureș (p. 17). Tot în această zonă Amianus Marcellinus a consemnat existența unui ținut numit CaucaLand, iar mărturia unui soldat roman se referă la un munte Caucas de pe lângă râul Olt.

Ca urmare a faptului că reprezentau un vechi neam autohton atestat încă din antichitatea îndepărtată, lingvistul german Jacob Grimm a considerat firesc să constate legătura dintre denumirile de cauci, cauconi și CaucaLand pentru a le asocia acestora și denumirea de Cogaion cu conotația sa religioasă. Pe de altă parte filologul german J. Wolff considera că și denumirea de Kockel cu variantele Kukel și Kukula utilizate de sași pentru a desemna Târnavele ar proveni din anticul coca sau cuca, care înseamnă munte, cu mențiunea că cel mai important munte din zona Târnavelor se numește Cogan, cu variantele mai vechi Cocan sau Chuchal, denumiri care ne arată că originea lor este, de fapt, hidronimul Kukula menținut și astăzi în uz de secui.

**Cine nu își știe trecutul
nu este vrednic nici de prezent**

Toate aceste asocieri dintre toponime și etnonime puse de mult în evidență de savanții

germani, conduc la concluzia că tribul dacic al cauconilor este același cu neamul sikuli-ilor, adică al secuilor care ocupă și astăzi același ținut și mai ales folosesc străvechea denumire de Kükülö. Numai în legătură cu acest hidronim ținutul lor a și purtat denumirea de Ciculia, iar locuitorii numele de ciculi, așa cum au consemnat călătorii străini. Dar numele de ciculi trece ușor la forma siculi, de unde și forma de secui.

Viteji, aidoma cauconilor din Elis, siculii dacici și-au păstrat conștiința de autohtoni, mândri de faptul că erau stăpâni pe ținuturilor lor, ceea ce a impus coroanei de la Buda recunoașterea demnității lor colective. Captați treptat în sfera de interes a coroanei de la Buda, ei au fost maghiarizați prin mijloace din ce în ce mai dure mai ales după anul 1848, iar spre a estompa interesul României pentru soarta lor li s-au atribuit origini fanteziste care se anulează reciproc fiindcă ei nu sunt nici avari, nici gepizi, nici huni, nici pecenegi, așa cum mai cred unii istorici, tocmai fiindcă sunt autohtoni, sunt membrii străvechiului neam dacic al cauconilor, singurii

Cavalerul trac

care au dat nume locurilor pe care trăiesc. Ei au conservat până astăzi nu numai niște toponime de vârstă neolitică, ci serii toponimice de vârstă neolitică uneori identice cu cele din zona Sibiu, ceea ce reprezintă o altă mare dovadă a faptului că sunt băștinași.

Recapitulând, va trebui să arătăm lumii întregi că cei numiți astăzi secuii sau siculii sunt urmașii autohtonilor denumiți cauconi (a se citi caucoli din Caucaland), iar mai târziu ciculi fiindcă au trăit și trăiesc pe văile râurilor denumite încă din antichitate prin hidronimul autohton Kukulă.

Având în vedere că maghiarizarea lor forțată echivalează cu imprescriptibilul genocid etnic, ne revine obligația, ca în numele adevărului, să facem necesara distincție maghiarizat-maghiar, mai ales în cazul secuilor care începând cu Unio Trio Nationum s-au revendicat ca și sașii ca etnie distinctă de a unguirilor. I-am uitat și continuăm să îi uităm pe cei de o fire cu noi și soarta nu iartă. Din ignoranță și din comoditate operăm cu teorii de tip Roesler, deși adevărul istoric cu privire la secuii se susține cu argumente:

1. Geografice și toponimice, sistematizate în lucrările științifice ale lui Sabin Oprean (1928) și Coriolan Suci (1974). Vlăhița este numită în maghiară chiar Olah Falu, adică satul valahilor. Prezența lor sub numele de cauconi în sud-estul Transilvaniei este probată de harta lui Ptolemeu din secolul II, dar și de către călători străini ca Georg Reicherstorfer care la 1527 îi numea ciculi ca și Christian Schesaeus la 1540 sau Ferrante Capece în februarie 1584.

2. Arheologice, având în vedere vestigiile bine reprezentate pentru toate epocile începând cu paleoliticul și până la cetățile dacice din zonă.

3. Istorice, prin denunțarea legilor de maghiarizare din anii 1842, 1879, 1883 și 1907. Dintre izvoarele primare, istoricul contemporan doctor Mircea Dogaru scoate din nou la lumină, în revista *Lumea*, jurnalul campaniei de pedepsire de la 1761 ale generalului von Buccov, care arată că în cel mai maghiarizat scaun din secuime din 102 sate 99 erau locuite de români.

4. Heraldice. Fiindcă în sfârșit s-au recunoscut siculi, deci ciculi autohtoni, și nu altceva, vor redescoperi că începând cu epoca tratatului UNIO TRIUM NATIONUM s-au ilustrat în heraldică prin tandemul de semne dacice primordiale soarele-luna, tandem deseori regăsit și pe tăblițele de plumb cu scriere dacică de la Sinaia (vezi ziarul *Gardianul* din 30 mai - 4 iunie 2005). Același tandem „ca unitate SOARE - LUNĂ” mai apare numai pe stemele de sor-

ginte dacică ale Moldovei și ale Țării Românești și la nimeni altceva în lume. De aici și concluzia evidentă că și secuii au avut conștiința că aparțin neamului dacic. Orice altă explicație invocând asocieri cu probabilitate zero frizează ridicolul.

5. Culturale. Simon de Keza ne spune limpede ca secuii au împrumutat scrierea de la vlași. Dar o scriere valahică de tip răboj, numită și de secuii „rovás irás” nu se potrivea decât unui grai valahic și în nici un caz unui grai maghiar, care ar fi folosit limba și scrierea latină după modelul oferit la acea vreme de Budapesta. Hilar este faptul că propaganda UDMR a uitat de Simon de Keza pentru a pretinde că sintagma „rovás irás” ar defini o scriere adusă de prin Asia, deși chiar termenul de „rovás” indică originea sa valahică având în vedere că românii din Valea Timocului, cei care n-au avut legături cu secuii, folosesc termenul de „răbuj”. De asemenea, este remarcabil faptul că odată cu parțiala lor maghiarizare secuii au transpus și în variantă maghiară celebrele noastre balade Meșterul Manole și Miorița, total inaderente unui spirit alogen, ca semn profund al faptului că aparținem aceleiași matrici stilistice.

6. Religioase. Gestul nostru de închinare a pâinii cu semnul crucii regăsit la secuii trecuți la calvinismul lipsit de cinstirea Sfintei Cruci este un alt indiciu al originii lor ortodoxe. Aceeași origine ortodoxă o au și parastasele pe care le fac secuii la înmormântare. Ca mărturie tragică a deznaționalizării lor forțate se mai văd încă vechi biserici ortodoxe dărmate în secuime. Despre grozăviile îndurate ne vorbește și monumentul de la Ciceu consacrat celor două sute de secuii uciși în zi de hram de către generalul de tristă amintire, care a bătut cu tunul cam tot atâtea locașuri de cult ortodoxe între care și mănăstirea lui Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus.

7. Antroponimice, din lucrările științifice ale lui G. Popa - Lisseanu și ale lui I.I. Rusu (1986), și mai recent ale lui Ioan Ranca (1995) și Ioan Drăgan (2000) care pe baza documentelor de arhivă dovedesc maghiarizarea familiilor românești prin nume ca Albu, Boér, Bokor (Bucur), Karácsony, Csipán (cioban în graiul aromânilor), Dán, Fogarasi, Kosztin, Lunguj, Lupuj, Mirtse, Moldván, Nyisztor, Oláh, Oltyán, Pászkuły, Ráduly, Sztojka, Szávuly, Sérbán, Zsunkuy (se citește Juncu) și multe, multe altele, ceea ce nu mai poate fi considerată o problemă a persoanelor respective, ci a națiunii române și a României, din moment ce astăzi liderii acestor autohtoni maghiarizați odată cu numele lor cer autonomie teritorială. Aceste nu-

me dovedesc încă odată că împotriva Neamului Românesc s-a practicat imprescriptibilul genocid etnic care nu poate servi de bază pentru pretențiile teritoriale numite autonomie.

8. Sociologice. Lucrările bine documentate cu date culese din teren de Maria Cobianu-Băcanu (1998 și 2000), doctor în filozofie la Institutul de Sociologie al Academiei Române.

Este de la sine înțeles că din cele opt grupe de argumente chiar și numai o singură grupă este suficientă pentru a susține definitiv calitatea de autohtoni a secuilor ca trup din trupul țării, chiar dacă o bună parte au fost maghiarizați forțat de către defuncta putere imperială în mai multe etape bine cunoscute de istorie, dar și în perioada Diktatului.

Le-am menajat prin tăcere drama deznăționalizării ca mama cea adevărată din cunoscuta piesă de teatru *Cercul de cretă caucazian* a lui Bertold Brecht. Nici acum nu vom proceda altfel, dar nu putem accepta sub nici o formă contrafacerea celor care mânăți de interese străine practică intriga și minciuna spre continua hărțuire și în final dezagregarea României. O

lege privind protejarea minorităților, oricare ar fi conținutul ei, obligă majoritatea să se subordoneze oricărui minoritar devenit astfel un protejat, fiindcă obține un statut preferențial, ceea ce este inadmisibil din moment ce într-o țară democratică legile sunt aceleași pentru toți.

În cazul minorității maghiarizate din România situația se dovedește a fi foarte periculoasă prin faptul că au devenit masă de manevră pentru revizionismul mărturisit pe care îl implică incalificabila contestare a tratatului de pace semnat de toate părțile la Trianon.

Democrația nu poate servi ca umbrelă pentru nici unul din pașii pe care îi face revizionismul, tot așa după cum toleranța manifestată față de revizionism într-o lume a competiției acerbe echivalează cu sinuciderea. Cine poartă pe umeri soarta unei națiuni nu poate fi nici naiv, nici dezinformată, nici fricos și nici credul.

Sechelele fostelor asuprii nu pot deveni temei pentru noi asuprii și împilări vizând fărâmițarea României și nici pretext pentru continua batjocorire a acestui Neam Românesc.

Cetatea zânelor

Cetatea Zânelor, situată pe un pisc montan în apropierea orașului Covasna, este o una din cele mai grandioase cetăți dacice (sec. II î. H - I d. H) construită în timpul domniei lui Burebista.

Cercetătorii au ajuns la concluzia că cetatea de la Valea Zânelor reprezenta cel mai mare fort dacic din zona Carpaților de Curbură. După ocuparea Sarmizegetusei, Decebal a fugit, dorind să-și formeze o nouă oștire, capabilă să reziste în fața armatei romane. Potrivit unor izvoare istorice, conducătorul dacilor s-a îndreptat spre o cetate numită

Ranistorum, situată undeva în estul Transilvaniei.

Săpăturile arheologice efectuate aici au scos la iveală numeroase piese datând din perioada dacică și romană, precum și urme de locuire din epoca bronzului până în Evul Mediu: vase (oale, opaițe, căni), arme, obiecte casnice și de cult. monede romane și podoabe,

ce denotă existența unei civilizații înfloritoare, care practica pe scară largă comerțul cu Imperiul Roman. Continuarea cercetărilor ar putea aduce date importante în vederea reconstituirii vieții sociale, militare și spirituale a dacilor. În prezent, Cetatea Zânelor este un obiectiv turistic important în zonă.

Edificiu cu fundație de piatră de pe terasa a III-a

Cele trei Principate Românești în secolul al XVII-lea sau SECOLUL ROMÂNESC

Arhimandrit Dr. Ioan Marin MĂLINAȘ

După Unirea scurtă, dar cu urmări pozitive în timp, a lui Mihai Viteazul (1599-1601), participarea Principatului Transilvaniei ca stat suveran la semnarea Păcii de la Westfalia, în data de 24 octombrie 1648, la Osnabrück și Münster, domniile glorioase ale domnitorilor Matei Basarab (1632-1654), Șerban Cantacuzino (1678-1688), Constantin Brâncoveanu (1688-1714), în Țara Românească, a lui Vasile Lupu (1634-1653), în Moldova, la care mai adăugăm diferitele tratate politice, încheiate între principii și domnitorii celor trei țări românești, activitatea tipografică și cea bisericească, ne determină să declarăm secolul al XVII-lea ca SECOLUL ROMÂNESC (vezi Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. 1-3, București, 1992, mai ales vol. 2, p. 5-288).

Înainte chiar de perioada celei de a doua jumătăți a secolul al XVIII-lea, adică de fenomenul „Iluminist”, Iosefinist și Postiosefinist, cu influențele lui asupra Transilvaniei, secolul al XVII-lea rămâne totuși mai pregnant și cu urmări mult mai profunde asupra Istoriei Românești. Secolul al XVII-lea a fost mai pașnic și echilibrat, în comparație cu „secolul luminilor” și al „Aufklärung-ului” preiosefinist, iosefinist, postteresian și postiosefinist. Pentru Transilvania, prima jumătate a secolului al XVIII-lea a însemnat un regres, o stare de întuneric, de revenire la situația de dinainte de secolul al XVII-lea. Abia din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, se poate vorbi de un început, de un curs ascendent, al evenimentelor, de o reluare din secolul al XVII-lea, a cursului lor, după blocajul de o jumătate de secol, întâmplat în prima parte a secolului al XVIII-lea. Să ne gândim doar la urmările Unirii cu Roma (1697-1701), în Transilvania, în prima jumătate a secolului al XVIII-lea și la începutul domniilor fanariote în Moldova, în anul 1711 și în Țara Românească, în anul 1716, pentru a ne da seama de epoca de regres din acest secol, în comparație cu secolul al XVII-lea.

În secolul al XVII-lea, Principatul Transilvaniei devenise o putere europeană chiar, iar

domnitorii din Țara Românească și Moldova, mitropoliții, episcopii, boierii și mănăstirile desfășurau o activitate culturală strălucită (vezi în sensul acesta lucrarea Maja Depner, *Das Fürstentum Siebenbürgen im Kampf gegen Habsburg. Untersuchungen über die Politik Siebenbürgen während des Dreißigjährigen Krieges*, Verlag von W. Kohlhammer, Stuttgart, 1938, 331 p.).

Unirea lui Mihai Viteazul, din anii 1599-1601 a fost imitată și urmată de alte încercări de „unificare” sau „restaurare”, chiar numai sub aspect militar sau abuzive, în cele trei Principate

Stema lui Mihai Viteazul

Românești. Restaurarea Regatului Dacic sau Restaurarea „Dacică”, din partea principilor calvini ardeleni era compensată sau continuată de tendințele de restaurare a Imperiului Bizantin, în Principatele Moldova și Țara Românească, acțiuni stimulate de nobilii creștini fanarioți din Constantinopol, cu acordul tacit al Patriarhiei Ecumenice (vezi Dan Ionescu, Șerban Cantacuzene et la restauration byzantine. *Un idéal à travers ses images*, în vol. *Études byzantines et post - byzantines*, I, Publié par les soins de Eugen Stănescu et Nicolae-Șerban Tanașoca, Editura Academiei Române, București, 1979, p. 239-268). În același timp se constată și mișcarea de rezistență împotriva elementului grecesc în Moldova și în Țara Românească, mișcare ce se va accentua și dezvolta în secolul al XVIII-lea. În Transilvania se va constata lupta românilor

pentru rezistență, împotriva presiunilor calvinizante și pentru libertăți sociale.

Iată ce idealuri mari frământau societatea înaltă a timpului, în toate trei Principatele Românești, după uciderea lui Mihai Viteazul, în tot cursul secolului al XVII-lea. Domnitorul Șerban Cantacuzino (1678-1688) al Țării Românești a fost unul dintre exponenții ideii de restaurare bizantină, iar prințul Gabriel Bethlen (1613-1629) al Transilvaniei dorea fondarea Regatului Unit al Daciei, cu includerea celor trei Principate Românești, pentru a menționa doar două personalități. În acest scop, adică pentru fondarea Regatului Unit al Daciei, în sens calvinomaghiar, Gabriel Bethlen, în anul 1627 a și cerut sprijinul Porții Otomane, intenție care nu exprima însă interesul politic al turcilor. (vezi *Etudes historiques hongroises*, 1980, publiées à l'occasion du XV-e Congrès International des Science Historiques par la Commission Nationale des Historiens Hongrois, în colaborare, vol. I și II, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1980). Înaintea lui Gabriel Bethlen, la 29 decembrie 1610, Principele Gabriel Báthory al Transilvaniei (1608-1613) a atacat Țara Românească, a ocupat capitala Târgoviște, iar la 26 ianuarie 1611 s-a proclamat Principe al Transilvaniei și Țării Românești. Nefiind recunoscut de sultan, în data de 16 martie 1611 s-a retras la Alba Iulia.

Numai lista tipografiilor din cele trei țări românești constituie o dovadă a înfloritoareii vieți culturale românești de care s-a bucurat secolul al XVII-lea, în spațiul carpato-danubian:

Câmpulung, 1635; Govora, 1637; Dealu, 1644; Târgoviște, 1646; București, 1678; Buzău, 1691; Snagov, 1696; Râmnic, 1705; Iași, 1642; Alba Iulia, 1640; Sebeș, 1683.

Prin tipăriturile din secolul al XVII-lea, s-a desăvârșit și acțiunea de introducere a limbii române în Biserică, adică înlocuirea limbii slavone ca limbă liturgică la români, cu limba română, o realizare deosebit de importantă, care merită subliniată în mod pregnant. Așa se explică și existența limbii române în Biserică Unită din Transilvania, după anul 1698 și acceptarea ei ca atare, de către autoritățile imperiale, de către cardinalul Kolonics, de către iezuiți și mai târziu de Roma chiar. Dacă în momentul în care au avut loc tranzacțiile de Unire cu Roma, Biserica Ortodoxă din Transilvania nu avea deja de mult timp încetățenită limba română ca limbă liturgică, atunci, conform uzanțelor canonice uniaticiste în vigoare, românii ardeleni ar fi rămas cu limba slavonă ca limbă liturgică, de la 1697 și, poate, chiar până la Conciliul II Vatican

(1962-1965). Un aspect prea puțin apreciat încă de către cercetătorii acestor probleme unioniste.

Relațiile panortodoxe din secolul al XVII-lea au fost încoronate de activitatea mitropolitului Petru Movilă de la Kiev (1633-1646), prin Sinodul de la Iași, din anul 1642, de unde avem MĂRTURISIREA ORTODOXĂ. Înainte și după această dată, principii, vlădicii, boierii și credincioșii din Moldova și Țara Românească au ajutat financiar, în mod necondiționat și permanent, atât Patriarhia Ecumenică din Constantinopol, Sfântul Munte Athos, Mănăstirea Sfânta Ecaterina din Sinai și Patriarhiile Apostolice din Alexandria Egiptului, Antiohia Siriei și Ierusalimului, cât și celelalte biserici ortodoxe locale și mănăstiri năpăstuite de prigoana musulmană, în Orient și în Imperiul Otoman, sau confruntate cu intoleranța catolică și protestantă din Europa și mai concret din Transilvania. (vezi Teodor Bodogae, *Din istoria Bisericii Ortodoxe de acum 300 de ani. Considerații istorice în legătură cu Sinodul de la Iași*, Sibiu, 1943, 156 p. + il.; același, *Ajutoarele românești din Sfântul Munte Athos*, Sibiu, 1940, 353 p.).

Mitropolitul Simion Ștefan al Transilvaniei (1643-1656), în anul 1648, a tipărit la Alba Iulia, *Noul Testament de la Bălgrad*, reeditat la București, în anul 1703. În anul 1688, la București a apărut *Biblia lui Șerban Cantacuzino*, mitropolit al Ungrovlahiei fiind Chir Teodosie Veștemeanul (1668-1672 și 1679-1708, a doua oară), originar din părțile Sibiului.

Societatea românească și Biserica Ortodoxă din Principate s-au condus după *Pravilele* sau colecțiile de legi și canoane tipărite în acest scop, tot în secolul al XVII-lea: *Carte românească de învățătură la pravilele împărătești și de la alte giudeațe*, Iași, 1646 sau *Pravila lui Vasile Lupu* (a nu se confunda cu *Cazania lui Varlaam*, Iași, 1643, sau *Carte românească de învățătură dumenecile preste an și la praznice împărătești și svânți mari*); *Pravila cea Mică* sau *Pravila de la Govora*, 1640; *Pravila cea Mare* sau *Îndreptarea Legii*, Târgoviște, 1652 etc. În Transilvania, *Pravila cea Mare* a fost tradusă în limba latină, în anul 1722, pentru uzul judecătorilor din acest Principat, pentru a fi utilizată în litigiile în care erau implicați și românii.

Aici se mai cuvine precizat că, în mod indirect, *Pravila cea Mare*, de la Târgoviște, din anul 1652, în secolul al XIX-lea a devenit îndreptarul canonic oficial, și pentru toate bisericile unite din Imperiul Austriac, adică pentru români, ruteni, slovaci, croați, unguri etc. Fenomenul poate fi înțeles grație eforturilor episcopului unit de Oradea Mare Iosif Pop Sălăjanu

(1863-1873), care fiind canonist, adică specializat în dreptul bisericesc, a redactat în limba latină o lucrare fundamentală, *Enchiridion Juris Ecclesiae Orientalis Catholicae. Pro usu auditorum Theologiae, et eruditione cleri graeco-catholici e propriis fontibus constructum*, M. Varadini (Oradea, 1862, 633 p.). În afara problemelor canonice, legate strict de dreptul canonic romano-catolic, partea „orientală” a *Enchiridionului* este preluată după *Pravila cea Mare*, de la Târgoviște, din anul 1652. Confrății greco-catolici polemiști nu se vor prea bucura de această veste, dar, de, asta e realitatea cruntă... (vezi și Nicolae Nectarie Cotlarciuc, *Stifterrecht und Kirchenpatronat im Fürstentum Moldau und in der Bukowina....*, Stuttgart, 1907).

Mitropoliți ca Anastasie Crimca (1608-1617 și 1619-1629), Varlaam (1632-1657), Do-

softei (1671-1674 și 1675-1686 + 1693) ai Moldovei, precum și Ștefan (1648-1653 și 1655-1668), Teodosie Veștemeanul ai Ungrovlahiei sau Ilie Iorest (1640-1643 + 1678), Simeon Ștefan și Sava Brancovici (1656-1680 + 1683) ai Transilvaniei, la care trebuie să-l amintim și pe Popa Ioan Zoba din Vinț, sunt numai câteva nume, care încununează activitatea prodigioasă culturală, bisericească și profană chiar, din secolul al XVII-lea. Pe realizările acestui secol urma să se construiască, dezvolte și extindă cultura românească a secolelor XVIII și XIX, cu formele ei de amplificare modernă din secolul al XX-lea. Desigur, influențe bune și rele au venit din toate părțile, dar baza culturii românești moderne ne-o oferă secolul al XVII-lea. Acesta este și rămâne în continuare SECOLUL ROMÂNESC prin excelență.

Piața Unirii din Cluj-Napoca - spațiu și timp

Prof. Damian TODIȚĂ

Intrigat de controversele regretabile stârnite de noutățile din Piața Unirii, încerc să conturez un scurt istoric al acestui spațiu, cu speranța că el va fi de folos celor ce doresc să știe mai mult decât ceea ce scrie pe plăcuțele de bronz de la capătul estic al sitului arheologic amenajat în piață. Ar putea fi un ajutor și pentru cei care, cu bună știință, uită că sub edificiile care rezistă pe verticală de câteva secole, se află milenii de civilizație.

Arheologii confirmă în vatra orașului nostru continuitate de locuire încă din neolitic. Una din davele importante ale dacilor era aici, pe drumul milenar ce străbătea valea Someșului. Numele dacic al râului (Samus) se menține până astăzi. Probabil Napoca dacică a fost chiar aici, sub orașul actual. Important este faptul că romanii cuceritori i-au menținut numele (Napoca) și au trasat aici incinta unei noi așezări, care va deveni principalul centru urban în această zonă, legat organic de latinitatea vestică.

Reperete principale ale acestui oraș (25 ha) sunt astăzi cunoscute. Specialiștii spun că forumul lui era în sfertul nord-vestic al actualei

piețe, centrul acestuia fiind străbătut pe direcția Est-Vest de drumul milenar de pe valea Someșului. Oriunde ai săpa în zona centrală, ai șansa de a găsi vestigiile romane.

Civilizația romană, superioară, a marcat definitiv evoluția comunităților umane din Dacia. După retragerea aureliană, Napoca a împărțit destinul altor centre urbane romanice europene. Marile migrații au distrus aceste centre, singura posibilitate de supraviețuire fiind ruralizarea. După câteva secole, numele orașului roman este uitat, iar băștinașii vor găsi pentru vestigiile ce se încâpățâneau să reziste pe verticală o denumire banală legată de amplasamentul lor. I-au zis Clusium, adică localitatea de la strâmtoare. Este vorba de ultima strâmtoare pe care o străbate Someșul în drumul lui spre câmpie. Localități din Franța și Elveția cu destin asemănător, au denumiri asemănătoare, de tipul: Klus, Cluses, Clusaz.

Un spațiu fortificat s-a menținut în colțul nord-vestic al orașului roman. În paralel, romanii au amenajat pe dealul Calvaria o prisacă, unde voievodul Gelu a încercat să se salveze în fața ungarilor lui Tuhutum. Cele două fortificații au fost luate cu forța de noii veniți, la începutul secolului al X-lea, românii fiind obli-

gați să se retragă în satele lor, unde relațiile interumane aveau la bază Dreptul românesc (Ius Valachicum).

Fiiind puțini, ungurii au chemat nemulțumiții din toată Europa. Dintre cei care au venit în Ardeal mai numeroși au fost sașii. Câteva decenii din secolul al XIII-lea Europa a trăit sub amenințarea mongolă. Invația din 1241-42 s-a soldat cu distrugerea centrelor ardeleno mai importante, printre victime fiind și Ovarul clujean și Calvaria. După ce s-a mai diminuat amenințarea mongolă, exodul sașilor a fost reluat. O comunitate numeroasă de sași a venit la Cluj în vremea regelui Ștefan al V-lea (1270 – 1272). Ei au refăcut Ovarul, l-au fortificat cu ziduri și porți păzite, pe fundațiile vechii biserici romanice au ridicat alta mai spațioasă, peste drum au construit spitalul, iar în turnul sud-estic al incintei fortificate au amenajat închisoarea, ne-lipsita instituție educativă a Evului mediu. În acest stadiu, „drumul mare”, care străbătea cândva forumul roman, mergea de-a lungul incintei sudice, iar spațiul de dincolo de drum va deveni cimitirul Ovarului. Pentru nevoile cerute de ritualul înmormântării, pe locul unde este astăzi grupul statuar al lui Matia Corvinul, s-a edificat Capela Sf. Iacob (va fi demolată abia în 1730).

Numele românesc al orașului n-a putut fi schimbat. Ungurii i-au adăugat „var” și i-au zis Clusvar iar sașii au adăugat „burg”, ajungând la Klausenburg. Abia când Matia Corvinul a dat orașului localitatea Cojocna (Koloj), din motive lesne de înțeles, s-a ajuns la Kolozsvár (cetatea de Cojocna).

Orașul de la strâmtoarea Someșului va înainta prin secole pe coordonatele civilizației apusene, care-și avea sorginea în Roma crești-

nă, venită aici prin filiera germană (revenirea la origini după o mie de ani). Sporul demografic a provocat expansiunea extramuros și așezarea s-a extins spre est și către sud, depășind zidurile de incintă ale orașului roman. Incinta medievală construită pe baza decretului regal în secolele al XV – XVI-lea va cuprinde 45 de hectare. Efortul constructiv din această perioadă a pus la pământ în totalitate Napoca romană, ruinele devenind principala sursă de materiale de construcții. Au fost date pământului doar simbolurile necreștine și surplusul fără valoare, materiale pe care le găsim astăzi arheologii în săpături întâmplătoare (cel mai recent exemplu este cel de la Școala Bob).

Împărații germani și regii Ungariei au recunoscut privilegiile acestui oraș și l-au obligat la reciprocitate. Până la începutul sec. al XVII-lea, Clujul a fost „cel de al șaptelea oraș săsesc”, făcând parte din „Universitas Saxorum”. În această vreme s-au construit bisericile-lemnă (a Franciscanilor, Sf. Mihail, Reformată) și incinta fortificată, la adăpostul căreia a devenit „primul oraș al Transilvaniei”, știut și ca „orașul-comoară”.

Piața centrală a fost martor și părtaș la toate marile evenimente trăite de clujeni de-a lungul secolelor: incendii, epidemii, cutremure, războaie, conflicte religioase. În cea mai mare parte, acest spațiu a fost destinat activităților comerciale. În colțul nord-estic, acolo unde este astăzi toaleta publică, era locul caznelor. Osândiții erau aduși de la închisoare prin gangul de la nr. 27, acompaniați de mulțimea dornică de suspans. Aici și-au găsit sfârșitul oponenții lui Sigismund Bathory (1594) și Baba Novac, marele căpitan al lui Mihai Viteazul (1601).

Piața Unirii în anul 1940

În vremea stăpânirii habsburgice, Piața centrală a cunoscut două faze de avânt constructiv cu efecte care se văd și astăzi. Propun să ne oprim în trei locuri: la intersecția asimetrică din colțul nord-estic, la intrarea bisericii Sf. Mihail și în fața grupului statuar Matia Corvinul. La intersecție începem povestea cu informațiile pe care ni le oferă harta lui Visconti (1699). Aici piața centrală este un patruleter aproape perfect, cu carosabile pe toate cele patru laturi, având continuare pe aceeași direcție până la zidul de incintă. Patruleterul acesta a fost modificat prin amplasarea în carosabil a fațadei vestice a palatului Banffy (1787). Clădirile construite ulterior pe latura estică a pieței s-au aliniat la fațada palatului și astfel avem astăzi aici o intersecție cel puțin ciudată. În fața bisericii Sf. Mihail ne aducem aminte că, până la sfârșitul sec. al XIX-lea, acest edificiu a fost de-a dreptul sufocat de clădiri cu destinații diverse (ateliere, prăvălii, o școală), de la care parohia încasa chirii consistente. Amenajarea pieței în pragul secolului XX a impus dărâmarea acestor clădiri și astfel pierderea unei importante surse de venit de către parohie. Rezolvarea a venit într-o formulă caracteristică vremurilor moderne. În compensa-

ție, parohia a primit capătul străzii Olarilor (Iuliu Maniu), unde a construit cele două palate „oglină”. În fața grupului statuar al regelui Matia, reamintim că aici, undeva mai în față, pe axa nord-sud a pieței, a fost dezvelit primul monument laic al Clujului, Obeliscul franciscan (1831), care a fost mutat în Piața mică din Orașul vechi, pentru a face loc regelui Matia. În tâmplător, Majestatea Sa are privirea îndreptată spre sud, acolo unde se află țara strămoșilor săi.

În fine, să evocăm denumirile pe care le-a avut acest spațiu de-a lungul vremii. Până la începutul sec. al XX-lea s-a numit Piața Principală (Fo Ter), spre deosebire de Piața Mică din Ovar. După dezvelirea grupului statuar al lui Matia Corvinul, a primit numele regelui. După 1920 se va numi Piața Unirii, în 1940 a reluat numele regelui Matia, după război (1946) a fost botezată Piața Libertății, iar în 1999 s-a revenit la „Unirii”.

Fiecare edificiu din Piața Unirii oferă celor interesați secvențe din istoria fabuloasă a acestui oraș, care a fost considerat întotdeauna o „fereastră deschisă spre Europa”. Este istoria noastră, a tuturor clujenilor și a fiecăruia în parte, în măsura în care ne asumăm și responsabilități și ne străduim pentru împlinirea lor.

Comunismul – O modernitate eșuată

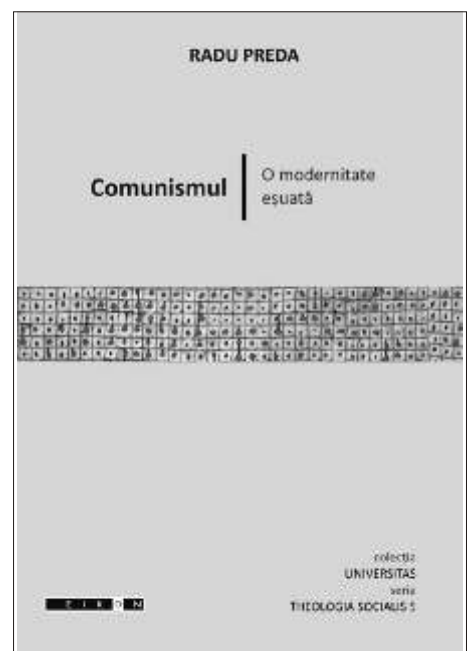
Dr. Mirel GIURGIU
Frankenthal, Germania

Radu Preda, autorul volumului *Comunismul – O modernitate eșuată*, ne oferă prilejul de a citi o carte, care, după cum singur ne previne, „s-a scris oarecum de la sine”, actualitatea tematicii dezbătute în cuprinsul eseurilor sale impunând-o atenției cititorului de la primele pagini ale fiecărui capitol.

În calitatea mea de cititor pasionat, am ajuns să afirm la finalul lecturii că am în față într-adevăr o carte care se citește de la sine. Abordarea directă, firească și foarte documentată a problematicii istoriei recente a totalitarismului comunist captivându-mi atenția din capul locului.

S-ar putea ca cititorul să se întrebe despre rostul demersurilor autorului în legătură cu un subiect care ne apare la prima vedere ca fiind foarte cunoscut, dacă nu chiar lipsit de interes și deci de aura noutății...?

Răspunsurile nu întârzie să vină: la douăzeci de ani de la căderea comunismului, partenerii de dialog ai scriitorului - cei occidentali bunăoară - consideră că, în fond comunismul este și a fost ceva foarte bun pentru societate, doar că esticii nu s-au priceput să-l pună în practică.

Germanii susțin că eșecul sistemului comunist este, de fapt, un dezastru economic menit să demonstreze superioritatea capitalismului.

În fine, la noi se trece ușor peste această problemă, tematica totalitarismului de stânga nefiind abordată în ultimii 20 de ani cu seriozitatea cuvenită gravității acestui fenomen și importanței acestei aniversări. Explicațiile simpliste, abordarea superficială, confuziile de tot felul, preocuparea obsesivă pentru existența materială, atât în societățile din vest cât și în cele din est, l-au motivat pe autor din plin să caute a da explicații limpezi unor vremuri tulburi care au marcat existența a milioane de oameni în secolul al XX-lea.

În viziunea autorului, geneza comunismului apare ca o expresie a modernității - fruct al iluminismului - care va culmina cu Revoluția Franceză de la 1789, moment al istoriei în care în conștiința europeană are loc o mutație fundamentală în privința raporturilor dintre indivizi în cadrul aceleiași societăți. În epoca respectivă se dorea o rupere irevocabilă cu toate marile tradiții și cuceriri ale societăților anterioare bazate pe dominația bisericii, a ierarhiei bazate în mare măsură pe ereditate nobiliară, având în vârful piramidei sociale monarhia absolutistă.

Se afirmă ideea emancipării omului de sub tutela bisericii și a tuturor formelor instituționale ale statului. Omul trebuia să se conducă după rațiune, căutând mereu o explicație materialistă a fenomenelor fizice, precum și ale celor din societate. Postulatul rațiunii trebuia să constituie un garant al unei fericiri colective viitoare, în care egalitarismul între toți membrii societății trebuia să joace un rol primordial. În numele rațiunii, revoluția franceză a dus, după cum se știe, la nenumărate acte iraționale, modernitatea acumulând la activ crime în masă, pe care și-o dorea cu ardoare să devină atee, sie însăși suficiență prin negarea lui Dumnezeu și distrugerea sistematică a cultelor religioase și a bisericilor.

Autorul îl menționează pe Habermas care susținea că „ceea ce ar fi trebuit să fie marca identitară pozitivă a modernității, rațiunea, devine defectul ei cel mai evident...” Asta dacă ne referim la proiectul totalitarist, fie el de dreapta sau de stânga care, în domeniul social, a eșuat. Rațiunea, libertatea, egalitatea și fraternitatea - concepte fundamentale ale modernității, se vor transforma, odată cu revoluția franceză și, mai apoi cu instaurarea comunismului în Estul Europei, în contrariul lor, autodevorându-se într-o

caricatură a vieții sociale golită de cele mai elementare principii și norme de conviețuire umană.

Aceste aserțiuni nu eludează în construcția ideilor afirmate, în cartea de care ne ocupăm, avantajele modernității, progresele înregistrate de omenire în materie de știință, cuceririle geografice, cultivarea pământului, de folosirea resurselor naturale și începutul industrializării - cuceriri care au devansat, începând cu veacul al XIX-lea, secole anterioare de istorie a civilizației omenirii. Din lectura cărții desprindem însă, la acest capitol, neconcordanța dintre diferitele reforme, instituții ale statului, dintre diferitele mutații și transformări, atâtea contradicții ce constituie la un moment dat apanajul modernității. Toate acestea vor servi de minune teoriilor socialisto-comuniste de mai târziu, în marșul lor grăbit spre cucerirea puterii statale, clamând sus și tare necesitatea îmbunătățirii vieții sociale.

Teoreticienii modernității nu vor ezita să se raporteze la valorile creștinismului genuin, la Iisus Hristos chiar, văzut ca un lider care dorește să instaureze o dreptate socială - dimensiunea religioasă fiind trecută sub tăcere - la atâtea texte neo și vetero-testamentare servite discipolilor lor ca pe niște argumente solide ale necesității afirmării justiției sociale pentru care ei militau. Ca fin teolog, Radu Preda nu putea să nu remarce faptul că modernității căutau punct de sprijin argumentativ tocmai în tabăra creștină, pe care, de altfel, o combăteau cu toate mijloacele unei propagande care va lua, odată cu apariția comunismului ideologic a lui Marx și Engels, forme dintre cele mai lipsite de orice scrupul de ordin moral. Se escamotează voit faptul că vechii creștini doreau să-și pună bunurile în comun pentru a le consuma tot în comun, pentru a le împărți între ei, fără a viza vreun profit material, fără a dobândi ceea ce în limbajul marxist economist se va numi plusvaloare... În contextul istoriei culturii universale, au existat mari personalități care au pledat pentru limitarea proprietății private. Platon în a sa *Republica*, promovând ideea interzicerii acesteia în cazul conducătorilor care, în urma îmbogățirii, ar putea lua decizii eronate, având urmări nefaste pentru societate - o idee care își probează actualitatea și în zilele noastre. Thomas Morus, Augustin, Thomaso Campanella, unii dintre părinții bisericii apusene și răsăritene, alți gânditori citați și comentați copios de autor erau preocupați de problema justiției sociale, a fericirii omului pe pământ, pe care o vedeau în afara acumulării materiale, ținând în orice caz în pri-

Radu Preda (n. 1972, Galați), teolog, lector la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj Napoca.

A făcut studii la Facultatea de Teologie Ortodoxă din București (1991-1995), urmând apoi studii doctorale la Heidelberg, Paris și Roma. Titlul științific de doctor în teologie l-a obținut la Facultatea de Teologie Ortodoxă din cadrul Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca.

mul rând de domeniul spiritual. Dar tocmai acest domeniu al spiritului va fi combătut cu vehemență nemaîntâlnită până la ei, de către adeptii lui Marx și apoi ai lui Lenin și Stalin.

Ajungând la Marx și la publicarea în anul revoluționar 1848, de către acesta împreună cu Engels a „Manifestului Partidului Comunist”, fără a se lăsa acaparată de amănunte, autorul eseurilor de care ne ocupăm marchează insistența conjugată cu ferma convingere a gânditorului german că viața umană este guvernată de factorul economic, acesta fiind dintotdeauna cauza tuturor relelor societății, singura cauză a vicisitudinilor istoriei omenirii. Răul suprem fiind proprietatea privată asupra bunurilor materiale - acestea vor trebui să treacă în mâna proletariatului - sublinierea lui Radu Preda este aceea că, în practică, statele comuniste le-au trecut în proprietatea statului, care ar fi trebuit, de fapt, să joace un rol de arbitru garant al dreptății sociale. Trecând de la teorie la faptă, Marx proclamă, odată cu binecunoscutul său manifest, ideea revoluției proletare, a răsturnării ordinii sociale prin mijloace de orice tip, neocolind pe cele mai violente dintre ele. Se legitimează, în felul acesta, crima ca mijloc de preluare a puterii în stat: „Proletariatul, pătura cea mai de jos a

societății actuale, nu se poate ridica și elibera, fără să arunce în aer întreaga suprastructură a păturilor care alcătuiesc societatea oficială” - Marx, citat de Radu Preda.

Propagând violența și principiul luptei de clasă, desființarea pluralismului politic - a dialogului social - Marx și Engels se vor îndepărta de mișcarea socialistă ce începuse a se dezvolta odată cu industrializarea la sfârșit de secol al XIX-lea, devenind anacronici deja de la acea dată. Socialiști proeminenți precum Jean Jaures se vor afirma ca adepți ai reformelor sociale în cadrul aceluiași stat - pentru dialogul social cu reprezentanții altor curente de gândire - fără a încerca să răstoarne prin revoluție ordinea stabilită prin legi și prin constituția fiecărui stat în parte.

Desprindem din eseurile care alcătuiesc capitolele cărții lui Radu Preda, între altele, ideea că folosirea crimei pentru cucerirea și menținerea puterii în stat de către comuniști, este „firul roșu” conducător care trece prin întreaga perioadă scursă de la apariția *Manifestului Partidului Comunist* în anul 1848 și până în zilele noastre când, în unele țări - între care China - mai sunt la putere regimuri comuniste. Cu atât mai imperios necesară ne apare ideea înțelegerii și dezbaterii în societatea civilă, în școli și universități „sine ira et studio” a fenomenului comunist apărut la un moment dat pe scena istoriei lumii acesteia. Scenă pe care, după cum vedem cu toții, regimurile totalitariste de stânga nu doresc să o părăsească.

Deși această carte se restrânge la un număr relativ mic de pagini (366) - cuprinsul său este vast prin numărul și întinderea epocilor pe care le abordează, le analizează, prin multitudinea faptelor descrise, urmărind ideea comunistă de la origini și până în prezent - autorul făcându-se adesea ecoul propriei noastre memorii și ceea ce e mai important, al propriei noastre conștiințe.

Rememorarea unor fapte istorice este, desigur, necesară în expunerea de motive - ele formează osătura dezbaterii de idei de care aminteam mai sus. Cum poți să treci cu vederea momentul revoluționar care l-a adus la putere pe Lenin? Ce om de conștiință poate ignora faptul că revoluția bolșevică nu ar fi fost cu puțință fără sprijinul masiv al împăratului Wilhelm al II-lea al Germaniei care, prin interpuși rămași în parte anonimi ai istoriei, dar și prin diplomații săi acreditați la Moscova și în alte țări europene, i-au facilitat lui Lenin călătoria cu trenul din Elveția prin Germania și apoi prin peninsula Scandinavă până la Petrograd. Acolo urma el

să-și folosească talentele propagandistice și să-mobilizeze pe bolșevici spre a face revoluție. Dar Lenin nu avea nicio împuternicire din partea proletariatului rusesc, cu atât mai puțin din partea țăranilor proprietari de pământ. Și atunci cum să faci o revoluție...? Făcând propagandă antițaristă și împotriva guvernului provizoriu al lui Kerenski, nu numai cu talent oratoric, ci și cu sume enorme de bani date în mai multe rânduri unor persoane influente, săptămânalul german *Der Spiegel* menționează în numărul său din 10 decembrie 2007 suma de 50.000 de mărci în aur, plătită în septembrie 1914 de către ministerul de Externe German, urmată de alte două milioane plătite la izbucnirea revoltei.

Țarul, care abandonase tronul înaintea sosirii lui Lenin la Petrograd, va fi în fapt înlocuit de acesta, după ce confiscase prin teroare toată puterea atribuită inițial sovietelor. Și tot prin teroare avea să impună dictatura partidului unic și, în cele din urmă, a sa personală. Lecturând paginile cărții ne dăm seama cât de inconsistentă și plină de demagogie a fost teoria revoluționară a egalitarismului - a libertății și fraternității - a puterii proletariatului împotriva căruia Lenin și bolșevicii săi au tras în mai multe rânduri fără nici o ezitare. De altfel - după modelul Revoluției din Franța de la 1789 - același Lenin avea să înființeze tribunalele populare menite să le înlocuiască pe cele burgheze. Desigur că șirul faptelor abominabile, prezentate adesea într-o formă literară de autorul eseist, nu poate încăpea în comentariul nostru. De aceea îl invităm pe cititor să le descopere singur, punându-și întrebări și dându-și răspunsuri având textul în față.

Din capitolul intitulat „Victimele: Crima ca metodă politică” la care am făcut referire scriind despre Lenin, nu poate lipsi figura sinistră a dictatorului cu nume de oțel și inima de piatră: I. V. Stalin. Dintre crimele menționate de autor pentru a argumenta ideea violenței extreme la care au recurs liderii comuniști pentru a ajunge la putere și a și-o păstra, vom menționa doar una dintre cele cu care „Tătuțul” a atras atenția asupra lui Lenin. Este vorba de lovitură dată de acesta la Banca Națională din Tiflis - capitala Georgiei sale natale - lovitură de maestru în urma căreia a reușit să sustragă și apoi să fugă cu suma de un sfert de milion de ruble pe care a vărsat-o în contul partidului comunist. Pentru ca lovitură să reușească, a fost nevoie ca viitorul dictator să împuște, fără nici o ezitare, nu mai puțin de 40 de oameni. Culoarea tot mai roșie a steagului partidului se îmbogățea de semnificații și simboluri...

Drumul pe care pășește Stalin este și el

roșu, ca și revoluția, ca și armata. Toate sunt roșii din cauza sângelui vărsat de toți cei care în mod real sau aparent numai, stăteau în calea consolidării și menținerii puterii dictatorului. Radu Preda amintește de epurările la care acesta a recurs, eliminând fără milă foști colegi de acțiune, adevărate simboluri ale comunismului sovietic: Bucharin, Kamenev, Synoviev și, mai târziu, Trozki. Toate aceste epurări, în loc să-l demaște pe criminal, îi vor contura o aură de protector al cuceririlor revoluționare ale poporului sovietic. Garantul unei fericiri viitoare la care nu se poate ajunge fără lichidarea celor care stau în calea acestei fericiri generale, mai ales acei indivizi catalogați drept dușmani ai poporului. De aici și pseudonimul de „Tătuțul” Stalin, „părintele” grijuliu care se gândește zi și noapte și se obosește pentru ocrotirea „copiilor” lui, cărora vrea să le asigure un viitor luminos - de aur dacă se poate... Câtă „omenie” revărsată cu atâta „generozitate” asupra poporului celei mai întinse țări a lumii acesteia.

Presupun că fiecare dintre noi are o explicație, unii chiar o interpretare proprie, vizavi de căderea comunismului. În acest caz, lectura cărții lui Radu Preda devine cu atât mai interesantă cu cât avem ocazia să aflăm opiniile în materie ale unui autor binecunoscut în țara noastră pentru asumarea și propagarea la nivel academic a unor idei de mare actualitate socială.

O primă explicație oferită de autor eșecului sistemelor totalitare comuniste o constituie „excesul de propagandă”, înțelegându-se prin aceasta nenumărate promisiuni ale unei bunăstări mereu amânate, devenită la un moment dat o „fata morgana” a rătăciților prin deșertul comunist care a înlocuit în fapt „paradisul” promis odată cu îndepărtarea prin forță a claselor exploatoare. Mereu se vorbea de victoria socialismului și comunismului în lume, „victorie” pe care, treptat, poporul o resimțea pe pielea lui ca pe o veritabilă și dureroasă înfrângere.

O altă cauză a prăbușirii comunismului, decelată de Radu Preda este dispariția dușmanului din afară al „societății multilateral dezvoltate”, dușman pe seama căruia erau puse toate insuccesele din interiorul țărilor comuniste. Cum nu poți obroc lumina, tot așa nu poți escamota la infinit incapacitatea diriguitorilor sistemului de a face față cu succes și de a găsi soluții viabile, marilor provocări ale contemporaneității, fie ele de ordin economic, material, spiritual, cultural etc...

La toate acestea se adaugă ignorarea de către regimul comunist aflat la putere a individului, a cetățeanului - om care avea nevoi

materiale și spirituale la cote din ce în ce mai înalte odată cu trecerea timpului și trecerea la o epocă a informațiilor imposibil de îngrădit la infinit. Te întrebi ce a mai rămas din celebra aserțiune marxist-leninistă care susținea sus și tare că „Omul este cel mai prețios capital”? Doar o lozincă din care vântul istoriei a șters fără milă chiar subiectul mult lăudat. Acest om era pe de o parte lăsat în voia sorții și desconsiderat - pe de altă parte supravegheat, amenințat și tot mai lipsit de libertatea opiniei, călătoriei, etc. Ne amintim în acest context o definiție majoră a libertății - dată de Roza Luxemburg la început de secol XX: „Die Freiheit ist immer die Freiheit des anders denkender” – „Adevărata libertate este cea acordată aceluia care gândește altfel...” După cum bine se știe, comuniștii nu au ținut niciodată cont de această maximă înțeleaptă și de bun simț, drept pentru care cea care a avut curajul s-o exprime a fost asasinată.

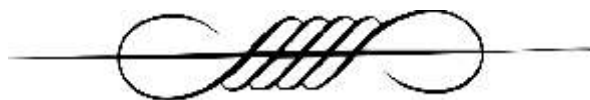
Ideea cuprinzătoare pe care o îmbrățișează autorul acestor minunate eseuri adunate într-o carte este că eșecul comunismului, ca expresie a modernității, ține de incapacitatea sistemului de a se reforma, de a se pune de acord cu schimbările permanente survenite în lume. Citez din Radu Preda: „Încremenit în propria lui imagine despre ceea ce părea să fie succesul, modelul social comunist își atinsese gradul maxim de dezvoltare: comunismul avea trecut, însă nu și perspectivă...”

Cartea lui Radu Preda este înțesată de idei foarte bogate în conținut, dezvoltate într-o formă plăcut lizibilă, care reconfortează cititorul în dorința lui de a cunoaște mai bine trecutul apropiat al unei istorii a ideilor și faptelor care, în mare măsură, i-au implicat și pe compatrioții noștri români. Din lectura diferitelor rapoarte și documente elaborate la nivelul instituțiilor europene, autorul constată „lipsa unui consens etico-politic asupra necesității și a modului de condamnare a gravelor încălcări ale drepturilor omului pe întreaga durată a regimului comunist”. Dacă există o serie de condamnări ale unor crime săvârșite de către regimurile comuniste totalitare - lipsește din păcate „o condamnare clară și fermă a ideologiei comuniste”. La sfâr-

șitul cărții, cititorul poate găsi la capitolul „Anexe” diferitele documente elaborate de către APCE (Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei) vizând regimurile totalitare din răsăritul Europei. Cea mai importantă și mai interesantă mi s-a părut a fi Anexa 5, care cuprinde „Declarația de la Praga, privind Conștiința Morală Europeană și Comunismul” - declarație ce a fost consemnată la Praga la data de 3 Iunie 2008, la Senatul Parlamentului Republicii Cehe. Cititorul interesat poate afla detalii dintre cele mai importante în privința abordării serioase a tematicii totalitariste comuniste. Din această abordare rezultă importante concluzii pentru viitorul continentului nostru și al lumii întregi.

Din multe detalii pe care ni le oferă autorul atunci când se referă la condamnarea totalitarismului de stânga, am reținut observația foarte importantă legată de percepția unilaterală a vinovăției totalitariste, care s-ar situa cu precădere de partea dreaptă a spectrului politic. Se condamnă prin intermediul mass-media adesea extrema dreaptă și se trec cu vederea gravele erori ale extremei stângi, încă aureolate de scopurile nobile ale justiției sociale pe care le proclama.

Invitând cititorul la o lectură atentă a cărții lui Radu Preda, *Comunismul – O modernitate eșuată*, îmi exprim părerea că tematica extrem de vastă și de importantă pentru generațiile mai vechi și mai noi ale societății românești merită o dezbatere la nivel național pentru a vedea și analiza - cu acribia și onestitatea necesară - istoria politică a secolului al XX-lea, care a influențat și influențează încă destinul a milioane de oameni. Este pe cât de european, pe atât de uman să încercăm să răspundem măcar la doua dintre întrebările autorului puse unor studenți ai Universității A. I. Cuza din Iași, cu ocazia unei conferințe, abordând fenomenul totalitar din perspectiva oferită de apariția cărții pe care am încercat s-o comentăm aici: „Suntem oare numai spectatori ai istoriei? Sau suntem niște agenți activi ai istoriei..? Ce dorim să fim...?” De felul cum vom ști să răspundem la aceste întrebări cruciale va depinde viitorul copiilor noștri și al întregii noastre societăți, pe care o dorim cu toții a fi mai bună și mai dreaptă.

Ultimii supraviețuitori ai gulagului românesc

Cristina PUȘCAȘ

Câțiva dintre supraviețuitorii temnițelor comuniste din România s-au reunit la începutul acestui an pentru a-și comemora colegii de detenție care au murit și suferit pentru idealurile și credința lor. Printre cei care au depus o coroană la troița ridicată în scuarul din fața Școlii cu clasele I-VIII „Oltea Doamna” din Oradea l-am remarcat și pe Lucian Silaghi, cel mai tânăr dintre cei 300 de membri ai Asociației Foștilor Deținuți Politici Filiala Bihor. Din cei 300 de membri ai Asociației Foștilor Deținuți Politici Filiala Bihor, doar 20 au participat la slujba de pomenire a martirilor perioadei comuniste, oficiată la Biserica Ortodoxă „Sfânta Treime” Oradea.

Potrivit informațiilor oferite de către președintele AFDP Bihor, Constantin Nistorică, aproximativ 2.000 de bihoreni au luat calea închisorilor și coloniilor de muncă instituite de către noul regim democrat-popular instaurat în România după Al Doilea Război Mondial. La umbra faimosului articol 209 din Codul Penal al acelor vremuri, au fost condamnați sute de deținuți la câte 25 de ani muncă silnică. Însă, majoritatea dintre ei au fost privați de libertate în baza unor măsuri administrative. În ceea ce privește fostele elemente ostile principiilor socialiste, acestea proveneau din toate categoriile sociale: de la elevi, studenți, cadre militare, preoți la agricultori.

Orice pretext era bun pentru a arunca în temniță o persoană care nu răspundea pozitiv mesajelor de propagandă. Ascultarea unor emisiuni de radio, citirea unor cărți interzise, răspândirea de cărți religioase, întâlnirile cu prietenii, oficierea unor slujbe religioase, dar și ajutorarea fugarilor din munți sau atacarea unui convoi de securiști care transportau deținuți politici sunt câteva dintre capetele de acuzare care au stat la baza condamnării foștilor deținuți politici bihoreni.

Opozanții bihoreni ai regimului comunist au cunoscut reeducarea de la Pitești, dar și cumplitele închisori de la Aiud, Gherla, Sighet și, nu în ultimul rând, Oradea. „Penitenciarul Oradea avea celule groaznice. Pe jos era doar ciment. O celulă avea 3 pe 3 și era pentru două - trei persoane. Nu erau paturi, numai o rogojină răpciugoasă. Nu era nicio sursă de căldură. Primeam doar terci, o mămligă subțire”, ne-a declarat Elena Suciuc, care a

petrecut un an prin Penitenciarul Oradea, Jilava și Mislea doar pentru vina că ar fi avut printre cunoștințe membrii unei organizații subversive.

Universul concentraționar românesc s-a „remarcat” prin cele mai cumplite metode aplicate deținuților. Fiecare închisoare avea o „neagră” unde deținuții care nu se supuneau rigorilor din interior erau închiși zile în șir, fără mâncare, lumină, în această celulă nu exista pat, iar în interior era în permanență apă. Existau dulapuri care, din exterior spre interior, aveau bătute cuie, iar deținuții recalcitranti erau închiși în aceste morminte de lemn. Imaginația torționarilor nu avea limite, pentru a-i determina să semneze mărturiile confecționate de către securiști, deținuților li se prindeau între degetele de la mâna stângă creioane, după care li se aplicau o mânășă care le strângea falangele până la strivire. La cei 17 ani pe care îi avea, Ioan Lascu își amintește de celebra torționară de la Penitenciarul Timișoara, lt. maj. Nedici Vidosava. „Era o femeie frumoasă, însă am auzit că avea metode cumplite de torturare a bărbaților. Printre metodele favorite era bătaia la testicule”, ne-a povestit Ioan Lascu.

Ororile prin care au trecut foștii deținuți politici bihoreni nu se opresc aici. După eliberare au fost urmăriți până în 1989, nu au mai putut profesa în domeniul în care s-au pregătit, fiind mereu hărțuiți pentru a deveni informatori.

Mulți dintre ei au decedat în închisori, pentru ei foștii lor colegi de carceră au ținut un moment de reculegere. În prezența preotului Aurel Pușcaș, parohul Bisericii Ortodoxe „Sfânta Treime”, s-a oficiat un Te Deum, după care cei prezenți la manifestare au depus o coroană la troița ridicată în scuarul din fața Școlii cu clasele I-VIII „Oltea Doamna” din Oradea.

Despre Creștinismul arab, între tradiție și teritorialitate (I)

Drd. Stelian GOMBOȘ

Încercarea de a vorbi despre creștinii din Orientul Mijlociu, sau mai bine zis despre arabii creștini încadrați în lumea musulmană începând cu secolul al VII-lea, poate părea un lucru îndepărtat de spațiul geografic tradițional creștin. Ce au însemnat arabii în istoria umanității, se cunoaște foarte bine, au realizat lucruri remarcabile în domenii dintre cele mai diverse, plecând de la descoperirile arheologice și continuând cu înfăptuiri deosebite în matematică, medicină, filosofie, literatură, arte etc. Din păcate creștinii din Occident sau chiar cei din Europa de Est și Rusia uită uneori că religia creștină s-a născut în Orient, iar când vorbesc despre Orientul Apropiat sau cel Mijlociu se gândesc aproape în exclusivitate la arabii musulmani. De asemenea, impresiile despre acest spațiu sunt adesea deformate de mass-media, de o literatură românească, de o informație lipsită de obiectivitate, ori de o impresie superficială, ce poate proveni dintr-o scurtă călătorie turistică sau de afaceri. De aceea este necesar un studiu mai amănunțit al tradiției arabe creștine, ce se întinde din Orientul Apropiat până în Spania; din punct de vedere cultural ea se intersectează cu tradițiile siriacă, latină ori armeană, distingând și filoane maronite, caldeie sau asiriene.

Din punct de vedere dogmatic, tradiția arabă creștină se împarte în trei confesiuni:

- cea *melkită*, atașată hotărârilor de la Calcedon din anul 451 și învățaturii cu privire la unicul ipostas al lui Iisus Hristos cu cele două firi. În cultura arabă credincioșii melkiți mai poartă și numele de Rum, adică romani, în calitate de moștenitori ai creștinilor bizantini „romani”.

- *iacobiti*, care vorbesc despre un singur ipostas cu o singura fire a lui Iisus Hristos; siriicii, coptii și armenii, care sunt de acord cu ei, și se consideră „*monofiziți*”.

- *nestorienii*, care susțin existența lui Iisus Hristos a două ipostase și două firi, doctrina este îmbrățișată de asirieni.

În forma ei eclesială, tradiția arabă își găsește cea mai bună expresie în Biserica coptă din Egipt, cea mai mare dintre Bisericile vechi-ori-

entale ca număr de credincioși și ca influență. Biserica asiro-caldeeană își are centrul în Irak, Bisericile siriacă și melkită sunt concentrate în Siria, iar cea maronită în Liban.

Cruce coptă

Originalitatea tradiției arabe creștine este cu atât mai evidentă cu cât ea este anterioară Islamului. Prima scriere arabă provine din siriacă și ar fi opera mediului creștin, deoarece cele mai vechi vestigii au fost descoperite în preajma unor biserici ca cea de la Zabd, la sud-est de Alep, unde există inscripții trilingve, în limbile greacă, arabă și siriacă. Prin învățământul practicat pe lângă Biserică, scrierea va ajunge până în Bahrein sau în regiunile de coastă ale Golfului Persic, unde erau instalate comunități de creștini. Astfel obiecția venită din partea arabilor musulmani, în sensul că arabii creștini nu ar fi indigeni, adică arabi, nu are nici un fundament istoric. Această remarcă se poate sprijini parțial pe refuzul „arabicitații” câtorva grupe de creștini, cărora le place uneori să accentueze apartenența lor etnică mai veche, identificând religia cu etnia. Fiecare dintre contestatari uită că acești creștini erau arabi înainte de secolul al VII-lea, când a început epoca islamică. Examinând bine arabicitatea și islamitatea, putem releva o diferență apreciazabilă: cea mai mare parte a musulmanilor nu sunt arabi, aceștia reprezentând practic numai 17% din totalul lor. Cele mai mari state musulmane nu sunt cele arabe ci: Indonezia, Pakistanul, Bangladeshul și India. În sfârșit, marele număr de creștini arabi, moștenitori în secolul al IV-lea ai

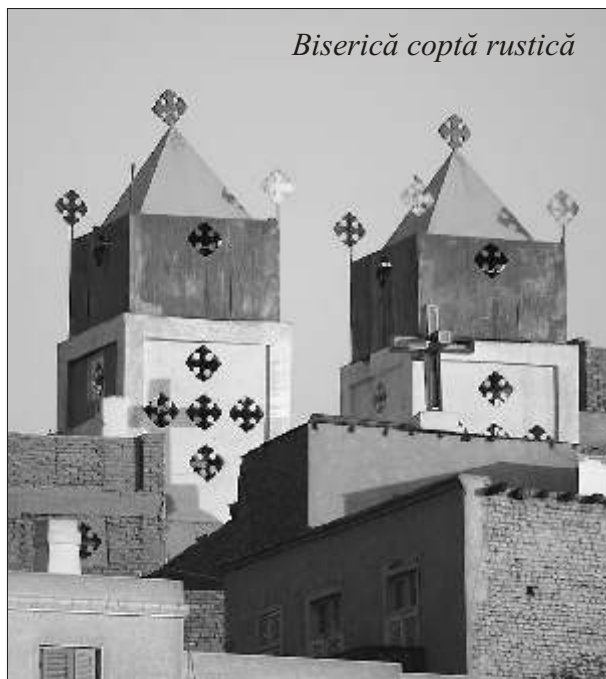
prozeliților arabi de care vorbește Faptele Apostolilor, demonstrează că nu putem identifica religia cu națiunea. De altfel, arabicitatea nu poate indica o rasă sau o religie, ci o cultură, o istorie și un destin comun.

În secolul al IX-lea întâlnim foarte multe lucrări ale comunităților arabe creștine, care își exprimă acordul lor asupra dogmei și dezacordul asupra termenilor filosofici, folosiți în exprimarea ei. De exemplu, un scriitor siriac din secolul al XI-lea, Aii ben Arfadi, care locuia nu departe de Alep, ilustrează raportul dintre creștini prin următoarea imagine: „trei persoane escaladează un munte, fiecare dorind să ajungă în vârf, acest vârf este Iisus Hristos, spre care tindem cu toții. În pofida diferențelor, noi suntem cu toții de acord asupra lui Iisus Hristos“. O încurajare a acestei apropieri a fost și folosirea unei singure limbi - araba, de către toate comunitățile creștine din această zonă. De altfel, disputele dintre creștini, pentru motivele politice, culturale sau filosofice, într-un cuvânt, între culturile acestor comunități, au permis diviziunile din secolul al V-lea. Fiecare comunitate avea limba sa: greaca, siriaca, copta, armeană, împreună cu cultura corespunzătoare. Astfel, în disputele hristologice calcedoniene și postcalcedoniene pentru exprimarea credinței unice în Iisus Hristos s-a resimțit dificultatea de înțelegere a termenilor teologici, diferiți în fiecare comunitate.

Odată cu expansiunea musulmană, limba arabă va câștiga întregul Orient-Apropiat, ceea ce-i va determina treptat pe creștini să-și abandoneze limba, scrierea, și să vorbească araba, folosită și la Sfânta Liturghie. Astfel, fără a se converti la Islam, creștinii s-au arabizat în Egipt, Mesopotamia și întregul Orient-Apropiat. De aceea, limba arabă a devenit, practic, un mijloc de comunicare pentru întreaga regiune între creștinii care au înțeles că nu trebuie să rămână izolați. Cultura și limba arabă au fost factori de unitate a creștinilor din zonă.

Nu trebuie uitată nici legătura istorică a arabilor creștini cu lumea bizantină din care provin în chip parțial, ori implicarea lor începând din secolul al XIX-lea în problema Orientului și jocul marilor puteri în regiune (Franța, Marea Britanie, Rusia, Statele Unite ale Americii). Toate acestea au făcut ca diversitatea problemelor unor comunități arabe creștine să evidențieze relația dintre teritoriu și identitate, despre care voi încerca să vorbesc în acest material.

Am văzut că în momentul cuceririi musulmane creștinii din această parte a lumii erau deja divizați, între ortodocși rămași fideli Impe-

riului Bizantin și melkiți, nestorienii sau monofiziții din regiunile periferice ale Imperiului și de dincolo de el, din Armenia, Egipt ori Siria. Aceste segmentări și fracționări confesionale stabilite în urma unor divergențe de ordin hristologic, generau noi diviziuni profunde de genul celor de ordin politic sau cultural, între diferitele populații semitice. În cadrul Imperiului Otoman, minoritățile arabo-creștine erau sub autoritatea Patriarhului de la Constantinopol, secondat de Patriarhul Alexandriei pentru Africa, și de cei ai Antiohiei și Ierusalimului pentru Orientul Apropiat. Caracteristica acestor ortodocși arabi era faptul că ei aveau episcopi greci, iar preoții și diaconii erau arabi. Creștinii monofiziți erau conduși pentru Egiptul copt, de către Patriarhul copt de la Alexandria, iar pentru restul Imperiului de către Patriarhul armean a cărui autoritate se întindea și asupra siriacilor-iacobiți, ca și asupra nestorienilor de la frontiera turco-persană, vorbitori ai limbii arameene.

Maroniții proveneau dintr-o erezie ieșită din monofizism, numită monotelism, care accepta în persoana lui Iisus Hristos o singură voință, cea dumnezeiască. Ei erau situați din punct de vedere geografic, în regiunea Libanului de astăzi și se vor alătura Romei în perioada cruciadelor. Creștinii arabi ori arabizați traiau îndeosebi în valea Nilului sau în zonele fertile ale Palestinei, Siriei și Mesopotamiei. În cazul ortodocșilor, ei erau în marea majoritate urbanizați, iar alții precum maroniții locuiau în zonele muntoase, începând cu secolul al XVII-lea, fiecare din aceste Biserici a cunoscut un proces de uniatizare, adică de atașament al clerului și credincioșilor față de Roma. Expansiunea ro-

mană a reprezentat un semn al sosirii marilor puteri în zonă, în lupta lor pentru recucerirea și dezmembrarea Imperiului Otoman. Folosirea factorilor religioși urma o schemă simplă: Franța îi proteja pe catolici (maroniți și uniți, de toate tendințele), Rusia pe ortodocși, privilegiind în mod sistematic elementul arab și determinându-l să se opună ierarhiei grecești, observând în acest gen de pan-ortodoxie un complement la politica sa în Balcani, cu perspectiva deschiderii la Marea Mediterană. Tot Rusia a depus eforturi deosebite și pentru apropierea Bisericii copte din Etiopia și posibilitatea instalării la Marea Roșie, ceea ce i-ar fi permis accesul la Africa.

În secolul al XIX-lea, alte puteri pătrund în Orientul Apropiat prin intermediul religiei. Austria apare ca protectoare a greco-catolicilor, iar Marea Britanic și Statele Unite ale Americii își vor întinde misiunile protestante peste tot. La sfârșitul secolului vom asista în Mesopotamia la o veritabilă cursă de „misiuni” printre populațiile creștine locale, acțiune accelerată și de descoperirea unor însemnate zăcăminte de petrol.

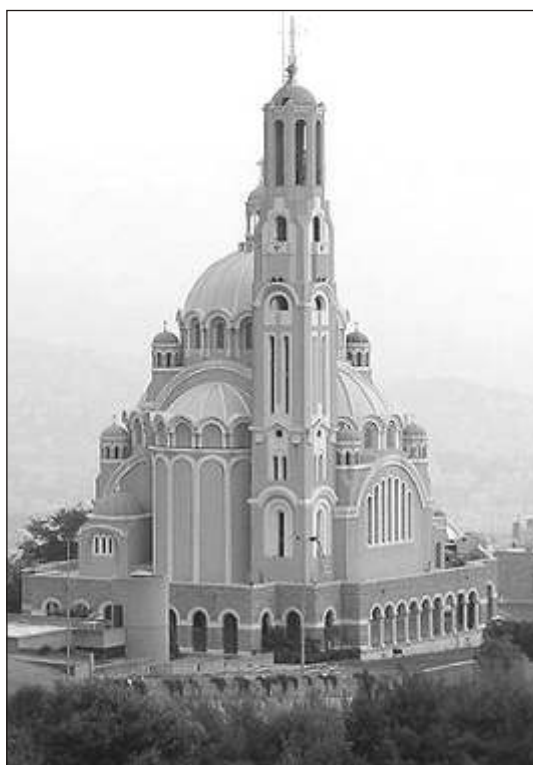
Înainte de a trece la prezentarea modului de funcționare identitară a acestor creștini arabi în perioada declinului Imperiului Otoman, ca și a creșterii sentimentului național arab, credem că este util să ne oprim puțin asupra aspectului sociologic al acestor comunități. Supuse statului juridic rezervat non-musulmanilor de către musulmani, aceste comunități creștine formează așa-numitele micro-societăți închise, adesea delimitate teritorial în zone muntoase de refugiu,

ceea ce permitea dezvoltarea unui sentiment identitar deosebit de puternic, întărit și de ostilitatea ambiantă. Unele dintre ele se aflau în zone care făceau obiectul unor intense rivalități între puterile europene: rivalitatea dintre Franța și Anglia din Egipt, în regiunea siro-palestiniană și Mesopotamia, germano-engleză și ruso-engleză în Mesopotamia.

În aceste condiții, minoritățile creștine, ca și cele musulmane (druizi, alaouți, șiiți etc) din Orientul Apropiat devin un punct de sprijin pentru diferitele puteri în rivalitățile dintre ele. În schimb, această instrumentalizare se va traduce printr-o consolidare a identității acestor comunități-națiuni și prin adoptarea pentru unele dintre ele a unui model politic european de genul Stat-Națiune. În general, aceste tentative vor fi destinate eșecului. Ortodocșii arabi nu au manifestat niciodată veleități naționaliste. Populațiile urbanizate cu o situație materială bună din vremea lui Petru cel Mare, influențate de propaganda rusă, anti-grecescă, trăiau într-o relativ bună înțelegere cu otomanii. La începutul secolului al XX-lea, ei aleg mai degrabă cauza arabă decât particularismul ortodox și militează de partea naționaliștilor arabi împotriva otomanilor, a francezilor sau a englezilor. Astfel, unul dintre fondatorii partidului Baas a fost un ortodox, Michel Aflak. Răspândirea ortodocșilor arabi în orașele Siriei otomane (Liban, Siria, Palestina, Iordania) excludea orice posibilitate de teritorializare a identității lor, care se va îndrepta în aceste condiții către formele unui militantism arab, mai mult sau mai puțin laic.

Unii ortodocși precum melkiții, foarte marcați de influența franceză și cea austriacă, se vor atașa Romei în secolul al XVIII-lea, pentru a se desprinde de episcopatul grecesc. Aceștia vor juca un rol foarte important în procesul de reînnoire al culturii arabe și al renașterii sentimentului național arab. Din perioada napoleoniană, acești uniți arabi vor participa la dezvoltarea Egiptului și a Siriei. Orientarea lor pro-occidentală va declanșa, însă, o atitudine reținută față de ei din partea turcilor. Același fenomen s-a petrecut și cu monofiziții arabi, numiți iacobiți, dintre care o parte sunt atașați Romei, fiind răspândiți în Siria Otomană. Aceștia au cunoscut în vremea primului război mondial un început de genocid cu caracter religios. Astfel, risipirea diferitelor minorități creștine în Orientul Apropiat le-a diminuat posibilitățile reale de teritorializare a propriei lor identități comunitare, conducându-le spre un naționalism arab radical.

(Continuare în numărul următor)

Basilică melkită la Harissa, Liban

CUNUNA DE AUR A ROMÂNIEI

Plăiuț, Ucraina

În satul românesc de munte, Grigore Vieru rămâne în frunte

Florentin NĂSUI

La una din edițiile Festivalului „Mărtisorul” de la Biserica Albă, am remarcat grupul artistic al elevilor din Plăiuț, care au recitat și cântat într-o română perfectă, deși satul românesc se află izolat, la vreo 20 de kilometri de Tisa, râul de frontieră care, după 1945, a despărțit copiii de părinți sau frații de frați.

Abia la prima ediție a Zilei Satului, în octombrie anul trecut, am descins în satul românesc ce aparține de comuna Apșița, localitate populată în întregime de ucraineni. A doua oară, am fost în satul cu 7 ulițe.

De la Slatina până la Plăiuț sunt 30 de kilometri pe o șosea bună, pe care circulația s-a desfășurat normal, deși am prins pe 14 ianuarie o zi autentică de iarnă, cu polei și omăt proaspăt de 30 de centimetri, cu un peisaj mirific, desprins din basmele copilăriei. Pe drum, mi-am amintit de legenda satului, povestită de prof. Nuțu Dan, directorul Școlii românești de gradul 1-3.

Prin secolul XV, 7 frați români din Apșa de Mijloc au primit moștenire un teritoriu întins pe 7 văi. Doi dintre ei și-au luat neveste din localitatea Iapa, azi cartier al Sighetului, situată la o zi lumină cu calul.

Azi, toți cei 800 de locuitori ce trăiesc în 210 case faine sunt români. Inclusiv o parte dintre locuitorii Apșiței sunt la origine români, chiar dacă ei nu știu o boabă românește.

Pe cele 7 văi sunt tot atâtea ulițe, fiecare în lungime de 4 kilometri, adică satul se întinde pe o suprafață la fel de mare ca a municipiului Sighetu Marmației, așezare pe care mulți români de aici nu au vizitat-o, întrucât nu au pașaport! Acesta costă 100 de dolari, plus tot atâta viza și drumul la Cernăuți. Profesorii de limba și literatura română s-au lamentat că din această cauză, ei nu au vizitat niciodată România!

Împreună cu poetul Vasile Muste, directorul Casei de Cultură Sighetu Marmației și dr. Ion Botoș, președintele Uniunii Regionale „Dacia” a Românilor din Transcarpatia, principalul organizator al primei ediții a Festivalului literar „Grigore Vieru” am intrat în sala profesorală a Școlii din Plăiuț. Cadrele didactice, toate, s-au ridicat în picioare, salutându-ne. Directorul Nuțu Dan a făcut oficiile de gazdă. Ion Botoș, redactor șef al publicației „Apșa”, dar și colaborator al Radio Sighet, a pus pe bandă un interviu radiofonic cu Grigore Vieru realizat de Dorel Todea. Vasile Muste a donat 30 de volume de poezie din creația sa și a prezentat ultima

carte a lui Grigore Vieru, pe care marele poet și academician român i-a dat un autograf cu dedicație la Sighet, cu două luni înainte de tragica sa dispariție. Atât cadrelor didactice, cât și elevilor, mai târziu, Vasile Muste le-a relatat despre vizita în Maramureșul istoric și convorbirile cu Grigore Vieru.

Semnatarul acestor rânduri le-a vorbit plăiușenilor despre *Grădina Maramureșului*, iar Ion Botoș i-a informat pe dascăli că la vară, câțiva copii din Plăiuș vor fi trimiși în tabără pe litoralul românesc și a donat cărți din partea Consulatului General al României la Cernăuți și a Bibliotecii Județene „Petru Dulfu” din Baia Mare.

În cadru festiv, tot președintele Botoș a înmănat din partea Consulatului Diplome de excelență directorului Școlii și directorul Casei de Cultură din Plăiuș, co-organizatori ai manifestărilor. Domnia sa a înmănat și diplome și cadouri din partea „Uniunii Dacia” celor 70 de copii din clasele I-XI angrenați în această manifestare de suflet, la care cu emoție și talent elevii au recitat zeci de poezii și au interpretat numeroase cântece scrise de „regele poeziei pentru copiii români născuți dincolo de hotarele țării”, Grigore Vieru, poet studiat în școlile românești din Transcarpatia încă de pe vremea când dascălii de azi, cu studii universitare la Chișinău, erau elevi.

Da, Grigore Vieru era și este la loc de cinste alături de Eminescu, Creangă, Coșbuc, Sadoveanu, Slavici, Alecsandri. Poeți și scriitori români despre care elevii de astăzi învață doar după fragmentele din manualele școlare, cu portrete timbru sau deloc. Profesorii i-au rugat pe delegații din România să le trimită portretele literaților români studiați în școală, dar și opera integrală a acestora.

Festivalul a fost deschis de Nuțu Dan, pe scena Casei de Cultură.

A fost prezentată biografia și opera celui omagiat, pe care vorbitorul l-a cunoscut personal, în 1975, la Orhei. Domnia sa a trecut în revistă creația lui Grigore Vieru. „Abecedarele sunt pline de poeziile sale. Vieru a fost un om vesel. El și-a iubit limba maternă, mama, colegii, a iubit copiii și tineretul. El a fost și rămâne Luceafărul poeziei pentru copii. El a fost veșnic tânăr la suflet. Creația lui am iubit-o din copilărie, o iubesc și o voi iubi întotdeauna”. Adresându-se celor din stânga Tisei, directorul a mai adăugat: „Dacă vreți să nu fim deznăționalizați, veniți mai des la noi. Vizitați-ne și ascultați-ne, precum și noi vă ascultăm ca pe niște modele care vorbesc limba literară română, care cunosc vechile tradiții și obiceiuri ro-

mânești. Menirea dumneavoastră este să ne corecți, dacă greșim”.

Ion Botoș a explicat de ce acest festival la Plăiuș, satul pe care vrea să-l scoată din anonimat.

Preț de două ore, am asistat la un recital de poezie și cântece răscolite din întreaga creație a celui omagiat. De la poeziile copilăriei, la cele de dragoste, de la poezia militantă la cele dedicate Mamei, Grigore Vieru a fost rostit de minunații elevi trași la șpiț ori echipați în uniforma școlară.

Învățătorii și profesorii de română care au realizat decupajul regizoral: Aurica Dan, Nița Șuşca, Ana Tântaş, Lilia Vlad, Maria Pipceac, Elena Șiman, Ileana Procopici și Nuțu Dan. Regia tehnică a fost asigurată de pedagogul școlii.

Încăperea mică, fără acustică, fără sonorizare a fost, totuși, primitoare.

Cu Nuțu Pipceac, directorul Casei de Cultură din Plăiuș, ne-am dus și până la pârtia de schi, de 500 de metri, la poalele muntelui Apețka, cu vârful de 1.500 metri. Deși eram în plin sezon, Vasaliev Șiman, proprietarul pârtiei și al pensiunii cu 60 de locuri de cazare era dus la lucru... în Italia! De pensiune se ocupa soția, care povestea că zăpadă a căzut cât pentru toată iarna într-o zi și o noapte. Adică, până în 13 februarie, schiorii nu au prea avut pe ce aluneca pe pârtia cu teleschi de 1.000 metri. Cazarea și 3 mese pe zi costă aici în jur de 80 lei.

Ghidul nostru, Nuțu, își amintea pe drum de armata care a făcut-o în timpul URSS. Doi ani a fost soldat gardian la un batalion disciplinar, cum ziceam noi. Numai că el a fost la o divizie, cu 10 mii de militari din tot URSS-ul, trimiși spre reeducare taman în Mongolia! De acolo, Nuțu a venit o singură dată acasă, 12.500 kilometri. Cu avionul a făcut dus-întors 3 zile. Cu trenul, ar fi făcut 14 zile. La unitatea disciplinară din Mongolia, regimul era pentru toți la fel. Un căprar idiot, imbecilizat, l-a lovit odată pe Nuțu atât de puternic, încât a zăcut 3 luni la recuperare! A fost lovit pentru că nu s-a deplasat în pas alergător prin unitate. De aceea, pentru a nu le fi pecleşti feciorii, prin anii '80, '90, românii din dreapta Tisei preferau să dea șpagă 2-3 mii de dolari, pentru a nu le fi luați copiii în cătane. Mulți dintre cei încorporați au fost trimiși în Afganistan sau Cecenia, de unde s-au întors... împachetați!

În ultimii 20 de ani, în dreapta Tisei am aflat multe istorisiri cutremurătoare. Acolo, fiecare om are povestea sa.

Inclusiv medicul Ion Botoș a lucrat fizic în tinerețe, în Siberia. Povestea lui și a altora o veți afla în alte scrieri.

Vasile Muste, Ion Botoș, Florentin Năsui

Oaspeții din stânga Tisei și cadrele didactice din Plăiuț au fost invitații domnului Botoș la un dîneu de lucru la pensiunea „Loredana”, ai cărei patroni au rudeni apropiați la Iapa și Sarasău. Acolo au continuat discuțiile.

La următoarele ediții vor fi invitați mai mulți poeți din stînga și dreapta Tisei. Școala

are 127 de elevi și 22 cadre didactice. Mulți plăiuțeni sunt constructori. Cîteva conduc afaceri în Cehia sau Rusia. Aici, la Plăiuț, se vorbește foarte bine limba română, dar și limba oficială, ucraineana, de către tînăra generație, dar și de către ceilalți români, care au învățat ucraineana de la vecini.

Cei de vîrsta a doua sau a treia vorbesc foarte bine și rusa, limba oficială pînă în 1991.

S-a profilat conturul viitoarelor ediții ale manifestărilor „Grigore Vieru”, s-au spus legende și bancuri și s-a toastat frecvent, un bun obicei preluat de la ruși și de la ucraineni, semn că buna conviețuire între etnii duce la civilizație, la progres și la PACE.

Simpozion internațional

Politici imperiale în estul și vestul spațiului românesc

Prof. univ. dr. Sorin ȘIPOȘ

Deși nu suntem încă la vremea bilanțului, putem să spunem ca s-a realizat ceva pentru istoriografia română în urma colaborării științifice dintre Universitatea din Oradea prin Facultatea de Istorie, Geografie și Relații Internaționale și Universitatea de Stat din Moldova, a Academiei Române, prin Centrul de Studii Transilvane și a Muzeului Țării Crișurilor din Oradea. Realizările sunt în plan științific dar, în egală măsură, și în plan uman. Am spus-o întotdeauna, relațiile instituționale bune sunt premerse aproape întotdeauna de relații umane, de prietenie și respect între membrii colectivității academice. Conferința și volumul *Frontierele spațiului românesc în context european*, Oradea, 2008; *Istoriografie și politică în estul și vestul spațiului românesc*, Chișinău-Oradea, 2009 și astăzi *Politici imperiale în estul și vestul spațiului românesc* (Oradea-Chișinău, ediția a III-a, 10-13 iun. 2010) sunt câteva din realizările științifice.

De ce un simpozionul științific cu titlul: *Politici imperiale în spațiul românesc*? Pentru unii ar putea să pară depășit, pentru alții poate elitist. Ideea a venit de la colegii și prietenii din Chișinău, mai expuși politicilor imperiale și post-imperiale. Scopul este de-a investiga consecințele politicilor imperiale pentru spațiului românesc în general, pentru extremitățile sale estice și vestice, în special. A-

tenție, analiza urmărește consecințele negative, prezentate de o anumită parte a istoriografiei din vremea regimului comunist, dar și politica de modernizarea a Curții Vieneze, politica religioasă care a impus națiunea română tolerată în rîndul stărilor din Transilvania .

Simpozionul s-a desfășurat pe următoarele secțiuni: ● Imperii, modele și politici imperiale: izvoare și istoriografie; ● Politică, administrație și societate în cadrul imperiilor în Evul Mediu și la începutul epocii moderne; ● Politică, administrație și societate în cadrul imperiilor în epoca modernă; ● Construcții și strategii imperiale în spațiul românesc în secolul XX; ● Consecințe și ecouri ale politicilor imperiale în perioada contemporană. De asemenea, a existat și o secțiune unde s-au prezentat publicațiile științifice din Chișinău, Oradea și Cluj-Napoca.

Dintre participanții la simpozion îi amintim pe acad. Ioan-Aurel Pop, directorul Centrului de Studii Transilvane; prof. univ. dr. Barbu Ștefănescu, prof. univ. dr. Ioan Horga, prof. univ. dr. Sorin Șipoș, (președintele Simpozionului) - Universitatea din Oradea; prof. univ. dr. Ion Eremia, conf. univ. dr. Igor Șarov, conf. univ. dr. Ion Gumenai - Universitatea de Stat din Chișinău; conf. univ. dr. Ovidiu Mureșan, conf. univ. dr. Șerban Turcus, Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca.

ROMÂNII DIN VECINĂTATEA IMEDIATĂ - O inițiativă a Institutului „Frații Golescu”

Bucovina

15-28 martie 2010 • Expoziție foto VALENTIN ELISEU
• Muzeul Țăranului Român, București

ÎN MEMORIA VICTIMELOR MASACRULUI DE LA FÂNTÂNA ALBĂ

Pe data de 1 aprilie 1941 peste 3000 de țărani din Bucovina cotropită de sovietici, femei, copii, bărbați, tineri și bătrâni au plecat cu icoane și prapori spre frontieră ca să treacă în România neocupată. În poiana de la Varnița, aproape de punctul numit Fântâna Albă au fost secerați de mitralierele armatei roșii. Morții și răniții - unii care mai mișcau - au fost trași cu caii de lipovenii din Fântâna Albă și aruncați în gropi comune. Nici până astăzi nu se știe exact numărul lor.

Parafrazându-l pe Eminescu, de prea multe ori s-a „îmbrăcat în doliu, frumoasa Bucovina”. Numai armatele muscalești au călcat-o de 12 ori în perioada 1711 - 1944. Ca și toponimul Basarabia, numele Bucovina, cu toată rezonanța sa mitică, nu este decât botezul nefast și nedorit pe care l-a nășit Casa de Austria. Știm că până în 1774, la anexare, ținutul era Țara de Sus a Moldovei și că în aprilie 1780 Consiliul Aulic de Război de la Viena, ca să facă uitat furtul, au numit-o Bucovina, adică Țara Fagilor. Ca și în magia neagră, confiscarea numelui trebuia să provoace moartea ființei. De fapt, anexarea din 1774 a fost „mangleala” bazată pe mită, Imperiul Austriac plătind Imperiului otoman și dragomanului trădător Costache Moruzzi 11.000 de florini. Grigore III Ghica Vodă, pentru că s-a opus cu îndârjire „rușinosului târg” a sfârșit asasinat de turci. Viena controlează Țara de Sus mai întâi direct, ca district militar (1775-1786), apoi administrarea ținutului revine Galiției (1786-1862) pentru ca între 1862 și până la Unire (1918) să devină Ducatul autonom al Bucovinei. Moldova austriacă, i s-a mai zis... Schimbările aduse de Primul Război Mondial și poziția președintelui Woodrow Wilson aduc mai aproape de realitate visul românilor bucovineni. Pe 27 oct. 1918 se convoacă Adunarea Națională a Românilor din Bucovina care, sub președinția lui Iancu Flondor, se transformă în Constituantă și votează unirea întregii Bucovine

cu Regatul României. Iancu Flondor, figură emblematică a Unirii, îndreaptă cu înțelepciune fiecare pas către țelul unirii și obține adeziunea (mai puțin a Consiliului Național Ucrainian care viza încorporarea nu numai a Bucovinei, dar și a Basarabiei) celorlalte naționalități: polonezi, germani, evrei și armeni. În ziua de 28 noiembrie 1918, în Sala de marmură a Palatului Mitropolitan din Cernăuți, la ora 11:00 dimineața a început Congresul General al Bucovinei (74 membri români, 6 membri polonezi, 7 membri germani și 13 primari ai comunelor ucrainiene dintre Prut și Nistru). Iancu Flondor declara: „Unirea necondiționată și pentru vecie a Bucovinei, în vechile ei hotare, până la Ceremuș, Colacin și Nistru, la Regatul României”. Ion Nistor, actor important al momentului Unirii, avea să scrie, cu optimism prematur, „Istoria Bucovinei se sfârșește în 1918”. Nu a fost să fie... Nistor însuși este răsplătit de comuniștii români cu o celulă în închisoarea de la Sighet, iar Iancu Flondor, trecut la Domnul în 1924, este uitat cu ușuratică și condamnată ingratitudine.

Pactul Ribbentrop-Molotov, semnat pe 23 august 1939 (Vai, alt 23 august!) îl determină pe Iosif Visarionovici Stalin să adreseze guvernului român Nota Ultimativă din 26/27 iunie 1940. Pe 28 iunie 1940 însă, începeau deja manifestațiile antiromânești la Cernăuți, iar pe monumentul Unirii de aici se arborează drapelul roșu. Sovieticii făcuseră și un „gest de politețe” față de cel de-al 3-lea Reich: pe data de 23 iunie 1940 au solicitat „îngăduința” Germaniei de a accepta și ocuparea Bucovinei, unde - se plâng sovieticii - trăiește o minoritate ucrainiană ce este „extrem de prigonită” de administrația românească. A. Hitler a perceput actul ca o „încălcare” a pactului, dar a acceptat să-și evacueze etnicii germani din Nordul Bucovinei. La Sesiunea a 7-a a Sovietului Suprem al U.R.S.S. (2 august 1940) se adoptă legea cu privire la formarea R.S.S. Moldovenești Unionale. Art. 4 stabilea ca Sovietul Suprem al R.S.S. Ucrainiene și Sovietul Suprem al noii republici vor prezenta spre examinare Sovietului Suprem al U.R.S.S. proiectul privind stabilirea frontierelor între R.S.S. Ucrainiene și R.S.S. Moldovenești. Astfel, Bucovina intră în componența R.S.S. Ucrainiene și va rămâne așa (cu excepția perioadei românești din 1941-1944 și cu unele ajustări teritoriale ulterioare) până la 24 august 1991, când Ucraina își proclamă independența.

La această istorie, expusă aici în varianta „sms”, trebuie adăugat că un anume zel colonizator al noilor autorități face ca după proiectul austriac de germanizare și coșmarul sovietizării, Bucovina să sufere acum un susținut și inutil efort de ucrainizare. Semnatară a Convenției Cadru pentru protecția minorităților naționale, vecina Ucraina nu se sfiește să restrângă dreptul la educație în limba maternă, naționalizează istoria minorităților, rescrie cronologia prezenței rutene în Bucovina, recenzează de-a valma și români și, mai ales, moldoveni. Kievocentrismul actual rămâne străin locurilor și ostil spiritului european. Concordia pragmatică realizată în perioada Ducatului prin aplicarea politicii de *ausgleich* (mediere, compromis, acord) a condus la detensionarea relațiilor interetnice și poate oferi încă un model.

Să fi greșit, oare, bătrânul socialist Zamfir Arbore când decreta că: „...un stat ucrainian neatărnat ar fi un zid de apărare pentru Țara Românească”? (interesant este că articolul apare în 1916 și este publicat de Editura „Uniunii pentru Eliberarea Ucrainei”. Unde? La București.)

Să aibă, oare, dreptate poetul bucovinean Vasile Tărășeanu când scrie: „Răstignit pot fi chiar mâine/ Numai nu pe două hărți”?

VALENTIN ELISEU, autodefinit drept „fotograf din plăcere și din întâmplare” este de profesie grafician și activează ca realizator de filme, de desene animate și director de animație. Cu o carieră de peste 30 de ani în cinematografie, a participat la realizarea a mai mult de 250 de filme de animație clasică de scurt și lung metraj.

În ultimii ani a colaborat exclusiv cu case de producție de film din Franța, Spania, Anglia, Danemarca și Germania. A organizat un master-class de desen animat tradițional în cadrul Festivalului Internațional de Animație *ANIMEST*, care se organizează anual în București. După o lungă perioadă în care a locuit și activat în afara țării, se repatriază și inițiază un nou curs de animație, primul curs de nivel profesionist organizat în România, în ultimii 20 de ani. Deține câteva premii pentru animație, obținute în Spania, Egipt și România, printre care prestigiosul Premiu Goya. Este membru titular al Uniunii Cineaștilor din România și al Societății Dacin-SARA.

„În copilărie, la școală, mi se părea curios că mai există încă o Bucovină și încă o Moldovă, locuri în care oamenii vorbeau aceeași limbă ca și mine... dar în altă țară. Și nici un profesor nu explica «de ce». Aflasem că Eminescu, Pumnul, Porumbescu și alții ca Ei trăiseră și în «cealaltă» Bucovină... și în «cealaltă» Moldovă... Și mă întrebam cu mintea de copil, cum de se întâmplase așa?

Ulterior, am aflat despre imensa nefericire istorică a acelor locuri românești, dar mi-a rămas curiozitatea din copilărie, de a vedea cu ochii mei și de a pipăi cu mâna mea, locurile și cetățile pe unde se preumblaseră Ștefan și ceilalți Oameni Români din cărțile de istorie și literatură. Anul trecut, de Paști, prin bunăvoința Institutului «Frații Golescu» și a bunului meu prieten, avocat Mihai Nicolae am avut ocazia să călătoresc pentru prima dată în Bucovina ocupată și în miticul, pentru mine, Cernăuți. Oraș mare, cu nume mare, dar atât de schilodit în limbile imperiilor care l-au stors de vlagă fizică și spirituală.

Deși am trăit destul prin lume, acolo... în «cealaltă» Bucovină am avut pentru prima dată aceeași senzație de «întoarcere acasă» la fel ca și când m-aș fi întors în România. Întoarcere acasă și întoarcere în timp... În aceeași casă a mea, a noastră, dar într-o altă cameră... În camera uitată de demult, în camera copilăriei. Într-o cameră a

copilăriei noastre, în care altcineva a intrat cu ciubota plină de noroi și a făcut o dezordine cumplită.

Din nefericire, aceste locuri ale noastre devin pe zi ce trece, din ce în ce mai mult, locurile uitării noastre și ale uitării de noi. Și

este meritul Institutului «Frații Golescu», care printr-o zbatere donquijotescă în fața morilor de vânt ale istoriei, încearcă să îndepărteze cât de cât colbul gros al istoriei, care sufocă «cealaltă Românie», și Bucovina...» (5 februarie 2010, Bielsko-Biala).

◆ Invitatul vernisajului expoziției de fotografie dedicată Bucovinei: Alexandru Rasneac (coordonator www.basarabeni.ro) ◆ Institutul „Frații Golescu” este organizație neguvernamentală, dedicată relațiilor cu românii din străinătate. Organizează concursul *Ars adolescentina*, în colaborare cu Radio Moldova, Chișinău (9 ediții); premianții primesc o „călătorie în țară”, adică aici, în țara noastră și a lor. Spectacolul de colinde *Noi umblăm și colindăm* în Slatina, în dreapta Tisei, în colaborare cu Clubul maramureșenilor din dreapta Tisei (9 ediții). Dă o mână de ajutor la înălțarea bisericii „Sf. Apostoli Petru și Pavel” din Hagi Curda, Sudul Bugeacului. Și multe altele. ◆ Parteneri media: Romanian Global News, www.basarabeni.ro, revista *Familia română*.

Masacrul de la Fântâna Albă. Un Katyn românesc aproape uitat...

Horia Ștefan (Nucu) CÎMPEANU

Supraviețuitorii au ținut sub tăcere o-roarea care s-a petrecut acolo, în Duminica de Paște din 1 aprilie 1941, când trupele sovietice au ucis sute, poate mii, de refugiați români – bărbați, femei și copii – care încercau să treacă (granița spre România, nota mea) prin pădure.

Prăbușirea Imperiului sovietic a scos însă acel căluș, din cauza căruia atrocitățile comise la Fântâna Albă au rămas un secret nemărturisit al celui de-al Doilea Război Mondial. Oamenii au început să vorbească.

„Vrem să începem să facem săpături, să descoperim cadavrele, dar nu am obținut încă permisiunea din partea autorităților”, spune Petru Grior, un lider al comunității române locale.

Ecaterina Suceveanu, în vârstă de 67 de ani, stă în ograda casei ei și își amintește de vârul ei, Constantin, și de sute de alți români care au fost împușcați fără milă în locul acela.

Soldații au deschis focul în oamenii care mergeau în procesiune spre România, ținând sus, deasupra capetelor, crucile mari, pe care le luaseră din bisericile satelor lor.

„Nu am să uit niciodată Duminica aceea de Paște. Și acum o mai văd noaptea, în vis”, a declarat pentru Reuters Ecaterina Suceveanu, o țărăncă din partea locului. Mărturia ei a fost confirmată de alți săteni intervievați de Reuters.

O supraviețuitoare, care a cerut ca numele să nu îi fie menționat, a declarat că a văzut, mai târziu, cum se mișca stratul subțire de pământ aruncat peste groapa comună din pădure, deoarece unii dintre cei care fuseseră îngropați acolo mai erau încă vii.

Fântâna Albă, cum e denumit locul în limba română, se află în Bucovina de Nord, o parte din România care a fost anexată cu forța de dictatorul sovietic Iosif Stalin în 1940, împreună cu alte provincii românești.

Anexarea a făcut parte dintr-un tratat secret (al lui Stalin – nota mea) cu Germania nazistă, cu care România fusese aliată în război.

Acum, liniștea pare să domnească peste acest ținut unde trăiesc țărani prosperi și zâmbitori, cu gospodării dichisite și case vopsite în culori vii, ghemuite pe dealuri molcome, presărate cu păduri înalte de brazi, fagi și mestececi. Amintirile despre violențele din trecut mocnesc însă aproape de suprafață.

Petru Grior, în vârstă de 42 de ani, președintele Societății Golgota, un grup de presiune al etnicilor români, spune că masacrul, deportările în masă și colonizarea cu ruși și alte grupuri etnice au redus populația română autohtonă de la o majoritate de 80 la sută, în 1940, la o minoritate de 20 la sută.

Comunitatea română din nordul Bucovinei este estimată în prezent între 180.000 și

200.000 de oameni, un sfert din populația dinainte de 1941.

Numărul exact al victimelor masacrului de la Fântâna Albă nu este cunoscut. Românii din partea locului spun că ar putea fi chiar și 5.000.

Unii oameni de acolo au ajuns în România, unde sovieticii au instalat la putere un regim comunist după cel de-al Doilea Război Mondial.

Alții au fost adunați și deportați la mare depărtare. Unii dintre ei s-ar putea să mai fie și acum în exil. Puținii care au supraviețuit pustietăților sălbatice din Siberia sau Kazahstan s-au întors, în cele din urmă – și au început să vorbească acum.

Familia Ilenei Vătăcean, acum în vârstă de 68 de ani, a supraviețuit masacrului, dar au fost toți deportați în Asia Centrală. „Am stat șapte ani în Kazahstan, din 1941 până în 1948, împreună cu alte 40 de familii de români”, spune ea.

Societatea Golgota, cu sediul în capitala Bucovinei de Nord, Cernăuți, strânge mărturiile de la supraviețuitori și de la cei deportați.

Petru Grior cercetează arhivele de stat sovietice, în căutarea dovezilor despre chinurile la care au fost supuși românii sub regimul stalinist.

Ecaterina Suceveanu își răscolește memoria ca să-și amintească detaliile acelei zile.

„Era Duminica de Paște și oamenii s-au strâns la biserica din sat”, spune ea. „Au scos crucile mari și prapurii și au pornit în procesiune (spre România, n.a.). Dar nu au ajuns niciodată acolo.”

Femeia își amintește că trupele armatei sovietice au încercat de mai multe ori să o-

prească procesiunea, înainte de a ajunge la noua graniță cu România.

„Oamenii din satele noastre au refuzat să se oprească. Și-au ridicat crucile deasupra capetelor și au mers spre moarte plângând.”

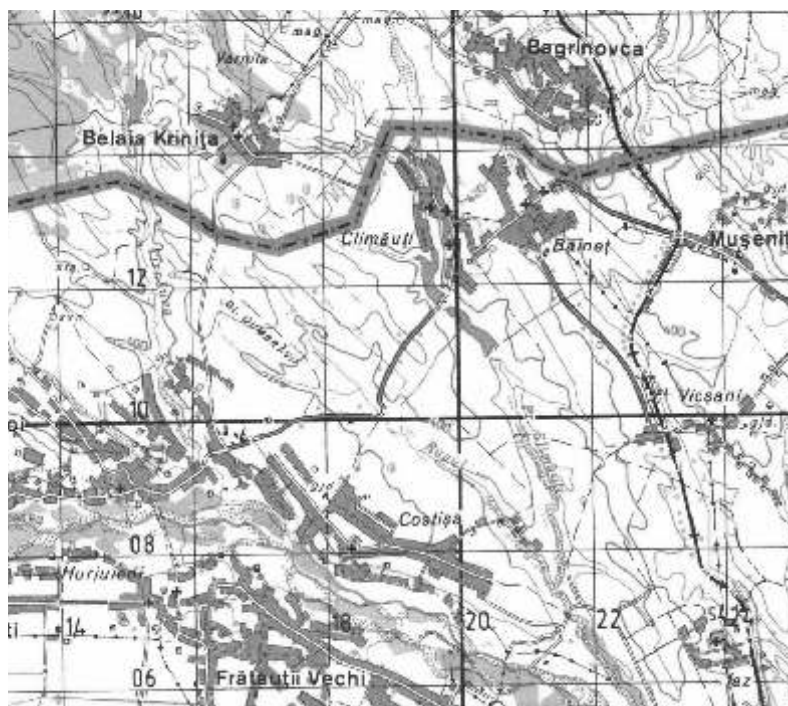
Soldații îi așteptau în pădure, în cuiburi de mitraliere, gata să tragă la ordin. „Vărul meu a fost printre primii care au fost secerăți. A fost împușcat în cap, când încerca să acopere cu trupul lui un băiat din sat”, povestește Ecaterina Suceveanu.

Băiatul a fost unul dintre puținii supraviețuitori care s-au întors în sat în noaptea aceea. „Ne-a adus căciula lui Constantin. Am găsit înăuntru o bucată de os din craniul lui, plină de sânge, și am pus-o într-un borcan. O ținem și acum, sunt moaștele familiei noastre.”

Elena Iliuțan are 35 de ani și spune că s-a alăturat și ea pelerinajului comemorativ la Fântâna Albă din Duminica de Paște, anul trecut, când sute de români din satele învecinate au refăcut „drumul crucii” spre pădurea unde ruiele și prietenii lor sunt îngropați în gropi comune, anonime.

Societatea Golgota a ridicat două cruci de piatră pe locul unde se crede că se află gropile comune. În apropiere, o cruce simplă de lemn a fost înfiptă în pământ, la un an după masacu.

„În trecut era interzis să vorbim despre Fântâna Albă”, spun Elena Iliuțan. „Dar acum suntem liberi să vorbim și trebuie să o facem, pentru că nu se știe niciodată cât timp va dura această libertate.”

Belaia Krinica este Fântâna Albă și Bagrinovca este Bahrinești, denumirile sunt ucrainizate.

Oare vom ajunge să aflăm adevărul?

Raisa PĂDUREAN,
Tiraspol

Aproape un an s-a scurs din ziua de 7 aprilie, dar în suflet au rămas aceleași amintiri dureroase. Ziua de 7 aprilie 2009 - de dimineață părea a fi o zi liniștită aici, la Tiraspol. Nimeni nu vorbea, nici la radio, nici la televiziune, că la Chișinău opoziția organizează un miting de protest în legătură cu fraudarea alegerilor parlamentare din 5 aprilie 2009.

După data de 5 aprilie sufletu-mi era bolnav, nu-mi găseam liniștea, fiindcă nu vroiam să cred că au câștigat iarăși fariseii roșii. Cei care au dus poporul la pierzanie atâta amar de vreme! Era imposibil ca și în aceste alegeri să câștige ei. A doua zi după alegeri, am avut „vizitatori” de la securitatea din Tiraspol, care au intrat în incinta școlii unde activez, au amenințat administrația, apoi m-au urmărit până am terminat ziua de muncă pentru ca mai apoi să mă amenințe că: „Este gata cu viața ta!”.

De ce? Motivul era acela, că în ziua de 5 aprilie, am organizat transportul de la Tiraspol spre Varnița, pentru ca doritorii să poată merge la vot în partea dreaptă a Nistrului la aproximativ 20 km distanță tur-retur. Apoi, aceeași persoană m-a urmărit și la primărie, într-o zi de ședință a consiliului municipal. Eram curioasă să aflu motivul pentru care am fost urmărită pas cu pas. Mi s-a anunțat câte microbuse am organizat, câți oameni ieșeau din fiecare microbus, avea notat pe foaie și numărul de înmatriculare al fiecărui mijloc de transport. Oare cineva crede că un domn, care a intrat și a amenințat în public conducerea liceului și care vorbea limba română perfect, ar fi putut acționa singur, fără să fie condus de cei de la Tiraspol sau de la Chișinău? Eu nu cred și nu voi crede niciodată. Dar să revenim la ziua de 7 aprilie. Ceea ce s-a întâmplat la protestele din Chișinău m-a durut și mă doare și nu știu dacă această durere va dispărea vreodată.

Evenimentele din Piața Marii Adunări Naționale din Chișinău

Ajunsă în Piața Marii Adunări Naționale am observat fețele nemulțumite ale miilor de oameni adunați acolo. Pe fața fiecărei persoane prezente puteai citi tristețea și indignarea celor care au votat schimbarea și până la urmă au

ajuns acolo de unde au pornit. Strigătele de LIBERTATE veneau din adâncul sufletului. Printre protestatari am observat și oameni în vârstă, care strigau alături de tinerii ce au venit la proteste. Priveam în ochii lor și citeam durerea sufletului, care pentru mulți a rămas neștearsă. O doamnă purta la piept o inscripție și poza fiului său. Ea mi-a atras atenția prin modul în care striga în gura mare: „Jos comuniștii! Călăii lui Voronin mi-au omorât feciorul!”. Oare nu este clar ce a adus-o aici în fața Președinției? Inscripția era scrisă necărturar, dar strigătele ce veneau din adâncul sufletului spuneau tot.

Eram fericită că am reușit să ajung în Piața Marii Adunări Naționale și că aveam posibilitatea să-mi exprim nemulțumirea alături de ceilalți cetățeni. Am protestat și eu, dar eram curioasă să văd ce se petrece în fața Președinției și în fața Parlamentului Republicii Moldova. Acolo era și mai multă lume fiindcă era imposibil să stai acasă după evenimentele din 5 aprilie. Ajunsă în fața celor două sedii, am început să compar mulțimea din Piața Marii Adunări Naționale cu miile de cetățeni aflați aici. Am avut curajul să mă apropii de cordonul de polițiști mascați pentru a înțelege... unde-i adevărul? Fețele criminale aflate în fața mulțimii nu m-au lăsat indiferentă. Printre ele am recunoscut și tineri din lumea rău-famată de la Tiraspol. Un tip mi-a atras atenția prin modul în care comunica - era beat și vorbea în limba rusă. Când l-am întrebat ce caută aici, el mi-a răspuns: „...a cito, horoso zaplatili, horso napoili, pocemu ne criciati...?” (m-au plătit bine, mi-au dat de băut, de ce să nu strig...?)

Agitatorii tensionează atmosfera

În momentul când poliția a reușit să despartă protestatarii în două jumătăți, am rămas la un moment dat față în față cu cei mascați care arătau groaznic. Fiori reci de gheață mi-au pătruns prin tot corpul, dar nu m-am pierdut cu firea. Am reușit să ajung și în fața parlamentului RM. Țipetele și strigătele nu m-au lăsat indiferentă. Am observat cu ochiul liber persoane care agitau mulțimea. De aceea până în prezent îmi pun întrebarea la care nu pot găsi răspunsul: Cine era persoana care se afla alături de dl. Țurcanu atunci când dădea indicații să arboreze

drapelul României pe clădirea Parlamentului? Anume acel domn mi-a atras atenția în ziua de 7 aprilie, fiindcă ceea ce făcea era ieșit din comun. Persoana îmbrăcată în trening gri, care în timpul protestelor agita mulțimea, a fost mâna dreaptă a lui Țurcanu. Cuvintele lui: „...haideti bre că amaru-i a vostru... eu deja mi-am trăit traiul, dar voi trebuie să trăiți...”, îmi sună până în prezent în urechi.

Oare dl. Țurcanu nu știe cine a fost alături de el și cine a organizat dezastrul din 7 aprilie? Cât putem ține gura legată? Oare vom accepta trecerea dintr-un partid în altul ca să ne spălăm de păcate și cu aceleași „succese” mergem înainte pentru a comite alte crime? Cine va răspunde pentru viețile tinerilor care au părăsit această lume? Cine va trebui să răspundă pentru copiii rămași fără tată și cine va trebui să privească în ochii părinților rămași fără alinare?

Protestele continuă

Protestele au continuat și în data de 8 aprilie, apoi în ziua de 12 aprilie, Duminica Floriilor și ziua înmormântării lui Valeriu Boboc. De fapt, în ziua de 12 aprilie, în Piața Marii Adunări Naționale au participat la proteste și oameni mai în vârstă fiindcă studenții erau ținuți cu forța în cămine. Mulți priveau în ochii tinerilor, dar eu pentru că sunt mamă, mă străduiam să privesc în ochii doamnelor care erau prezente în piață, mai ales după acea declarație de amenințare a Zinaidei Greceanăi. Oare ce puteam citi în privirea lor? Cred că dacă le-ar fi fost indiferentă soarta copiilor și nepoților lor, nu ar fi venit să protesteze împotriva crimelor și a dictaturii comuniste.

Valeriu Boboc - Prima victimă a crimelor comuniste

După mitingul pașnic din Piața Marii Adunări Naționale, am plecat la Bubuieci pentru a-l petrece pe ultimul drum pe Valeriu Boboc. O tragedie pentru familie, dar mai ales pentru micuțul Dragoș, fiul lui Valeriu care privea la tăticul său și, probabil, nu-l recunoștea. Este încă mic și cine mai știe, poate într-o bună zi, când va crește mai mare, va privi aceste poze și-și va aminti de bunul său tătic care l-a părăsit, fiind victima crimelor comuniste. Sunt sigură că va blestema tot neamul comunismului pentru că l-a despărțit de cel pe care l-a iubit.

Securitatea lui Voronin acționează în vama Cahul

Ziua de 7 aprilie și-a lăsat amprenta până în prezent. Toți știu prin câtă mizerie au trecut și mai trec copiii din școlile cu predare în limba română din Transnistria. De data aceasta au avut de suferit și ei, alături de profesorii lor. Nu este

secret că Președintele României organizează în fiecare an odihna acestor copii în cadrul programului ARC. Și în anul 2009, în luna iunie, un grup de peste 100 copii și profesori au fost invitați în România pentru a-și petrece vacanța. Vama Cahul a rămas în memoria fiecărui copil dar și adult, ca o infecție periculoasă. Dorința de a nu mai trece niciodată prin această vamă, cred că nu-i părăsește pe cei ce au avut de suferit în urma controlului vamal la întoarcerea din țară.

În ziua de 22 iunie, când grupul de copii și profesori au trecut vama Cahul, au fost prezentate actele necesare: invitația, listele elevilor, declarațiile părinților etc, fiindcă fără aceste acte nimeni nu-ți permite să treci hotarul țării. Acea săptămână a fost una de vis, mai ales că mai marii de la Chișinău au uitat de multă vreme că și copiii din Transnistria au dreptul la odihna de vară, precum mulți alți copii din republică. Însă la întoarcere, pe data de 28 spre 29 iunie, vameșii de la vama Cahul au șters în câteva clipe acele momente de vis din sufletele lor: 3 autocare cu elevi și profesori au fost reținute în vamă mai bine de 5 ore. Au fost reținuți pentru că se întorceau de la odihnă la invitația Președintelui României și al Departamentului Pentru Relațiile cu Românii de Pretutindeni, dar și pentru aceea că fiecare copil avea câte un rucsac cu cărți în limba română, cărți pe care le-au primit cadou din partea dlui președinte Băsescu.

Eu mă aflam în autocarul cu nr.3, în spațiile grupului. De câteva ori am încercat să ies ca să pot merge spre primul autocar, unde copii erau verificați până la piele cu niște detectoare speciale. Aveam impresia că vameșii, în prezența criminalilor lui Voronin, căutau bombe. Din bagajele copiilor zbura lenjeria murdară și nimeni nu înțelegea de ce. Ei, așa-numiții vameși, îmbrăcați în uniforma respectivă, împreună cu călăii lui Voronin, căutau Cd-urile cu evenimentele din 7 aprilie. Am reușit însă să îmbrâncesc grănicerul care mă privea cu ochi de om prost, și care avea misiunea de a nu permite nimănui să iasă din autocar și am mers în față unde ceea ce am văzut m-a șocat. Din bagajele copiilor erau scoase și aruncate în niște lăzi murdare cărțile, dicționarele care le-au primit în dar de la Președintele României. M-am prezentat și am cerut explicații de la ofițerul de serviciu, însă mi s-a răspuns brutal și nu am primit ceea ce am cerut. Alături de vameși erau și persoanele care vorbeau numai în limba rusă, învinuindu-ne că aducem în țară literatură în limba română și de aceea ei sunt obligați să facă confiscări. Unul din ei a încercat să-mi explice că el la școală a învățat limba „maldavnească”. După atâta ceartă, am fost chemată la interogare.

Zilele Literaturii Române la Chișinău

În perioada 19-21 mai 2010, la Chișinău a avut loc prima ediție a *Zilelor Literaturii Române*. Trei zile în care cititorii au avut ocazia să se întâlnească cu importanți scriitori din Republica Moldova și România. Evenimentul a cuprins conferințe, lecturi publice și dezbateri la care au participat Gabriela Adameșteanu, Vladimir Beșleagă, Aurelia Borzin, Iulian Ciocan, Constantin Cheianu, Dumitru Crudu, Claudiu Komartin, Dan Lungu, Eugen Negrici, Doina Ruști, Alexandru Vakulovski, Elena Vlădăreanu, Varujan Vosganian.

„Cât de diferiți suntem e greu de spus. Cât de asemănători suntem e poate mai ușor. Nu ar trebui să ne sperie nici una din întrebări. Știm însă un lucru foarte sigur: Pentru a avea o relație normală e nevoie de o (re)cunoaștere reciprocă. Prin acest proiect ce reunește scriitori «de pe ambele maluri» ne propunem să facem un prim pas spre încetarea reproducerii ignoranței și necunoașterii reciproce. La această primă ediție, vom încerca să răspundem la câteva întrebări simple: de ce ne cunoaștem atât de puțin? Ce s-a întâmplat și ce se întâmplă cu noi, cu poezia și literatura noastră?” (Vasile Ernu, coordonatorul proiectului)

Etajul II al vamei, într-o încăpere sumbră, aveam senzația că mă aflu în celula neagră de la muzeul din Sighetul Marmației. Vorbele proaste și mirosul de băutură mă doborau. Moartă de oboseală, fiindcă eram în picioare de la ora 5 dimineața, mă străduiam să-mi păstrez calmul, deși mă aflam la un interogatoriu presărat cu insulte și amenințări.

Mi s-a impus cu forța să dau explicații în scris: „Unde am fost? Cu cine m-am întâlnit? Despre ce am discutat? Cu ce m-am ocupat în timpul liber? Ce am discutat cu Președintele României tete-a-tete?”, erau doar unele din întrebări. Văzând că nu mă dau bătută, m-au întrebat la direct: „De ce nu-l iubești pe Voronin?”. Atunci mi s-au limpezit mințile și am înțeles că totul ce se petrecea cu grupul nostru era la indicația lui Voronin. Și o altă doamnă profesoară de la un liceu din Transnistria, unde directorul era tot comunist, a avut aceeași mi-

siune: de a mă urmări pas cu pas, fiindcă nu degeaba, ajunși la vamă, ei știau deja absolut totul... Am început să strig la ei și i-am întrebat: „Dar ce a făcut Voronin pentru noi? Pentru ce să-l iubim? Ce merite are el în fața acestor copii? Uitați-vă ce a făcut el în ziua de 7 aprilie!”. După aceste vorbe discuția a luat amploare. Am înțeles anume că „acele Cd-uri” erau căutate și confiscate de ei. Cd-urile cu filmulețe copiate de pe net și nu numai, „ADEVARUL DIN 7 APRILIE”. Până la urmă am fost învinuită că fac propagandă împotriva „șefului statului”, adică a lui Voronin, că pentru aceasta este articol și va trebui să răspund în fața legii. Am mai primit și alte amenințări, dar nu m-au speriat. M-am ridicat și le-am amintit că copiii sunt reținuți mai bine de 5 ore în vamă și dacă acum, îndată, autocarele cu copii nu vor pleca din vamă, ei vor plăti scump pentru aceasta. Am pornit spre ieșire, iar colonelul care participase la interogare alerga după mine să semnez „explicația”, fiindcă atâta timp cât m-au interogat a avut misiunea să-mi impună să dau în scris explicații și să semnez cele spuse de mine. Am cerut pașaportul și îndată cum l-am primit am întrebat dacă mi-au pus interdicții. Am mers spre autocar fiindcă mă aștepta vameșul pentru a-mi verifica bagajul. Mirată am fost când acesta m-a întrebat încet: Aveți Cd-uri? DA! am răspuns eu, am la mine multe Cd-uri, dânsul s-a prefăcut că verifică bagajul, apoi mi-a ordonat să închid valiza și să urc în autocar.

După atâta chin, copiii mai mici au adormit, iar tinerii de vârstă mai mare au început să discute cele întâmplate, fiindcă nu le venea să creadă că au trecut prin vama de la Cahul și nu prin cea de la Tighina.

Aproape un an s-a scurs din acea zi neagră pentru țărișoara noastră. Evenimentele din 7 aprilie 2009 au constituit o cotitură decisivă a istoriei privind viitorul românilor de peste Prut. Alegerile din iulie 2009 au consfințit înfrângerea comuniștilor și victoria forțelor democratice de la Chișinău care se pronunță pentru apropierea Republicii Moldova de România și integrarea cât mai rapidă în structurile europene.

Dar alte întrebări mă frământă: Cine sunt persoanele vinovate de moartea tinerilor: Valeriu Boboc, I. Țîbuleac, E. Țap și cine va trata sufletele rănite ale celor maltratați? Cine sunt cei care au dat aceste ordine iresponsabile de reprimare atât de dură a tinerilor?

Daca s-a dovedit că România nu este implicată în proteste, care a fost scopul denigrării țării-mamă? Vom ajunge oare să aflăm adevărul? Când va fi asta?

„La capitolul românism, adevărata capitală trebuie recunoscută Chișinăul”

Interviu de Cristian BUCUR

— Cine este Vasile Șoimaru?

— Până prin 1987-1988, când am deschis primul, în viața mea, manual de Istorie a românilor (de Constantin și Dinu Giurescu), eram un moldovean convins cu slabe cunoștințe de limbă literară română și de istorie națională, care făcusem facultatea de economie, apoi doctoratul în același domeniu și publicasem patru cărți de specialitate și, toate, în limba rusă, cu creierii „neinfecțați” de românism sau mai corect-spălați cu Dero de românism de către ocupanți...

După 1989 m-am tratat definitiv de boala moldovenismului! Dovada? Ani la rând vizitez și adun cu propriile forțe materiale despre românii din jurul României, care au intrat în prima ediție a albumului meu *Românii din jurul României în imagini* (tipărit în anul 2008). Aceste eforturi pot fi interpretate ca o răzbunare a mea împotriva celor care au încercat să mă lipsească de bucuria de a fi român... și continui să lucrez pentru a 2-a ediție a albumului care va fi cel puțin de două ori superioară-calitativ și cantitativ.

— *Românismul pe care-l manifestați, îl regăsiți și la românii din România?*

— Îl regăsesc mai rar... La kilometru pătrat sau la mia de locuitori, desigur! Dar, în marea capitală, București, și mai rar... Dacă am compara cele două capitale românești - Chișinău și București la capitolul românism, apoi adevărata capitală trebuie recunoscută Chișinăul. Poate, pentru că (încă) nu are un Institut Cultural Român cu un Patapievici în frunte, care toacă milioane de euro ale românilor împotriva culturii lor. Iar șefii Statului român sunt nepuțincioși în fața lui/lor...

— *Există vreo șansă de unificare a Basarabiei cu România?*

— În orice caz, șanse am avut și avem mai multe decât au existat după 1989, politicieni - români, bărbați adevărați, pe ambele maluri ale Prutului, care să dorească acest lucru... Cei de pe malul stâng al Prutului nu vor să-și piardă fotografiile și pașapoartele diplomatice, iar cei de pe malul drept nu-și doresc beleli geopolitice în plus, în timp ce-și numără veniturile din businessul politic.

Vasile Șoimaru

— *Ați vizitat de curând Canada, cum vi s-a părut comunitatea moldoveană și cea română de acolo?*

— Am vizitat Canada la invitația medicului și scriitorului Dumitru Pădeanu din Winnipeg ca să cunosc Comunitatea română de acolo. Prima escală a avut loc la românii din frățescul Montreal și mare mi-a fost mirarea să găsesc în incinta Comunității române și una „separatistă” - a moldovenilor... La întrebarea mea: „Ce-i cu separatismul acesta și în Canada? Nu ne ajunge cel din Transnistria față de R. Moldova sau cel basarabean față de România?” Răspunsul m-a dezarmat, m-a lăsat fără replică: „După cum vezi, noi aici am făcut Unirea! Pe când și voi cei de acasă o veți face?...” Acest lucru s-a repetat și în alte orașe canadiene pe care le-am vizitat.

— *Ce mesaj puteți transmite comunității române și moldovene din Quebec și din Canada?*

— Să nu uite ei și să-i ajute pe copiii și nepoții lor să nu uite că sunt români, urmași ai lui Traian și Decebal, ai lui Ștefan cel Mare și Mihai Viteazul, ai lui Cuza Vodă, ai altor personalități marcante ale Neamului, care au făurit, apoi au și ocrotit Marea Unire din 1918... Și Bunul Dumnezeu, care a creat națiunile, vrea acest lucru!

(Ziarul IMPACT,
Montreal, Canada, 26 februarie 2010)

Deschiderea unei reprezentanțe consulare a României în Transcarpatia

Florentin NĂSUI

În satul Bouțul Mic, comuna Strâmtura, din dreapta Tisei, l-am întâlnit pe consulul Dorin Popescu (în stânga, în fotografie), de la Consulatul General al României la Cernăuți.

Știind că de 10 ani există promisiuni din partea României că se va deschide o reprezentanță consulară la Slatina sau în Ujgorod, dar și faptul că cetățenii ucraineni din dreapta Tisei și nu numai au cel mai apropiat consulat român la Cernăuți, l-am rugat pe distinsul diplomat să ne vorbească despre modul în care etnicii români din Transcarpatia pot vizita mai ușor România, țara în care mulți dintre ei au rudenii foarte apropiate, dar nu au fost niciodată în vizită.

Dorin Popescu: „Deplasarea în România a cetățenilor ucraineni necesită obținerea prealabilă a unei vize de călătorie. Aceasta nu înseamnă că trebuie să urci Everestul, dar sunt câteva condiții care trebuie îndeplinite, România fiind parte a Uniunii Europene, care a impus niște bariere privind circulația și intrarea în teritoriul european a cetățenilor ne-membri ai spațiului UE. Toate misiunile diplomatice și consulare românești din Ucraina vin în sprijinul etnicilor români care trăiesc în apropierea granițelor cu România. Partea română negociază cu partea ucraineană un acord politic privind micul trafic la frontieră. Nădăjduiesc că nu va dura multă vreme până va fi semnat și implementat acest acord, care va permite deplasarea în România, respectiv în Ucraina, a cetățenilor celor două țări, care locuiesc în zona de frontieră, pe o distanță care încă nu a fost stabilită. Cetățenii ucraineni din această zonă nu vor avea nevoie de viză, ci doar de un permis de călătorie. Totodată, partea română pledează insistent și așteaptă un răspuns de la partea ucraineană, cu privire la deschiderea în regiunea Transcarpatia a unui nou oficiu, birou sau consulat simplu ori general al României. Deschiderea acestuia ar facilita deplasarea etnicilor români și nu numai în România din regiunea Transcarpatia și cele adiacente, fără a mai fi necesară deplasarea la Cernăuți, cale de 450 km dus-întors. De asemenea, vă informez că de o vreme, la Consulatul General de la Cernăuți am renunțat la practica listei de așteptare, astfel încât, în momentul de față, orice cetățean care se prezintă în vederea deplasării în România cu documentele necesare obținerii vizei,

în zilele de luni, marți, joi și vineri, primește acest înscris în termen de 7 zile pe o durată de 6 luni sau mai mult, funcție de scopul și natura deplasării. Prețul standard, stabilit la nivelul întregii Uniuni Europene, este de 55 dolari pentru toate tipurile de viză, însă există 14 categorii de cetățeni care beneficiază de gratuități: minorii, cei care se deplasează la acțiuni culturale, umanitare sau sportive, pensionarii etc. La ora actuală, mai mult de 55 la sută dintre solicitanți obțin viză gratuită. Fiind nevoiți a se deplasa de două ori la Cernăuți, locuitorii din Slatina, bunăoară, pierd două zile pe drumuri. (Cu un autoturism bun, străbați acest traseu, fără oprire, dus-întors în 9 ore). Până la soluționarea cererii noastre de deschidere a reprezentanței consulare românești în Transcarpatia, nu există alte soluții.”

Reamintim că atât românii din regiunea învecinată, cât și maghiarii sau ucrainenii au neamuri în județele vecine Maramureș și Satu Mare. Acești cetățeni au nevoie de o invitație din România pentru a obține viza. În cazul în care aceștia obțin altfel de viză, ei nu sunt obligați să prezinte la intrarea în România o anumită sumă de bani în valută convertibilă sau alte documente prin care să facă dovada asigurării subzistenței pe un anumit număr de zile.

Din păcate, mulți dintre cetățenii celor două țări care au rudenii, dincolo de graniță, nu au pașapoarte, sau nu au vize. Cunoscut inclusiv maramureșeni din stânga Tisei, care nu și-au mai permis să-și reînnoiască pașaportul sau nu au avut niciodată așa ceva, în afară de acele permise de trecere în regim simplificat a frontierei, valabile până în urmă cu câțiva ani.

ROMÂNII ÎN LUME

Memoria noastră cea de toate zilele

Mirel HORODI

Haifa, Israel

Despre destinul tragic al sociologului român Anton Golopenția am aflat din *Ultima carte*, un volum de aproape o mie de pagini, publicat în anul 2001 de fiica sa, Sanda Golopenția, cuprinzând textul integral al declarațiilor regretatului sociolog român, arestat de Securitate la 16 ianuarie 1950, în cadrul anchetei contra liderului comunist Lucrețiu Pătrășcanu și decedat în închisoare, după 18 luni, la 9 septembrie 1951, ca urmare a unei tuberculoze galopante netratate. D-na profesor Sanda Golopenția, de la Universitatea Brown, Providence, Rhode Island, SUA, care pe lângă activitatea sa universitară și literară, se dedică memoriei părinților domniei sale, a publicat recent un nou volum memorialistic, intitulat *Viața noastră cea de toate zilele*, (424 pagini, editura „Curtea Veche”, București, 2009), bazat pe filajul tatălui ei de către Securitate, înaintea arestării.

Sanda Golopenția

Viața unei familii de intelectuali din București

Autoarea volumului, Sanda Golopenția, scrie în prolog: „Viața noastră cea de toate zilele nu ne-o cunoaștem. Ne trezim, mâncăm, lucrăm, vorbim cu prieteni și cu necunoscuți, scriem, citim, ne plimbăm, cumpărăm, toate se învălmășesc într-o mulțime amorfă de gesturi (...) Trăim amorf.”

În continuare, domnia sa adaugă: „Iată însă că în cazul meu, și nu sunt singura, o instituție de stat, Securitatea, a consemnat cu acribie mecanicistă fața exterioară a vieților noastre, mișcări, cumpărături, întâlniri, convorbiri telefonice, discuții la restaurant sau pe stradă. Vizat era Anton Golopenția, tatăl meu (...) Urmărind pas cu pas existența lui A.G. (Anton Golopenția, nota mea), echipa de filaj a ajuns însă să dea socoteală și de existența noastră, a mamei, Ștefania Golopenția, a bunicii noastre, Emma (...), a fratelui meu Dan și a mea. Familia noastră și-a avut astfel, nedorțiți, cronicarii ei.”

Ce aflăm din această cronică de familie? Nimic în legătură cu faptele pentru care, chi-

purile, era suspectat A. G.. Aflăm însă cum trăia o familie de intelectuali la București, în anii aceia, de început al regimului comunist în România.

În prima perioadă de filaj, de la 15 aprilie la 14 mai 1948, A.G. funcționa ca director general delegat la Institutul Central de Statistică (ICS), funcție în care fusese instalat la propunerea liderului comunist Miron Constantinescu și pe care a deținut-o între 10 august 1947, după demiterea predecesorului său, Sabin Manuilă și până la 7 septembrie 1948. Așa cum notează autoarea, ironia a fost că cea mai înaltă funcție ierarhică a primit-o Anton Golopenția de la Miron Constantinescu și nu de la profesorul lui venerat, Dimitrie Gusti!

Deși tatăl avea o funcție importantă, familia Golopenția trăia într-un spațiu locativ limitat. În Cotroceni, pe strada Lister 7, la etajul 3, în dreptul bisericii Sfântul Elefterie, familia Golopenția avea un apartament de două camere și hol. În camera mai mare era dormitorul, unde dormeau părinții și cei doi copii. În camera mai mică era biroul lui A.G., unde dormea bunica. Câte familii nu s-au chinuit la fel, în epocă, fără un spațiu locativ decent?

Datorită funcției, A.G. avea însă mașină la dispoziție și i se instalase telefon.

Anton Golopenția era un om dedicat muncii. Pleca de acasă zilnic, în jurul orei 8, se întorcea acasă la amiază, dar revenea la serviciu după masă, unde rămânea până seara târziu. Îi plăcea să meargă pe jos. De multe ori mergea pe jos până la Institutul Central de Statistică, din Brezoianu 31. Desigur, mulți bucureșteni mergeau pe atunci pe jos, nu însă din cei care aveau la dispoziție mașină! În plus, A.G. avea performanța că putea merge pe jos citind un ziar sau o carte. Autoarea notează: „Cred că se bucura simplu de îmbinarea a două lucruri care-i erau cu deosebire dragi: mersul și cititul” (pag.39). Deși părea un „workaholic”, A. G. participa la viața familiei, făcea cumpărături, stătea la cozi, dar nu neglija să se plimbe cu copiii, mai ales duminică, prin parcuri și pădurile din jurul Bucureștiului.

În a doua perioadă de filaj, premergătoare arestării, de la 5 octombrie 1949 la 16 ianuarie 1950, A.G. era șomer. El totuși continua să muncească, mergea zilnic la Biblioteca Academiei, executa lucrări comandate pentru Comisia de Stat a Planificării (CSP). Deși abătut, el continua să viziteze librăriile și anticariatele și mai ales să se plimbe cu copiii. Din înregistrările telefonului înțelegem că și soția era persecutată, amenințată să-și piardă postul de profesoară.

Desigur, dacă cartea s-ar limita la notele și referatele securiștilor, ar fi anostă, ea capătă însă viață prin mixarea acestora cu textele scrise de A. G. în timpul anchetei și, mai ales, prin comentariile memorialistice inedite ale autoarei.

Vocea lui Anton Golopenția

Autoarea a selectat din declarațiile lui A. G. la anchetă, publicate în volumul „Ultima carte”, textele care sunt relevante pentru urmărirea lui (despre personajul nefast Nicolae Betea etc) și pentru notele de filaj. Ele sunt legate mai ales de persoanele cu care a venit în contact în timpul supravegherii.

Dar cel mai emoționant, vocea lui A.G. se face auzită în scrisorile din închisoare, adresate în iunie 1950 soției (pag. 151) și copiilor (pag. 370-371), care bineînțeles nu au fost predate destinatarilor de către reprezentanții regimului criminal, care-l arestase fără teme. În scrisoarea către copii sunt sfaturile unui tată grijuliu, un testament de comportare pentru Sanda și Dănuț, în care ei sunt sfătuiți să învețe bine, să citească mult, dar să aibă grijă să-și întărească corpul. El scrie: „Trebuie să știm să ne purtăm cu oamenii: să nu fim nici timizi, dar nici obraznici, să ne distrăm alături de alții, prin jocuri, dans, sporturi. Să vă feriți de a fi singuratici: dimpotrivă, să căutați să fiți totdeauna printre colegii și colegile voastre”. Și, în naivitatea sa, el adaugă sfaturi „pe linie”, sperând că autoritățile vor ține seama de acest lucru și scrisoarea va ajunge la destinație: „Trebuie să învățați de mici să luați parte la viața republicii: să știți ce se întâmplă în țară, uitându-vă în gazete, să scrieți pentru gazeta de perete, să vorbiți la ședințe (...)”

Vocea Sandei Golopenția

Comentariile Sandei Golopenția sunt partea cea mai interesantă din carte. Ea l-a înțeles cel mai bine pe tatăl ei, care a fost un însingurat, neputând adopta nici poziția comuniștilor, reprezentată de Miron Constantinescu, nici crezul exaltat al adeptilor lui Pătrășcanu, care l-au atras, fără voie, într-o aventură cu care nu avea nici o legătură și nici acțiunea de sabotare a regimului, reprezentată de poziția lui Manuilă și Georgescu-Roegen, aceștia din urmă reușind să părăsească România în mod ilegal. El dorea să muncească, să fie dacă se poate folositor țării. Desigur nu era de acord cu politica Partidului Comunist. Spera, ca mulți alții în anii aceia, că salvarea va veni de pe urma unui război iminent între americani și sovietici, în care americanii vor fi învingători. Nu-și închipuia că regimul comunist va dura în România 40 de ani și căderea lui va veni, de fapt, de la Moscova!

Este de remarcat că autoarea nu are resentimente justițiare față de cei care l-au antrenat în această aventură pe A.G., nici măcar pentru un personaj dubios ca Nicolae Betea (be-

țiv, afemeiat și sifilitic, eventual agent plasat de SSI, după cum notează Lavinia Betea în cartea sa *Lucrețiu Pătrășcanu. Moartea unui lider comunist*, editura „Curtea Veche”, 2006, pag. 141 și 474) sau pentru Constantin Pavel, colegul de la ICS care l-a dus pe A.G. la întâlnirea cu Betea, la sfârșitul anului 1947, când știa că acesta era urmărit de Securitate.

Amintirile Sandei se referă, bineînțeles, la tatăl ei, dispărut într-o zi, fără o explicație (copiilor li s-a spus că este bolnav, la Timișoara). Ei au înțeles că era un subiect despre care nu se putea vorbi...

Un capitol este dedicat bunicii paterne, Emma Staschek, „doamna în negru cu ochelari”, care gătea, spăla, tricota pulovere, făcea mâncare „din nimic”, spăla vasele, pe care Sanda le ștergea... „Bunica mea uitată, cu viața ei răvășită, trăită demn și drept, fără bucurii” (pag. 61), scrie autoarea.

Un alt capitol este dedicat mamei, Ștefania Cristescu Golopenția, cea care rămasă singură și fără mijloace, și-a crescut totuși copiii cu lecții particulare de limbi străine, cu spectacole de teatru și operă, cu tabere de vară. Cu duioșie, Sanda scrie despre „mama noastră cea curajoasă și tristă, tare și fragilă” (pag. 63), care „trecea cu greu prin verile opărite care nu o odihneau, visând uneori la un drum spre Craiova copilăriei ei pe care nu l-a făcut” (pag. 66).

Amintirile Sandei dedică un capitol „minunatului domn Negru, al copilăriei noastre cenușii”. Coleg la Facultatea de Drept cu A. G., Ion Negru fusese simpatizant legionar, în perioada 1934-1937. Ulterior s-a distanțat de legionari și a lucrat la Institutul de Statistică, până la destituirea lui A.G. Apoi s-a „recalificat” tehnician dentar. Scrie Sanda: „Paradoxalul domn Negru, care nu a venit niciodată în vizită la noi câtă vreme tata a fost liber, dar a devenit musafirul nostru nelipsit după arestarea și mai apoi moartea lui. Singurul care venea la noi regulat, mai erau câțiva sufletești, am vorbit de Nicolae Economu, Ion Apostol, Iuliu Mălinaș și Alexandru Nistor, care nu ne-au uitat ani lungi de zile de niciun Crăciun. Dar domnul Negru venea mereu, era o parte a vieților noastre” (pag. 148). Referindu-se la acești oameni de omenie, autoarea notează în alt loc: „Câtă vreme au trăit, oameni ca N. Economu, I. Apostol ne-au făcut să simțim că tata nu murise de tot, că stăruia în jurul nostru deschiderea bună și generoasă în care crezuse adânc” (pag. 257).

Anton Golopenția (1909-1951)

Câteva concluzii

Sanda Golopenția ajunge în epilogul cărții la concluzia că în România acelor ani a fost un război civil implicit, în care statul a dus o luptă surdă de exterminare a unei întregi generații de intelectuali, oameni de cultură și politici, purtată prin securiști ghidați de consilieri sovietici. În acest război „oamenii erau filaiți, arestați, torturați, suprimați” (pag. 381). Una din victimele acestui război civil a fost Anton Golopenția.

Rezultatul pentru generația copiilor, a Sandei și a lui Dănuț și atâtor alți copii, a fost că au „crescut singurateci”, fără sentimentul că li se cuvin „clișeele vesele obișnuite și bucuriile explicite la îndemâna tuturor.” Autoarea conchide: „Am învățat să ne bucurăm homeopatic și să nu ne mirăm de multe”.

Și, generația Sandei a mai învățat să tacă. „La terminarea studiilor – scrie autoarea – eram doctor în tăcut”. Ea explică: **„Tăceam nu din teamă (...) nerostitul ne intrase în sânge, tăceam pe termen lung și mai cu seamă pentru a nu consfinți, vorbind, acte și întâmplări de care ne voiam separați și departe, chiar dacă trăiam, aparent, prinși în ele. Tăceam simplu, spre a rămâne normali”** (pag. 383).

Este o carte impresionantă și utilă, pentru că ne aduce aminte lucruri pe care nu avem voie să le uităm. Noi, cei care am trăit, în acele timpuri, în România, sau în alte țări din lagărul comunismului sovietic, înțelegem foarte bine semnificația ei. Mă întreb însă dacă un cititor occidental sau un tânăr de astăzi, poate oare înțelege cum a fost „viața noastră cea de toate zilele” în timpurile acelea, cum au fost „copilăriile noastre palide”?

O viață în două geamantane

Otilia TUNARU

Canada

In momentul în care mi-am înghesuit toată viața în două geamantane, am realizat mai mult ca niciodată că bunurile materiale nu valorează mare lucru în viață. Mi-am luat strictul necesar, aș putea spune chiar mai puțin decât atât. A fost momentul trierii, momentul renunțării la cărțile mele dragi, la lucruri pentru care făcusem sacrificii ca să le cumpăr. Ca să mă încadrez în limita de greutate impusă, am scos rând pe rând obiecte de uz casnic, haine... Renunțam cu greutate la fiecare lucru, apoi, cu o tot mai mare detașare, am golit pe jumătate valizele burdușite și mi-am zis: cu Dumnezeu înainte! Într-o ultimă pornire, am înlocuit tacâmurile și o pereche de pantofi cu câteva volume: Eminescu, Nichita, Labiș, Creangă, Caragiale, Biblia. Cărticica de rugăciuni era de la început în geantă, nu știam în acel moment că o s-o folosesc atât de des. Acum are colțurile tocite și se deschide singură, la paginile pe care rutina zilnică le-a însemnat.

Momentele de cumpănă, încercările prin care am trecut și confruntările hotărâtoare m-au îngenunchiat deseori, însă în fața icoanei. Am luat totul ca pe o provocare și am înțeles că am șansa unui nou început. În primul rând, am luat contact cu domeniul în care aveam experiență. Zile și nopți întregi am căutat informațiile necesare în cărți de specialitate, pe internet și m-am pregătit pentru interviuri. M-am înscris la cursuri și mi-am dat seama că este o regulă nescrisă să-ți completezi sau chiar să-ți refaci studiile. Stabilești astfel contacte și te pui la zi cu ce este nou în domeniu. Trebuie să recunoaștem că, oricât de bine pregătiți venim din România, avem multe lucruri de învățat. În Canada, în condițiile în care se pleacă pe cale legală, oricine are șansa de a lucra în domeniul în care este pregătit. Singura condiție este să fie foarte bine pregătit!

Mitul imigrantului care face munci fizice și adună bani, iar mai târziu devine om de afaceri, ei bine, nu mai e valabil în zilele noastre. Lucrul cel mai important este să acumulezi o experiență folositoare, pe care să o poți menționa în CV. Am cunoscut multe persoane care s-au complăcut să lucreze sub pregătirea lor.

Peste ani de zile, s-au regăsit în aceeași fabrică și pe același post de muncitor, cu amărăciunea de a fi deținătorii unor diplome de studii superioare care nu folosesc la nimic.

Am afirmat la început că nu se pot da sfaturi, însă mi-aș permite să subliniez acest lucru care este important pentru cei care pleacă într-o altă țară: chiar dacă este mai la îndemână să accepți un job într-un fast-food, e mult mai înțelept să înveți să-ți faci un CV profesionist, să te perfecționezi prin studii și să urmărești un țel.

Am învățat să ne spunem „Te iubesc!”

Am început cu un contract de o lună în Biblioteca anglofonă „Fraser Hickson”. Am continuat cu un contract de șase luni într-un centru de cercetare în istorie, apoi cu un alt contract de un an... și, în decursul a trei ani, CV-ul meu de o pagină a ajuns la trei pagini. De mai bine de un an, lucrez la Biblioteca Națională din Québec. Cu sprijinul guvernului, în mai 2005, s-a inaugurat noul sediu pe cinci nivele, adaptat exigențelor pe care le impune o asemenea instituție. Profilul din sticlă și oțel, interiorul modern, serviciile gratuite și de calitate, toate acestea reprezintă imaginea Marii Bibliotecii, așa cum este supranumită cu mândrie locală. În fiecare dimineață în care intru pe ușa acestui colos al culturii quebecoise, nu pot să nu mă gândesc la colegii mei de la Biblioteca Națională a României. Ei lucrează în depozite prăfuite sau cu mușcați, se descurcă așa cum pot cu lipsa de spațiu și de logistică, asistă neputincioși la distrugerea de fonduri de patrimoniu și la degradarea noului sediu pentru care se alocă bani, dar care... se dărâmă ca în Legenda Meșterului Manole. Oare ce Ană ar trebui sacrificată în zidurile care de mai bine de 16 ani așteaptă să fie finisate?

Visez la ziua în care Biblioteca Națională a României își va regăsi demnitatea și locul binemeritat atât în peisajul bucureștean, cât și în cultura românească. Povestea mea de imigrant continuă și în planul jurnalistic. Participând la un atelier de lectură și de creație organizat în bibliotecile din Montreal, am avut șansa de a descoperi și de a investiga zone noi ale cu-

noașterii. Plăcerea de a discuta pe marginea unui text, atmosfera de efervescentă creație, sentimentul că vorbesc aceeași limbă a vibrației interioare, toate acestea m-au făcut să mă simt „acasă“, m-au făcut să îmi dau seama că tocmai asta îmi lipsea înainte. Montreal-ul, oraș multicultural prin excelență, mi-a oferit această șansă și, totodată, provocarea de a-mi împinge limitele mai departe. Am urmat cursuri în jurnalistică și redactare în franceză; am colaborat la ziarul comunității românești, *Actualitatea Canadiană*, al cărui editor este Cătălin Mihăilescu. Aici mi-am făcut ucenicia, după care, timp de un an, am fost redactor-șef. În prezent, fac parte din colectivul de redacție al revistei de cultură *Terra Nova*, al cărei redactor-șef este scriitoarea de origine română Felicia Mihali. Scopul acestei publicații este de a promova evenimentele culturale montrealize și, în același timp, de a fi o rampă de lansare pentru tinerii scriitori și jurnaliști. Profit de acest prilej pentru a vă invita să descoperiți diaspora românească pe site-ul www.terranoamagazine.ca.

Acum, privind în urmă, sunt convinsă că în viață este important să ai curajul de a încerca și de a lupta pentru ca visul să devină realitate. Atâta timp cât un gând s-a cuibărit în mintea ta, ești dator să-l urmezi, să-i dai contur și să faci sacrificii pentru a-i da aripi. Acum știu că e bine să îți asculti glasul inimii, cel de-al șaselea simț, dorința de a te autodepăși. Pentru unii este sufi-

cient să aibă liniștea unui cămin, pentru alții este necesar să caute acel „ceva” care le lipsește. Dar cea mai mare mulțumire a fost aceea că fetița mea, Raluca, a trecut testele și a fost acceptată în programul internațional al unei școli de elită. Este un program special conceput pentru a oferi o cultură generală solidă și pentru a forma buni comunicatori, cetățeni capabili să ia decizii responsabile. Într-o zi, când dintr-un anumit motiv eram îngândurată, s-a cuibărit în brațele mele și mi-a spus: „Astăzi, la școală, ne-am ales personajul preferat cu care am vrea să semănăm. Eu am spus că vreau să fiu ca mama mea!”. Destăinuirea naivă a copilului de șase ani a alungat pentru totdeauna orice umbră de pe fruntea mea. Am scris aceste rânduri pentru părinții mei. De ziua tatălui meu, acesta a fost cel mai frumos cadou pe care îl aștepta, o știu. Voia să mă știe fericită, așa cum orice părinte din lumea aceasta o dorește pentru copilul său. Pentru mama mea, care nu mă are aproape, telefoanele de mai bine de o oră, în care îi povestesc câte lucruri am realizat în decursul unei săptămâni, cred că sunt cea mai mare satisfacție pe care puteam să i-o dau. Dar mai ales am învățat să ne spunem: „Te iubesc!” Distanța ne-a apropiat sufletește și sentimentele au prins glas, prețuind faptul că suntem sănătoși și că ne avem unul pe altul. Probabil că așa e dat omului, să treacă prin multe pentru ca să înțeleagă că de fapt fericirea e ascunsă în el însuși.

Strada cu numele Predeal-Trudeau alături de Podul Românilor sunt două denumiri cu caracter românesc înscrise în documentele toponomastice ale Quebecului.

Restituirile Teresiei Bolchiș-Tătaru

Corneliu FLOREA
Winnipeg - Canada

Scriitoarea Teresia Bolchiș-Tătaru a adăugat la bogatul său palmares literar un nou roman (*Restituirile*, Editura Criterion, București, 2008), a cărui lectură prezintă cititorului, în maniera livrescă actuală și înalta ținută scriitoricească, real și detaliat, soarta și viața societății românești de la instalarea prin forță și dictat a comunismului totalitar sovietic, a dominației rusești ca supraputere militară, până după evenimentele anului 1989.

Pentru cititorul român care a trăit acest interval istoric este o lectură pe care o va absorbi

cu interes și o va aproba întru totul, fiindcă acea perioadă trebuie consemnată în publicistica română pentru viitorime ca document istoric, de mărturie și acuzare. Lucrarea este prezentată într-o formă scriitoricească în care ideile și evenimentele au prioritate față de normele, în general depășite azi, ale literaturii clasice de către personalitatea puternică, de sine stătătoare, verticală și atotcuprinzătoare a Teresiei Bolchiș-Tătaru. Pe cititorul tânăr, această lectură, alături de ale altor scriitori, la fel de dăruți lumii și adevărului, îl ajută să-și creeze

imaginile concrete despre drama și tragedia părinților și bunicilor săi, despre dezastrul istoric, social și psihologic ce s-a abătut peste țară, peste români în acea perioadă de dominare și opresiune. Prin acest roman, cititorul tânăr are posibilitatea să înțeleagă mult mai bine calamitatea comunistă ce a distrus identitatea și libertatea românilor, decât prin pseudocondamnarea comunismului din raportul Băsescu - Tismăneanu, raport ce este doar o acțiune propagandistică a paleopolitricilor comuniști. Autoarea romanului oferă tânărului cititor premisele comprehensiunii evenimentelor și a situației sociale care a urmat după căderea comunismului, când mulți

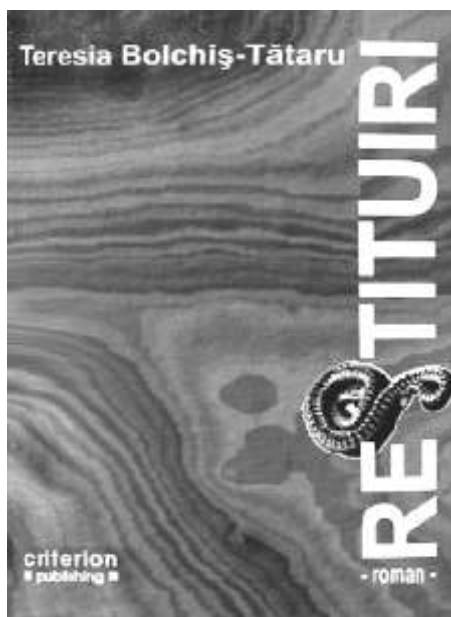
tovarăși culpabili pentru faptele lor opresive au scăpat nepedepsiți, metamorfozându-se în tot felul de democrați, întâi datorită faptului că nu a fost o reală cădere ci doar o parțială și temporară înlăturare și, în al doilea rând, profitând de confuzia și naivitate populației extenuată de mizeria socială și materială îndurată.

Romanul este o îmbinare reușită și captivantă de personaje cu simțire amplă de viață personală, familială și socială, de zbcium și revoltă pentru ceea ce trebuie să trăiască, obligatoriu, în interrelație tovarășească cu dominanții și uneltele lor, pentru a supraviețui în

sistem. Dar înainte de toate este un roman politic cu multe fapte, situații și dovezi diferite, ce amplifică ideea și tema romanului, cu istorie și istorioare ce fixează, nu din obsesie, ci din datorie morală fondul acelor vremuri. Nu se poate trece cu vederea, ar fi o impietate, măiestria la care a ajuns Teresia B. Tătaru în toți acești mulți și fructuoși ani de îndeletnicire publicistică și literară, scrisă apăsător, în a prezenta scene de roman unice prin dimensiune și expresie. Nu am motive de supraaprecieri și ca exemplu vă invit să citiți paginile 56-62,

sau 179-184. (Ședința de partid în care Andrei urma să fie murdărit și coada pentru alimente, batjocura regimului mai ales față de intelectuali.)

Cititorul obișnuit, care urmărește evoluția personajelor și situațiilor, observă în scrierea autoarei un vocabular bogat, larg, cuprins între cel maramureșean, rural sau urban, până la cel elevat, academic, ce cuprinde întreaga gamă sufletească, de la sensibilitate și duiosie emoționantă până la sarcasm și duritate demolatoare. Tot romanul decurge limpede și fluid, cu interes și nu suferă cu nimic că nu este scris în canoanele stricte ale romanului clasic, de odini-

oară, canoane care pe zi ce trece sunt lăsate tot mai în urmă, inevitabil în noua societate umană spoliată de energie și timp. Tânăra familie Andrei și Pia Brânzeu deschid romanul și nu sunt numai protagoniștii lui, ci și observatori și critici, prezentatorii și confidenții celorlalte personaje. Printre primele personaje care apar în roman întunecând și amenințând viața celor ce nu vor decât să fie lăsați în pace este Omul albastru, securistul, pe care autoarea îl prezintă original, cum nu am mai întâlnit până acum în literatura românească. Omul albastru, tovarășul Popescu - securist de când se știe - apare în acest roman citind și studiind - pentru a câta oară? - Directivele de bază ale NKVD-ului - strict secret - datate, Moscova 2-6-1947, după care se repede ca o hidoasă reptilă zburătoare asupra celor ce trebuie să știe că sunt trecuți sub stăpânirea lui. De-a lungul romanului îl vom întâlni la tot pasul, urmărind, urzind intrigi și ședințe de partid, de adevărate inchiziții NKVD-iste și asmuțind informatori asupra celor ce nu își doresc decât să fie lăsați în pace, cum în repetate rânduri subliniază Uca, sora Piei.

Uimitor cum, în toată opera literar-publicistică a scriitoarei T.B.T., de la începutul activității ei, în România anilor 60, și până azi, Omul albastru este prezent și nimeni nu și-a dat seama, mai ales atunci, în perioada cenzurii și autocenzurii, cine și ce vrea să reprezinte acest Om albastru, cu toate că uneori prezentarea era foarte transparentă, ca și în cazul de față, însă mult mai directă.

Teresia Bolchiș-Tătaru are o mare ușurință de a deschide, prin diferite personaje, ferestre în istoria românilor din secolul XX; de la Regina Maria - pe care o îmbracă în costume naționale ca suprema admirație și recunoștință față de aceea care a făcut întregirea României - și până la Veturia Goga, pe care o dezbracă de personalitate și îi pune veșminte de turnătoare. De asemenea, prin personajele sale, este neîndurătoare cu societatea „iepocii de aur” și conducătorii ei, cu tovarășii și slugile lor, dar se transformă radical când vorbește despre maramureșenii ei de pe Mara și Iza, pe care îi venerază și îi respectă încrustându-i în icoane de lemn sfânt. Familia maramureșeană este portretizată ca o unitate de iubire, de mândrie, trudă și biruință prin credință. Este și va fi fiind, punctează într-o altă idee arătând rezistența împotriva vremurilor potrivnice. Atinge însă apogeul pioșeniei de câte ori scrie, și scrie des, despre credincioșii Bisericii Unite, greco-catolice și se dezlănțuie cumplit împotriva celor ce au su-

Teresia Bolchiș-Tătaru s-a născut la 3 iulie 1935, în Silvașul de Sus, Hațeg, județul Hunedoara.

A predat biologia în Baia Mare până în anul 1976, când a emigrat în Germania, stabilindu-se la Augsburg.

Este membră a cercului cultural-artistice *Apoziția* din München, a *Liter-Art XXI* din SUA și a *l'Union Catholique Internationale de la Presse*.

A scris mai multe cărți de proză, poezie, literatură pentru copii.

primat uniții cu Roma, din România, fermentul unității naționale pentru toți românii. În această postură, direct și indirect își atrage pică și chiar ostilitate din partea unor ortodocși, care trec cu vederea peste esențialul creștinismului și istoria sa la români, care nu recunosc datoriile lor materiale și creștinești față de conaționali lor, acum la început de mileniu, când creștinismul ar trebui să fie unit, ca niciodată înainte vreme, când omenirea este la răscruce de noi ideologii și convingeri. Creștinismul răsăritean ar trebui să sprijine mai mult acum, pe creștinul din această lume nestatornică și tumultoasă, pe lângă obsedanta pregătire pentru lumea de apoi.

Pagini și pagini de mizerie comunistă și când personajele, dar și cititorul, se simt înăbușite, asfixiate sufletește de partid și Omul albastru, autoarea găsește antidotul, îi scoate la aer, la munte. Este o ieșire tonică, reconfortantă, fiindcă ea cunoaște profesional natura și iubește cu respect munții noștri. Ne urcă la munte, sus la marginea cetinei de brazi să admirăm până la bucuria cerească spectacolul unic al cocoșilor de mesteacăn, la început de primăvară, sau altădată, mai sus, în golul alpin să sărutăm Ru-

picapra rupicapra, această minune mică și delicată a plaiului nostru mioritic din Munții Rodnei. Autoarea își încununază condescendența față de peisajul românesc ducându-ne în primul nostru Parc Național, Rezervația Retezat cum spunem cu toții azi, Rătezat, cum spuneau strămoșii noștri sau, și mai de mult, Cogaionul sacru al geto-dacilor. Cu aceste capitole, sunt convins că autoarea a răscolit imagini și simțiri cititorilor care au umblat pe cărările montane descrise și dorința lor de-a le revedea. În zilele noastre se găsesc destule elite de bulevard și partide, care zeflemizează plaiul nostru mioritic, nu numai pentru că sunt ignoranții de pe urmă, ci și pentru că natura i-a hărăzit amputați psihic și spiritual.

Ce m-a uimit pe mine, cititorul, după peste două sute de pagini de lectură, de mărturii și acuzații împotriva „iepcii de aur” depuse de

personajele romanului a fost când am ajuns la Decembrie 1989, scrie fără vervă, de entuziasm nici nu mai vorbesc, doar câteva rânduri, de parcă ar fi vorba, doar așa, de trecerea străzii de pe o parte pe alta. Atât! Am fost contrariat, pentru că o cunosc pe Tibiti cum îi spun eu de aproape trei decenii, în care a scris articole în presa exilului (*Cuvântul românesc*, *Curentul*) eseuri și multe cărți împotriva dictaturii comuniste și acum, la căderea comunismului, abia a molfăit câteva rânduri într-un roman de peste 250 de pagini! Încet, încet, citind în continuare m-am dumirit, mai mult m-a impresionat cât de iscusit literar a marcat acel eveniment, început ca o revoluție în țară și săvârșit ca o lovitură de stat pentru putere, la București, de către un grup pregătit dinafară. Într-un anumit sens, într-adevăr a fost doar o trecere de stradă, de pe o parte pe cealaltă.

Tabăra Internațională de Tineret din Petah Tikva

Ambasadorii lumii și poarta speranței...

Roni CĂCIULARU
Petah Tikva, Israel

Foaierul elegant al sălii de festivități „Sharet”, aparținând primăriei din orașul meu, Petah Tikva din Israel a fost luat cu asalt de mai mulți tineri, elevi din ultimele clase de liceu. Frumoși, destinși și distinși, unii ușor teribiliști, alții serioși, unii degajați, parcă indiferenți în aparență, alții emoționați și pătrunși de frumusețea momentului. Băieți și fete între 16 și 18 ani. Din mai multe țări. Sunt așa numiții „ambasadori” ai tinereții și ai păcii.

Inițiativa – devenită deja o tradiție anuală - este a Primăriei noastre. Ambasadorii celor mai curate sentimente ale lumii alcătuiesc Tabăra Internațională de Tineret din Petah Tikva, care își propune schimburi de idei, cunoașterea locurilor și vieții israelienilor, preocupările oamenilor, realitățile adevărate, la fața locului. „Sunt convins – spunea primarul Petah Tikvei, I. Ohaion, care s-a întreținut cu oaspeții – sunt convins că generația voastră, lipsită de prejudecăți, va aprecia mai bine decât alții faptul că aici, la noi, se muncește, se creează, se edifică pentru mai bine și mai frumos, pentru înțelegere și bună conviețuire și că oamenii de pretutin-

deni, în esența lor, sunt la fel, au aceleași năzuințe, aceleași idealuri, de înțelegere, de armonie, de pace. Cum se ajunge la pace? Iată o întrebare esențială pe care voi, care puteți fi diplomații lumii de mâine, ba chiar și de azi, sunteți chemați s-o elucidați în mod original. Pentru asta trebuie cunoaștere, știință, înțelepciune și suflete curate. Voi le aveți și le dezvoltăți în continuare și de asta vă primim cu dragoste. Fiți bineveniți pe pământul nostru!”

Între cei prezenți la acest moment inaugural, neprotocolar, intim, decent, și emoționant s-au aflat reprezentanți din România, din Norvegia, din China, din Germania. „Domnule primar Ohaion, vă mulțumim pentru vorbele calde și dorim să vă aducem salutul meleagurilor noastre băcăuane, din România, căci știm că orașele noastre sunt înfrățite. Prin legături directe oamenii se cunosc cu adevărat, nu numai prin ziare sau prin televiziune. Viața adevărată suntem noi, nu presa. Iar diplomația adevărată cred că este zâmbetul nostru, întâlnirea privirilor, înțelegerea care vine din lucruri mici și din bunăvoință, dar mai ales proiectele bune, aflate în slujba păcii”.

Câtă dreptate are această elevă, Ramona Hobu, puțin sfișoasă, din celălalt oraș al meu, unde m-am născut și am iubit pentru prima dată o fată ca ea. Au vorbit frumos și inteligent mai mulți tineri din alte localități ale lumii (printre care și din București), dar mie mi-a rămas întipărită Ramona, și parcă-mi venea să-i spun, ca unei alte Zaraza, că „zările-s trandafirii”. Dar mi-am dat seama că ea știe și singură acest lucru, iar eu, la vârsta mea, nu se cade să fiu romantic...

Directoarea Departamentului de Relații Externe al Primăriei, doamna Monica Cohen, sub conducerea căreia se desfășoară această Tabără Internațională de Tineret, a zâmbit cu înțelegere și apropiere față de freamătul acestor tineri, alături de S. Herțel, adjunct al șefului Secției de Tineret din cadrul aceleiași Primării, conversând cu unii din cei veniți în această vizită de lucru, încercând să răspundă la unele întrebări, ori sfătuindu-i cum să-și organizeze mai bine sejurul lor de cunoaștere și apropiere.

Ceea ce mi-a făcut plăcere să remarc însă este și faptul că am avut prilejul să discut cu „Directoarea de la Externe” în limba română, aflând și unele amănunte despre programul acestei acțiuni. „Mai întâi, îmi spune ea printre altele, vreau să remarc faptul că de un mare folos ne este colectivul de la „Școala ambasadiorilor tineri”, școală care funcționează de mai mult timp în orașul nostru. Partea de teorie aplicată a acestei acțiuni care începe acum se bazează pe fundamentul ideatic și metodologic de la școala diplomatică amintită. Iar prezența tinerilor băcăuani, an de an, printre noi, se datorează președintelui HOR (Uniunea Originarilor din România în Israel). Filiala din localitate, economistul Moni Șeinștein, permanent în mijlocul nostru, care este și inițiatorul înfrățirii dintre cele două orașe. Încât dacă l-ați văzut pe domnul Ionuț Tomescu, putătorul de cuvânt al primăriei băcăuane, împreună cu doamna Daniela Mihăilă, șefa de cabinet a primarului de la Bacău, înmânând oficial un cadou simbolic din partea domnului Romeo Stavarache (cetățeanul nr.1 al Bacăului), nu trebuie să vă mire de loc. Relațiile dintre noi sunt frumoase și bune, constructive. Dar noi avem astfel de relații și cu alte localități de pe mapamond și cultivăm prietenia, respectul, demnitatea și cunoașterea reciprocă, împreună cu interesele comune economice și de altă natură, ca de pildă educativă, socială etc”.

Tinerilor ambasadiori ai păcii și înțelegerii dintre oameni li s-au creat condițiile necesare pentru vizitarea nordului țării, la Haifa, la Osa-fia și la Roș Hanikra, dar în primul rând a Ieru-

salimului, cu un popas la președintele țării, Șimon Peres, laureat al premiului Nobel pentru Pace, ca și la Parlamentul Israelului (Kneset), la monumente istorice sau religioase, la „Zidul Plângerii” și în cartierele moderne, elegante. De asemenea, tinerii sunt oaspeții „Orașului fără pauză” de pe malul Mediteranei – Tel Aviv-Yaffo. În sudul țării vorbim de ospesia lor la Marea de Sare (Marea Moartă), Cetatea istorică Messada etc... De asemenea „ambasadorii” tineretii românești au avut întâlniri, în această perioadă, cu ambasadorul României în Israel, excelența sa domnul Eduard Iosiper, ca și cu înalți funcționari și demnitari diplomatici israelieni, cu personalități politice proeminente, și bineînțeles, cu tineri elevi din Petah Tikva și din țară.

Când te afli într-un astfel de context tânăr, dornic de cunoaștere și de prietenie, alcătuit din vlăstare de pace, te simți parcă mai capabil de a înțelege și de a te încrede în lumea cam anapoda și cam nu întotdeauna așa cum ne-am dori. Te simți mai optimist, mai încrezător în viitorul omenirii. Elie Wiesel spunea cu aer pragmatic: „Pacea nu este un dar al lui Dumnezeu dat creaturilor sale. Este un dar pe care noi ni-l facem unul altuia”. Copiii aștia, tinerii ambasadiori, ei sunt speranța. Ei sunt purtătorii drapelului de mâine, pentru o lume mai bună, mai frumoasă. Aici, la noi, poate că învață ceea ce deja știu: să facă daruri! Ei vor ști să ofere lumii ceea ce este pentru ea cel mai important și dorit ideal: Pacea.

Cam așa gândeam întorcându-mă acasă, la locuința mea din Petah Tikva – care, în traducere, înseamnă nici mai mult, nici mai puțin decât „Poarta Speranței”! Ce pot spune?! Să treceți prin această Poartă, dragii mei prieteni, să treceți și să continuați triumfători. Și să duceți mesajul de pace al poporului meu pretutindeni!

Fiți vă rog și ambasadorii mei!

Patriarhul României, Prefericitul Daniel, a pus piatra de temelie la Catedrala Episcopală Ortodoxă Română din Madrid

Alexandru PETRESCU
Madrid, Spania

În 18 aprilie 2010, a avut loc slujba punerii pietrei de temelie a Bisericii Parohiale „Preasfânta Fecioară Maria” și Catedralei Ortodoxe Române a Episcopiei Spaniei și Portugaliei. Sfânta Liturghie a reunit mii de compatrioți stabiliți pe tărâm hispanic. Evenimentul a reprezentat o ocazie de reconfirmare a bunelor relații româno-hispanice, la slujbă asistând din partea autorităților spaniole, șeful executivului regional madrilen, Esperanza Aguirre, alături de consilierul pentru locuri de muncă, femei și imigrație, Paloma Andrados. Terenul pe care se va construi Catedrala Episcopală, a fost obținut în urma concursului susținut la Primăria orașului Madrid de către Parohia Ortodoxă Română „Preasfânta Fecioară Maria”, parte integrantă a Episcopiei Ortodoxe Române a Spaniei și Portugaliei.

Din partea română au fost prezenți: deputatul de diaspora, William Brînză, însoțit la eveniment de senatorul Viorel Badea, de secretarul de stat pentru românii de pretutindeni, Eugen Tomac și de secretarul de stat pentru Culte, Adrian Lemeni, precum și de ambasadorul României în Spania, Maria Ligor.

Comunitatea Românilor din Spania a invitat cu această ocazie să se facă reconcilierea națională măcar a celor morți pe pământul iberic

pentru idealuri ce abia acum își văd finalul. S-a dorit ca Preafericitul Părinte să fie prezent la Monumentul Românilor căzuți la Majadahonda și în Cimitirul Civil de la Almodena din Madrid, unde sunt îngropați români și, de asemeni, la monumentul natural omagial numit „Pădurea celor ce nu mai sunt” din Parcul Retiro, dedicat victimelor atentatului de la 11 martie 2005 și a celor 16 români morți.

„Până la Dumnezeu te omoară (sau te mănâncă) sfinții”! Cred că asta au dorit ei, cei cu birocrația și „sforile” de la Patriarhie să ne demonstreze... Cu câteva zile înaintea vizitei, deși noi cei din Comunitatea Românilor din Spania am făcut publică necesitatea reconcilierii dintre români, am primit un telefon de la un „sfânt” care sigur nu era Simon Templar, celebrul personaj al scriitorului Leslie Charteris ce între 1928 și 1963 a bătuit literatură britanică. Cu o voce blândă ne-a tot „coordonat” să nu ne adunăm la aeroport și nici să credem că Prea Fericitul ar avea timp pentru cererile noastre...

Sunt convins că Patriarhul României nu a fost nici măcar informat despre demersurile noastre... deoarece acel „sfânt” nu a dat drum liber scrisorii noastre să ajungă acolo unde trebuia... Altfel, Patriarhul României ar fi făcut unele precizări despre reconcilierea românilor și ar fi avut câteva cuvinte de laudă la adresa preotului ortodox grec, cunoscut sub numele de Padre Dimitri (Dimitri Tsiamparlis), care timp de 50 ani a botezat, căsătorit și înmormântat sute de români din Iberia. Și îngerul (sfânt) birocrat român mi-a spus clar: „Prea Fericitul nu poate menționa pe orice om în discursul său...” Dar doresc să-i aduc aminte birocratului dintre lumânări că spaniolii, aici în țara lor, au dat nu doar o coajă de pâine zecilor de mii de șomeri fugiți de foame din țară, nu doar le-au ținut copiii în școli gratuit, sau i-au îngrijit

Sursa: www.basilica.ro

în spitalele lor gratuit, le-au făcut cluburi și biblioteci sociale, le-au adus folcloriști și maneliști pe banii lor, ca ei să nu uite de glia lor, le editează ziare în limba lor... le-au adus pe chel-tuiala lor chiar și politicieni și le-au făcut congrese gratuit...

Iată doar câțiva dintre românii aflați sub bolovanii Spaniei: Vintilă Horia Iucal (Segarcea, Rumania, 18 de decembrie de 1915 - Collado Villalba, España, 4 de abril de 1992), Aurel Răuță, profesor la Universitatea din Salamanca (primul autor al gramaticii române pentru spanioli -1947). Horia Stamatou s-a născut la 9 sep-

tembrie 1912 în Vălenii de Munte, județul Prahova. Între anii 1951 și 1961 trăiește în Spania, unde, la Madrid, desfășoară o multiplă activitate literară în limba română și în limba spaniolă, ca redactor al revistelor *Libertatea Românească* și *Fapta*, luând parte la întemeierea caietului spaniol lunar de literatură *Punta Europa*. Tot la Madrid este redactor al revistei *Oriente Europeo*. Și ca ei sunt zeci și sute de alți romani care, indiferent de doctrina lor, au vena românească.

Am fi dorit ca măcar acum să fim cu toții împreună... dar ce păcat că până la Dumnezeu...

Români în cursa Oxfam Trailwalker 2010 din Noua Zeelandă

Cristi DUMITRACHE

Auckland, Editor „Pagini Românești în Noua Zeelandă”

OXFAM TRAILWALKER, este un eveniment anual organizat cu scopul colectării de fonduri pentru eradicarea sărăciei și in justiției în lume. Evenimentul neo-zeelandez al anului 2010 s-a desfășurat în perioada 10-11 aprilie în Taupo (Insula de Nord a Noii Zeelande) și a constat în efectuarea de către o echipă de patru persoane a unui marș pe un traseu bine definit de 100 de km timp de 36 de ore. Această competiție sportivă nu este o ștafetă, cei patru membri trebuie să înceapă și să termine cursa împreună. Anul acesta au participat 350 de echipe, dintre care una a fost compusă din români. Buna desfășurare a cursei a fost asigurată de 400 de voluntari, care au oferit asistență competitorilor pe tot parcursul traseului.

Oxfam Trailwalker New Zealand este o competiție sportivă care face parte dintr-o serie de evenimente internaționale dedicate aceluiași scop și care se desfășoară și în alte țări precum: Australia, Japonia, Hong Kong și Regatul Unit al Marii Britanii. Competiția a fost inițiată în 1981 de către militarii regimentului „Queen’s Gurkha Signals” din Hong Kong.

Eroii noștri din cursa Oxfam Trailwalker 2010 s-au întors victorioși. Cu misiunea încheiată și mai puternici ca oricând. Teo, Tim, Nelu și Gary au reușit să treacă linia de sosire în 24 de ore, scurtând foarte mult din timpul maxim alocat (36 ore) pentru a parcurge cei 100 de kilometri. La data realizării acestui articol, Family Stroll reușiseră să strângă 95% din suma pe care

Echipa Family Stroll

organizatorii au fixat-o, respectiv NZ\$1895. Nu avem nici o îndoială însă că acest barem de \$NZ2000 va fi depășit, donații fiind așteptate și după cursă, până la data de 23 iunie. Reamintim și adresa de internet unde se poate dona orice sumă: <http://www.oxfam.org.nz/events> (teamid =4097, echipa Family Stroll). Mulțumiri din partea lui Teo și a echipei! Dar iată în continuare și câteva cuvinte ale căpitanului echipei la sosirea din epuizanta cursă: „Deși cursa s-a încheiat, e greu să ignori participarea la un asemenea eveniment cum a fost 2010 Oxfam Trailwalker. Că să vă fac un scurt rezumat, am ajuns în Taupo vineri după-masă, în timp pentru prezentarea de la 5:30. Ni s-a mai descris o dată traseul, am mai primit un set de hărți, am mai confirmat o dată participarea întregii echipe și a echipei de sprijin, ni s-au mai descris o dată toate greutățile și potențialele pericole.

După care cină și culcarea! Sâmbătă ne-am trezit de dimineață, pe la 5 și ceva. Am ajuns la start înainte de 6:30, după ce am condus pe lângă primele echipe ce pleaseră la 6:00. O încălzire cu trei fete de la Les Mills (o rețea de gym-uri), o rugăciune Maori pentru că urma să traversăm pământuri sacre, și apoi startul la 7:00. Erau sute de concurenți, astfel că am reușit să trecem linia de plecare după mai bine de un minut. Primii 50 km i-am făcut pe zi, trecând prin păduri, peste pășuni, traversând râul Waikato peste cascada Huka, trecând printre fumarolele de la Craters of the Moon, urcând dealuri de peste 600 m și coborând înapoi la nivelul Lacului Taupo (300 m). Următorii 50 km au fost prin întuneric, prin păduri, peste pășuni și pe drumuri de țară. Traseul în sine nu a fost greu, însă lungimea lui a fost... tare lungă: 100km, iar fiecare km a avut 1000m. Opt etape,

cu șapte puncte de control la care ne-am realimentat, lins rănile și cârpit. Etapele de zi au fost mai lungi, 12-18 km, cu etapa a 4-a de peste 19 km, la căderea nopții. Etapele de noapte au fost mai scurte - ce bine! - cu câte 6-8 km. Am terminat după 24 de ore (timpul oficial este 24:06). Nu pot să descriu cât de mult a contat ajutorul dat de către «echipa de sprijin» formată din celelalte jumătăți, aka managementul. Sincer să fiu, m-am simțit că un star din NBA care iese de pe teren și are scaunul lui, cu băutura preferată, cineva îi aruncă un prosop pe spate, altcineva îl pansează, antrenorul îl încurajează, apoi este îmbrăcat, iar când e gata de «action», își trage pantalonii care se desfac ușor și îi aruncă, cineva urmând să-i culeagă. Vă spun doar că am schimbat papucii și șosetele, tricouri și pantaloni, ne-am reparat bășicile, am refăcut bagajele cu Powerade și apă, am fost serviți cu paste, pizza, cozonac, muffins, ciocolată, fructe proaspete, cafele, ceaiuri, supă fierbinte, de la 10 dimineață până a două zi în zori, la ora 4. Ar fi fost de o mie de ori mai greu fără ajutorul fetelor.

În final, vreau să vă mulțumesc în numele echipei (Gary, Nelu, Tim și subsemnatul) pentru faptul că ați fost alături de noi. Suntem convinși că lucrurile au mers relativ ușor pentru că am fost înconjurați de mii și milioane de gânduri pozitive.

Mulțumim pentru încurajări și, nu în ultimul rând, pentru donațiile făcute în numele echipei noastre către OXFAM. Perioada de fundraising se încheie la jumătatea lui iunie, însă noi am reușit să strângem aproximativ 95% din cei 2000 de dolari la care ne-am angajat. Fiecare dolar a contat și așa am ajuns de la 30 de dolari acum 6-7 săptămâni la 1895 acum. Mii de mulțumiri încă o dată.”

REMEMBER NICĂPETRE**Expoziție omagială
și lansare de carte
în Canada**

„Eminescul meu nu a fost o comandă oficială, nu a fost facut de un meseriaș; Eminescul meu a fost cioplit de un om care citește și iubește ce a dat acest poet lumii. Dar, în primul rând, eu am sculptat nevoia noastră de Eminescu.”

Nicăpetre

La 21 aprilie 2010 s-au împlinit doi ani de la moartea sculptorului și artistului plastic Nicăpetre (Petre Bălănică), una dintre cele mai importante personalități ale emigrației românești în Canada.

Pavel Șușară, unul dintre cei mai critici de artă consacrați spunea: „Indiferent dacă e vorba de piatră sau de lemn, imaginarul său funcționează absolut identic și trădează o energie vitală, o capacitate de absorbție, de transmisie și de răspuns cu totul uimitoare. Cred că nu există în sculptura românească de astăzi un temperament artistic, în sine, de o asemenea vigoare și o inocență de o asemenea dimensiune.” (*Despărțirea de Nicăpetre*)

În ideea comemorării, în perioada 21 - 25 aprilie 2010, la 171 E Liberty St, Toronto, a avut loc o expoziție *Nicăpetre* și lansarea volumului *Nicăpetre - Dezvelirea lemnelor* a lui Virgil Untilă, fostul redactor șef al revistei de cultură de

limba română, din Canada, *Voci* și unul dintre colaboratorii revistei *Familia română*.

În 14 mai a.c., în România, Virgil Untilă și-a lansat cartea *Nicăpetre – Dezvelirea lemnelor*, editată de Muzeul Brăilei, muzeu care a inițiat proiectul unui centru cultural care să poarte numele marelui sculptor. Proiectul de înființare a Centrului Cultural Nicăpetre la Brăila, inițiat în Anul Internațional Brâncuși, este primul caz de recuperare, pentru patrimoniul cultural național, a operei unui artist român de talie internațională, din diaspora. Donația sculptorului cuprinde 763 desene, 85 sculpturi și materiale documentare.

Pe lângă Virgil Untilă au participat la realizarea evenimentului Decebal Dascău (artist videograf, operator tv – realizatorul imaginii și a efectelor de cameră pentru filmul documentar de televiziune *Hangman's Graveyard*), Luiza Alexa și Anca Ghițescu (deținătoarea fondului de sculptură a artistului).

Nicăpetre s-a născut la 27 ianuarie 1936, în Brăila, România.

A absolvit Institutul de Arte “Nicolae Grigorescu”, în 1964. Între anii 1964-1968, a fost profesor de desen și istoria artelor. Prin calitățile artistice de excepție ale lucrărilor, s-a afirmat de la debut ca desenator și sculptor original, de mare valoare. A publicat desene, încă din studenție, în revistele *Luceafărul*, *România Literară*, *Săptămâna*, *Viața Românească*, *Albina*,

„Eminescu”, 1989, lucrare în marmură
amplasată în fața Centrului Cultural
„Nae Ionescu” din Canada

Ifiumuncacs. A ilustrat volumele: *Poeme* de Theodor Balș, *Libertatea de a trage cu pușca* de Geo Dumitrescu, *Veșmânt și culoare* de Cristina Anghelescu, *Coloana fără sfârșit* de Mircea Eliade.

Prima sa expoziție personală, de la Galeria „Simeza” din București, 1969, s-a bucurat de un mare succes, consacându-l drept un artist de talent. Renumitul critic de artă Petru Comarnescu i-a făcut o prezentare elogioasă, fiind de altfel și primul care i-a intuit valoarea sculptorului. I-au urmat expozițiile de sculptură din anii 1970, 1972, 1974, la Galeria Apollo; 1975 expoziția de desen la Galeria Amfora; 1976 expoziția de sculptură la Galeria de artă ale municipiului București; 1979 expoziția de sculptură și desen la Galeria de artă Bacău; 1980 expoziția de desen la Galeria Galatea. Urmează o perioadă artistică fructuoasă, constând în expoziții personale, participări la biennale și simpozioane naționale și internaționale. În ianuarie 1980, Nicăpetre a deschis ultima sa expoziție în țară, o expoziție de desen - crochiuri după model - ce atingea apogeul artei sale de desenator. Până în 1980 a trăit și a creat în România. După o scurtă perioadă petrecută în Grecia și în Italia, Nicăpetre a emigrat în 1981 în Canada unde și-a petrecut aproape trei decenii de viață. S-a stins pe 21 aprilie 2008, în Toronto.

După Virgil Untilă stâlpii lui Nicăpetre par să vorbească despre același principiu ca și Coloana lui Brâncuși, dar „poartă în carnea lor amprenta particularului, accidentele unei biografii sever determinate”. Ca și Brâncuși a reușit

să obțină o confirmare internațională a talentului său. Aproape că nu exista manifestare culturală organizată de comunitatea românilor din nordul Americii unde să nu fie remarcată contribuția lui Nicăpetre, prin busturi ale personalităților din istoria culturii române și lucrări ingenioase care poartă amprenta inconfundabilă a sculptorului.

Creația artistului se află expusă în aer liber, muzee ori colecții particulare. Este prezentă în România, Canada, Statele Unite, Japonia, Anglia, Grecia, Italia, Elveția, Ungaria, Turcia, Cehia, Slovacia și statele din fosta Yugoslavia.

Lucrări și expoziții: *Cariatide*, prima expoziție personală la Galeria Simeza din București (1969) / 32 capitele în travertin pentru coloanele primăriei din Targu Jiu, arhitect Piki Petrașcu (1971) / *A fost aici, odată...* piatră 300 cm, Simpozionul Național de la Măgura (1971) / *Menhir...*, 250 cm, Simpozionul Internațional Villany, Ungaria (1974) / *Triptic*, piatră, 120cm (1974) / Bienala de la Veneția (1974) / *Perpessicius*, bust în marmura, 93 cm, instalat în 1994 la Casa memorială (1978) / *Zabala și Palos*, piatră 300 cm, simpozionul Național de la Măgura (1979) / *Umbra*, marmură, 170cm, Simpozionul Internațional Muzeul Skironio, Grecia (1980) / Bienala Internațională organizată de Muzeul Skironio, Grecia (1981) / Expoziție personală de pictură și sculptură, Columbus Center, Toronto, Canada (1982) / *Rugăciune pentru fiul căzut*, expoziție personală de sculptură, Goethe, Institute, Toronto (1985) / Bienala Internațională sponsorizată de Muzeul Skironio, Grecia (1985) / Bienala Internațională sponsorizată de Muzeul Skironio, Grecia (1987) / *Ausdruck der Stille (Orga de liniște)*, granit, 300 cm, Straubing,

Nicăpetre - *Bizantiniană* (piatră)

Germania (1988) / *Mihai Eminescu*, bust monumental, marmură, 100 cm, Hamilton, Canada (1989) / *Invocații*, 25 de piese de sculptură, 200-250 cm, Guild Park, Scarborough, Ontario (1990) / *Invocații*, 3 piese de sculptură, 200-250 cm, universitatea din Tennessee, SUA (1990) / Academia româno-americană din București îi conferă un premiu de recunoaștere pentru contribuții importante la dezvoltarea artelor plastice (1990) / *Adam și Eva*, 2 piese marmură, 210 cm, Muzeul Hakone, Japonia (1991) / Expoziție personală Carnegie Gallery, Dundas, Ontario (1991) / *Cadente pentru Glenn Gould*, 3 piese lemn, celebrând aniversarea a zece ani de la moartea pianistului, expuse în fața Conservatorului Regal de Muzică, Toronto (1992) / *Rege și Regină*, în onoarea Majestații Sale Mihai I al României, cu ocazia venirii sale în Toronto (1992) / *Acroteria*, marmură, 200 cm, Krastal-St. Paul, Austria (1993) / Expoziție personală de sculptură și desen, Centrul Cultural al României, New York, SUA (1993) / Expoziție personală la Centrul Canadian de sculptură, Toronto (1993) / *Invocații*, patru piese lemn 250 cm, Universitatea din Alabama Birmingham, SUA (1993) / *Devenire*, lemn, 250 cm, Simpozionul Internațional de sculptură, Saint-Jean-Port-Joli, Quebec (1994) / Expoziție de grup la Muzeul Național al României, București (1994) / *Devenire*, lemn, 270 cm, selectat pentru Trienala de sculptură de la Osaka, 1995, Japonia (1995) / *Păstaie*, lemn, 320 cm, Kirkfield, Ontario (1996) / *Enigma*, Vineyard Sculpture Garden, Ontario (1996) / *Păstaia*, lemn, 250 cm, pentru Phoenix Lim., Romania (1996) / Expoziție personală de sculptură și pictură, White Pointe Gallery, Hannover, Ontario (1997) / 3 busturi de lemn pentru Centrul Memorial: *Anton Dumitriu*, *Vasile Bancila și Nae Ionescu* din Brăila (1997) / *Sculpturi recuperate*, inaugurare de expoziție în Centrul cultural Nicăpetre din Brăila (1998) / Orașul Scarborough îi oferă lui Nicăpetre medalia bicentenară de merit pentru realizările importante în domeniul artelor (1998) / Expoziție personală Durham Art Gallery, Ontario (1998) / *Nae Ionescu*, marmură, Hamilton, Ontario (2000) / Medalie comemorativă, Mihai Eminescu, conferită prin ordin semnat de Președintele și Ministrul Culturii al României (2000) / Deschiderea oficială a Centrului cultural *Nicăpetre* inaugurat cu o expoziție de desene create în Canada (2002) /

Nicăpetre - *Adam și Eva* (marmură)

Aron Cotruș și George Donev, busturi bronz, Rotonda scriitorilor Români din Exil, Câmpul Românesc, Hamilton, Canada (2002) / *Cetățean de onoare* al municipiului Brăila, România (2002) / *Vasile Posteucă*, bust bronz, Rotonda scriitorilor Români din Exil, Câmpul Românesc, Hamilton, Canada (2004) / *Mircea Eliade*, bust, Rotonda scriitorilor Români din Exil, Câmpul Românesc, Hamilton, Canada (2005).

Ilustrații de cărți și reviste: *Nevoia de cercuri* de Geo Dumitrescu, *Poeme* de Teodor Balș, *Diamantul Negru* de Al. Mitru, *Veșmânt și podoabă* de Cristina Angelescu, *La colonne sans fin* de Mircea Eliade, *România Literară*, *Luceafărul*, *Albina*, *Ifiu Muncach*, *Roumanie d'aujourd'hui*, *Viața Românească*, *Ramuri*, *Contemporanul-Ideea europeană*.

Cărți publicate: *Brăilița-Downtown Via U.A.P.*, Muzeul Brailei, Biblioteca Istros, 1994 (volum publicat și în Toronto, Canada); *Nicăpetre despre Nicăpetre*, Muzeul Brăilei, Biblioteca Istros, 2004

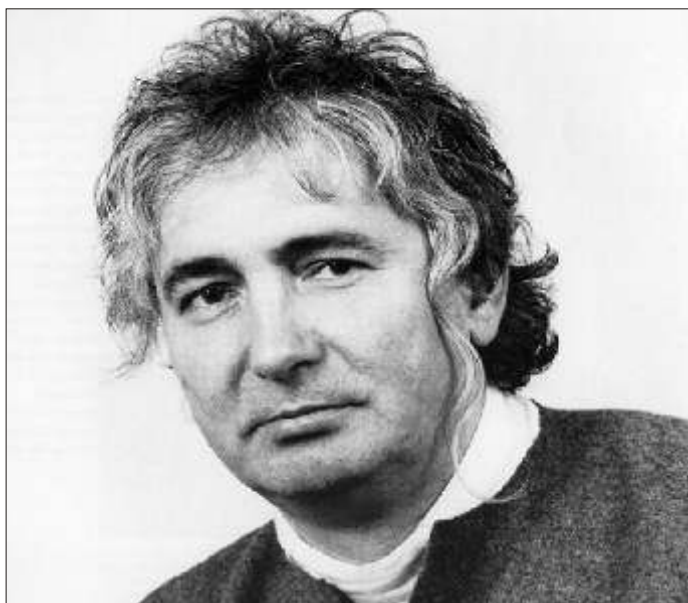
„Nicăpetre, artistul înzestrat cu talent și putere de muncă herculiană a fost hărăzit să meargă pe calea ce duce la altarul jertfei pentru ARTA. El dăruiește pietrei, printr-o mistică metamorfoză, o viață nouă înfrățită cu creatorul, care va dura până la sfârșitul timpurilor. Atras probabil de pădurile exilului canadian, a substituit pentru un timp, ciocanul și dalta, cu firezul și seurea, modelând trunchiul secular în trup cu suflet, cu bucurii și tristeți, cu priviri și umbre.” (Alexandru Tomescu) [i.p.]

La mulți ani, Mihai OLOS!

- anul acesta,
în 26 februarie, artistul
plastic MIHAI OLOS a
împlinit o vârstă rotundă

Născut în urmă cu exact 70 de ani în localitatea Ariniș din Maramureș, Mihai Olos a urmat, în perioada 1960-1963, cursurile Facultății de Arte Plastice din cadrul Institutului Pedagogic din Cluj, în următorii cinci ani lucrând ca profesor de desen la Școala Populară de Artă din Baia Mare. În anii 1977 și 1978 frecventează cursurile de sculptură și arhitectură în lemn la Institutul de Artă și Comunicație Vizuală al Universității Justus Liebig din Gießen, Germania.

A avut, de-a lungul timpului, mai multe expoziții personale, cea dintâi fiind organizată, în 1965, la Muzeul de Artă din Baia Mare. Au urmat expoziții la Complexul turistic Borșa (1966), Baia Mare (1967), Galeria Simeza, București (1968), Galleria La Feluca, Roma (1969), Muzeul Maramureșului, Sighetu Marmăției (1976). În 1977, organiza expoziția *Documenta Kassel* în cadrul F.I.U. a lui Joseph Beuys, Wickstadt (1978), apoi o alta, la Burgmannenhaus, Gießen (1980), *Mătrăguna*, la Muzeul Literaturii Române, București (1984), *desemncontinuu*, Galeriile de Artă, Baia Mare (1987),

Omul lumii

Gheorghe PĂRJA

Marele artist Mihai Olos a împlinit în acest an șapte decenii de viață. Sugerez spațiului Nordului și oamenilor care-i poartă demnitatea să recapituleze gesturile artistice ale lui Olos. Cei care-l cunoaștem putem depune mărturie că el merită o statuie de cuvinte. Avem argumente nenumărate. Inteligent, cultivat, cu un har unic în mirarea lumii, el a simțit profund care este legătura cu fața pământului. Apoi a învățat care-i rostul zborului. Deși uneori avea soarta lui Icar. El, Mihai Olos, a avut îndrăzneala să gândească la noua ordine arhitecturală a lumii, pornind de la tradiția milenară care străbate neamul nostru de meșteri constructori ai lemnului.

Constantin Noica, pe a cărui operă teoretică se reazimă Olos, și-a exprimat bucuria că, după Henry Coandă, mai este un român care să atace construcția lumii. Rostirile lui Noica în cuvânt sunt aceleași pe care le încearcă Mihai în lemn sau alte materiale. Coandă a conceput un megalopolis. Mihai Olos visa la Orașul Universal. Structura plastică a preluat-o din șterguri, țesături, covoare, îmbinările grinzilor de lemn date limpezi pentru o construcție universală. Orașul Universal, îmi spunea Mihai într-un dialog, l-a visat în noaptea morții lui Le Corbusier. Cetatea ideală visată de când lumea.

Exagerarea este prima lege a artei, spunea Nichita. Mihai Olos este întâiul artist pe care îl cunosc, pornit în căutarea Maramureșului interior. Îmi aduc aminte de o expoziție a artistului de la Muzeul Maramureșului din Sighetu Marmăției, unde a expus lucrările sale nesemnate printre ale meșterilor țărani pentru a dovedi de unde a pornit și unde se poate ajunge. Iar Mihai Olos a ajuns cu pilda artei sale până la Brâncuși, venind din misterul fusului maramureșean cu zdrangăne. Mihai a încercat să prindă necuprinsul și să priceapă neînțeleșul. Aici se aseamănă cu Nichita Stănescu. Ca pictor, sculptor, arhitect, poet, cântăreț, el rămâne Omul Lumii, de jos până sus. De la

horile de noapte cu o gazdă din Maramureș până la Utopia Orașului Universal. Doi poli între care trăiește arta lui Mihai Olos. Care multora ne-a fost sfătuitor de drept până în frumoasa risipă. Mihai Olos rămâne pentru mine artistul care a deslușit multe din simbolurile lumii noastre din Nord. Cu înțelesuri largi. Da, Mihai Olos rămâne Omul Lumii noastre. Va trebui să ne amintim că și noi am construit o lume cu Mihai Olos. Ave!

Septuagenarul Mihai Olos

Ion IGNA

Aș vrea să cred că acolo unde se află, artistul privește această inexorabilă trecere a timpului în liniște și cu împăcare. Împăcarea cu sine a unui, cândva, copil teribil al artei contemporane, de la noi. Din Maramureș, din Baia Mare. Dacă nu-i prea mult să numesc astfel nu doar mișcările sale în spațiul mai multor arte, ci mai ales originalitățile sale, adesea, surprinzătoare. Ca și exprimarea curajoasă, adesea riscantă a unor convingeri non-conformiste. Agitată nu o dată, viața pictorului, sculptorului, poetului Olos n-a lăsat, totuși, să se vadă tragismul existenței artistului. Calmul aparent al fiecărei zile nu a fost, adesea, decât efortul de a se elibera de convenții și în același timp de a ordona întrucâtva haosul din jur. Încrederea lui în valorile naționale, în folclor, în tradiții este mereu una sănătoasă, rațională. Care trebuie să rodească în construcția unor fapte de cultură.

[Structură], Mihai Olos

o expoziție în Baia Mare (1988), altele la Nijmeegs Museum Commanderie van Sint-Jan (1989) și Trégor Ignác Múzeum, Görög Templom, Vác (1993). O *Retrospectivă* Mihai Olos avea loc la Galeriile de Artă din Baia Mare în anul 2000, iar în 11 septembrie 2002 se vernisa *Olospolis* la Poiana Codrului.

A participat, de asemenea, la numeroase expoziții de grup. Dintre acestea, amintim câteva: *13 tineri artiști* cu prilejul colocviului „Constantin Brâncuși” la București (1967), *Trienala din Milano* – comisar Mihai Oroveanu (1968), *Tapiserie – Lemn*, Sala Dales, București – comisar Dan Hăulică (1973), *Arta și Orașul*, Galeria Nouă, București (expoziție personală în cadrul unei expoziții de grup, organizată pe structura lucrărilor lui Mihai Olos) – comisar Mihai Drișcu (1974), *Studio*, Galeria Bastion, Timișoara (1978), *Bienala din Veneția*, în pavilionul internațional o tablă de ardezie încadrată în instalația *Capitalul spațiu 1970 – 1977* a lui Joseph Beuys (1980), *Locul – Faptă și Metaforă*, Muzeul Satului, București (1983), *Tripodul de Aur*, Schaubühne, Berlin (1993), *Künstlerhaus Schloß Wiepersdorf* (1993), *Experiment în arta românească după 1960*, Teatrul Național, Galeriile, București (1997), *Trienala Internațională de Sculptură Mică*, Galerija Murska Sobota, Slovenia (2001), *Conventul Pictural*, Baia Mare (2002, 2003).

De asemenea, începând cu anul 1968 a avut participări la expoziții de artă românească în Ungaria, Cehoslovacia, Polonia, Uniunea Sovietică, Japonia, Italia, Statele Unite ale Americii, Canada și Australia.

Totodată, Mihai Olos este autorul câtorva happening-uri: 25 (Baia Mare, 24 august 1969), *Aur – Grâu* (Mina Herja, Baia Mare, 14 noiembrie 1972), *Pământ* (Cuhea, Maramureș, mai 1973), *Gând românesc pentru Germania și dedeochiul (Omăgiu lui Rilke și lui Beuys)* (Gießen, primăvara 1978), *Împotriva poluării* (Baia Mare, decembrie 1979), *Reîntâlnire cu Beuys* (Düsseldorf, 26 iunie 1980), *O statuie umblă prin Europa* (1974, Ronchamps), 1980, Sagrada Familia, Barcelona; 1981, Venezia; iunie 1982, Vezuviu; Capadochia, Gordion, Olimp, Meteora, Podul Arta, Acropole, Istmul din Corint; august 1988, Piatra cu rune de la Felling (Danemarca); *Poetica*, Vác, 4 iulie 1992.

De-a lungul timpului, activitatea sa a fost răsplătită cu premii importante, atât în țară, cât și în străinătate: 1970 - Premiul Tineretului al Uniunii Artiștilor Plastici din România; 1984 - Premiul Flacăra; 1985 - Primul Premiu – Simpozionul de Ceramică, Baia Mare; 1985 - Medalia de Argint – Muzeul Fuji, Tokio.

Mihai Olos are lucrări de pictură și de sculptură în colecții publice și particulare, în muzee publice de artă din Baia Mare, București și altele din România, Muzeul Fuji din Tokio, Japonia, Comanderie van Sint-Jan din Nijmegen, Olanda, Oberhessisches Museum din Gießen, Germania, Museum Schloß Moyland din Bedburg-Hau, Germania; la Hallen für Moderne Kunst din Schaffhausen, Elveția, colecția Crex, o tablă de ardezie din blocul Beuys *Capitalul spațiu 1970 - 1977*. (a.g.)

Parcurgând multe dintre dilemele modernității pentru a se fixa, în pictură, în ariile expresionismului și ale nonfigurativului, iar în sculptură, cu lecția folclorului magistral asumată, la simbolică cioplirii și încheierii lemnului - Olos s-a impus în arta contemporană românească. Unitatea ritmului și a volumelor, sculpturilor sale trimite la simfonia neîntrecuților meșteri ai bisericilor de lemn. Încă în Evul Mediu timpuriu existau în Apus renumite companii de dulgheri maramureșeni. Cineva trebuia să le descifreze tehnica și să înțeleagă rosturile acestor forme străvechi. Ca să-și impună viziunea, dincolo de artă Olos s-a folosit de armele sale, adesea excesive - teribilisme, adevăruri scrâșnite, amenințări dar și compromisuri cu puterea. Și... foaie verde laba găștii! Când le-a făcut portretul, i-a îmbrăcat în straie oșenești, iar „tovarășului” i-a pus fusul în mână, în chip de sceptru, corectând întrucâtva bătoasa inadvertență istorică a primului președinte comunist care ar fi vrut să reabiliteze însemnul unei regalități. Și a publicat acest portret în *Calendarul Maramureșului* (1980), făcut împreună cu Ion Bogdan, această colecție de minunății pentru vremea aceea, care ne-au bucurat pe mulți. Câți au știut oare, de pildă, că versurile biologului Alexandru Filipașcu, obsedat de adevărurile vieții și morții părintelui său, istoricul Maramureșului, al cărui destin s-a împlinit în sacrificiul suprem de la Canal, apăreau în *Calendar...* ocrotite de prietenie și de înțelegere: „Pe tatăl meu zidit în mal de mare/azi nu-l mai cheamă munții/ și chiar de l-ar chema întru visare/el nu și-ar părăsi cărunții/ munți de adevăr pe care (s-a dus să le dea viață mare/prin moartea sa...”

Artistul a pornit de tânăr pe drumul său. Se spune că în mai 1961, la Cluj, un tânăr înalt cu chica furtunoasă, Mihai Olos, a izbucnit la catafalcul lui Lucian Blaga din capela clinicilor: „Cum, a murit Blaga și lumea nu știe? Blestemată fie nația care nu-și cinstește oamenii aleși!” Era în vremea în care în biblioteci nu-i puteam citi opera fără aprobare...

De la toți cei mari în preajma cărora s-a aflat, Olos a învățat să rămână un om liber, să se sustragă presiunii dogmei și apăsării tuturor interdicțiilor. Vorba înțeleaptă a lui Noica, maestrul venerat Comărnescu, Mihai Pop, N. Steinhardt, părintele Dragomir, consăteanul lui din Ariniș, Vasile Drăguț, Joseph Beuys, care „seamănă cu Petru Comărnescu în atitudinea și altitudinea simțirii”. În 1966 citeam și noi „scrisorile circulare” ale lui Comărnescu din America, trimise lui Olos ca să vedem cum gândea în alte vremuri autorul cunoscut cărții din 1933 *Homo americanus*.

E ciudat cum tocmai Noica, cel care îi certa pe pălți-nișeni „pentru superficialitate și ne-trebnicie” l-a lăsat în pace pe Olos. În drumurile sale prin Maramureș împreună cu artistul nostru, n-a avut mai mult decât muștrări binevoitoare și, în fond, favorabile de genul „nebulă de Olos”, care cu structurile sale de lemn „vrea să facă planul unui oraș care să acopere întreg pământul”.

Când, în anii '70, Olos a pus pe tapet ideea orașului universal ca o creștere firească a satului primordial care era Maramureșul, globalizarea bătuse la ușă. Din mers, idei noi și soluții rigurose științifice, matematice, imaginând structuri mobile, modulare inflamau mințile. Se căutau soluții pentru

salvarea satului primordial, Breb, ori a altora? năpădite astăzi de manele și de tot felul de stricăciuni. Era tot un fel de utopie a luptei cu inerția. Modul tranșant în care vorbea Olos despre ele i-a atras multe dușmăanii. Un răspuns polemic, dar și plin de incredibile insulte, cu totul neobișnuit într-un ziar de partid local (1980, 20 noiembrie) a primit din partea unui scriitor: „Se vrea președinte la cultură și peste toate și deputat în MAN”.

Pictorul nu s-a putut apăra. Rămâneau să vorbească lucrările sale. Le-am văzut în numeroasele expoziții personale ori colective. Unele dintre ele s-au pregătit chiar în atelierul de tâmplărie al lui Szucs din Muzeul județean. Dintre colective, excepționala expoziție națională *Atelier 35*, organizată de Tiberiu Alexa; personala Olos de pictură, o sută de lucrări; ori cea de desen, cu 1275 de lucrări. „Spectacolul desenului”, cum scriam eu însumi în acest ziar, la 11 martie 1987.

Printre numeroasele experiențe personale pe care le-am trăit în lumea artiștilor a fost și drumul băimărenilor și sighetenilor la expoziția lui din fosta biserică grecească din Vac, în 1993. Un autocar, aranjat pentru plecarea din Baia Mare dimineața devreme, a apucat să se strice și plecarea cu întârziere a însemnat o sosire asemenea în frumosul oraș de pe Dunăre din apropierea Budapestei. Era cât pe ce să nu mai ajungem. Au fost o mulțime de artiști și de prieteni ai lui Olos, cum era firesc, dintre cei care n-au lipsit niciodată de la evenimentele puse la cale de artist. Am făcut ce-am făcut și l-am dus și pe tata, care nu mai fusese prin părțile acelea din timpul războiului. Vecin cu Szentendre, orașul

artiștilor, doar că pe celălalt mal al fluviului, Vac avea și el pentru noi destule motive de interes. Iar lucrările lui Olos și albul strălucitor al fostei biserici, într-o expoziție prezentată de un critic faimos și entuziast, dr. Beke, ne-au răsplătit cum se cuvine osteneala.

Oricât de originale și de consecvente cu sine - un artist dintre cei mai proeminenți, ai centrului artistic Baia Mare - pictura și sculptura lui Olos nu contrazic în mod esențial unitatea stilistică și tematică atât de bogată ce au făcut gloria băimărenilor. Abia raportându-se la aceeașta, împreună cu care a traversat, începând din anii '60, o epocă artistică extrem de agitată, veșnicele căutări și neliniștile lui Olos capătă consistență. Și totuși, cât de aproape sau cât de departe sculptorul de opera unor Vida Gheza, Taros, Kondrak ori Ioan Marchiș. Sau de „dilemele brâncușiene” ale lui Traian Moldovan, chemate și ele să armonizeze fantasmalele unui univers inconfundabil. Mai bine decât oricine, despre asta vorbește el însuși: „se poate constata că sunt același artist și când practic o sculptură constructivistă, cum este cea din lemn, și o artă liberă, cum este pictura... Cu modestie pot spune că, ce fac eu, așa cum fac eu, este tot de mine și nimeni nu mă poate imita, fără să se vadă,, spune Olos într-un recent interviu. (*Orizont* nr. 1, ianuarie 2010).

Baia Mare, București, Roma, Köln, Kassel, Dusseldorf, Giessen, Niemegeen (Olanda), Vac și altele unde s-au văzut lucrările sale nu sunt decât etape și poate tot atâtea împliniri ale căutărilor septuagenarului de astăzi.

(*Graiul Maramureșului*, 25 feb. 2010)

Mihai Olos la Sighetu Marmăției, cu ocazia Festivalului Internațional de Poezie, ediția din 1979 la care a participat Nichita Stănescu.

Epoca lemnului - contemporană tuturor epocilor

Interviu de Ștefan JURCĂ

In atelierul băimărean al sculptorului Mihai Olos tocmai intră Victor Florean care aduce, în marmură albă, cele 12 elemente care sintetizează rostirea modului universal propus de artist, acum în piatră, ca pe o performanță mondială. Odată realizată lucrarea în amploarea sa, suntem siguri că va intra în cartea recordurilor ca îmbinare în piatră a ceea ce se putuse odinioară realiza doar în lemn, iar mai târziu în materiale plastice. Deocamdată este vorba doar de o machetă.

— Bine v-am întâlnit în atelierul dv. din Colonia Pictorilor. Care sunt noutățile?

— Așa cum a existat o epocă a pietrei, a putut să existe, mai degrabă zis, ar fi putut să existe și o epocă a lemnului în istorie, doar că acea epocă nu a mai fost consemnată pur și simplu datorită faptului că lemnul nu rămâne document în timp ca și piatra, bronzul, fierul, căci putrezește. Maramureșul este o dovadă a viabilității epocii lemnului, care – în acest caz – iată că este contemporană pietrei și nu-i exclus, prin viabilitatea intrinsecă lemnului, să depășească civilizația pietrei și betonului armat precum și pe cea electronică. Joseph Beuys, cu care am discutat îndelung aceste lucruri, m-a întrebat în ce lemn cioplesc cu predilecție? I-am spus că în stejar, iar el, la Documenta 6 de la Kassel, a plantat 7 mii de stejari, iar lângă ei a pus și câte un menhir de granit, exclamând: „Crescând, rădăcinile stejarului vor răsturna piatra și acolo unde sunt orașe vor fi păduri!” Era modul în care artistul înțelegea să participe cu sculptura sa socială la ideea Orașului universal.

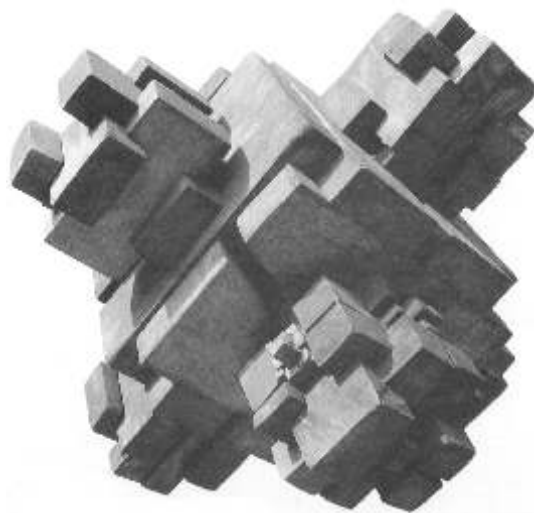
— Între timp, Pantheonul, cel construit de Mihai Olos, s-a erectat.

— Dle Jurcă, în istorie s-a încercat de multe ori – cu izbânzi până la un anumit punct extraordinare – înlocuirea lemnului cu piatra. Coloanele din piatră nu sunt altceva decât reflexe ale marilor arbori.

Încrângăturile ogivelor gotice sunt arcuiri crengilor. Desigur, lemnul nu doar putre-

zește ci, în contact cu diferite elemente, el poate însuși să se pietrifice...

O biserică maramureșeană din lemn, să o numim pe cea veche, dintre cele două, din Rogoz ori cea din Șurdești, pot fi dintr-un aspect mai interesant, chiar mai mărețe decât cele din Reims ori Aachen.

Rostire în lemn

— Cum a fost la trienală de sculptură mică de la Murksabote?

— Acolo, participarea-mi proprie n-a avut nici o importanță, am ajuns cu o zi întârziere din cauza aglomerației de pe șoselele austriece și italiene. Am expus două lucrări, între altele s-a difuzat manifestul „Olospolis” după o variantă în limba engleză, tradusă de fiica mea, Luiza Olos.

— Recent, revista „Poesis” v-a publicat la loc de cinste două poeme, portretul și un șir de sculpturi în lemn de care puțini își mai aduc aminte, căci sunteți zgârcit cu cataloagele, iar albumul acela cu Mihai Olos pe care-l așteptăm din tinerețe n-a apărut încă...

— Artistul aparține unei culturi. Datoria lui este să cinstească acea cultură prin opera sa. Reciprocitatea – cinstea pe care cultura i-o acordă artistului nu mai depinde de el. Dacă eu,

trăitor în Germania, dau un telefon la Ambasada română întrebându-l pe Thomas Kleininger, despre care am citit ce se poate citi, oricum mai mult decât se merita știind despre el că a tradus din Martin Heidegger, îl întreb dacă fac parte din cultura lui, el îmi răspunde cu suficientă nonșalanță că nu, atunci cine face parte din cultura celui funcționar de la Ambasada română din Bonn (era atunci) dacă nu un artist român care a făcut nenumărate expoziții în Occident, în special în Germania, a fost profesor la o universitate din Germania acolo unde Titu Maiorescu, A. D. Xenopol își dădeau doctorate. La aceeași universitate, Mihai Olos a fost profesor, iar T.K. avea, prin natura funcției sale, obligație să știe ce nu știuse despre acest artist. Nu voi face iar și iar repetiția lucrurilor pe care le-am făcut. Datoria artistului este să-și continue opera, iar a publicului să se cultive, chiar dacă aceștia sunt funcționari, ei sunt obligați să cunoască. Nu spun că un funcționar de cultură de la Baia Mare m-a dat afară dintr-o mașină în care erau artiști, neștiind cine sunt. Așa că să nu ne mai amăgim cu notorietatea și popularitatea noastră. Au ajuns în funcții culturale tot felul de impostori ignoranți și aroganți pe care îi auzi din trei în trei cuvinte trăgând la nenumărați „deci”, printre înjurături țigănești. E trist că acolo unde ar trebui să te afli în cea mai elevată citadelă a gândirii și simțirii, în cultură, trebuie să-ți fie atâta greață.

Tăieturi

*Cauți lumii chip și parte
Cerni din ceruri parte sparte
Cauți lumii rost și rînd
până dai de gând plângând.*

*Până dai cu capu-n ceri
Te tot duci în azi din ieri,
Te tot duci din ieri în azi
Și încetini la cei brazi*

*Te doboi că-ți stâmperei ochii
Îi încruciși îi apropii
Cum ții laturile-n toate
Lume-n două lumi desparte*

*Toate stînd sar toate blînd
în dublură ca și când
terminate
s-ar trimite-n jumătate*

*închizi unul să vezi doi
ochi de noapte ori noroi
ochi de moarte ori lumină*

Mihai OLOS

Mihai Olos / 70

Ioan MARIȘ

Îmi vine greu să realizez că Mihai Olos pictorul, sculptorul, arhitectul, scriitorul a împlinit 70 de ani departe de matricialul spațiu al Maramureșului, spațiu care l-a trimis în lume cu o zestre genetică ce s-a configurat în timp într-un stil. S-a născut la Ariniș - Maramureș, într-o zonă limitrofă cu Țara Codrului, pe 26 februarie 1940. Studiile artistice le-a finalizat în 1963 la Institutul Pedagogic Cluj, Facultatea de Arte Plastice, cu profesorul Coriolan Munteanu, un bun pedagog în ale picturii, școlit la Academia de Arte Frumoase din Iași, unde-l avusese profesor pe maestrul Tonitza.

L-am cunoscut pe Mihai Olos încă din perioada studenției când se legase într-o prietenie cu viitorul mare pictor Corneliu Brudașcu. În cercul de prieteni ce gravita în jurul lui Brudașcu, ucenic al maestrului A. Ciupe, mai era regretatul Ione Munteanu, un talent ieșit din comun, elev al lui Corneliu Baba, în perioada studiilor bucureștene. Ione Munteanu n-a reușit să dea măsura talentului său, sfârșind în mod tragic și atât de regretat de maestrul său. Dintre plasticienii care amestecau în această falangă ce-și consuma trupul la Casa Matei, în biblioteca cu albume și peripatetizând prin parc, pe malul Someșului îmi amintesc de Mariana Șenilă, o

Mulțumitură

*României-i
Vița viei
Și-un grăunț
de grâu grăeț*

*Patrie, înflori-le
Horele și horile
Patrie, lumini-le
Lumile, luminile*

*Datinile
Clatini-le
Dorurile
Coruri-le
Corurașe
Te colindă
Vrăji vrăjmașe
Nu te prindă*

*Fără vină
venerând
Neamuri vină
Rând pe rând*

*Nemurind
Adeverind
Neamuri vie
În corind*

*Numele
Renumele
Drumul tău
Îndrume-le*

*Veci de veci
Să petreci
Omenire-n omenie
Viță verde
Românie*

Mihai OLOS

fată înaltă ce aducea prin fizionomia feței cu portretele lui Modigliani, de Eugen Tăutu și delicata sa viitoare soție și de alții pe care nu-i mai enumăr aici.

Eram singurul de la litere atras mai mult de albumele Skyra, de expoziții și de cursurile de istorie a filozofiei ale maestrului D. D. Roșca. Îmi aduc aminte de „ședințele” de pozat de la atelierul de lângă lac, din parc, unde Brudașcu își finaliza lucrarea de diplomă (pe atunci aceasta avea două componente ce ilustrau două genuri: o compoziție și un portret). Pentru portretul lui Labiș, Mihai Olos a servit ca model; de altfel, în acea vreme de romantism al vârstei trăiam cu toții în miezul unui ev

aprins, altul decât cel conotat istoric, conjunctural. Mihai Olos aducea foarte mult și fizic, nu numai spiritual cu poetul dispărut tragic, la doar 21 de ani.

În entuziasmul nostru, ce ținea mai mult de gena vârstei, aspiram cu toții la crearea unui falanster (o frumoasă utopie) artistic, falanster localizat undeva, ca activitate, la țară, unde asemenea unor exemple ilustre din istoria artelor ce au făcut istorie, ar fi avut menirea să propună altceva decât cunoșteam la vremea respectivă.

Ne-am împărtășit în toate provinciile țării (unii au rămas la Cluj - Brudașcu, V. Ciato, Sorin Câmpan) și ne întâlneam mai rar la unele simeze de la Cluj sau chiar București.

Cu M. Olos m-am întâlnit ultima dată la o mare expoziție de sculptură germană, reprezentând secolul al XX-lea, expoziție deschisă la Muzeul Național de Artă al României.

Destinul artistic al maestrului Olos începe la Baia Mare și se configurează la București și, desigur, în afara țării. Ecourile primei sale expoziții din patria Renașterii, de la Roma (1969) au circulat aproape folcloric. Se vorbea de un mare succes avut la vernisaj unde se adunase lume bună: diplomați, artiști, critici de artă, printre care renumitul G. Carlo Argan, Petru Comărnescu, dar și istoricul și omul de afaceri Iosif Constantin Drăgan. Expozantul însuși oferise celor veniți la vernisaj un mic spectacol: îmbrăcat într-o gubă maramureșenească a „țâpurit” ancestral.

Furat de rememorări ce-și au, desigur, povestea lor, intrăm într-o diegeză devenită istorie și simțim cum ne-am îndepărtat de la subiectul nostru: arta lui Mihai Olos.

Aruncând o rapidă privire, pornind și de la retrospectiva deschisă în sălile Muzeului Brukenthal, Galeria de Artă Contemporană pe 26 februarie, (curator criticul de artă și directoarea acestei galerii Liviana Dan) vom încerca să aproximăm stilul, sintaxa și semantica operei lui M. Olos. Debutul său în pictură, mai ales, și nu numai, stă sub semnul unui expresionism bine temperat de ecourile Școlii de la Baia Mare, dar și de percepția artei, a stilului în semnul filozofiei antropologice a lui Lucian Blaga. Acea năzuință formativă (nisius formativus) se manifestă la M. Olos înspre o sondare a factorilor abisali paradigmatici ai artei populare, în speță cea a Maramureșului, ce a catalizat în forme arhaice o întregă filozofie a devenirii.

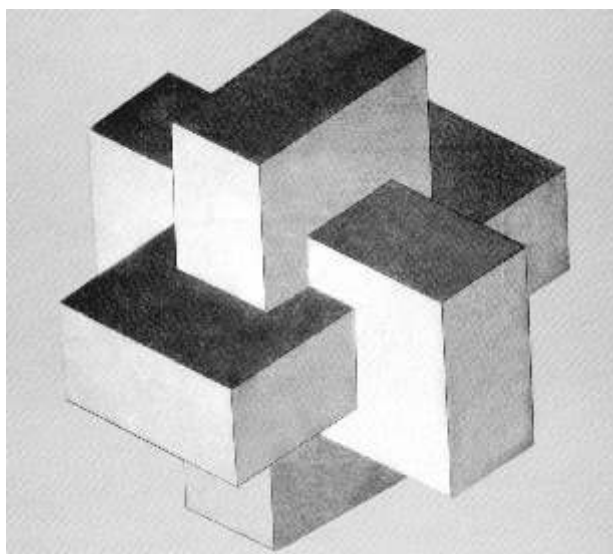
Artistul își mărturisește explicit aderența sa organică la mitologia și arta meșterilor țărani ai Maramureșului. El consideră că datorită tehnologiei rudimentare și tracasărilor istoriei (acel boicot al istoriei de care vorbește Blaga) aceștia nu și-ar fi putut da întreaga măsură a

priceperii și fanteziei creatoare în impresionanta arhitectură a caselor, porților, bisericilor, specifice și ele etnografiei nordice. Măsura priceperii și descătușării fanteziei creatoare se relevă în făurirea unor obiecte de mici dimensiuni: băte, fuse cu zdrangăne, ȕurgălăi etc.

Coborând asupra sensurilor codate în aceste obicete, artistul e convins că ele, artefactele respective, transcend utilitatea lor imediată și legitimează o întregă filozofie a locuirii și întemeierii, povestindu-ne de voievozii descălecători ai Maramureșului, de pecețile și sceptrile voievodale, ilustrând o etno-metafizică a unei bune așezări în rosturile vremii (cf. rost și rostuire). De altfel, narațiunea plastică legitimatoare configurată conceptual funcționează ca un liant stilistic al întregii sale creații, indiferent de genuri: pictură, sculptură, artă grafică, covoare și chiar la nivelul discursului scriptural (M. Olos scrie și poezie, proză ce ține de genurile biograficului).

Arta de sorginte mitico-folclorică, creația populară în genere este resuscitată de Mihai Olos atât în morfologia ei, cât mai ales în conotațiile simbolice ce transcend aceste forme în abstractizarea lor într-o închidere ce se deschide înspre modernismul constructivist al artei secolului al XX-lea. Geometria formelor sale pictural-sculpturale merge de la descompunerea unei construcții tridimensionale stelate înspre recompunerea acestor forme în jurul unui element coagulant ce induce o anumită filozofie a devenirii, a comunicării cu primordiile.

Constructivismul la care putem aronda arta lui Mihai Olos e unul viu, neînțepenit în forme abstracte, reci. Discursul său plastic realizează o filiație între morfologia artei moder-

Structură modulară, ulei pe pânză

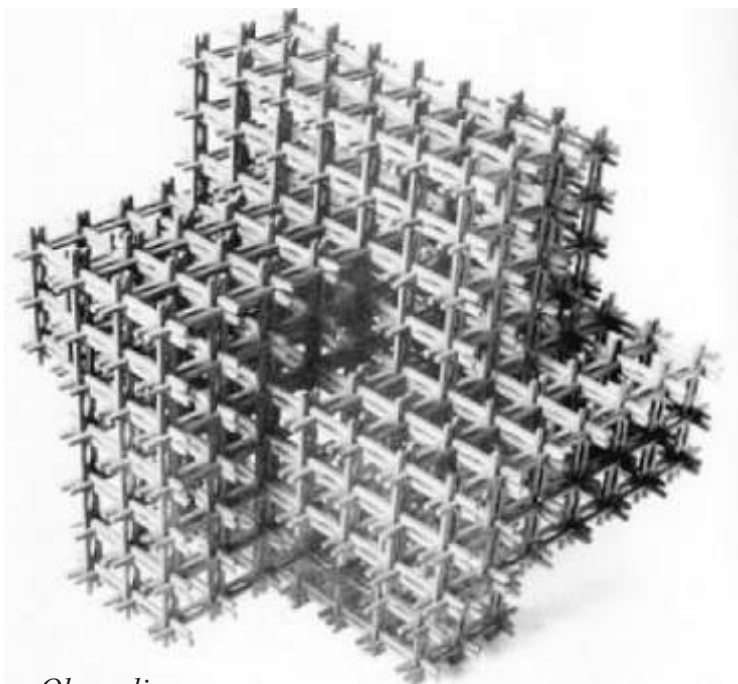
desen de Mihai Olos

nismului abstract cu un fond arhaic specific și la alți mari creatori, în speță Brâncuși.

Obiectele constructiviste de mici dimensiuni cu evidente propensiuni spre monumental au în arta lui Mihai Olos un scop, de altfel declarat programatic, să ducă la realizarea unei conjuncții între spiritul artei occidentale deschise experimentelor și moștenirea fondului arhaic al artei tradiționale românești, cu o focalizare înspre arta populară a Maramureșului, cu aura ei sacră în care utilul lasă mereu întâietate frumosului. Participarea artistului la Documenta de la Kassel, unde alături de Joseph Beuys face demonstrație de prestidigitator al mânării formelor în complexitatea lor arhaic-modernă ori seminariile ținute cu studenții de la Giessen cu tematică vizând arhitectura în lemn a Maramureșului, vin încă o dată să argumenteze, dacă mai era nevoie, că Olos este un mare artist plastic contemporan cu o întregă istorie a artei.

Omagiul nostru la împlinirea a 7 decenii de viață este deplin, atât pentru creatorul înzestrat și cu un spirit modern renescentist, în arta căruia se exprimă geniul omului din Maramureș, cât și pentru Omul, boemul ce a făcut în fronda sa o figură aparte de opozant cu gesturi ce au intrat deja în folclor. În momentele de euforie bahică scotea câte o ȕapuritură de genul: „Tri, măi, tri și iar tri/trăiască comuniștii/ și noi toți pe lângă ii” sau „Străină securitate/ mult mi-a fo' soră și frate/ și mi-a si până la moarte”.

Mihai Olos a încercat și în mare parte a reușit să găsească o punte de comunicare între

Olospolis

universul suficient sieși, intricat într-o structură de semnificații al artei țărănești și morfologia artei moderne reificată în mare parte de aceste semnificații, glisând tot mai mult înspre o referențializare alienantă.

Funcționalitatea ritualică a unor acțiuni ca cea de la Mina Herja *Aur și grâu* - 1972, *Deochiul* - Giessen - 1979, *Omagiul lui Rilke* - 1979, *O stafie umblă prin Europa* - 1978, *Podul Arta* - 1982 etc. propun o hermeneutică a actelor sale plastice în care conceptualizarea devine cheia ce deschide gestica și conotația artefactelor tradiționale înspre un european discurs cultural pe care-l propune întreaga artă a lui Mihai Olos.

Mihai Olos - un artist pentru viitor

Prof. Ioana PETREUȘ

Pentru generația mea Mihai Olos este un nume de mister care trebuie deslușit. Recunosc că am avut șansa să trăiesc într-o atmosferă culturală a Maramureșului în care personalitatea artistului este des evocată. Dedicându-mi o parte din timp cunoașterii Maramureșului spiritual, numele lui Olos ca sculptor, pictor, poet, om de lume între oameni nu m-a lăsat indiferentă. Mai ales că am avut bucuria să-l întâlnesc la Sighetu Marmăției cu prilejul lansării volumului *Portret de grup cu Laurențiu Ulici* (la care sunt coautoare) și să-i admir felul particular al rostirii, profunzimea ideilor și fascinantă interpretare a simbolurilor Maramureșului. În numele artei și a unui sentiment rar: prietenia.

Curiozitatea m-a dus să-i cunosc bio-

grafia artistică. De la expoziția din Italia la cea din Japonia, ori experimentul de la Dokumenta 6 Geissen din Germania. Sunt doar câteva repere ale unui artist cu aderență universală.

Critici de renume ca Petru Comarnescu ori Giulio Carlo Argan i-au descifrat gândirea artistică, care, adeseori, a fost asociată cu cea brâncușiană. Pentru Mihai Olos Maramureșul, de la arhitectură până la cuvânt, de la peisaj până la muzică, rămâne locul natal de unde arta lui a plecat în lume. El, pruncul de țărani din Ariniș a închipuit structura orașului universal într-o viziune proprie – Olospolis – care a trezit interesul cunoscătorilor de artă.

Anul acesta, pe 26 februarie, artistul a împlinit 70 de ani. Îmi fac o datorie de generație prezentându-l comunităților românești de pretutindeni și nu numai.

Conferință internațională la Oradea

Minoritățile și drepturile omului

O delegație din partea revistei „Familia română” a participat, în data de 5 iunie, la conferința internațională „Minoritățile și drepturile omului”, organizată, la Oradea, de Universitatea Agora, în colaborare cu Asociația de Studii Aromâne. Din delegație au făcut parte dr. Teodor Ardelean, redactor șef, prof. Ioana Petreus, redactor șef adjunct, fotoreporterul Adrian Maghiar și subsemnata. Conferința s-a desfășurat pe trei secțiuni: „Protecția juridică a minorităților în context european”, „Situția juridico-politică a aromânilor în prezent” și „Drepturile și libertățile fundamentale ale cetățenilor europeni”.

Cele mai originale lucrări au fost prezentate la secțiunea a II-a, autorii acestora fiind, printre alții: prof. Kira Mantsu, cercetător la Centrul European de Studii Armâne din Germania, avocat Chirana Darlaiane, de la Asociația „Comunitatea Armână din România”, dr. Stelian Toza, președintele Asociației Armânilor din România, Filiala Banat, prof. univ. dr. Radu

Carp, prodecan al Facultății de Științe Politice din cadrul Universității București și director general al Institutului Diplomatic Român, lect. univ. dr. Ioan Stan, de la Facultatea de Drept și Științe Economice a Universității Agora din Oradea. Cu mai multe detalii despre comunicările prezentate și dezbaterile iscate la conferință vom reveni într-un număr viitor. (a.g.)

Ziua Europei cu maramureșeni la Viena

Remus - Daniel DRAGOȘ

În fiecare an, în luna mai, maramureșenii sărbătoresc Ziua Europei la Viena. În anul 2006, de Ziua Europei, Consiliul Județean Maramureș a așezat o poartă maramureșeană (operă a cioplitorului Toader Bârsan) în Parcul Laaer Wald din sectorul 10 al capitalei Austriei.

În perioada 7-9 mai 2010, o delegație din Maramureș formată din consilieri județeni, primari, funcționari publici din aparatul de specialitate al Consiliului județean, artiști ai Ansamblului Folcloric Național „Transilvania” din Baia Mare s-au deplasat la Viena, unde au sărbătorit Ziua Europei.

Printre oaspeții de onoare s-au numărat viceprimarul sectorului 10 al Vienei, membrii ai Ambasadei României și reprezentanți ai Centrului Cultural Român din capitala Austriei. De asemenea, alături de mulți români la eveniment s-a aflat și prof. univ. dr. George. Achim, de la Universitatea de Nord din Baia Mare, care, din anul 2008 este lector la catedra de romanistică a Universității din Viena.

Pe lângă oferta artistică a Ansamblului Folcloric Național „Transilvania”, cei prezenți au gustat și din produse tradiționale românești, într-un autentic spirit maramureșean.

Școala de Arte „Liviu Borlan” Baia Mare

Prof. Vasile PETRUȚIU

Prin intermediul revistei Familia română, cea mai răspândită publicație românească în lume, vrem să facem cunoscută comunităților românești din Europa o inițiativă a noastră: FILIALELE EXTERNE ale Școlii populare de arte „Liviu Borlan” Baia Mare.

Școala de Arte „Liviu Borlan” Baia Mare a fost înființată începând cu anul școlar 1960-1961 prin Ordinul Ministerului Învățământului și Culturii nr. 3250 din 7 iulie 1960 și a deciziei nr. 2045 a Comitetului Executiv a Sfatului Popular al regiunii Baia Mare.

În prezent, școala funcționează ca o instituție de învățământ artistic cu personalitate juridică, sub autoritatea Consiliului Județean Maramureș, potrivit HG nr. 6/1997 și în baza Legii 143/2007 pentru aprobarea OUG 118/2006 privind înființarea, organizarea și desfășurarea activității așezămintelor culturale. Școala de Arte funcționează conform normelor didactice elaborate de Ministerul Educației și Cercetării și de Ministerul Culturii și Cultelor. Școala de Arte din Baia Mare este structurată pe mai multe discipline: canto clasic, popular, muzică ușoară, pian, acordeon, orgă electronică, vioară, chitară, instrumente de suflat: taragot, clarinet, saxofon, fluiere; pictură, design vestimentar, artă decorativă, grafică, dans popular, inițiere corală, ansamblu instrumental. Aceste secții funcționează pe baza unor Programe Analitice, Planuri de învățământ pentru Școlile de arte elaborate în anul 1996 de către Ministerul Culturii.

Școlile de arte sunt prestigioase instituții de cultură și învățământ artistic. Aceste școli au fost înființate de către NIKOLAI FREDERIK SEVERIN GRUNDTVIG, născut în Danemarca în anul 1783. La noi în țară, Școlile populare de artă au fost înființate ca școli locale de muzică în primii ani ai sec. XIX, după cum urmează: Școala de muzică Arad (1833), Școala de muzică Lugoj (1842), Școala de muzică din Sighet (1867). La începutul sec. XX acestea au devenit Conservatoare private: Satu Mare (1905), Craiova (1908), Tg.Mureș (1908), Oradea (1925). În perioada 1920-1940, ele au devenit Conservatoare de Muzică și Dicțiune și Arte Plastice, iar din anul 1948, Conservatoare Populare și

Școli de Muzică. În perioada 1952-1954, în toată țara existau 16 Școli populare de arte. În anul 1989, în România existau 44 de Școli populare de artă.

În școala de arte se pot însuși discipline și specializări ce nu se regăsesc în alte instituții de învățământ, ca de exemplu: acordeon, orgă electronică, instrumente populare specifice zonei folclorice ale fiecărui județ, vioara cu goarnă, taragot, saxofon, nai, țambal, ocarină caval, fluiere, dansuri populare, percuție muzică ușoară.

Școala populară de artă se adresează tuturor categoriilor socio-profesionale (școlari, elevi, adulți, studenți, neexistând restricții de vârstă), ea oferind tinerilor o altă alternativă de ocupare a timpului liber, în afara discotecilor, barurilor, internetului etc. Susține materializarea concretă a talentului elevilor prin însușirea unor abilități care le conferă statutul de: soliști de muzică ușoară, muzică populară, instrumentiști, dansatori etc. De asemenea, asigură întreținerea și completarea unei pregătiri temeinice, în vederea angajării sau a examenului de admitere la diferite instituții de învățământ superior. Alături de Filarmonică, Teatru, Teatru de Păpuși, Muzeu, Bibliotecă etc., Școala populară de artă prin organizarea unor spectacole, manifestări expoziționale, festivaluri etc. contribuie la creșterea indicelui de civilizație și cultură atât de important în contextul european și mondial. Școala mai oferă posibilitatea de reconversie profesională, se adresează categoriilor sociale cu venituri reduse. La finalizarea cursurilor se eliberează o diplomă care este recunoscută în întreaga lume.

Școala de arte „Liviu Borlan” se mândrește cu un mare renume în rândul școlilor similare din țară. An de an, de la înființare și până în prezent, școala noastră este frecventată de un număr de 350-500 elevi atât din județ cât și din județele limitrofe, deși sunt și acolo școli populare de artă. Școala noastră beneficiază de 19 cadre didactice cu renume. Astfel, în procesul instructiv-educativ, an de an școala noastră a obținut rezultate bune și foarte bune, elevii noștri și-au însușit cele predate la clasă, au învățat să mânuiască instrumentele muzicale, s-au constituit în formații artistice prezentând

spectacole mult apreciate de spectatori la tradiționalele producții de sfârșit de an, de semestru și la manifestările culturale artistice din județ. Formațiile artistice ale școlii au participat la diferite festivaluri artistice, atât în țară cât și peste hotare (Ungaria, Ucraina, Belgia, Franța, Germania).

De-a lungul anilor, Școala de Arte de la Baia Mare a dat personalități de renume în muzica clasică, populară sau ușoară cum ar fi: Angela Buciu, Valeriu Buciu, Titus Perșe, taragotistul Dumitru Dobrican, clarinetistul Traian Hosu, Dorina Chesei, prim solistă la Opera din București, solista de muzică ușoară Paula Seling, solista Florina Cupșa - solistă la Opera din Chicago și mulți alții. De asemenea școala a fost și este o pepinieră de instrumentiști și soliști vocali pentru Ansamblul Național Transilvania și este continuatoarea tradiționalei școli băimărene de pictură.

Având în vedere că după anul 1989 numărul românilor care s-au stabilit în străinătate este foarte mare, ne-am gândit că ar fi bine dacă în unele regiuni (localități) din lume unde numărul românilor este foarte mare să înființăm cursuri periodice ale școlii noastre pe lângă:

bibliotecile existente în diferite localități, centre culturale, biserici, cluburi românești etc. Aceste cursuri să fie adresate tuturor doritorilor în a cunoaște și a învăța un instrument muzical tradițional (acordeon, taragot, nai etc.) pe care nu are posibilitatea de a-l învăța în afara țării. Sigur acest lucru ar duce mai departe cultura noastră românească în afara hotarelor țării noastre.

Cursurile pot fi intensive sau de lungă durată, cu finanțare din partea cursanților. Menționăm că școala noastră funcționează din subvenții-transferuri de la Consiliul Județean în completarea veniturilor proprii realizate prin taxe de frecvență, taxe de înscriere și eliberări de diplome. Modalitatea de plată în străinătate a cursurilor cât și a profesorilor ar putea fi stabilită, ulterior, conform regulamentului de funcționare al școlilor populare de arte.

În speranța că vor fi doritori în punerea în practică a acestui proiect, cei interesați ne pot contacta la următoarea adresă:

Școala de Arte „Liviu Borlan” Baia Mare (director prof. Petruțiu Vasile), str. Culturii 11/21, tel. 040262225181, 0744-528141, email: titipetrutiu@yahoo.com.

*Dans la Șură în Groși,
Maramureș
Gazdă: Dumitru Dobrican*

Revista presei: mass-media despre români

aprilie – iunie

Selecție realizată de: **Lavinia ARDELEAN și Simona DUMUȚA**

Misiune. Aristotel Spiru a restabilit relațiile dintre ortodocși și catolici/ Claudiu Pădurean

România liberă, 1 aprilie 2010,
www.romanalibera.ro

Patriarhul ecumenic al Constantinopolului, Athenagoras, de origine aromână, a ridicat anatema pusă pe Biserica Catolică la Marea Schismă din 1054. Una dintre personalitățile cele mai importante ale istoriei are rădăcini românești. Este vorba despre Patriarhul ecumenic al Constantinopolului, Athenagoras - de origine aromână -, cel care a restabilit bunele relații dintre Bisericile Ortodoxă și Catolică. Athenagoras și Papa Paul al VI-lea au ridicat solemn, în anul 1965, anatemele reciproce din 1054, care au produs schisma dintre Biserica Răsăritului și cea a Apusului.

Prima slujbă ortodoxă în limba română din Liban

Departamentul românilor de pretutindeni,
7 aprilie 2010, www.dprp.gov.ro

„Hristos a înviat” s-a auzit anul acesta și la Beirut. Cu prilejul sărbătoririi învierii Domnului, în Liban a fost oficiată prima slujbă ortodoxă în limba română. Ceremonia religioasă s-a desfășurat la Biserica Sf. Nicolae din Beirut, unde, în prezența comunității românești locale, parohul Gheorghe Costea a rostit în limba română mesajul de înviere.

A fost sfințit locul și a fost pusă piatra de temelie a Catedralei Ortodoxe a românilor din Spania

Romanian Global News, 19 aprilie 2010,
www.rgnpress.ro

Duminică, 18 aprilie 2010 a fost pusă, la Madrid, piatra de temelie a Catedralei Ortodoxe a românilor din Spania. Viitoarea catedrală episcopală din Madrid va fi construită pe un teren de 1500 de metri pătrați, situat în cartierul Carabanchel din Madrid. Pe locul viitoarei catedrale a fost instalat un cort de dimensiuni mari care i-a adăpostit de ploaie pe românii veniți să îl vadă pe Patriarh și să participe la slujba de punere a pietrei de temelie, transmite Radio Romania Actualitati, preluat de Romanian Global News. În predica sa, Patriarhul Daniel a spus că slujba de punere a pietrei de temelie pentru noua catedrală din Madrid este „un eveniment mare și sfânt, în care cerem binecuvântarea și ajutorul lui Dumnezeu pentru edificarea unui locaș sfânt.” Pa-

triarhul a mai arătat că noua catedrală va fi mărturia credinței comunităților de români ortodocși, ce trăiesc și muncesc în Spania, fiind totodată o binecuvântare pentru Madrid.(...) În Spania au fost înființate peste 70 de parohii ortodoxe, cele mai multe în ultimii doi ani, care funcționează în capele ale bisericilor catolice sau în locașuri cumpărate de comunitate și dotate corespunzător. Până acum au fost puse pietre de temelie pentru construcția unor biserici românești, în Barcelona, Alcalá de Henares, Roquetas del Mar și Madrid.

Un elogiu adus limbii române / Ala Coica

Timpul, 19 aprilie 2010 / www.timpul.md

„Limba română aici, în Basarabia, nu a supraviețuit, cum afirmă unii, ci a trăit mândră în cugetul nostru românesc”, cu aceste cuvinte și-a început discursul de mulțumire Eugen Muravschi (cl. XI), câștigătorul premiului I la Olimpiada republicană de limba și literatura română, ediția „Ion Hadârcă”. Olimpiada la limba română s-a desfășurat în perioada 16-18 aprilie și a culminat cu o ceremonie de premiere a celor mai merituoși participanți. La eveniment, (...) au participat elevi și profesori din toate colțurile Moldovei, reprezentantul Ministerului Educației, Valentin Crușu, poetul Nicolae Dabija și alții. Anul acesta au fost operate modificări în structura subiectului propus pentru olimpici. Volumul acestuia a fost redus, accentul fiind pus pe valorificarea competențelor general umane. Elevii au avut de realizat câte un eseu despre poetul Ion Hadârcă, inspirat din creația acestuia. (...) La ediția „Ion Hadârcă” a olimpiadei au participat 250 de elevi din republică, dintre care 24 au fost premiați. Câștigătorii au primit, pe lângă seturi de cărți, și câte un premiu bănesc în valoare de 1000 de lei pentru locul I, 800 pentru locul II, 600 pentru locul III și câte 400 de lei pentru cei cu mențiuni.

Semnal de start pentru începerea lucrărilor de ridicare a primei biserici românești din Scandinavia

activspirit.blogspot.com, 20 aprilie 2010

Specialiștii desemnați de autoritățile din Stockholm demarează, în dimineața zilei de miercuri 21 aprilie 2010, ora 9.00, operațiunile de delimitare topografică a perimetrului destinat construirii primei biserici românești din lemn, cu arhitectură tradițională maramureșeană, din Scandinavia. Confirmarea operațiunilor a fost obținută de la autorități în

cursul zilei de luni, de către doamna Elena Borca, președinta Asociației Culturale Româno-Suedeze Frăția, care a precizat cu acest prilej că aceasta reprezintă „prima etapă care dă semnalul de începere a lucrărilor de construcție. Urmează îngrădirea terenului și după aceea putem să începem lucrările”. „Este un eveniment mare și un pas important înainte, ceea ce înseamnă că în curând vor începe lucrările de construcție. Încă o dată, rugăm pe toți românii de suflet să nu ezite la a-și aduce o contribuție în ajutorul proiectului prin depuneri în contul destinat acestuia. Tot ce se face este pentru comunitatea românilor din Stockholm cât și pentru toți românii din Scandinavia. Cei care au posibilitatea să sponsorizeze cu sume mai mari sunt rugați să ne contacteze la numărul de telefon 0704974663, pentru că există documente juridice tipizate care atestă sponsorizarea și care le vor fi înmânate pe baza sponsorizărilor făcute”, a specificat doamna Elena Borca. Proiectul construirii primei biserici românești cu arhitectură maramureșeană în Scandinavia și a unui complex cultural a fost demarat de Asociația Culturală Româno-suedeză Frăția care a obținut în acest scop 9000 metri pătrați în cartierul Bredang din capitala Suediei. Proiectul este important atât pentru comunitatea românilor din Suedia, Stockholm, cât și pentru toți conaționali noștri, având un potențial extrem de important pentru promovarea spiritualității și a imaginii românilor în lume. (mai multe informații pentru donații pe adresa: <http://activspirit.blogspot.com/2010/04/semnal-de-start-pentru-inceperea.html>)

Biblioteca românească, la Nurnberg

Evenimentul zilei,
22 aprilie 2010, www.evz.ro

Proiectul „Nu lăsați limba română să moară”, inițiat de Platforma Culturală Așii Români, în parteneriat cu Biblioteca Județeană Mureș, s-a concretizat prin inaugurarea, pe 7 aprilie, a bibliotecii românești „Ion Minulescu” și centrului cultural româno-german, la Nurnberg. La festivitatea de inaugurare au fost prezenți Viceconsul Michael Fernbach - responsabil pentru relațiile culturale în cadrul Consulatului general român de la München, Directorul onorific al Bibliotecii românești „Ion Minulescu”, Liliana Moldovan, Corneliu Lupeș, Șeful Muzeului Literaturii din București, Părintele Eromonah Arsenie de la Mănăstirea ortodoxă din Nürnberg, membrii și fondatorii Platformei Culturale Așii Români, alături de alți invitați.

Claudia Motea – „Am plonjat în dorul meu românesc și mi-am tras putere” / Delia Hanzelik

Formula As, 24 aprilie-30 aprilie 2010,
www.formula-as.ro

Actriță, scriitoare, traducătoare, director de companie artistică, a emigrat în 1995 în America,

apoi în Canada, unde trăiește și acum. „Cetățean internațional”, migrează ca păsările, în toată lumea, pentru a-și verifica vocația și mesajul artistic. Prezentă la București cu două spectacole teatrale, visul ei este să construiască un pod cultural între România și America de Nord. Pe Calea Victoriei e aglomerat. Mașinile gonesc, iar trecătorii se bucură de soare. Mai am cinci minute să ajung în fața Casei Capșa, unde mi-am dat rendez-vous cu Claudia Motea. Actrița româno-canadiană s-a întors acasă pentru că îi era dor să joace teatru în românește. Dorința i s-a împlinit. Și nu oricum! La vizionarea publică a piesei jucate de ea la Teatrul de Comedie, Sala Studio a fost arhiplină și succesul deplin. O aștept, așadar, cu un buchet de lalele, pregătită s-o felicite. E micuță, subțire, cu părul prins. O suviță blondă se încăpățânează să-i ascundă în răstimpuri sclipirea din ochi. Veselă și energică, la capătul celor patru etaje de trepte pe care le urcă sprinten, mă pofteste în salonașul ei închiriat.

Basarabia, altfel decât o știți / Otilia Țeposu

Formula As, 24 aprilie-30 aprilie 2010,
www.formula-as.ro

O călătorie în Basarabia nu este întotdeauna un prilej de bucurie. Dacă nu te mulțumești să admiri peisajul înflorat de mângâierile primăverii, ci intri în vorbă cu cei care îți ies în drum, înțelegi altfel locul. Ești copleșit, pur și simplu, de amărăciunea unor oameni de același sânge cu tine, siliți să trăiască rupti de țara căreia-i aparțin, lăsați singuri în urgia istoriei, cu sârmă ghimpată în suflet. Poate că înainte de a ne deschide brațele către ei, ar trebui să-i lăsăm pe românii de peste Prut să se plângă, să-și mărturisască deschis suferința, dezamăgirea și umiliția trecutului. Numai inimile curate, despovărate, pot să bată la fel. Să le cerem iertare dacă am greșit. Unii își spun fătis durerea, alții se ascund după nume de împrumut. Unii mai speră, alții și-au îngropat nădejdea în pământ. Sunt și dintre aceia care nici măcar nu mai vor să vorbească, pentru că teama de represalii a rămas ca o umbră peste amintirile lor. Tineri sau bătrâni, basarabeni așteaptă, în primul rând, o regăsire morală și sufletească cu România. Suntem oare în măsură să-i înțelegem, să-i acceptăm, să nu-i mai amânăm, să ne împărțim cu ei viitorul?

Românii din regiunea Lombardia au propria bibliotecă

Romanian Global News, 28 aprilie 2010,
www.rgnpress.ro

Centrul Cultural Italo-Român, în parteneriat cu Asociația Danza Riflesso d'Arte și Editura dell'Arco, anunță deschiderea Bibliotecii românești din Milano în Via San Vincenzo, 3, Milano, metrou verde, stația Sant Ambrogio, transmite Romanian Global News. Biblioteca înființată are ca obiectiv păstrarea identității culturale și lingvistice a românilor din Regiunea Lombardia și pune la dispoziția

cititorilor mai multe categorii de cărți: literatură, istorie, poezie, geografie, literatură universală, albume, dicționare, literatură pentru copii. De asemenea, pentru publicul italian în bibliotecă se vor regăsi dicționare, cărți de învățarea limbii române, gramatică, albume. Este în curs de constituire și o videotecă cu cd-uri, dvd-uri, casete care cuprind: muzică românească, muzică clasică, filme, documentare artistice, povești în limba română pentru copii. În cadrul bibliotecii un rol important va avea crearea unei rețele de comunicare și parteneriat cultural cu asociațiile românești și comunitatea de români din Italia. În mod specific se va da atenție furnizării de materiale didactice pentru italienii care vor să învețe limba română și să cunoască cultura românească, sprijinirea studenților români de la universitățile italiene cu materiale informative necesare întocmirii lucrărilor de licență sau master. Biblioteca va fi nu doar un spațiu al împrumutului de cărți, ci se va constitui într-un centru de informare comunitară și multiculturală prin formarea unui spațiu cultural menit să favorizeze schimburile interculturale româno-italiene.

„Anglia mi-a dat o șansă, din păcate, nu și țara mea” / Noemi Varga

Adevărul, 3 mai 2010, www.adevarul.es

În urmă cu patru ani, vopsea mașini în România, în prezent, participă la evenimentele mondene exclusiviste din Marea Britanie, fotografiind celebrități, precum Rod Stewart, dar și reprezentanții Casei Regale. Acesta este Radu Brebene, care la numai 27 de ani are șansa de la lucra cot la cot cu fotografii Reginei Angliei. Pentru început, povestea lui Radu este asemănătoare cu cea a majorității românilor plecați în străinătate. „Am venit în Anglia acum patru ani, cu gândul de a face bani. Soția era deja aici ca aupair și mi-a găsit un serviciu la aceeași familie la care lucra și ea. Așa că am devenit asistent de fotograf. A fost șansa mea, trebuie să recunosc”, povestește Brebene. Radu este unul dintre românii care au reușit să se realizeze peste hotare. Ajuns în Marea Britanie acum patru ani, a devenit curierul lui Hugo Burnand, tatăl copiilor de care avea grijă soția sa, dar și fotografii Reginei.

Parlamentul European cere eliminarea vizelor în Canada pentru români

Evenimentul zilei, 5 mai, www.evz.ro

Parlamentarii europeni au votat, astăzi, (5 mai n.r.) o rezoluție în care cer eliminarea cât mai rapidă a obligativității vizelor de intrare în Canada pentru cehi, români și bulgari, se arată într-un comunicat al legislativului european, potrivit Mediafax. În rezoluția aferentă summitului UE-Canada, deputații europeni își „reiterează îngrijorarea privind faptul că cetățenilor Cehiei, României și Bulgariei încă li se cere viză și solicită eliminarea cât mai rapidă a obligativității acesteia”.

Urme românești în Bulgaria - Școala din curtea casei / Cătălin Manole

Formula As, 8 mai-14 mai 2010, www.formula-as.ro

Lipsiți de școli în limba maternă, copiii români din Bulgaria învață, cu sutele, în case de țară și în apartamente de bloc. Limba strămoșească este pentru ei și pentru părinții lor singurul mod de a-și salva identitatea amenințată. În sudul Dunării, dascălii sunt adevărați eroi. Timp de două zile am umblat prin Sofia pe o ploaie mocănească, neîntreruptă. Orașul avea zi și noapte o lumină întunecată, constantă, ce îl făcea să semene cu un labirint nesfârșit. „Bine, dar există un liceu românesc la Sofia!”, îmi răsuna pentru a mia oară în cap. Un taximetrist cărunt și pomădat, fost pilot de avion, cu o dantură perfectă, mi-o dă la telefon pe soția sa. Ea, cu o voce mai tânără, vorbind perfect engleză, îmi spune că nu a auzit de vreun liceu românesc în Sofia. Un alt taximetrist mă duce prin cartiere mărginașe. A început să vorbească românește cu mine. La el în sat, pe malul Dunării, se vorbea românește. Ne învățăm pe străzile Sofiei. Nici urmă de liceu. Un alt taximetrist îmi spune „Yes, yes!”. Și după o plimbare de o oră, mă lasă în fața unui birou de traduceri din bulgară în română.

Cursuri de limba română pentru copiii din Arhus

Portalul românilor din Danemarca, 8 mai 2010, www.romania.dk

Primăria Arhus oferă copiilor români din clasele I – IX posibilitatea de a participa la un program de învățământ gratuit în limba maternă care se va desfășura o dată pe săptămână, după orele normale de școală. Pentru informații adiționale se poate accesa site-ul www.moellevang-skole.dk, butonul „EU og ERS sprog” din meniul afișat în stânga ecranului. Cei interesați să participe la program sunt rugați să transmită formularul de înscriere completat, înaintea datei de 25 mai 2010, pe adresa Mrllevangskolen, Mrllevangs Allé 20, 8210 Arhus V.

România e înconjurată de români / Ion Longin Popescu

Formula As, 8 mai-14 mai 2010, www.formula-as.ro

Recent, la Muzeul Țăranului Român din București a fost vernisată o expoziție de fotografii din Timocul bulgăresc, realizate de cercetătorii spațiului balcanic, Dorin Lozovanu, lector universitar din Chișinău, și Emil Tircomnicu, lector universitar din București. Cei doi etnologi au bătut satele românești din Bulgaria, Serbia și din alte țări ale Peninsulei Balcanice, în căutarea românității pierdute sau încă active, dar opresate de politica intolerantă a țărilor în care trăiesc. Fotografiiile, de o expresivitate demnă de istoria bimilenară a latinilor din Balcani, au fost de fapt pretextul imagistic pentru dezbaterile aprinse care a avut loc cu această ocazie.

Urme românești în Bulgaria: Morții vii de la Albotina / Bogdan Lupescu

Formula As, 15 mai-21 mai 2010,
www.formula-as.ro

Există o poiană binecuvântată, undeva, dincolo de Dunăre, între măgurile stâncoase ale Bulgariei de miazănoapte. Un câmp larg, îmbrățișat de o pădure, având la capătul dinspre poala dealului un izvor cunoscut de peste un mileniu ca făcător de minuni. Pădurea Basarab. Iar deasupra, sus de tot, într-un perete de stâncă, e săpată o mănăstire rupestră, ce plutește parcă pe deasupra tuturor ținuturilor din jur, pământuri întinse, care din străvechime au fost numai și numai românești. Mănăstirea Albotina e scobită în rocă aspră. Urmele ei. Făgașul unei foste biserici, trapeză, morminte, chilii călugărești, una lângă alta, căscându-se în piatră ca niște ochi deschiși spre îndureratele zări timocene.

Teatrul românesc, apreciat la Londra / Sebastian S. Eduard

Jurnalul Național, 17 mai 2010,
www.jurnalul.ro

Sezonul de teatru românesc, realizat cu sprijinul ICR Londra, este recomandat de presa britanică. Astfel, piesa „Elevator” este „critics' choice” în TimeOut London, iar „Oase pentru Prince” este recenzată în British Theatre Guide. Piesa „Elevator” de Gabriel Pintilei, tradusă de Cristina Cătălina și regizată de Rachel Parish, a fost alegerea criticilor în ultimul număr al revistei TimeOut London, datorită excelenței interpretării a tinerilor actori Amrita Acharia și Bradley Hall și a viziunii regizorale. Cei doi adolescenți plecați fără știrea nimănui într-o escapadă vărată rămân blocați în liftul unui bloc izolat, în construcție. Orele trec răvășitoare, cei doi tineri își privesc unul altuia degradarea fizică, iar experiența de viață se reduce subit la întrebări și răspunsuri banale, intuiții și visuri tinerești. Cei doi actori țin cu respirația tăiată audiența până la final, când deznodământul seceră orice speranță sau iluzie. Criticul Andrew Haydon menționează în TimeOut că piesa redă trăirea unor adolescenți români, devenind astfel metafora societății românești.

O româncă a câștigat premiul „Cel mai bun întreprinzător”/Cornel Toma

Adevărul, 22 mai 2010, www.adevarul.es

O româncă a fost distinsă recent de către „MoneyGram” cu premiul „Cel mai bun tânăr întreprinzător”, alături de un tânăr din Eritreea. Premiile „Moneygram” disting elitele imigrației din țările în care compania este prezentă. Astăzi, Giovanni Crociani, vicepreședinte al diviziei Retail & Owned Agent MoneyGram International și Massimo Canovi, Director al zonei „Italia, Grecia, Cipru și Balcani” au înmănat șase premii de excelență unui număr de tot atâția imigranți stabiliți în Italia care au obținut rezultate deosebite în activitatea lor. Cel mai important premiu, „Imigrantul anului” a fost

câștigat de Edith Elise Jaomazava din Madagascar. Premiul „Cel mai bun tânăr întreprinzător” a fost împărțit de româncă Elena Cristina Toma din Piatra Neamț cu Hannea Gemal Ali din Eritreea. Cristina (32 de ani) s-a stabilit în Italia în 1998 și după ce a absolvit cursurile Institutului de Modă „Borgo” din Milano a colaborat cu casa de de modă „Krizia”.

Trei români, eroi într-un oraș din Franța

Jurnalul Național, 1 iunie 2010, www.evz.ro

Trei români din orașul francez Lille, fără domiciliu, au ajuns eroi în presa locală după ce au reușit să oprească un jaf armat. Incidentul care avut loc în noaptea de vineri spre sâmbătă este relatat în ediția de astăzi a publicației electronice „La Voix du Nord”. Jurnaliștii francezi relatează că cei trei români, care nu au locuință, au fost martori la un incident care s-a petrecut în parcare a unei benzinării din oraș. Românii, care dormeau într-un colț al parcerii, au observat un invidid înarmat care amenința o studentă, pentru a-i fura mașina. Tânăra oprise la benzinărie pentru a alimenta mașina, când un bărbat înarmat cu un pistol automat s-a apropiat de ea și a încercat să îi fure mașina.

Un oraș din Spania ajută familia unui copil român răpus de cancer

Evenimentul zilei, 3 iunie 2010, www.evz.ro

Locuitorii orașului Motril, din provincia Granada, în sudul Spaniei, și-au unit eforturile pentru a strânge banii necesari repatrierii corpului unui băiețel român, în vârstă de 11 ani, care a murit de cancer. Drama lui Andrei a început acum câțiva ani, când a fost diagnosticat cu limfomul Hodgkin, o formă de cancer a sistemului limfatic. Boala, a cărui cauză exactă este necunoscută, afectează atât copii, cât și adulți, însă incidența cazurilor la pacienții care au o vârstă mai mică de 16 ani este de numai 10-15%. Pe 23 mai, Andrei a murit la spitalul Carlos Haya, din Motril, iar la scurt timp locuitorii acestui oraș s-au mobilizat pentru a strânge cei 3.000 de euro necesari familiei pentru repatrierea corpului băiatului. Cazul este mediatizat și de presa spaniolă din provincia Granada. Astfel, publicația electronică Ideal.es relatează în ediția de astăzi că părinții lui Andrei nu își permit să acopere această sumă. Aceștia locuiesc împreună cu frații lui Andrei într-un sat din România, Lespezi, iar situația lor financiară este modestă.

Ucraina ar putea strânge șurubul față de diaspora română

România liberă, 3 iunie 2010,
www.romanalibera.ro

Statul român duce o politică agresivă față de interesele naționale ale Ucrainei - aceasta este concluzia la care au ajuns mai mulți experți ucraineni în cadrul mesei rotunde desfășurate miercuri la Kiev pe tema „Politica externă a României: provocări actuale și amenințări la adresa securității Ucrainei”, transmit agențiile de presă Ukrainski Novini și Po-

drobniști, citată de Agerpres. Dezbateră publică a fost organizată sub egida biroului analitic „Partidul puterii”, bucurându-se de participarea a numeroși parlamentari, lideri de partide și mișcări politice, experți în probleme de dezvoltare a Ucrainei, Republicii Moldova și ai provinciei Transnistria.

Sfințirea unui iconostas pentru românii din Roskilde - Danemarca

www.basilica.ro, 5 iunie 2010

În Duminica Sfinților Români, (6 iunie), românii ortodocși din orașul Roskilde, Danemarca au participat la sfințirea iconostasului pentru viitoarea Biserică românească. Atât Sfânta Liturghie, cât și slujba de sfințire au fost oficiate de către Preasfințitul Părinte Macarie, Episcopul Românilor Ortodocși din Europa de Nord, în Biserica luterană pusă la dispoziție de comunitatea locală, informează TRINITAS TV. În orașul Roskilde din Danemarca se va construi în viitorul apropiat o Biserică ortodoxă cu hramul „Duminica Sfinților Români”. Câteva sute de români trăiesc în prezent în această localitate.

O româncă din SUA a transformat protejarea mediului într-un job / Ionela Doboș

Evenimentul zilei, 6 iunie 2010, www.evz.ro

După ce a pornit de la zero în Statele Unite ale Americii, Ruxandra Giura vede cea mai mare realizare a sa cariera de succes. Își amintește cu drag de orașul copilăriei, București, de prietenii din liceu și pe cei din facultate, de străduțele pe care se plimba împreună cu aceștia și, desigur, de familia rămasă în România. În prezent lucrează ca Manager de resurse online la The Wildlife Society, o asociație non-profit care se ocupă cu promovarea conservării mediului prin educație și știință. Este membră a Online News Association (Asociația de Știri Online), a DC Web Women (Asociația Internautelor din Washington DC), și a Nonprofit Technology Network (Rețeaua Tehnologică Non-profit). A fost bursieră la American University (AU), primind bursa Hall of Nations, din partea Facultății de Comunicare, din cadrul AU.

Un român în țara dinozaurilor cu pene / Vasile Surcel

Jurnalul Național, 6 iunie 2010, www.jurnalul.ro

Undeva, în China, există un tărâm miraculos, tunel al timpului prin care oamenii de știință pătrund în lumea uimitoare a dinozaurilor cu pene. Paleontologul Mihai E. Popa este unul dintre foarte puținii specialiști români care au fost acolo. Și s-a întors fascinat de bogăția unui tezaur științific unic în lume. Dar și de modul în care chinezii au știut să-l pună în valoare. La un capăt al său, „tunelul timpului” începe acum, în zile noastre, în provincia Liaoning din China. Și se oprește tocmai hăăat, în urmă cu 130 de milioane de ani, într-o lume atât de stranie încât pare o altă planetă. Și, totuși nu, este tot

Pământul nostru, dar mai tânăr, pe când aici domneau dinozaurii. În acele vremuri îndepărtate, pierdute în negura timpului, în locuri pe care oamenii aveau să le cerceteze într-un viitor îndepărtat, începuseră să mișune niște ciudățenii ivite parcă din coșmarul nebun al unui pictor medieval.

Dr. Paul Dăncescu, laureat al Medaliei Locotenentului-gubernator al Québecului

Comunitatea moldovenilor din Québec, 7 iunie 2010, www.moldovaquebec.ca

La 6 iunie 2010 a avut loc un eveniment remarcabil în viața comunității românești: dl Paul Dăncescu, președintele Asociației Culturale Române (ACR), a fost decorat cu medalia Lieutenant-gouverneurului du Québec, Excelența Sa, dl Pierre Duchesne. Ceremonia s-a desfășurat într-o atmosferă solemnă în sala de festivități a liceului Calixa-Lavallée din Montréal. Lieutenant-colonelul Marc Thériault a anunțat asistența despre contribuția dlui Dăncescu la promovarea comunității române din Québec, a menționat rolul deosebit pe care îl are Asociația Culturală Română în activitatea de integrare a membrilor comunității române în societatea canadiană și, în același timp, de păstrare a limbii române, a valorilor noastre culturale, a tradițiilor naționale românești. A fost menționat de asemenea proiectul de cooperare intergenerațională, desfășurat de către ACR în parteneriat cu Comunitatea Moldovenilor din Québec și cu zierele Accent de Montreal și Zigzag Român-Canadian.

Mircea Munteanu: „E timpul să ajungem la o înțelegere despre cum dorim să modernizăm România“ / Ionela Doboș

Evenimentul zilei, 7 iunie 2010, www.evz.ro

Mircea Munteanu este coordonatorul Proiectului Internațional de Istorie despre Războiul Rece (CWIHP) din cadrul Centrului Woodrow Wilson de la Washington DC și asociat al programelor de Istorie, Politică Publică și Studii Europene din cadrul aceluiași centru. Printre publicațiile sale se numără cărți informative de politică internațională și articole apărute în două dintre cele mai importante reviste de istorie contemporană din lume, *Diplomatic History* și *Journal of Cold War Studies*. Românul are un master în Studii de Politică de Apărare de la Universitatea George Washington și este în prezent doctorand al aceleiași universități cu o teză referitoare la implicarea României în canalele secrete de comunicare ale SUA în Hanoi și Beijing în ultima parte a anilor '60 și începutul anilor '70.

Expoziție de fotografie pe tema Maramureșului, la Gent

Romanian Global News, 10 iunie 2010, www.rgnpress.ro

Asociația socio-culturală belgiano-română non-profit Miorița din Antwerpen organizează în perioada 13 mai - 10 octombrie, la Galeria Pont & Plas din Gent, expoziția de fotografie „Inventory” -

Sven Lambin, transmite Romanian Global News, care citează Miorița. Expoziția prezintă publicului impresii din Maramureș. Lucrările pot fi vizionate după următorul program: joia de la 13:30 la 18:00; vineri de la 13:30 la 18:00; sâmbăta de la 11:30 la 17:00, iar duminica și în timpul vacanței doar cu programare care se poate face la numărul de telefon +32(0)9 225 07 69 sau pe www.pontENplas.be. Galeria Pont & Plas se află la adresa 9000 Gent, Hooiaard 6.

Românii, „iobagi” pe moșia unui conte din Danemarca / Bogdan MUNTEANU

Gândul, 11 iunie 2010, www.gandul.info

Muncitorii sezonieri din România plătesc 2.200 coroane daneze (circa 320 euro - triplu decât li se spusese că vor plăti) din salariul lor, pentru cazarea în grajduri sau barăci insalubre într-un sat din Peninsula Iutlanda. Români a căror muncă în agricultură este exploatată într-un regim de sclavie modernă nu se găsesc numai în ferme din Cehia sau Italia, ci și în Danemarca - un stat care ocupă, an de an, unul dintre primele locuri din lume în topurile privind condițiile de viață. Potrivit unei relatări de pe siteul <http://www.danemarca.dk/> (despre comunitatea românească din Danemarca), mai mulți români muncesc în condiții de „iobăgie” la ferma Frijensborg a contelui danez Bendt Wedell.

Remember – Astăzi se împlinesc 11 ani de la construirea primei biserici maramureșene în Washington

Emaramureș, 15 iunie 2010, www.emaramures.ro

În urmă cu 11 ani, în 15 iunie 1999, în National Park din Washington (SUA) a fost construită prima biserică maramureșeană. Simbolul județului nostru a reprezentat cel mai mare succes al prezenței românești la Washington, bisericuța fiind ridicată în doar nouă zile de o echipă de maramureșeni condusă de Gavril Hotico din Ieud, cunoscut și sub numele „a lu' Herentea”, unul dintre cei mai cunoscuți meșteri tradiționali, cu peste 100 de biserici construite, renovate sau mutate. Și locul în care a fost ridicată

bisericuța a fost unul special, între cele trei mari simboluri ale istoriei americane: Capitoliul, Monumentul George Washington și Castelul Smithsonian. Ulterior, bisericuța maramureșeană, împrejmuită de un gard de nuiele și având în față o troiță de lemn a fost remontată la Chicago. Evenimentul a avut loc cu ocazia participării României la Festivalul Artei și Tradițiilor Populare Smithsonian Folklife, eveniment care a coincis și cu Congresul românilor stabiliți în Statele Unite, manifestare care a durat trei săptămâni, până în 4 iulie.

70 ani de la ocuparea Basarabiei de către armata sovietică/Tatiana Lupașcu

30 Iunie 2010, www.capitala.md

Mii de oameni au comemorat luni în capitală victimele regimului totalitar comunist cu ocazia împlinirii a 70 ani de la ocupația sovietică. Evenimentele s-au desfășurat în Piața Marii Adunări Naționale (unde a fost inaugurată piatra de temelie a monumentului care va fi edificat în memoria victimelor ocupației sovietice și a regimului totalitar comunist) și în scuarul Gării Feroviare, la piatra de temelie a viitorului Monument în memoria victimelor deportărilor. Mitingul din Piața Marii Adunări Naționale a început cu păstrarea unui moment de reculegere în memoria celor care au avut de suferit de pe urma ocupației, după care a fost dezvelită piatra de temelie a viitorului Monument în Memoria victimelor ocupației sovietice și a regimului totalitar comunist. Piatra, unde va fi edificat viitorul monument, a fost sfințită de un sobor de preoți, reprezentanți ai Mitropoliei Moldovei și ai Mitropoliei Basarabiei. Pe acel loc s-au depus flori. Cetățenii aflați în PMAN purtau pancarte cu mesaje de condamnare a regimului totalitar comunist și drapele tricolor cu panglică neagră. Au participat miniștri, deputați, consilieri municipali, primarul capitalei, istorici, scriitori, oameni de cultură, victime ale regimului comunist, o delegație din România, oameni simpli, dar și președintele Parlamentului, Mihai Ghimpu, președinte interimar al republicii, care a declarat săptămâna trecută data de 28 iunie Zi a ocupației sovietice.

Am primit la redacție

Simona DUMUȚA

Volumul I din romanul *Un om din Est*, Editura *Noul Scris Românesc* și Editura *Tracus Arte*, București, 2010, de **Ioan Groșan**. Cea mai recentă carte a maramureșeanului și se pare, una demult așteptată. Autor al mai multor volume de antologii, proză scurtă și nuvele, Ioan Groșan a publicat în cele din urmă ceea ce este considerat primul său roman, lansat în luna iunie și în Baia Mare.

„Intervalul în care este plasată acțiunea, ultimele trei luni ale anului 1989, îi oferă autorului un teritoriu adecvat, se manifestă vital și susține cu har o alcătuire românească. [...] Mă întorc la timpul în care se mișcă personajele din acest roman. Nimic evident dramatic (deși drame erau), nimic tensionat (deși era încrâncenare). Am sentimentul că Ioan Groșan se răzbună pe istorie. El nu a scris o carte pe placul sau dorința unuia sau altuia. Ci în exclusivitate pe placul și vocația lui. Ce-o fi vocația?, se întreabă Groșan. Vocație este atunci când te simți bine, își răspunde. Instrumentul prin care abordează un timp crispat este bisturiul ironiei.” (Gheorghe Pârja)

IOAN GROȘAN, prozator, eseist și dramaturg s-a născut în 1954, în Satulung, județul Maramureș. A urmat cursurile Liceului „Gheorghe Șincai” din Baia Mare și ale Facultății de Filologie a Universității din Cluj Napoca. A fost secretar de redacție la revista *Echinox*, membru al grupului literar experimental *Ars Amatoria*, profesor de limba și literatura română în București, referent la Uniunea Artiștilor Plastici, redactor-șef adj. la revista *Contrapunct*, redactor la *Academia Cațavencu*, jurnalist la cotidianul *Ziua* etc.

În anul 1985 este distins cu Premiul pentru debut al Uniunii Scriitorilor, pentru volumul de povestiri *Caravana cinematografică*. În 1989 publică *Trenul de noapte*, iar după 1990 se afirmă în genul dramatic publicând *O sută de ani de zile la porțile Orientului* și devine un eseist de presă productiv, incisiv și temut. Deși a compus piese de teatru, a scris roman, a semnat eseuri, Ioan Groșan este considerat autorul de proză scurtă al generației anilor '80. (Dicționarul general al literaturii române)

Phoenix, vecina... volumul de debut al poetei **Ioana Ileana Ștețco**, Editura *Grinta*, Cluj-Napoca, 2010, cu o prefață de Ion Mureșan și structurat în două părți: *Scene din lagărul estic* și *Transylvania*. În *Spovedanie pe coperta de piatră*, un fel de argument al acestui volum poeta maramureșancă mărturisește: „Debutez când alții își fac antologiile și nu-mi e rușine, toate secundele acestui timp sunt egale cu el, iar stingerea ne va programa mai înalți și mai tineri”. Din vorbirile poetului și publicistului Ion Mureșan, așezate în prefața intitulată *Apocalipsa de Maramureș*, reținem: „Ioana Ileana Ștețco scrie poezie dintotdeauna. S-a format însă în cercul de înaltă exigență culturală a lui Mihai Olos, unde gândul și poezia nu aveau vreme de huzurit. De publicat, însă, a publicat sporadic. Și puțin. De aceea o carte, bine întârziată, sub numele ei are darul de a zgâlțâi curiozitatea.” Nu uităm nici dedicația autografă a poetei: „Cititorilor bibliotecii județene cu speranța că mă veți citi de mai multe ori. Ioana Ileana Ștețco”

Fața nevăzută a lunii, de **Eugen Cojocaru**, scriitor român stabilit la Stuttgart – Germania, o carte de proză scurtă, de mici povestiri, a căror miză crede scriitorul Horia Gârbea, cel ce semnează prafața este „încercarea de a percuta asupra celui care le parcurge de a-l surprinde prin minutul lor de adevăr și prin ineditul situației și/sau a limbajului.” Cartea ce cuprinde 33 de povestiri a apărut la Editura Pergamon din Bistrița în 2009, iar anul acesta, la mijlocul lunii aprilie a fost lansată și la Baia Mare.

O poveste ardeleană, de **Dora Hoza**, Editura Magia, 2010. O carte în care autoarea a strâns un mănunchi de amintiri, o sumă de trăiri și experiențe relatate cu aplomb și sinceritate pe care a ales să le împărtășească și celorlalți „pentru că nu vreau să uit, pentru că vreau ca ai mei copii să știe”, iar în dedicația autografă pentru cititorii bibliotecii, autoarea spune: „Vă invit cu drag să citiți întâmplări triste sau amuzante ale unui copil ce a trăit într-o perioadă de timp pe care toată lumea dorește să o ștergă din istorie. Lectură plăcută! Hoza Dora”

Graiul în satul Inău din Țara Lăpușului (Glosar) și *Carte de întâmplământ*, ambele scrise de colaboratorul revistei noastre, preot **Viorel Thira** și apărute la Casa de Editură Dokia, Cluj Napoca în 2009. Prima carte este un glosar de peste 800 de termeni arhaici, „un colaj din care se desprinde, la prima lectură, dorința autorului de a pune în pagină aspecte din existența materială și spirituală a locuitorilor din satul său natal, Inău.” (Valeriu Oros, în prefață), iar cea de-a doua carte surprinde aspecte de viață, mici istorisiri ale unor întâmplări diverse, ori evocări ale unor personalități.

Volumul de poezie *Dulcețuri din fructe târzii de pădure*, Editura Brumar, Timișoara, 2010, de **George Achim**. Cu ilustrații semnate Valer Sasu, o postfață de Ion Pop și cinci tălmăciri în limba germană de Hans Dama, volumul este editat în condiții grafice și estetice de excepție. Să mai menționăm că fost lansat de editură în cadrul Salonului Internațional de Carte Bookfest. Despre autorul aflat la al doilea volum al său de versuri, Ion Pop remarcă: „George Achim se dovedește a fi și de data asta un bun regizor al discursului poetic, ale cărui mecanisme le manevrează cu aceeași dexteritate, într-un joc studiat-ceremonios, iar acestui visător balet sentimental i se alege recuzita dintr-un depozit de unelte retorice devenit familiar”, iar mai apoi, referindu-se la faptul că poetul și-a intitulat cartea *Dulcețuri din fructe târzii de pădure*, concluzionează: „autorul ei a găsit o formulă sugestivă pentru procentul de „sentimentalism” nostalgic care-i marchează poemele, dar și pentru ambiguitatea ce-i caracterizează reveriile recuperatoare și de regenerare a sensibilității proprii”(…).

Biblioraftul cu sentimente, volum de versuri apărut la Editura Eurotip, Baia Mare în 2010 și purtând semnătura maramureșeanului **Dragomir Ignat** „poet de-o ironie tandră, înțeleaptă” ce face parte din categoria „literaților ce-și construiesc pas cu pas turnul de fildeș metaforic, luminează discret precum stelele fixe îndepărtate” (Ion Burnar).

Titlul mai târziu, Editura Timpul, Iași, 2009 de Echim Vancea. Pentru a ilustra cât mai bine cele mai recente creații aparținând poetului maramureșean Echim Vancea, redăm vorbele altui scriitor prolific: Adrian Alui-Gheorghe, care a surprins în câteva rânduri esența acestei cărți: „O carte de poezie rară, care îți face dulce amarul de pe cerul sufletului. Citești poezia din volumul *Titlul mai târziu* și te minunezi de această stranie alcătuire de cuvinte a sufletului pe care ne-o propune Echim Vancea. Din drojdia de viață izbucnește luxuriantă realitatea imaginată, fiecare cuvânt e o hologramă care-și relevă înțelesurile doar celor care își risipesc viața cu voluptate.”

Nr. 2(61), februarie 2010, al gazetei regionale social-politice din Transcarpatia *Apsa*, număr în care este relatată, printre altele, desfășurarea ediției a IV-a a Concursului literar „Mihai Eminescu”, organizat de românii din dreapta Tisei, iar din Cernăuți, nr. 13-19, aprilie-mai 2010, ale săptămânalului cultural social-politic și economic în limba română *Concordia* și nr. 1-4, aprilie 2010 ale publicației independente *Arcașul*, editor Vasile Tărățeanu, toate primite prin grija domnului **Ion M. Botoș**, președintele Uniunii Regionale a Românilor din Transcarpatia „Dacia”.

Despre *Familia română*

Revista „Familia română” a intrat în atenția presei, fiind comentată pe un ton de apreciere, dar și cu observații constructive pentru colegiul de redacție. Ne bucură că a fost înțeles mesajul și menirea ei pentru românii din străinătate, dar și pentru cei de acasă.

Mizăm în continuare pe receptarea articolelor publicate de colaboratorii noștri aflați în vecinătatea imediată sau la mii de kilometri de sediul redacției noastre, dar atât de aproape de programul revistei.

Începând cu acest număr vom reproduce comentariile publicațiilor din țară și străinătate referitoare la conținutul revistei, ca semn al aprecierii, dar și al îmbunătățirii calității acesteia. (i.p.)

România literară, nr. 25, 9 iulie 2010, revistă a Uniunii Scriitorilor din România, la rubrica „Ochiul magic” apreciază prin Cronicarul ei: „FAMILIA ROMÂNĂ, 5 aprilie 2010: număr consacrat regretatului Constantin Mălinaș, directorul fondator al revistei, dispărut la 24 februarie anul acesta (născut la 21 mai 1943); prima jumătate a numărului cuprinde articole și studii despre Eminescu, unele interesante și utile, îndeosebi acelea care tratează aspecte precise legate de opera poetului (Eminescu în iconografia românească sau în medalii), altele, multe (prea multe!), ilustrând stilul encomiastic și prejudecățile didactice de care Eminescu nu a fost, vai, niciodată cruțat, festin de locuri comune («Originalitatea operei eminesciene, scrie neobositul iconodul Al. Florin Țene, constă într-o știință a mijloacelor artistice și o conștiință creatoare») sau de formule pretențioase (în care excelează prof. dr. Adrian Botez: «Traseul hyperionic... este, de fapt, simularea traseului Spiritului, aprentator al haosului, întru expresia-logos...»)

Cotidianul *Graiul Maramureșului*, 19 iulie 2010, în articolul „*Familia română*” se simte bine în Baia Mare și prin contribuția unor redactori de la *Graiul*, semnat de Gheorghe Peter, face o prezentare mai amplă a ultimului număr: „Este al nouălea număr al prestigioasei reviste trimestriale de cultură

și credință românească ce apare la Baia Mare, editată fiind de Biblioteca Județeană «Petre Dulfu» și Asociația Culturală «Familia română». Între timp a devenit și instituție a Consiliului Județean Maramureș și are, prin concurs, o nouă conducere: redactor șef – dr. Teodor Ardelean, redactor șef adjunct – Ioana Petreuş, Anca Goja (colega noastră de la *Graiul Maramureșului*) – secretar de redacție.

Publicația cea mai răspândită, la ora actuală, înafara granițelor țării a apărut inițial la Oradea, în 1999, avându-l ca director fondator pe regretatul Constantin Mălinaș. Acestui mare român, personalitate proeminentă și polivalentă a lumii biblioteconomice și revuistice românești, îi este dedicat un capitol important din corpul revistei, la dispariția lui de pe acest pământ.

Sumarul acestui prim număr apărut în 2010 (36 în total, în cei 11 ani de la înființare) este structurat pe 4 mari capitole: *Eminescu – 160*; *Constantin Mălinaș – IN MEMORIAM*; *Cununa de aur a României și Români în lume*. Plus un subcapitol, *File de istorie*, cu două materiale incitante la lectură, semnate de dr. Mirel Giurgiu, din Germania (*Napoleon III et la Roumanie*) și col.(r) Ioan Romaniuc, de pe la noi (*O întâmplare din război, rămasă neuitării*).

În rest, alte 110 pagini tip A4 dense și o iconografie de excepție. Poetului nostru național, marele noroc al Literaturii Române, Eminescu, cum inspirat îl numește Al. Florin Țene, îi sunt consacrate 50 de pagini din revistă. Dintre textele apărute le remarcăm pe cele semnate de prof. dr. Nuțu Roșca (*Eminescu și Maramureșul*), prof. Ioana Petreuş (*Eminescu în arta medaliei*) și Anca Goja (*Eminescu în gândirea indiană*).

Studiul *Ținutul Herța* și reportajul colegului nostru Florentin Năsui cu titlul *O sută de copii s-au bătut în Transcarpatia pentru Eminescu!* rețin atenția din *Cununa de aur a României*.

Apoi texte interesante de la românii din diaspora. Fie că sunt din Canada (Corneliu Florea), SUA (Octavian Curpaș), Germania (Mirel Giurgiu), sau Basarabia (Ion Iachim).

O revistă de citit și cu sufletul, din al cărei colegiu de redacție face parte și Gheorghe Pârja, redactorul nostru șef. O bucurie a lecturii. Abia așteptăm numărul următor.”

Cuprins

ASOCIAȚII ROMÂNEȘTI ÎN LUME

Asociațiile românilor în lume / Prof. Ioana PETREUȘ	3
Asociații ale românilor din Italia / Ana GRIGOR	4
Săptămâni culturale românești în Franța / Anca GOJA	10
România culturală, geografică, istorică și turistică în Belgia / Daniela RAD	11
Spiritul românesc polenizat în Spania / Prof. Ioana PETREUȘ	13
Publicații de limbă română din Spania / Paula RUS	18
Sângele latin apă nu se face / Gabriela TRIFOL	21
Comunitatea românească din Nordul Bucovinei / Grigore GHERMAN	24
Românii din dreapta Tisei / Ștefan SELEK	27
Asociații românești din Țara Cantoanelor / Valentina ROTARU	30
Asociația Cetățenilor Originari din România / Dr. Vadim CERCASOV	35
Sanctuar de cultură românească la Freiburg / Mirel GIURGIU	35
Revista <i>Agero</i> - o tribună culturală în căutarea unei identități / Cezarina ADAMESCU	36
Asociații românești din Israel / Casilda CIOLTEA	38
Românii pe continent american / Simona GABOR, Oana UNGUREAN	41
Televiziune și școli românești în Australia / Anca GOJA	44
„Trebuie să ne ajutăm, dacă vrem să supraviețuim ca nație!” interviu de Prof. dr. Adrian BOTEZ	45
Casă românească la Auckland, Noua Zeelandă / Anca GOJA	49
Caleidoscop internautic / Ana BIZĂU	52

CONSTANTIN MĂLINAȘ - IN MEMORIAM

Îndrumări testamentare / Dr. Iudita CĂLUȘER	57
Gojdiștii de ieri, gojdiștii de azi... / Marius DEACONU	59

FILE DE ISTORIE

Pe urmele cauconilor / George Liviu TELEOACĂ	61
Cele trei Principate Românești în secolul al XVII-lea sau SECOLUL ROMÂNESC / Arhimandrit Dr. Ioan Marin MĂLINAȘ	64
Piața Unirii din Cluj-Napoca - spațiu și timp / Prof. Damian TODIȚĂ	66
Comunismul – O modernitate eșuată / Dr. Mirel GIURGIU	68
Ultimii supraviețuitori ai gulagului românesc / Cristina PUȘCAȘ	73
Despre Creștinismul arab, între tradiție și teritorialitate (I) / Drd. Stelian GOMBOȘ	74

CUNUNA DE AUR A ROMÂNIEI

În satul românesc de munte, Grigore Vieru rămâne în frunte / Florentin NĂSUI	77
Politici imperiale în estul și vestul spațiului românesc / Prof. univ. dr. Sorin ȘIPOȘ	79
Bucovina - Expoziție foto Valenti Eliseu / Institutul „Frații Goleșcu”	80
Masacrul de la Fântâna Albă. Un Katyn românesc aproape uitat... / Horia Ștefan (Nucu) CÎMPEANU	82
Oare vom ajunge să aflăm adevărul? / Raisa PĂDUREAN	84
Zilele literaturii române la Chișinău	86
„La capitolul românism, adevărata capitală trebuie recunoscută Chișinăul” / Interviul de Cristian BUCUR	87
Deschiderea unei reprezentanțe consulare a României în Transcarpatia / Florentin NĂSUI	88

ROMÂNII ÎN LUME

Memoria noastră cea de toate zilele / Mirel HORODI	89
O viață în două geamantane / Otilia TUNARU	92
<i>Restituirile</i> Teresiei Bolchiș-Tătaru / Corneliu FLOREA	94
Ambasadorii lumii și poarta speranței... / Roni CĂCIULARU	96
Patriarhul României, Prefericitul Daniel, a pus piatra de temelie la Catedrala Episcopală Ortodoxă Română din Madrid / Alexandru PETRESCU	98
Români în cursa Oxfam Trailwalker 2010 din Noua Zeelandă / Cristi DUMITRACHE ...	99
Remember Nicăpetre - Expoziție omagială și lansare de carte în Canada / [i.p.]	101
Omul lumii / Gheorghe PÂRJA	104
La mulți ani, Mihai OLOS! / Anca GOJA	104
Septuagenarul Mihai Olos / Ion IGNA	105
Epoca lemnului – contemporană tuturor epocilor / Interviu de Ștefan JURCĂ	108
Mihai Olos / 70 / Ioan MARIȘ	109
Mihai Olos - un artist pentru viitor / Prof. Ioana PETREUȘ	112
Minoritățile și drepturile omului / (a.g.)	113
Ziua Europei cu maramureșeni la Viena / Remus - Daniel DRAGOȘ	113
Școala de Arte „Liviu Borlan” Baia Mare / Prof. Vasile PETRUȚIU	114
Revista presei: mass-media despre români / Selecție realizată de:	
Lavinia ARDELEAN și Simona DUMUȚA	116
Am primit la redacție / Simona DUMUȚA	122
Despre <i>Familia română</i>	124

Responsabilitatea privind conținutul articolelor aparține autorilor.

